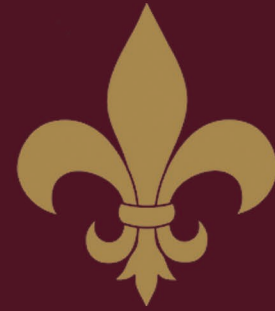




LIBER 888 - EVANGELIJ PO SV. B. SHAWJU - ALEISTER CROWLEY

EVANGELIJ

PO SV. BERNARDU SHAWJU



LIBER 888

EVANGELIJ

PO

Sv. BERNARDU

SHAWJU

* * *

ALEISTER CROWLEY

*

Naslov originala:

LIBER DCCCLXXXVIII

THE GOSPEL ACCORDING TO ST. BERNARD SHAW

© *Copyright originalnih tekstov:*

ORDO TEMPLI ORIENTIS, INTERNATIONAL HEADQUARTERS; JAF BOX 7666,
NEW YORK, NY 10116 USA, [HTTP://WWW.OTO.ORG/](http://www.oto.org/)

Kontaktni naslov v Sloveniji:

[HTTP://WWW.OTO.SI/](http://www.oto.si/)

Naslov prevoda:

LIBER 888

EVANGELIJ PO SV. BERNARDU SHAWJU

© *Copyright prevoda:* ZALOŽBA IBIS

Avtor: ALEISTER CROWLEY

Prevod: JANEZ TROBENTAR

TISK NA ZAHTEVO

PRVA IZDAJA

Izdajatelj: ZALOŽBA IBIS



LETO VIII (2017 E.V.)

MARIBOR — SLOVENIJA

PREDGOVOR

K PRVI SLOVENSKI IZDAJI LIBRA 888

Pomenljivi naslov pričujočega Libra 888 (Biblioteka A.: A.:, Razred B, s podnaslovom – kompletna študija o izvorih Krščanstva), namreč — *The Gospel According to St. Bernard Shaw*, se nemara komu zdi celo smešen, če si prikljiče v spomin koščeno figuro proslavljenega irskega dramatika, izrečenega ateista in socialista, kako na skrivaj doma bere Crowleyevo Knjigo 4 (Magika v Teoriji in Praksi), katere skrivni naročnik je bil. Vendar zadeva nikakor ni smešna, če se zamislimo nad to tipično evropsko intelektualno prostitucijo, ki jo bomo skušali obelodaniti v tem uvodu in je v nekem oziru rdeča nit Crowleyevega kritizma v pričujoči razpravi.

Standard ali institut popularnega Svetništva je v (to je pa zares smešno!) »svetu«, oz. svetu znanosti (sc. Vednosti o Naravi, Bogu in Človeku, recimo!) nekako primerljiv z Nobelovo Nagrado, dočim oba zaenkrat ne dosemeta, oz. se ne dotičeta, standarda intelektualne etike in znanstvenega iluminizma, ki ga s svojim opusom predstavlja Crowley, ali celo Nietzsche s svojo eshatološko kritiko staroeonske patriarhalne morale ter (precej medlo) vizijo Vesele Znanosti. Nov Zakon, novi standardi!

Kakorkoli že, zdi se mi že skrajni čas, da se spregovori o Jezusu, »svetniku svetnikov«, in o Bibliji, »knjigi knjig«, drugače, kot smo bili vajeni, namreč, brez predsodkov in praznoverja, resno in kritično, ter intelektualno in historično; ne (prazno)versko, kakor to počno teologi po eni strani, ali pa svobodnejši strelci na novodobni mistični plaži po drugi. Obe ti prevladujoči strani sta intelektualno daleč pod nivojem pričujočega Libra 888 (to število je grška gematrija imena ΙΗΣΟΥΣ), tako kar se tiče strokovnosti, kot tudi intelektualne

poštenosti in kurtoaznosti. Kje pa je sploh naša primerjalna religija, krščanska, slovenska, evropejska, če smo že pri tem? In pa antropologika, če sploh vemo, kaj je to, namreč neka Nova Antropologija, ki jo je tako zaverovano obljubljala modernistična generacija? Seveda, teologi se trudijo pokončati tudi te najmlajše hčere Znanosti, kakor so se vselej, n. pr. v primeru naravoznanstva vobče, saj vemo, da biologija od Aristotela do Darwina sploh ni obstajala: in kako to, ter zakaj, to tudi nemara vemo. S starimi častitljivimi vedami, kot sta n. pr. alkimija in astrologija, materama kemije in astronomije, se ravna še bolj nedostojno, tako da se jih obrekuje in izsmehuje; o Magiki, tej »materi Kraljici vseh ved o Bogu, Naravi in Človeku«, upam, da tu v tem sramotnem oziru ni potrebno izgubljati besed...

»Krščanstvo je na kocki«, kakor vse še vedno (pre)vladujoče patriarhalne religije. Ne verjamete? Kaj vam mar! Pravkar teksaški kavboji (krščansko-judovski trust) bijejo (pod zastavo civilizirane demokracije) poslednjo (?) križarsko vojno proti fundamentalno (a)moralnim »teroristom«. Pa ne toliko zaradi nafte, kot bolj zavoljo prisilnega oz. Prisilno legaliziranega maščevanja. V tem oziru je ta vojna, za (ne)razliko od Prve Križarske Vojne, moralno dosti brezupnejša, saj tedaj ni šlo za neko odkrito maščevanje, temveč za goli napuh in blaznost, točneje paranoični fetišizem – se spomnite? – ko so križarji pobili vse nedolžno in nič hudega sluteče prebivalstvo Jeruzalema, ki je živelo visoko civilizirano, religiozno raznoliko, demokratično in strpno življenje, in to iz čiste objestnosti, ali točneje, po satanističnem nalogu »svetega Očeta« in apostola »edine taprave religije«. (N. B.: Tu gre za krasen prikaz identitete med Jezusom in Satanom, seveda, za nepravoverne, liberalne ume.)

Zdaj pa se vsi čudijo, kako to, da v »svetih krajih« vlada takšna blaznost. Jaz se ne čudim, kajti to je ravno stanje »na kocki« vseh teh religij, za katere vsi njihovi kleriki zatrjujejo (vsaka stran zase in za druge, zelo »razumevajoče« — kakor se za trust »zarote proti

človeški rasi« tudi spodobí, seveda!), da se vse zavzemajo za vsesplošni »mir« in »bratstvo« in »dobro« in »duhovnost« ipd., itn. ad nauseam.

Smo mar zopet v dobi verskih vojn? Mar niso vojne vedno bile fundamentalno verske? Volja za moč in prestiž se pričenja v kleriških glavah, v njihovi paranoji pred »hudičem«, sc. pred neznabožci, brezverci, prisilnimi sovražniki, ter v zagrizenosti, da se postavijo med »izbrane« vrste božjih bojevnikov za »pravo«, točneje »našo«, stvar!

Sicer je vprašanje, s katere perspektive gledamo na moderni antiglobalizem (na to spontano upiranje in skepsu mladine, revnih in ponižanih, ter levičarske, polizobražene inteligence), kot na pacifizem ali kot anarhijo, ob čemer je povsem vseeno, če smo za ali proti – vojni in volji za ekonomski prestiž, namreč.

Strinjam se, da je (globalna) anarhija veliko zlo, proti kateremu je nemara dovoljeno ne izbirati sredstev za doseg enega prividnega cilja, ki je pač neka fiksna ideja, in to dejstvo je vedno izkoriščala ravno patriarhalna oblast, z Rimom na čelu. A je danes, v tretjem tisočletju vulgarne ere, povsem drugače, če slučajno še ne veste, ker posedujemo (kar je umanjalo modernističnemu arhiheretiku Martinu Luthru!) Zakon Novega Eona (ki je nasledil Stari Eon Umirajočega Boga) in Trojno Knjigo Zakona (ki je nadomestila krščansko Biblijo), na katero prisegamo pionirji Novega Eona, ki verjamemo v »ekumensko« spravo na podlagi Novoeonske Zaveze in Zakona Svobode ter Listine Človečanskih Pravic. Danes ta centralizirana oblast ne more biti več v Rimu, četudi vzamemo v obzir le našo provinco – Evropo; sicer je pa očitno, da »Štirje Princi Zla«, sc. Jezus-Satan, Buda-Belial, Allah-Leviatan in Brahma-Lucifer (Štiri prevladujoče fundamentalno patriarhalne religije!) še vedno harajo v anarhiji, ne oziraje se na UN ali EU ali Čarter Človečanskih Pravic ali Zdravo Pamet.

Naša (glej revijo NOX, št. 1!) majhna zvečine neprepoznana skupnost Gnostične Katoliške Cerkve temelji na veri, da je (pogojno alternativna, tj. heretična) Cerkev potrebna ljudstvu, da bi v tem »funda-mentalnem« krščanskem enoumju imeli sploh neko zares drugačno – in edino logično ter pametno! – izbiro. A kaj ko živimo v popolni temi, v katelepsiji strahu pred »antikristom«, ki ga anarhisti in fundamentalisti (sic!) opisujejo kot Hudiča, Zlo, Teror, ipd. Še ateizem (beri agnosticizem), ki danes prevladuje v svetu, se zdi povsem nedolžen napram tega Strahu (ki ga simbolizira kabalistična formula-številk 666), ki nam ga vceplja krščanski kler. Satanizem, za katerega so nas, nekdanje heretike po vzoru Nazarenca, vselej obtoževali, je povsem njihova amoralna manira zatiranja znanosti in svobode na način najgнусnejših zločinov. To je zelo prefinjena »črnobratska« psihologija pranja krivde s tem, da jo naprtiš nekomu drugemu; tako ubiješ dve muhi na en mah, izpadeš nedolžen v očeh javnega mnjenja in se obenem znebiš svojih nasprotnikov. Kaj pa zgodovina? Kaj pa zgodbe? Tista, kako križaš sovražnika (očeta) in ga nato iz občutka krivde-strahu poveličaš v mit, kult osebnosti, v 'boga' ali 'trust'! Ah! A da postaneš junak zgodbe, pravijo modernisti, je dobra vsaka bedastoča! Obup, ljudje božji, obup!

*

»Ti so norci, ki jih ljudje obožujejo; oboji, njihovi bogovi in njih ljudje so norci. Pridite ven, o otroci, pod zvezde, in se naužite ljubezni. Jaz sem nad vami in v vas. Moje navdušenje je v vašem navdušenju. Moja radost je gledati vašo radost.« (Liber AL vel LEGIS, *Knjiga Zakona*, I, 11, 12, 13.)

»Vedite zdaj, da je izbrani svečenik in apostol neskončnega vsemirja princ-svečenik Zver, in da je njegovi Ženski, imenovani Škrlatna Ženska, dana vsa oblast. Onadva bosta zbrala moje otroke v svoje okrilje; prenesla bosta sijaj zvezd v ljudska srca.

Kajti on je vedno sonce in ona luna. A njegov je krilati skriti žar in njena upogibajoča se zvezdna svetloba.« (ibid., I, 15, 16.)

»Vi ste zoper ljudstvo, o moji izbranci!« (ibid., II, 25.)

»V skrivni štirikratni besedi sem bogokletje proti vsem bogovom človeštva. Naj bodo prekleti! Prekleti! Prekleti! S svojo Sokoljo glavo kljujem oči Jezusu, visečemu na križu. S svojimi perutmi zaprhutam v obraz Mohammedu in ga oslepim. S svojimi kremplji iztrgam meso Indijcu in Budistu, Mongolu in Dinu. Bahlasti! Ompehda! Pljunem na vaše mačkaste veroizpovedi. Naj bo Marija brezmadežna raztrgana na kolesih: zavoljo nje naj bodo vse spodobne ženske do skrajnosti zaničevane med vami. Tudi zavoljo lepote, in ljubezni. Prezirajte vse strahopetce, profesionalne bojvnike, ki se ne upajo boriti, temveč se igrajo; vse norce prezirajte.« (ibid., III, 49 – 57.)

A kaj vam mar? Mar ne? Mar ja? Kakšno bogoskrunstvo! O, Jezus!

Sicer pa, kako lahko je napačno razumeti Svete Knjige, še posebej če jih kompilirajo in ponarejajo polizobraženi plačanci! In ravno to se je dogajalo z Janezovim Razodetjem, v katerem izvemo nekaj nezavednega-meglenega o Veliki Zveri (TO MEFA ΘHPION = 666) in Njegovi Škrlatni (sc. menstruirajoči) Ženi-Priležnici (H KOKKINH GYNH = 667), Materi Gnusob in Nečistovanj, ki v svoj Gral zbira Kri Svetnikov – kako lahko je to napačno razumeti nekemu Savelu-Pavelu, ki je preklinjal »meso, svet in hudiča«, zaradi svoje telesne hibe! In kako narobe lahko vidijo prestrašeni vidci, kakršen je bil Janez (ne Krstnik, ne apostol, ne evangelist, temveč nemara neki četrti ali peti Janez, avtor Apokalipse!) sicer kabalist po izobrazbi (sc. seznanjen s šifriranim označevanjem Nezavednega), a (spreobrnjeni, sprostuitirani) kristjan po svojem »mačkastem prepričanju«?

V primeru »Trojne Knjige Zakona«, katere »študij je prepovedan in na lastno odgovornost«, ni mogoče tako

prenarejanje, tak dogmatizem in tako razlagateljstvo. Toda dovoljeno nam je, in moramo, razpravljati o problemih in ugankah, ki nam jih ona nudi, ne moremo pa, če nismo poklicani, Nje razlagati drugim, kajti ona je tako imuna na vsak subjektivizem in dogmatizem, da si to dovolijo samo bedaki, zlobneži in lažnivci – se pravi šarlatani.

Današnje klavarno stanje sprostuiranosti t.i. intelligence lahko stigmatiziramo zelo enostavno, namreč, v odnosu do Nove (sicer poznane že od Rabelaisa) Etične Paradigme in Teleme, in do Libra AL vel LEGIS, Knjige Zakona, ki jo je zakrivil, po mnenju rumenega tiska, kakor tudi kvazi-intelligence, še posebej kleriške - »najzlobnejši človek na svetu«, sicer avtor pričujoče knjige, katere slovenski predgovor ravnokar berete.

Učenci-doktorji Freuda in Marxa, torej večina posvetne vladajoče intelligence, so v tem oziru povsem usklajeni s teologi, ob čemer so prvi še na slabšem, ker od svojih učiteljev niso bili deležni neke poštene lekcije o religiji – točneje o svojem libidinalno-religioznem instinktu! – tej »nevrozi človeštva«, ali »opiju za ljudstvo«, in berejo, če sploh, svojo Biblijo še bolj dogmatsko, tudi od krščanskih heretikov. Bojim se, da je dr. Žižek, ki dandanes svari svet pred mistiko, ki jo enači z religijo, na isti poziciji kakor Freud, ki si je psihoanalizo zamislil kot branik pred mistiko, ki jo enači s praznoverjem. Povsem isti motiv je imel že Aristotel, ko je uveljavljal znanstveno metodo. In po dveh tisočletjih imamo še vedno isto temo na mizi, pa nobenemu ne pride na pamet, da bi za to zadolžil 'dekadentno' Krščanstvo, kakor si je to edini med filozofi in inteligenco drznil Nietzsche, namreč v esenci monoteistične in paternalistične dogme, ne le formalno, kakor Luther, ali psihološko, kakor Freud. Polizobraženost Lutra, te »meniške pošasti«, kakor ga imenuje Nietzsche, je povzročila najprej zgolj ponovne zdrahe znotraj katoliške cerkve, da bi nato vsled anarhije te prerasle v največjo krvavo vojno, kar jih pozna Evropa, vojno, ki traja še

danesh in jo nekateri slovenski intelektualci enačijo s kulturno-nacionalnim bojem, in ki se je razširila na ves svet in ji še ni videti konca, namreč vojna med Psevdokristom in Antikristom.

Crowley pa, v pričujoči razpravi, edini jasno pove, za kakšno prevaro in potvorbo gre, ker je bil pač, za razliko od Nietzscheja in Freuda, tudi mistik, in Magus, katerega dolžnost (in prekletstvo) je bila v prvi vrsti dejanski egzorcizem stare formule ter uveljavitev nove. Bojim se, da je dr. Žižek tudi ostal samo na pol poti, kakor Freud, in se bo vsa njegova paranoja znesla na Magiko in nato nezavedno in logično na znanost kot tako, kakor tudi v primeru fundamentalističnih in konservativnih teologov. Kakorkoli že, tu bomo vseeno, po dolgem premisleku, razodeli magikalno-znanstveno metodo, ki bo še bolj poglobila njihovo ne(za)vednost in njihovo paranojo.

*

Liber 888 je nastal povsem nenadejano, saj Crowley nikakor ni imel namena ponovno prebirati in preučevati Biblije, a ga je na to navedel nek (za vas nadvse) bizaren dogodek, točneje ritual, ki si ga je domislil na enem od svojih rednih umikov v samoto, kot magikalen poskus esencialnega egzorcizma Nezavednega Kompleksa kot zavestne formule Umirajočega Boga – Starega Eona Ozirisa. Potreben je daljši citat iz Crowleyevih *Izpovedi*.

»Da bi bilo moč postaviti tempelj Novega Eona, je postalo neobhodno povsem počistiti ostanke njegovega porušenega predhodnika. V ta namen sem iznašel ter sprovedel eno Magikalno Operacijo za odpoklic 'Umirajočega Boga'. V poemi »The Wizard Way« sem zapisal:

*He had crucified a toad
In the Basilisk abode*

In to sem zdaj tudi storil. Teorija Operacije je bila ta, da se identificira kroto z 'Umirajočim Bogom' ter se jo usmrti. Obenem sem s tem povzročil, da je elementarni duh ubite dvoživke postal moj služabnik.

Rezultat je bil takoj očiten. Neko dekle iz vasi, tri milje stran, me je prišlo vprašat, če jo lahko zaposlim kot tajnico. Nisem imel nobenega namena spočeti kak literaren posel; toda, takoj ko sem jo zagledal, sem spoznal, da mi je bila poslana z nekim smotrom, natanko je bila namreč podobna prej omenjeni žabi. Zatorej sem jo zaposlil in ji naročil, da pride k meni vsako jutro, da ji bom narekoval. Pri sebi sem imel izvod Shawjeve knjige 'Androkles in Lev' in sem se domislil, da bi napisal kritiko avtorjevega Predgovora. Moje domala neprimerljivo poznavanje teksta Biblije, ki sem si ga pridobil v zgodnji mladosti, je bilo šokirano vsled nezaslišano samovoljnega izbora besedil, ki so podpirala njegove argumente. Njegovo nepoznavanje azijskega življenja in mišljenja ga je privedlo do najgrotesknejših zmot. Namenil sem se skritizirati njegov esej, paragraf za paragrafom; a delo je rastlo pod mojimi rokami, in po treh tednih, ali nekaj takega, sem proizvedel zajetno razpravo, ki je vsebovala približno 45.000 besed. Sprva sem se skušal omejiti zgolj na destruktivno kritiko mojega avtorja; a kakor sem napredoval, mi je moja analiza teksta Evangelijev razodela skrivnost njihove kompozicije. Postalo je jasno, da se motijo oboji, tako tisti, ki verjamejo v historičnost »Jezusa«, kot tudi njihovi oponenti. Brez dvoma, dejanski dogodki in izvirni izreki v življenju nekega resničnega človeka tvorijo del zgradbe. Resnica je ta, da so bili koščki nekaj takih osebnosti, različnih med seboj in nezdružljivih eden z drugim, brezobzirno vrženi skupaj ter oblepljeni z enim samim imenom. Gre za natanko isti slučaj, kot v primeru študentov, ki so staknili skupaj različne dele različnih žuželk in nato povprašali svojega zamaknjenega profesorja »kakšne vrste 'bug' je to?« On pa je odvrnil: »Gospodje, to je hum-bug.«

Ob pisanju te knjige mi je bila zelo v pomoč Frazerjeva *Zlata veja* in v manjši meri Jungova *Psihologija Nezavednega*. Vendar mi je bila glavna opora moje globoko poznavanje teksta Evangelijev, pogojev življenja in mišljenja na Vzhodu ter podrobnosti magijskega in mističnega Dela, kakor tudi literarnih konvencij, ki so starim piscem pomagale sporočiti in sprovesti svoje zamisli.

Lahko omenim Shawjevo absurdnost v njegovi zadregi vsled dejstva, da profana zgodovina sploh ne omenja obiska treh 'Kraljev'. Shaw ne dojame tega, da en 'Kralj' lahko pomeni celo enega nižjih načelnikov v Škotskem Višavju.

Pravtako zapovedi opuščanja družinskih vezi in posvetnih dolžnosti ne vključujejo nobenih socialnih teorij. Te so namenjene zgolj domnevnim učencem in so bile tudi tako podajane – od zore zgodovine do današnjega dne – s strani vsakega vzhodnjaškega učitelja, ki je kadarkoli balansirал na enem palcu, uporabljal sedno kopel namesto jušnega krožnika, ali jezdil Kolo Samsare raje kot bicikel.

In zopet so iracionalne prigode v Kristovem življenju postale povsem vsakdanje, ko smo jih dojeli kot rubrike v nekem ritualu iniciacije.

Trdim, da ta moja knjiga ustanavlja obrise neke povsem dokončne teorije konstrukcije Krščanstva. (...) Nimam nobenih zadržkov v priporočanju študentom tega eseja zavoljo razrešitve kateregakoli in vsakega problema, na katerega lahko naletijo ob preučevanju te obširne zadeve.

Po zaključku te razprave sem se nenadoma znašel navdahnjenega, da napišem en niz novel, ki bazirajo na *Zlati veji...*«

(Konec citata iz Crowleyeve Avtohagiografije, pogl. 82.)

*

Ste pozabili svojo 'Razpravo o Metodi'? Znanstveni metodi, seveda... ki pa je pravtako metoda povnanjanja-rotenja, molitve, češčenja, euharistije in oboževanja! Ne verjamete?

Obstaja aktivna metoda, in obstaja pasivna metoda. Obstaja delovanje, in obstaja kontemplacija. Oboje je metoda, ena in ista, namreč, enega in istega smotra. Pa vendar nas teologi venomer prepričujejo, da je ena prepovedana, druga pa edina častna. Kaj pa njihova metoda, metoda svečnikov? »Daj nam danes naš vsakdanji kruh!« Njihova evharistična praksa, ki je povezana z gnostičnim misterijem »Poslednje Večerje«, je Jedenje Boga, njihova teorija pa Credo quia absurdum... ali kakor pravi James Joyce: Jej, da te ne pojedó!

Ah, bodi dovolj, za nek Predgovor sem povedal nemara še preveč! Zdaj pa poskusite in povejte, kakšna je razlika med Crowleyevo Dvoživko in vašim Pseudo-Kristom! Na jelo! Na delo!

(P.S. Toda počasi in preudarno, kajti nimate vsi tako dobrega želodca, niti tako ostrega meča, kot Crowley, ki je bil zmožen prebaviti tako duhamorno in zmedeno (na nek način usodno prelomno v evropskem intelektualnem prostoru) razpravo o krščanstvu, kot je Shawjev predgovor k njegovi lastni drami »Androkles in Lev«. To je stvar treninga, gotovo, in navade že od rane mladosti, kakor tudi dobre karme, seveda, da lahko preživiš, potem ko si se resno lotil prebiranja Knjige Knjig, ki jo sami kristjani ne morejo brati brez stroge diete; zato zgolj verjamejo, kar so jim povedali, da morajo...)

*

* *

* * *

EVANGELIJ PO SV. BERNARDU SHAWJU

*

Živimo v nepopolnem svetu. Tudi največji človeški umi imajo svoje omejitve.

Inteligentni bralec (ali strpna bralka; op.p.) je vsled povedanega gotovo že uganil, da je predmet tega spisa George Bernard Shaw. Nobenega dvoma ne more biti o tem, da bi dandanašnja Anglija zelo težko bila zmožna pokazati en sam ducat mož, ki so v svojih najbriljantnejših poletih bili sposobni take vrste misli, ki predstavlja g. Shawju sam življenjski dah. V destruktivnem kriticizmu velja za praktično neprekosljivega.

A zdi se, da je ena razpoka v smaragdu njegovega uma, en kos slabega jekla v njegovi torbi orodij. Deli si domala univerzalno neodločnost, bivši nezmožen biti povsem nepristranski do predmeta svojega preučevanja. On rad napleta tekst, da bi se prilegal njegovi vrvi.

Sijajen primer te hibe imamo v njegovi knjigi o »Wagnerju«. Wagner je bil socialist, kakor tudi sam g. Shaw; in g. Shaw se je čutil zavezanega razbirati socializem v skladateljevih operah. Na isti način lahko monarhist trdi, da je Wagner kraljev ljubljeneč in njegove opere zgolj čaščenje kraljevstva. Stališče bi lahko zelo enostavno zagovarjali. Rezultat tega je bil, da se je g. Shaw znašel v precej nerodnem položaju, kajti četrta drama Prstana nikakor ne paše v njegovo shemo. Tako je bil primoran prepričevati nas, da je Wagner nenadoma in brez razloga opustil svoj veličasten in

resen smoter, opustil celoten tok svoje misli ter se povrnil k sami operi povsem brez upoštevanja logične posledičnosti. V resnici nas prepričuje v to, da je Wagner postal dementen, natanko tako, kakor da bi rekli za nekega arhitekta, ki je štirideset let svojega življenja posvetil gradnji katedrale, da je na koncu opustil svoj načrt in končal katedralo z minareti na vrhu. A posvetimo se našim ovcam, ali bolje, našim levom!

Kritika Krščanstva s strani misleca Shawjeve eminence označuje neko epoho v zgodovini religije. Njegov predgovor k »Androklu in Levu« je ravno tako pomemben kot petindevetdeset tez, ki jih je Luther nabil na vrata cerkve v Wittenburgu. G. Shaw, kakor bi tudi lahko pričakovali od tako izvirnega misleca, zavzame najspodobnejše stališče. Naproša nas, da odmislimo vse, kar smo kadarkoli slišali o krščanstvu, in se postavimo v položaj preprostega Indijca, čigar neizučena pamet je deležna svojega prvega poduka o evangelijih s strani misijonarja. Temu doda samo en zadržek, da mora bralec imeti nekaj pojma o človeški domišljiji, kakršna je na delu v religiji. To je seveda isto, kot bi naredili luknjo v svojem čolnu še preden ga splovimo. Vendar bomo vzeli besede g. Shawja, kakor pač stojijo.

Čutim, da je čas za digresijo značaja osebne apologije. Nihče ne more tega občutiti močnejše od mene, celo bolj boleče, namreč, predrznosti nekega povsem nepomembnega posameznika, kakor sem jaz, vstopiti na borišče in se ponuditi, da prelomi kopje, kakor Galahad! Moje edino opravičilo je dejstvo, da imam eno zelo posebno kvalifikacijo, namreč, temeljito in intimno poznavanje Biblije, tako globoko zakoreninjeno, da se zdi steška nepošteno reči, da tvori to celoten temelj mojega mišljenja.

Moj oče je bil vodja Plymouthske Bratovščine, in od svojega četrtega leta, ko sem se naučil brati, pa do svojega vstopa v Trinity College v Cambridgeu, nisem imel praktično na razpolago za branje nobene druge knjige, razen Biblije; kar je bilo še nekaj malega, so bile skrbno izbrane zgodbe, prirejene za rabo

vernikov, in bivši brez vsake literarne vrednosti, tako niso naredile nobenega vtisa na moj um. Treba je še povedati, da je bila poglavitna točka prepričanja Plymouthske Bratovščine absolutno dobesedno sprejemanje teksta avtorizirane verzije Biblije. To vam nemara lahko ponudi neko predstavo o tem, s kakšno nevsakdanjo temeljitostjo sem preučeval Testamente, če omenim, da je bil moj oče sila dovzeten za lepoto nasprotnosti in je redno pridigal o tekstih, ki so vsebovali besedico »toda« (angl. »but«; op.p.). Pri svojih devetih letih sem šel skozi Biblijo, besedo za besedo, in s črnilom uokviril besedo »toda«, vsakič, ko sem naletel nanjo; če sem slučajno spregledal eno od njih, sem se lotil iskanja spet in spet od začetka do konca knjige, dokler nisem bil povsem gotov, da nisem spregledal nobene.

Nisem bil preveč robusten, kar se zdravja tiče. Običajnih radosti v igrah nisem bil deležen. Omejen sem bil tudi vsled možnosti izkvarjenja morale, če bi se igral z drugimi, kot le s sinovi vernikov Bratovščine, in take je itak bilo tako težko najti, kot vsako drugo krasno stvar na svetu! Branje je bilo torej moje poglavitno zatočišče, in tako sem se vedno znova vračal k Bibliji. Moj verbalni spomin je bil izreden in še vedno lahko vsak citat, ki se mi ga navede, najdem v nekaj minutah. Temu je pripomogel še dodaten trening. Plymouthski Verniki so se, kadar bi vrtinec njihovih življenj iz nekega razloga za trenutek splahnel, predajali divji razuzdanosti »raziskovanja Biblije«. Časopisi so organizirali tekmovanja, objavljajoč listo obskurnih besedil, ki jih je moral udeleženec poiskati, kakor je vedel in znal. Raba abecednih razporeditev na koncu knjige je bila seveda prepovedana, in celo raba referenčnih Biblij se je smatrala za nepošteno. A sem se jaz oklepal te športne poštene drže. V pripravi tega eseja si nisem pomagal z nobeno drugo knjigo, kot le z Biblijo samo - brez referenčnih stolpcev (kasneje sem se poslužil Frazerjeve 'Zlate veje', kadar se mi je zdela navedba nujna).

Zdi se mi, da bi to opravičilo moralo zadostovati, kar se tiče te zadeve. Glavni stožer tega spisa bo prikaz zmot opuščanja in odrejanja v Shawjevem dejanskem branju njegovega teksta. Ostale kritike bodo podane z ozirom na druge točke sijajnega esaja v diskusiji, toda rezilo sekire, ki je namenjeno posekati korenine Shawjevega drevesa, je dokaz, da si je povsem napačno razlagal Biblijo, izbirajoč odlomke tako, da bi služili njegovemu namenu in zanemarjajoč tiste, ki mu oporekajo; ter da je tako ravnal (brez dvoma nehote), da bi dokazal, kako je celotno bistvo Jezusovega učenja nič več in nič manj kot le povzetek propagande uglednih esejistov. Vsled izrednega spoštovanja, s katerim se je Jezusovo ime okrepilo, je bilo to ime vedno glavni adut v rokah teologov. Namen vsakega religioznega reformatorja je vedno bil dokazati, da je bil Jezus na njegovi strani. Mnenje Jezusa Kristusa o katerikoli zadevi je bila odločitev Vrhovnega Koncila. Vsak heretik (tudi in predvsem Luter; op.p.) je svoj končni dokaz utemeljeval na nekem izreku preroka iz Nazareta.

G. Shaw zatorej, navkljub svojemu sijajnemu in izvirnemu načinu razmišljanja, je v resnici storil to, kar je počel vsakdo od Ariusa do Renana. Celo ateisti so prisiljeni utemeljevati svoj celoten položaj na Kristovem učenju. To, in nič drugega, je standard, po katerem on meri svoj trud. Od sv. Pavla se očitno razlikuje zgolj po tem, da ta argument predloži kot bazo nejevere in nestrinjanja, namesto vere in privrženosti. Ko je profesor Huxley oporekal Gladstonu, je bil ves njegov namen dokazati, da je Jezus rekel nekaj smešnega in neresničnega ter storil nekaj nedostojnega ali imoralnega. V ozadje je pregnal dosti pomembnejše stališče, namreč, **da je celotna knjiga pač en zbir legend.**

Argument predgovora k 'Androklu in Levu' je torej to, da je bil Jezus Kristus en socialist svojega časa, ki se po nazoru skoraj nič ne razlikuje od g. Bernarda Shawja. Pokazali bomo, da je to gledišče nezdružljivo s katoliško razlago teksta Biblije, kakršna je v

veljavi. G. Shaw je edinstveno razborit v privzemanju avtorizirane verzije teksta in se domala sploh ne podaja v vode 'višje kritike', saj se še kako dobro zaveda, da bi se že po treh korakih pogreznil pod gladino, če bi zakoračil v to močvirje. Večina oseb, ki so šli globje v temeljno vprašanje Biblije, so prišli do zaključka, da je Jezus Kristus zgolj prikladna titula, neke vrste obešalnik za klobuke, na katerega se obešajo izreki in dejanja mnogih ljudi, ravno tako kakor Zaratustra v primeru Kaldejskih Orakljev, David v primeru zbirke Hebrejskih Pesmi, ki jih imenujemo Psalmi, in nemara Homer, kar zadeva Iliado in Odisejo. Seveda gre za povsem običajen literarni trik.

Zdaj pa se lotimo teksta Shawjevega eseja.

*

»ZAKAJ JEZUS PREJ KOT KDO DRUG?«

(OPOMBA: Vseskozi, razen kadar bo povedano, sledimo naslovom paragrafov g. Shawja.)

Skrajno mučno je najti se primoranega v neposreden napad na logiko g. Shawja. »Zapis, da je Jezus rekel določene stvari ni prav nič razvrednoten vsled prikaza, da je to povedal že Konfucius pred njim.« To je res, toda to je dober razlog, da govorimo raje o Konfuciju, ne o Jezusu. G. Shaw to dopušča do neke mere; kajti edini razlog, ki ga poda za svoj izbor je ta, da »je človeška domišljija izbrala Jezusa iz Nazareta za Krista in je vse krščansko učenje pripisala njemu«; in doda še, da »je učenje, ne človek, to, kar je pomembno«. V tem primeru je treba o učenju razpravljati na prvobitnih principih. Povsem brez smisla je ugibati, če je Jezus sploh kdaj obstajal, zato je retorični trik povezovati Kristovo življenje z nekim takim argumentom.

Gremo na naslednjo misel. »Tiste, ki zanj zatrjujejo dobesedno božansko očetovstvo, ne moremo utišati s trditvijo, da se je isto

zatrjevalo za Aleksandra in Avgusta«. To je dovolj resnično, kajti take osebe so razumu nedostopne. Če predhodno trdim neverjetne reči, potem bo moj dokaz bil odvisen od raziskave dejstev; toda če je slučajno moja trditev istovetna, razen v primeru imen in krajev, s sorodnimi trditvami priznanih lunatikov ali lažnivcev, potem se ne bo nobena resna oseba potrudila raziskati dejstva.

V primeru, o katerem razpravljamo, kakor se ponavadi zgodi, je raziskava dejstev nemogoča. Soočeni smo z dejstvom, da je bil to pač reden običaj, da se je kateregakoli izvrstnega moža počastilo z atribucijo božanskega starševstva. Nemara se je to začelo v magiji ali religiji; toda v času domnevnega Jezusovega življenja je bilo to komaj kaj več kot le literaren okrasek. V povedi, da je Romula in Rema zaplodil Mars z vestalsko devico, ne bo nihče, kdorkoli ima kaj čuta za poezijo in obenem zdrav razum, dojel tega, kar hoče nekdo s tem povedati, drugače kot tako, da je s tem hotel poveljati njuno izvrstnost v bojevanju ter poudariti čistost njunih mater.

Taka zgodba je pravtako prikladna za impresioniranje ljudstva. Ne smemo pozabiti, da se je v tistih časih večšina pisanja imenovala magija. Star izraz za magijo, 'gramarye', pomeni zgolj 'pisanje'. V očeh ljudstva je bil to čudež, namreč moč komunikacije na daljavo na kakšen drugačen način, kot le z ustnim govorjenjem. Ves problem čudežev sloni, kakor bomo prikazali kasneje, na psihologiji ljudi, med katerimi so bili izvedeni. Trditev dobesednega božanskega starševstva v primeru katerekoli osebe zatorej pomeni zgolj to, da je nekdo bil pač mnenja, da gre za izredno in pomembno osebo. Če v kateremkoli takem tekstu razberemo kaj več od tega, potem moramo priznati, da nihče nima nobenega razloga pripisovati resničnosti eni zgodbi bolj kot neki drugi. Za človeka logike ni nobene izbire, ko znanost molči, razen te, da sprejme vse ali pa nobene.

»JE BIL JEZUS STRAHOPETEC?«

Ta odlomek eseja zahteva le malo kritike. Ne moremo dvomiti v pogum človeka, ki je »preponosen za boj« potem ko je par dni prej ponudil nezgrešljive dokaze te kvalitete s tem, da je razgnal lokalni Wall Street.

A tu naletimo na prvo težavo g. Shawja, ki jo je imel ob branju Evangelijev. Resnično bi jih moral brati znova. On pravi, »Nežni Jezus, pohleven in prijazen, to je hlinjena moderna iznajdba, ki v Evangelijih nima poročstva.« Če odpremo Matejev Evangelij, bomo našli v 11. Poglavju, 29. verz, »Vzemite moj jarm nase in vedite o meni, da sem krotak in ponižen v srcu: in boste našli spokoj za svoje duše.« To je neposredno zatrjevanje njegove ponižnosti.

Nadalje, Matej XXI, 5. Zanj je bilo nujno biti ponižen zavoljo prerokbe, »Povejte hčeri Sionski, Glej, tvoj Kralj prihaja k tebi, krotak, in na osliču sedeč, na žrebetu vprežne oslice.«

Skromnost je pravitko ena od poglavitnih točk njegovega učenja. Matej V, 3, »Blagor ubogim na duhu, kajti njih je nebeško kraljestvo.« In spet, »Blagor krotkim, zakaj ti bodo deželo posedli.« In spet v istem poglavju, verz 44: »A jaz vam pravim, Ljubite svoje sovražnike, in molite za tiste, ki vas preganjajo.« In pri Luki, VI, 30, beremo: »Dajte vsakomur, ki vas prosi: in ne zahtevajte nazaj od tistih, ki so vam vzeli vaše dobrine«. Obstaja še ducat drugih sličnih odlomkov.

To gotovo pomeni biti »preponižen za tepež s policajem«. G. Shaw potem reče: »Da bi taka oseba ne mogla postati središče svetovne pozornosti, je preveč nesmiselno razpravljati«. Toda v tekstih, navedenih zgoraj, je neizpodbiten prikaz, da je on bil taka oseba; in gotovo je postal središče svetovne pozornosti, saj sva tu g. Shaw in jaz, ki se prepirava preko njegovih kosti!

»JE BIL JEZUS MUČENIK?«

Ta čudovito jasen oddelek ne potrebuje komentarja.

»EVANGELIJI BREZ PREDSDODKOV«

»Ko sem bil otrok, mi je bilo nemogoče brati jih (Evangelije) brez fantastične zmede misli. Zmeda je bila tako osupljiva, da se je smatrala za primernega duha, s katerim je treba brati Biblijo. Jezus je bil dete; in je bil starejši od stvarstva. Bil je človek, ki ga je bilo moč preganjati, kamenjati, bičati in ubiti; in bil je Bog, nesmrten in vsemogočen, zmožen obujati mrtve in zbrati milijon angelov sebi v pomoč. Greh je bilo dvomiti v vse to: se pravi, greh je bilo rezonirati o njem; in na koncu o njem sploh nisi rezoniral, in si bral o njem le tedaj, ko si bil prisiljen.«

Priznati moram, da nisem sposoben v tej zadevi videti kakršnekoli zmede misli. Razlaga je podana drugje v samem predgovoru. On je bil 'avatar', če uporabim indijsko frazo. Igral je to vlogo in naravno sprejel njene omejitve.

»Celo skeptiki, ki so še posebej na preži, postavljajo Biblijo na zatožno klop in berejo Evangelije, da bi našli neskladja v štirih pripovedih ter dokazali, da so se pisci motili, kakor se dandanes motijo pisci včerajšnjega časopisa.« Tu moramo pripomniti, da je bil ta napor potreben. Teorija Biblije v tistem času je bila, da je šlo za zapis neposrednega nareka Svetega Duha. To teorijo hočejo skeptiki ovreči; in zato se celoten argument vrti okrog vprašanja nasprotnosti. Dejansko pa je bil argument določen že pred stoletji, ko je Katoliška Cerkev jasno priznala, da imajo skeptiki prav, ko prepovedujejo ljudstvu pregledovanje Svetih Knjig, in zavrnila pravnomoč razuma in logike v primeru eksegeze.

»EVANGELIJI ZDAJ NEDOUMLJIVI NOVINCEM«

Ne moremo se strinjati, da bi povprečen bralec ne mogel dojeti - ali kar že on smatra pod 'dojemanjem' - Evangelijev. G. Shaw pozablja, da je kritiška sposobnost med ljudmi tako redka, da povprečen bralec sprejme cele strani samih nasprotij, ali celo čiste nesmisle, brez da bi sploh kaj opazil.

Celo izvežbani študentje le težka prepoznajo neskladnosti. Filozofije, polne zmot in prevar, so bile sprejemane dolga stoletja, navkljub vsem naporom nasprotujočih šol. Lahko rečemo, da ni zgodovina filozofije nič drugega kot zapis spremenjenih hipotez in kriticizma. Kako dolgo je trajalo, da se je odkrilo, kako je argument za nesmrtnost v Faidonu (sc. znamenitem Platonovem dialogu; op.p.) en velikanski petitio principii (sc. v logiki en dvomljiv sklep, ki šele zahteva dokaz; op.p.)?

»POSVETNOST VEČINE«

V tem pravičnem poglavju ne najdem nobene hibe.

»RAZLIKA MED POKORO IN KAZNIJO«

V tem poglavju vidim eno pomembno izpustitev, ki jo moram izpostaviti zavoljo določenih razmislekov, ki bodo bolj očitni kasneje, ko bomo razpravljali o Johnu Barleycornu. Primitivna Ljudstva, namreč tista, pri katerih čut za vzročnost ni vsajen v sam ustroj njihovega uma, imajo določen strah pred srečo. Gre za občutek, da sreča ne more trajati dolgo. Vsled tega naletimo na žrtvovanja, ki so bila podana v trenutku uspeha. Jeftejeva zaprisega, da bo žrtvoval prvo stvar, na katero bo naletel, če se bo

zmagoslavno vrnil domov, je tak primer. (Srečal je svojo najljubšo hčer ob povratku domov; op.p.)

Tako so Rimljani in Grki ukazovali, da naj se na vrhuncu prosperitete infernalnim bogovom žrtvuje stvar oz. bitje, ki je bila ljudem najdražja. Grška dramatika je polna zgodb o kaznovanju 'hybrisa' (sc. objestnosti, prevzetnosti, brezsrčnosti, brezvestnosti, neskrupuloznosti; op.p.), stanju duha, ki objavlja, da je šlo vse v redu in bo vedno šlo v redu, in da je človek čisto v redu tovariš, mnogo prepomemben, da bi propadel. Še vedno imamo navado potrkvati ob les, ali na Škotskem na 'cauld airn'.

Pravtako je bil običaj žrtvovati človeka izpod temeljnega kamna neke zgradbe. Gradbenikov prvorojenec se je smatral za prikladno daritev. Glej Joshua VI: 26 ter II Kralji XVI: 34. Ta običaj je preživel do danes v simbolični obliki. Po navadi zakopljemo kakšen kovanec ali disk in podobne dragotine v temeljni kamen, tako kakor tudi uporabljamo talismane Mitrasa na zapregi naših konj.

Abrahamu je bilo ukazano žrtvovati svojega edinorojenega sina Izaka, tako da imamo zgodbo iz samega Evangelija, ki je zapis o žrtvovanju edinorojenca s strani Boga samega. Najdragocenejše žrtvujemo zato, da bi se nas v drugih zadevah pustilo na miru. Seveda, ker pa smo praktični, potem v ta namen žrtvujemo nekaj, kar nam ne pomeni dosti; toda, da bi prevarali Boga, se nato pretvarjamo, da je za nas to pač neprecenljivo. V tem je bistvo formule 'jedenja boga'; ki so jo Frazer in drugi prikazali kot univerzalno od Mezopotamije do Meksika. Vzamemo nekoga, kogarkoli pač, ga poimenujemo za kralja ali Boga, ga preodenemo za to vlogo, obožujemo ter obravnavamo na vse načine v skladu s tem. Potem pa ga ob koncu določenega razdobja neusmiljeno pokončamo. To tezo bomo še nadalje razvili na primernejšem mestu.

»ODREŠITEV SPRVA KOT STANOVSKI PRIVILEGIJ; IN KOT ZDRAVILO«

Oster, kakršen G. Shaw vedno je, pa je videti, da ga muči občutek Krivde, kakor je za pričakovati od protestantskega Irca ali po krvi Škota. Kakor smo razložili zgoraj, ne gre toliko za izogibanje kazni, kot prej za izogibanje nesreči. Ideje greha, kakor jo razumemo dandanes, praktično ne srečamo pred Pavlom, razen v religijah požensčenih in strahopetnih prebivalcev nekih predelov Indijskega polotoka. Žrtvovanje je v Egiptu preprosto neka magijska formula za zagotovitev poplavljanja Nila. 'Prepričanost v greh' je moderna iznajdba, ki je v glavnem posledica tiranije Pavlovske duhovščine. V srednjem veku so duhovniki vsako nesrečo pripisovali grešnosti; in ker so bile nesreče redne, se je duh ljudstva zlomil. Danes imamo celo neko obliko melanholije, katere poglavitna utvara je ta, da je žrtev storila 'greh proti Svetemu Duhu'.

Take blodnje so možne zgolj pri suženjskih ljudstvih, tako kakor se tudi melanholija, ki prepriča trpina, da je izgubil ves svoj denar, pojavlja zgolj v skomercializiranih civilizacijah. Sami Judje so svoj občutek krivde zadobili v štirih stoletjih suženjstva v Egiptu, toda med možatimi ljudstvi, kot so Arabci in Afganci, ki ne dovolijo prevlade duhovščine, ne bomo našli kaj takega. Celo v Indiji se to pojavi šele potem, ko so Brahmani nadomestili Kshatrije ali vojaško kasto. Čut za pravičnost je zelo enostranski pri oboroženih mogočnikih. Kar si oni predstavljajo pod pravičnostjo, je to, da svojo voljo sprovajajo na račun šibkejših. Celotna ideja greha in odkupljanja je neposredno ustvarjanje suženjskega duha.

Ne mislimo, da je G. Shaw povsem upravičen v svoji etiologiji centralizacije odrešenika. Razširitev Rimskega Imperija je bilo to, ter začetek popotovanj in trgovine, kar je duhovnikom dalo vedeti, da mnoštvo rivalskih templjev pomeni slab posel. Zadobili

so idejo Trusta. Krščanska religija je bila posledično zapakirana skupaj s preostanki poganskih ritualov.

Nam je nemara dovoljeno navesti nekaj odlomkov iz nekega starodavnega rokopisa, ki se je ohranil v enem od tajnih svetišč iniciacije, bivši tako skrbno in ljubosumno varovan, da ga je imelo privilegij videti zgolj kakih petdeset živih prič?

»Tistim, ki so se tako poneumili, in si zatemnili svoj lasten pogled, ki so zatajili svoj lasten razum v iskanju fantastičnih bogov, plesnivih in zamotanih pajčevin metafizike, ki so jih spletli pomehkuženi pajki-profesorji v samostanih brez sonca, mehurčkov, ki so jih naphali idioti in blazneži, napačno razumljenih mitov, pravljic, vzetih za zgodovino, laži, ki so bile uveljavljene na vse načine ponarejanja, sleparstva, spletkarjenja, izdajstva in umorov, takim se Resnica zdi laž, in Svetloba tema.

»Taki bogovi, kot je Parabrahman, zgolj zmedejo ljudi in jih naredijo za plen duhovščine, dočim so Kristusi, tako luteranskih, latinskih kot anglikanskih Cerkva, zgolj bogovi-mašine za varanje in zatiranje, bivši ukradeni in sprostuitirani od tistega Krista, v katerem so naši očetje v Gnozi skušali strniti različne Bogove Sirije, Grčije, Kaldeje, Rima in Egipta, v času, ko je širjenje Rimskega Imperija prvič omogočilo potovanje in interkomunikacijo svečnikov Mitre, Adonisa, Atisa, Ozirisa, Dioniza, Izide, Astarte, Venere in mnogih drugih. Sledovi recenzije so še vedno vidni v Maši in Koledarju Svetnikov; vsi pomembnejši Bogovi in Boginje univerzalne veljavnosti so bili deležni iste časti z istimi rituali kot poprej, dočim so lokalne Bogove nadomestili Svetniki, device, mučeniki ali angeli, pogosto istega imena in vedno istega značaja.

»Tako na oltarju Solarno-falično Razpelo obdaja šest svetilk planetov, če omenimo le en primer izmed stotih, ki jih imamo na razpolago; in Božič je na zimski solsticij, zato je rojstvo Odrešenika postavljeno na čas rojstva Sonca«.

Vse to lahko preučite v knjigah »La Messe et ses Mysteres«, »Rome pagan and papal«, »Two Babilons«, »Rivers of Life«, »Two essays on the worship of Priapus«, in mnogih drugih. (Žal, bomo še dolgo čakali na slovenske prevode teh pomembnih knjig, ali pač...; op.p.) Precej zabavno je opazovati ultra-protestante, ki dokazujejo, da je rimo-katolicizem poganski in faličen, kar storijo povsem prepričljivo, in temu je treba postaviti nasproti zgolj dokaz Katoličanov, češ da njihova religija izhaja iz Biblije, da bi tako dobili nek silogizem, čigar zaključek je ta, da Krščanstvo ni nič drugega kot le adaptacija Falicizma.

PRIPOMBA: Renan priznava, da je edini razumski Bog Sonce, ki predstavlja v Makrokozmosu tisto, kar je v Mikrokozmosu Falus.

»VNAZAJŠNJA SPOKORITEV IN PRIČAKOVANJE ODREŠENIKA«

»So časi, ko cele nacije kipijo v tem pričakovanju in glasno vpijejo s prerokbo Odrešenika preko svojih pesnikov«. S »celimi nacijami« G. Shaw nemara misli zatirane in nesrečne v teh nacijah. Ko ljudje prosperirajo, si ne želijo nobenega Odrešenika. Gre za preprosto izpoljitev suženjskega duha. Pogumni se odrešijo sami, ko se nek narod ali sloj osvobodi od zatiranja. Odrešiteljstvo se razblini. Poglejmo samo razkrajanje Krščanstva ob rasti prosperitete sveta po zaključku neprestanih vojn v srednjem veku, in to primerjajmo z zgodbo Franka Harrisa o njegovem brezbožnem prijatelju, ki je, potem ko je na fronti izgubil svoja dva sinova, napisal, misleč na tretjega sina: »Que Dieu l'ait en sa sainte garde!« »Da bi ga Bog čuval s Svojo Sveto Stražo!«

»DOVRŠITEV PLANA S STRANI LUTRA IN CALVINA«

Temu oddelku ni kaj dosti za dodati, vendar nam en stavek da misliti. Uzremo eno veliko razpoko na kritiškem dletu g. Shawja. »V Indiji ljudje plačujejo s svojo lastno kožo, ko se ostudno trpinčijo, da bi dosegli svetost.«

To je ena tistih polresnic, ki zavajajo bolj kot vsaka laž. Kajti v Indiji pomeni svetost nadzor nad telesom in umom, nad čustvi, mislimi in strastmi, za nagrado pa se smatra gospostvo nad naravo, kakor tudi osvoboditev od grešnosti in njenih kazni. Dejansko sledijo natanko istemu toku delovanja kot kemiki, ki tvegajo svoja življenja in se odrekajo vsem običajnim človeškim užitkom, da bi prišli do nekega odkritja v svoji znanosti.

»JOHN BARLEYCORN«

Drugje v tem eseju bomo naleteli na mnoge reference na nekaj, kar lahko imenujemo ritual Johna Barleycorna. Tu smo dolžni le par opomb z ozirom na jedenje (ali pitje; op.p.) boga. Gre za povsem razumno zamisel; če asimiliramo neko božansko substanco in jo s tem po nekem čudežu naredimo za del nas samih, potem smo deležni kvalitet te substance.

Ta teorija dejansko ni bila nikoli ovržena. Z dovoljenjem G. Shawja, devet vegetarijancev od desetih slej ko prej opusti svojo uporno navado; in to je dokaz, da živa protoplazma vsebuje neko metafizično kvaliteto, ki ne izgine takoj po smrti živali, namreč, izkustvo raziskovalcev nam priča, da je sveže meso dosti bolj poživljajoče od konzerviranega; in konzervirano meso se sčasoma zelo izpridi, čeravno v sami hrani ne pride do vidne spremembe. V skrajnem slučaju jedenja žive hrane se lahko vsakdo prepriča ob

jedenju surovih ostrig, da jih to okrepi bolj kot karkoli drugega. Ne gre le za vprašanje hranilne vrednosti in za nadomestitev tkiva zavoljo njegovega iztrošenja, temveč za dejstvo, da v telo dejansko vstopi neka fina snov, ali, kakor bi rekli v starih časih, božanska substanca, ki se v jedcu manifestira v preobilju življenja in radosti. Ni mogoče dvomiti o tem, da Katoliki s Hostijo (sc. z Zakramentom pri Maši oz. Obhajilu, ali Evharistiji; op.p.) konzumirajo resnično spiritualno substanco.

G. Shaw bo nedvomno odgovoril, da se mnogi zdravijo s homeopatskimi zdravili in Krščansko Znanostjo. A to zgolj priznava in celo potrjuje argument, ker so dejstva nesporna. Učinkovitost rituala jedenja boga je neizpodbitna; in važno je, čeravno le vsled domišljije, da je substanca zakramenta skrajna in vrhunska ter najmočnejša obstoječa stvar tako v nebesih kot tudi na zemlji. To je seveda glavni argument za transsubstanciacijo. Ako pojemo en košček kruha zgolj v spomin na nek dogodek, kar je pri večini primer in vzrok pohajanja cerkve, gre za prekoračenje opravila, presežek in ničevo odvečnost.

V svojem zadnjem odstavku se g. Shaw znajde zgodovinsko na nevarnih tleh. »Vsled prepletanja teh dveh tradicij (teorije bogojedenja in vnebovzetje Johna Barleycorn) s hlepenjem po Odrešeniku pridemo vsaj do prepričanja, da bo Odrešenik, ko bo prišel, nesmrten; on bo daroval svoje telo za jesti in svojo kri za piti; in svojo božanskost bo dokazal z utrpljenjem barbarske smrti brez upiranja ali grajanja, in vstajenjem od mrtvih ter povratkom na zemljo v vsej svoji slavi in sijaju kot garant in dajalec večnega življenja«. Stvar diskusije je, ali so te tri ideje v resnici ena že od vsega začetka, in če niso nemara le simbolne predstavitve, ali dejanska simpatetična magija, katere temelje najdemo v tistih naravnih dejstvih življenja na zemlji ter njenih prebivalcev, ki so očitni tudi najnevednejšim divjakom, kakor tudi najbolj razsvetljenim ljudem znanosti.

»UZIRANJE KONCA SVETA«

G. Shaw ima nadvse prav, celo zanj, v tem poglavju. Celotno verovanje v nebesa in v pekel, ter v nek veličasten prevrat obstoječih okoliščin ter njih prekinitev vsled trajnega stanja nagrade in kazni, je po godu tako gospodarjem, saj jih njih podkupnina in grožnje ne stanejo skoraj nič, kakor tudi sužnjem, saj nagrajuje (pravtako brez stroškov) njihova upanja v osvoboditev in revanšo, ali, kadar postanejo neizkorenljivo sužnji, njihove izglede za enakovredno nagrado za njihovo služenje.

»ČAST BOGOVSKEGA STARŠEVSTVA«

V enem od prejšnjih oddelkov smo na to temo že podali komentar, in to bomo storili tudi kasneje. Tu je potrebno le ugotoviti Shawjevo nepazljivost ob branju njegovega teksta. On pravi, »Kakor stoji v evangelijih, Sv. Matej in Sv. Luka podajata genealogiji (sicer različni), ugotavljajoč Jezusov izvor preko Jožefa, vendar izjavljata, da Jožef ni bil njegov oče, temveč je bil to sveti Duh«. Malo nižje nato še doda, »povsem verjetno se Matej in Luka sploh nista zavedala neskladja.«

V tem ni nobenega neskladja; Matej, pogl. I, verz 16, pravi: »In Jakob je zaplodil sina Jožefa, soproga Marije, ki je rodila Jezusa, imenovanega Kristus.« Njegov namen je bil očitno prikazati, da je Marija bila 'poročena ženska', soproga visoko spoštovane osebe, celo človeka kraljevskega rodu. Zdi se, da v mislih ni imel ničesar drugega, čeprav v prvem verzu površno govori o »Jezusu Kristusu, Davidovem sinu«. Pravtako Luka, pogl. III, verz 23: »In Jezus sam se je približeval svojim tridesetim letom, bivši (kakor se je sklepalo) sin Jožefa, ki je bil Helijev sin«. Lahko pripomnimo v oklepaju, da ne obstaja strinjanje niti o tem, kdo je bil Jožefov oče, kakor je tudi zanimivo, da Matej

(pogl. I, verz 6) povleče njegovo pokolenje od Davida preko Salomona, dočim ga Luka v 31. verzu zgoraj omenjenega poglavja povleče preko Nathana.

A pomembneje je malo izčrpnje prediskutirati argumente v korist stališča, da je celotna zgodba o brezmadežnem spočetju nek kasnejši vstavek; temu stališču G. Shaw, če ga že ne podpira, vsaj ne nasprotuje. Predvsem je treba pripomniti, da nimata Marko in Janez o tem popolnoma nič za povedati. Jazus se pojavi nenadoma, tako kakor Elija v Stari Zavezi. Na prizorišče pride kot odrasel mož. Matej, kakor bomo videli kasneje, se izkaže kot zgolj nova razširjena izdaja Marka, posebej pripravljena za nek prav določen razred bralcev; dočim je Luka očitno neka precej kasnejša romanca (po vsej verjetnosti nekega grškega zdravnika), primerljiva, razen po kakovosti grščine, z 'Dafnis in Khloe', ali z Apulejevim 'Zlatim Oslom'. Nemara je imel pri roki Markov ali Matejev rokopis, a si je privoščil ob njem toliko svoboščine, kakor si je Shakespeare z 'Macbethom'.

Kakor pravi g. Shaw, Pavel ne ve nič o božanskem spočetju. V Rimljanih, pogl. I verz 3 in 4, pravi: »Zadevajoč njegovega Sina Jezusa Kristusa našega Gospoda, ki je bil spočet iz semena Davidovega na mesen način, in proglašen za Sina Božjega, z zmožnostjo, na način Duha svetosti, vstajenja od mrtvih«. Kakorkoli že, verjetno je Pavel poznal zgodbo in ji močno ugovarjal, kar pa bi v Cerkvi povzročilo težave; v svojem prvem pismu Timoteju namreč pravi v prvem Poglavju, v verzih 3 in 4: »Kakor sem te rotill, ko sem odšel v Makedonijo, da ostaneš v Efezu in zavežeš nekatere, da bi ne učili nobene druge doktrine, in da bi se ne menili za pripovedi in brezkončne rodovnike, ki pripomorejo povpraševanju, in da bi raje gradili na zdravi osnovi, ki je vera; torej deluj tako.« Težko da bi se prepirali okrog kakšnega drugega rodovnika, kot okrog rodovnika Jezusa samega.

To pismo Timoteju je bilo napisano iz Laodiceje, toda potem ko je Pavel prebil nekaj časa v Rimu, je nemara mislil, da je

zgodba lahko dobra vaba; kajti v pismu Hebrejcem, ki je bilo napisano iz Italije, se začenja že previdneje izražati. Celotno prvo poglavje je neke vrsta oda Jezusu kot Božjemu Sinu, »bleščina njegove slave in jasna podoba njegove osebnosti, in potrjevanje vsega z besedo njegove moči«, kakor da bi do neke mere privzel metafizično stališče Janeza. A seveda ni ničesar, kar bi kazalo na to, da bi kdaj slišal zgodbo o brezmadežnem spočetju. Videli smo že, da je Marko in Janez sploh ne omenjata. Večina učenjakov je mnenja, da je bil Marko Petrov pisar, ali da je na nek način dobil svojo informacijo iz tega vira. Bivši to res, ali ne, vsekakor je zelo nenavadno, da nihče od njih ne omenja tega, kar se nam zdi tako silno pomembna zadeva.

Vendar se oni niso zavedali niti tega, da je bil Jezus rojen v Betlehemu! V prvem Poglavju Marka, deveti verz, on preprosto reče, da je Jezus prišel iz Nazareta v Galileji. Janez pričenja 29. verz svojega Prvega poglavja, »Janez je ugledal Jezusa, ki je prišel k njemu,« a ne pove od kod je prišel. Vseeno, v 45. verz, Filip, potem ko ga je Jezus izbral za svojega učenca, odide k Nathanaelu in mu reče, »našli smo ga, o katerem so Mojzes, v svoji postavi, in preroki pisali, to je Jezus iz Nazareta, Jožefov sin. In Nathanael mu odvrne, je-li mar mogoče, da iz Nazareta pride kaj dobrega? Filip mu nato reče: Pridi in poglej.«

V 7. poglavju Janez govori o Jezusovi bratovščini brez kakršnekoli omembe, da bi šlo ob tem za kakšen misterij, in v istem poglavju zasledimo v verzih 41 in 42 tole, »Ostali so rekli, To je Kristus. A neki so rekli, mar je mogoče, da Kristus prihaja iz Galileje? Mar ne piše v Sveti knjigi, da bo Kristus izšel iz semena Davidovega, in iz mesta Betlehem, kjer je bival David?«

In spet v verz 52, se ponovno pojavi nasprotje: »Oni so mu odvrnili, rekoč, Si ti tudi iz Galileje? Preišči in poglej: kajti iz Galileje ne pride noben prerok.«

Celotna zadeva bi se uredila v trenutku, če bi se razložilo, kako se je rojstvo dogodilo v Betlehemu na podlagi poročila Cezarjeve

davkarije in kako je vsled obiska Modrih Mož Herod pomoril nedolžne, kar je malenkostna okoliščina, ki bi v tistem času povzročila le neko opazko, in to taka, ki bi (tako bi si vsaj mislili) povzročila probleme s prokuratorjem. Toda oni ne poznajo zgodbe, in ne morejo v tem oziru popravljati Judov. Ne zdi se povsem nerazumen namig, da ta argument proti Krščanstvu tako obtiči v goltancu vsakega pravovernega Juda, da je postalo absolutno nujno iznajti neko zgodbo, ki bi temu oporekala.

G. Shaw te prve strani povzame s pripombo, da »ni potrebna nobena druga učenjaška oprema, kot zgolj poznavanje teh navad človeške domišljije, da bi zdaj vsak lahko bral štiri evangelije brez razburjanja in brez prezirljive nejevere, ki kvari čud modernih ateistov.« Lahko pripomnimo, da čud modernih ateistov ne kvari tako njihova prezirljiva nejevera, kot prej sistematično trpinčenje, ki so mu bili podvrženi kot otroci v imenu Jezusa. Glede razburjanja pa g. Shaw sam pravi, »Priznajmo, da so evangeliji, brez primernega ključa za moderno izobraženo osebo, neverjetni in brezsmiselni, dočim so Apostolska dela povsem neberljiva. Toda s ključem predstavljajo povsem mirno plovbo. Jezus postane inteligentna in stanovitna oseba.« G. Shaw nemara misli, da nas je oskrbel s tem ključem na straneh, ki smo jih pregledali. Res je, da so vzroki za to, da se je Jezus dal križati, dovolj jasni, toda g. Shaw trdi brez dokaza, da je to srž problema. Do neke mere nam je ta predgovor k predgovoru vsekakor pomagal. Toda še vedno čutimo nekaj simpatije do Shawjevega prijatelja, »pisatelja zavidljive intelektualne kompetence«, ki je bil vendar povsem preprost in brez neke »učenjaške opreme«, kot le »s poznavanjem teh običajev človeške domišljije«, ki nam ga je zdaj odkril g. Shaw, in čigar rezultat je ta, da »vidi on v tem toliko nesmisla, da ga ne more prenesti«. Njegov položaj je skrajno boleč in zdaj ga mora občutiti še toliko ostreje. Kar je najslabše, sliši se grozno, kakor bi to bil G. H. G. Wells. In za um, po možnosti nedovzetan za razumevanje, se zdi, da je tu še dosti več

neskladnosti in fantastičnih elementov zgodbe, ki zahtevajo nadaljnje ključne, ki bi nas lahko pripeljali v srce njihovega blodnjaka. Na koncu tega eseja, ko bomo prikazali, da je celotno branje g. Shawja bilo tako skrbno izbrano, kot v primeru vsakega drugega heretika, se bomo še potrudili in oskrbeli bralca s pristno teorijo pripovedi, njenimi viri ter razlogi za njihovo obliko. Gre za strnjeno medsebojno povezavo, ki jo moramo razrešiti v njene vezne člene. A je za zdaj potrebno le slediti našemu smejočemu se filozofu v njegovi lastni analizi elementov Testamenta.

»MATEJ«

»OZNANJENJE: POBOJ; BEG«

V tem poglavju je žal potrebno še enkrat opozoriti na površnost g. Shawja. Matej ne imenuje ljudi, ki so videli zvezdo, Kralji, temveč Modri Možje. Šele v Srednjem veku so ti postali Kralji. In četudi predpostavimo, da je bila beseda »Kralji« uporabljena, je v tem kakšna težava? Shawjeva zmota je srečna, kajti ta nam dovoljuje izpostaviti nekaj, kar posledično postane važen dejavnik v tem kriticizmu, namreč, da nepoznavanje vzhodnjaškega življenja g. Shawja povsem onespособi v trudu, da bi razpoznal Jezusa.

On pravi, »Matej nam pove, da je bila Jezusova mati zaročena s človekom s kraljevskim pedigrejem, imenovanim Jožef, ki je bil dovolj premožen, da je lahko živel v hiši v Betlehemu, v katero so lahko Kralji prinesli darove zlata, brez da bi s tem izzvali kakršenkoli komentar.« On začanja zbijati šale, in to je šala na nepravem mestu. Kakor se pač dogaja, jaz sam sem bil dovolj premožen, da sem živel v šotoru, velikem sedem stopal v premeru, kamor so Kralji lahko, in tudi so, prinesli zlate darove. Bili so prav pristni Kralji, zadolženi za pozdravne salve s puškami, če so kdaj prišli v Kalkuto; dotaknil sem se zlata in ga zavrnil, podarivši jim povrhu še paket robčkov in nemara nekaj rupij, ali žepno uro. Gre za povsem običajen obred. Hoteli so zgolj izraziti dobrodošlico, ter ponuditi prispevke Britanski Vladi v moji skromni osebi.

To se lahko zdi malenkost, a nekaterim se bo zdela kardinalna. Poglavitna trditev tega eseja je, kakor smo še omenili, dejstvo, da je pristno poznavanje običajev na Vzhodu nujno celo za elementarno razumevanje evangelijske zgodbe. Sramotno je

povedati, a želeli bi si, da bi g. Shaw, zavoljo pisanja svojega predgovora, poiskal pomoč pri g. Rudyardu Kiplingu. Poleg tega, epizoda pri Mateju vsekakor 'izzove komentar'. Pravzaprav je to tako razkačilo Tetrarha, da je pobil vse otroke v sosesčini v upanju, da bi dobil tistega, ki ga je hotel. Toda g. Shaw se bo nemara pritožil, da to ni 'spodoben komentar', kakor tožnik v sodnem procesu!

G. Shaw izkoristi priliko za pripombo ob koncu tega poglavja: »Nič kar nas dandanes zanima, bi nas ne moglo navesti, da bi verjeli v masaker nedolžne dece in v beg v Egipt.« G. Shaw je sekularist, in njegovo vedrino lahko pripišemo dejstvu, da je on že davno tega odpisal vsa taka vprašanja kot očitne utvare. Toda mi smo primorani, da se zamislimo nad takim vprašanjem. Trditev g. Shawja, in nič manj Papeža Benedikta, je, da je bil Jezus nek izreden značaj in daleč pred svojim časom, ki je razglašal določene nauke, ki bi jih mi vsi morali upoštevati in jim slediti.

Da bi ovrgli to trditev, je zaželeno, da prikažemo naravo dokumentov, na katere se ona zanaša. Če bi se lahko strinjali, da so potrditve dejstev vse lažne, in če bi lahko prikazali, da so zapisani izreki, namesto da bi bili izvirni, zgolj vsakdanje puhlosti vseh časov, kaj bi se izcimilo iz trditve? G. Shaw bi prenehal biti mislec, če bi bilo tako. Postal bi en govornik, ki ponuja nek dodaten samoumeven argument vulgarnim, kakor ljudje, ki imajo navado opravičevati se, ker jedo kurje bedro brez uporabe vilic, na podlagi dejstva, češ da tako počneta tudi kraljica Viktorija in g. Gladstone. Ko smo enkrat uvedli imeni teh preslavnih oseb, postane primerno, da raziščemo, če ni to nemara njihova navada, dočim bi kakšen srčnejši demokrat celo vprašal, ali imata onadva mogoče pravico do tega, če to že počneta. Dopustimo možnost, da se vsi motijo, tako uvedba njunih imen postane odvečna za argument. To je lahko dokaz, da se je g. Shaw 'potopil v

Velasqueza.' Ta zadeva o verodostojnosti evangelijev bo izčrpneje obdelana v poglavju, ki bo imelo tudi tak naslov.

»JANEZ KRSTNIK«

Naša edina kritika tega oddelka je ta, da Janez nikjer niti za trenutek ne namigne, da bi obrezovanje moralo biti ukinjeno. Ne obstaja nobena evidenca o nečem, kar bi v Janezovem učenju posebej jezilo Farizeje. Povsem običajno je, bilo nekdanje in danes, za vsakega vzhodnjaka, da postane popotni asket. Pravoverni se vznemirijo le v primeru, če je napadena kakšna kardinalna doktrina ali praksa. To je pomembno dejstvo v odnosu do tega, kar g. Shaw izjavlja v naslednjem poglavju.

»JEZUS SE PRIDRUŽI KRSTNIKU«

G. Shaw nam zdaj pove, kako je Jezus pristopil k Janezu in zahteval, da ga on krsti. »V kolikor zadeva etablirano Judovstvo, si je s tem dejanjem on zažgal svojo barko in se odrezal od rutine premožnosti, spoštovanja in pravovernosti.« To je povsem v nasprotju s tekstom v tretjem poglavju Mateja, verzi 5, 6, 7: »Tedaj je prihajal k njemu ves Jeruzalem in vsa Judeja, ter vsa pokrajina ob Jordanu, da bi jih krstil v reki Jordan, potem ko so se spovedali svojih grehov. A ko je videl premnoge Farizeje in Saduceje prihajati k njegovemu krstu, jim je rekel: Gadjja zalega, kdo vas jo naščuval, da bežite od srda, ki prihaja nad vas?« Iz tega je razvidno, da se Janezovo učenje ni smatralo kot resno heterodoksno, nič bolj kot bi to veljalo za anglikansko Cerkev danes, če bi se resno ukvarjala s teozofijo, ali, kakor pravi g. Shaw sam, »kakor bi se uspešen mlad gospod štirideset let tega nazaj pridružil socialistom.«

»DIVJAŠKI JANEZ IN CIVILIZIRANI JEZUS«

Če bi se g. Shaw vnel v ambiciji, da bi izboljšal kvaliteto svojih vitalnih fluidov z uvedbo sedemdeset krat sedem vrst malaričnih mikrobov, in bi obogatil farmacevtsko kompanijo za približno 150 funtov, bi takoj prepoznal ta dva tipa 'svetih mož' kot taka. Obstaja mnoštvo Janezov Krstnikov danes v Indiji. Vzemite eno umazano capo, eno majhno skodelo, mnogo kravjekov in en par oprijemalk; in ga imate. On je na pol nor, na pol divji posameznik, surov in nasilen v govoru, nemogočega obnašanja, ki prakticira vse vrste strogosti, se hrani z zavračanjem in je običajno v stanju bolj ali manj manične razburjenosti vsled posta, ali pa rabe drog, kot sta opij in hašiš, ali obeh.

Tej vrsti postavimo poleg človeka, pogostokrat iz ugledne družine, mogoče celo veličastnega kralja, ki zapusti svet in njegove ničevosti takoj, ko začuti, da je izvršil svoje dolžnosti do človeštva. Tako ravnanje se predpisuje vsakomur v Svetih Knjigah Hindustana. Nekateri začutijo klic močnejše ter zavrnejo, da bi izvršili svoje dolžnosti, to je, da bi se poročili, vzgojili potomstvo, odšli v javno službo, etc., in še povsem mladi odidejo v puščavo ali pragozd.

Taki ljudje se popolnoma razlikujejo od prej opisanih, v domala vseh ozirih. Ti so poučeni in poznajo Svete Knjige. Se ne trpinčijo, razen na način kot to počnejo 'plavci' (člani visokošolske športne reprezentance; op.p.), ko trenirajo za tekmo v osmercu. Njihove manire so, kljub temu, dosti vzvišenejše od običajnih 'plavcev'. Oni se ne ozirajo na socialne konvencije, vendar spoštujejo čut drugih, čeprav, če so učiteljske vrste, včasih javno izvedejo neko nekonvencionalno dejanje, da bi opozorili javnost na neko točko svoje doktrine.

Njihovo poglavitno stališče ni v nasprotju s Svetimi Knjigami, ki predpisujejo določen kurz delovanja, temveč nasprotujejo zgolj formalizmu, ki je izpridil taka učenja; tako kakor tudi vsak iskren

klerik danes, ne da bi zapustil svojo prižnico, lahko graja svoje vernike zavoljo plitkosti njihove religije.

Videli bomo, da je Jezus počel natanko to. Praktično vsi njegovi napadi na Farizeje so bili uperjeni, ne zoper strogosti njihovega dojemanja Mojzesove postave, temveč zoper njihov formalizem, in včasih celo zoper njihovo ohlapnost. Na primer, pri Mateju lahko preberemo, pogl. XII, verza 10 in 11: »In glej, tam je bil mož izsušenih rok. In vprašali so ga: mar je zakonito zdraviti v soboto? Da bi ga s tem obtoževali. In on jim je odvrnil: Mar je med vami kdo, ki bi imel eno ovco in bi ta v soboto padla v prepad; mar bi je ne dvignil iz prepada?" Rekel jim je, da je njegovo poslanstvo namenjeno izgubljenim ovcam hiše Izraela, kakor je razvidno iz Mateja, pogl. X, verza 5 in 6: »To dvanajsterico je Jezus poslal in jim zapovedal, rekoč: Ne hodite po poti Brezvercev, niti ne vstopajte v hišo Samaritanov: temveč pojdite k izgubljenim ovcam hiše Izraelove.«

Torej daleč od tega, da bi bil na vsak način nek reformist, v nasprotju s tem, da bi bil zgolj pridigar verske obnove, kakor jasno pove (Matej, pogl V, verzi 17, 18, 19 in 20): »Ne mislite, da sem prišel z namenom uničevati, temveč izpolniti. Resnično vam pravim, Dokler obstajata nebo in zemlja, ena malenkost in ena titula se nikakor ne moreta izogniti zakonu, dokler se vse ne izpolni. Kdorkoli bo torej prekršil tudi najmanjšo od teh zapovedi in bo ljudi tako tudi učil, bo smatran za najnepomembnejšega v nebeškem kraljestvu: a kdor jih bo izpolnjeval in tako tudi poučeval, ta bo smatran za pomembnega v nebeškem kraljestvu. Kajti pravim vam, Če po pravičnosti ne boste presegli Pismoukov in Farizejev, ne boste mogli vstopiti v nebeško kraljestvo«.

Očitno je sebe smatral za novega Izaijo. O drugih plateh njegovega značaja bomo razpravljali kasneje, a tu smo priča vsaj tej plati, tako da se ne moremo strinjati z g. Shawjem, ki ga odkrito označi za nepravovernega, kajti najdemo ga kako obeduje tako s Farizeji, kot tudi s publikanci (tj. s krčmarji in davkarji;

op.p.), in skozi ves evangelij vidimo, da mu je bilo dovoljeno poučevati v sinagogah.

Kakorkoli že, eno točko še, ki jo omenja g. Shaw, moramo pri priči prediskutirati. G. Shaw pravi: »Ko ga grajajo, kakor Bunyana zavoljo zatekanja k umetnosti fikcije, ko je učil v prisposodobah, se brani na osnovi tega, da je umetnost edini način, s katerim je mogoče poučevati ljudstvo.«

Tu nepoznavanje Vzhoda zopet izda g. Shawja. On povsem zgreši pomen razlage, ki jo poda Jezus, in je naslednja: »In prišli so učenci ter mu rekli: Zakaj jim govoriš v prisposodobah? On pa jim odvrne, rekoč: Vam je dano poznavanje misterijev nebeškega kraljestva, njim pa ni. Kajti kdor ima, temu bo dano, in bo imel še v večjem izobilju: a kdor nima, temu bo odvzeto še to kar ima. Zato jim govorim v prisposodobah: kajti oni imajo oči, pa ne vidijo, imajo ušesa, pa ne slišijo, niti ne razumejo.« (Matej XIII, 10 - 13)

Ne gre za vprašanje umetnosti, temveč stvar misterija in iniciacije. Na Vzhodu ima vsak učitelj svoje posebne skrivnosti, ki jih običajno sprejme od svojega učitelja pred njim, in jih skrajno ljubosumno čuva ter sporoči le najbolj skrbno izbranim učencem. Lahko gre zgolj za preprosto stvar, kako povleči Apana-Vayu v Svadisthana-Čakro, ali morda nekaj dosti bolj kompliciranega; vendar karkoli že to je, on iz tega naredi veliko skrivnost, in njegova trditev, da poseduje take skrivnosti, je njegova poglavitna aktiva. Čemu bi ljudje zapuščali vse in mu sledili, ako bi ne posedoval nečesa, kar jim lahko sporoči ter česar ne morejo izvedeti in zadobiti od nikogar drugega?

Zdaj vidimo Jezusa v povsem drugačni luči. On ni le pridigar oživljanja pravoverstva, temveč tudi vodja, kar bi dandanes imenovali, tajne združbe. Smoter parabol, ki se zdijo nesmiselne in nerazumljive, je v poslušalcu vzbuditi zanimanje ter mu pokazati, da je govorec misteriozna oseba, ki ve nekaj čudovitega, ter ga s tem navesti, da postane njegov učenec.

»JEZUS NI BIL PROZELIT«

Težko si zamislimo, kako je g. Shaw zmožen sledeče trditve: »Nekaj dandanes zelo pomembnega je dejstvo, da on namenoma zavrača idejo, da bi se oblike že zakoreninjene religije lahko izruvale in nadomestile z rožami neke tuje vere. 'Če poskušaš izruvati plevel, boš obenem izruval tudi žito'. Naši prozelitski misijonarski podvigi so tako povsem v nasprotju z njegovim napotilom«. Nam g. Shaw lahko razloži naslednji odlomek pri Mateju, XXVIII, v. 18, 19? »In Jezus je prišel ter jih nagovoril z besedami: Dana mi je vsa moč neba in zemlje. Pojdite torej in poučujte vse narode, krščujoč jih v imenu Očeta, in Sina, in Svetega Duha.« G. Shaw se očitno zanaša na parabole o plevelu in žitu, ob čemer gre zgolj za vstavke, čigar namen je posvariti pred izruvanjem slabotnih še pred Dnem Poslednje Sodbe. Da je bil ta plan spreobračanje, je povsem očitno še iz treh drugih parabol v prvem delu trinajstega poglavja pri Mateju.

Kasneje v tem poglavju g. Shaw sprejme zgoraj prikazano stališče, da je Jezus imel namen zgolj nadgraditi Mojzesovo Postavo, vendar nato izjavi nekaj skrajno nenavadnega, kar moramo navesti v celoti. »Vse do danes bi Kristjan v religiji lahko bil Jud, posvečen s krstom namesto z obrezovanjem, in bi sprejel Jezusa za Mesijo, kakor tudi njegov nauk kot avtoriteto višjo od Tore; a so judovski Svečeniki, da bi rešili Judovstvo pred utopitvijo v poplavi Krščanstva po zavzetju Jeruzalema in uničenju Templja, ustanovili praktično nov religiozni red z novimi Svetimi Knjigami in izdelavo novih dognanj; in so na svoj seznam prekletih dodali nekega Ješuo, bastardnega magika, čigar komične prevare so ga pripeljale do usodnega konca, kakor Puncha ali Tila Eulenspiegela: ta iznajdba ga je drago stala, Kristjani pa so se tako lahko z njim politično okoristili. Judje, kakor je bil tudi sam Ješua Jud, so ga poznali, a o čem takem niso niti sanjali, ter bi mu sledili brez da bi prenehali biti Judje.«

G. Shaw očitno tu predpostavlja, da je celoten potek Krščanstva določilo ravnanje Judov po uničenju Templja, kakor da bi njihova sovražnost bila posledica teh preprostih zadev, ki smo jih omenili. Naj torej razumemo, da je bil smoter Jezusovega križanja zgolj prijateljsko svarilo, ali vsaj neko očetovsko kaznovanje, ki bi njih ranilo bolj kakor njega? Prva verzija zgodbe »Moje srce krvavi za Louvain?«

Nemara je pravi čas, da spregovorimo nekaj o delu Sepher Toldot Ješu, ali »Knjigi Jezusovih Dejanj«. S kakšno pravico g. Shaw smatra uradno publikacijo take vrste za ravno tako lažno, kakor je to vsaka uradna publikacija danes? Ta govori o Jezusovem življenju, posedujoč površinsko več avtoritete od evangelijev, bivši zgodnejšega nastanka. Povedali bomo, da je polna nesmisla in je očitno v svojih odlomkih polna srčnosti. Toda evangeliji so pravtako prepolni nesmislov in so smatrani za trditve privrženosti. Torej lahko odgovorimo, da so moderni Judje zavrgli Sepher Toldot Ješu. A so moderni Kristjani zavrgli Evangelije pravtako! Ni nobenega razloga na svetu, čemu bi se morali postaviti na stran kontraverznosti.

»JEZUSOV NAUK«

Precej nesrečen slučaj je, da g. Shaw študentom svojega sijajnega esaja ni pomagal z vestnim navajanjem referenc za svojo avtoriteto, kajti včasih zelo pogrešamo odlomke, ki jih je imel v mislih ob svojih trditvah. Ko g. Shaw izjavi, da Jezus zagovarja komunizem, si nikakor ne moremo predstavljati na kateri tekst se ob tem zanaša, saj v mnogih odlomkih zelo močno izkazuje svojo poklicanost za svoje trditve. Res je, da takole nagovori bogataša (Matej, XIX, 21): »In Jezus mu reče: Če hočeš biti popoln, pojdi in prodaj, kar imaš, ter podari revnim; tako boš zadobil zaklad v nebesih: pridi in mi sledi«. Ta opazka je povsem običajna v

primeru vsakega religioznega učitelja na Orientu, kadar kdo pride k njemu po odrešitev.

V 29. verzu istega poglavja on pravtako podaja religiozno vrednost samo odpovedovanja. »In vsakdo, ki se odreče hiši, ali bratom, ali sestram, ali očetu, ali materi, ali ženi, ali otrokom, ali posesti v mojem imenu, bo deležen stokratne vrednosti vsega tega in bo podedoval večno življenje.« To je spet povsem v skladu z običajno vzhodnjaško doktrino; toda nima nič skupnega s komunizmom. On postavi pravila za svojo lastno skupnost, kar so običajna pravila, ki jih predpiše vsak potujoči jogi, tako tedaj, kot danes.

Zdaj pa preberimo Mateja, pogl. XX, verza 25 in 26. »A Jezus jih je poklical k sebi in rekel: Vi veste, da brezverski vladarji izvajajo gospostvo nad njimi, in velikaši izvršujejo oblast nad njimi. Toda med vami ne bodi tako: a kdorkoli je plemenitega rodu med vami, naj bo vaš služabnik.« Ta drža je značilna za vsa religiozna bratstva.

Poglejmo še naslednje odlomke pri Mateju, pogl. VI, verzi 25, 26, 31, 32, 33 in 34. »Zatorej vam pravim, Ne mislite na svoje življenje, kaj boste jedli, ali kaj boste pili: niti na svoja telesa, v kaj jih boste oblekli. Mar ni življenje več od mesa, in telo več kot obleka? Poglejte zračne ptice: one ne sejejo, niti ne žanjejo, niti se ne zbirajo v skednjih; vendar jih vaš nebeški Oče hrani. Ste kaj boljši od njih? Zatorej ne razmišljajte o tem, kaj boste jedli? Ali, kaj boste pili? Ali, s čim se boste odevali? (Pogani si namreč želijo vsega tega:) kajti vaš nebeški Oče ve, da vi vse to potrebujete. A najprej iščite kraljestvo Boga, in njegovo pravičnost; in vse to vam bo dodano; zatorej ne mislite na jutri: kajti jutri bo sam mislil na vse to. Zadosti je danes njegovega zla.«

To je vse prav dober poduk za neko omejeno bratstvo. Buda je dal iste instrukcije že šesto let prej. Nosite tri obleke, je rekel svojim učencem, vzemite jih s trupel na pogrebni grmadi.

Vzemite skodelo in pojdite naokrog po vasi vsako jutro in prosite za svoj riž.

Današnja Burma je prepolna ljudi, ki se oklepajo teh predpisov, čeprav so kasneje svoja oblačila dobili v dar od ljudi, ki si hočejo 'pridobiti zasluge'. Toda kot priporočilo celemu svetu bi to bila bedastoča. To bi ne bil komunizem, temveč samomor. Žito in bombaž vsekakor sejemo z mislijo na jutri. Brez dvoma, najodpornejši bi lahko preživel, če bi se zgledovali po svojih bratrancih, opicah. Toda ne moremo sklepati, da g. Shaw smatra to za idealno stanje družbe, saj bi ga nekateri razumni ljudje imeli za dosti slabšega od tega, v katerem živimo danes!

Iz drugih odlomkov je očitno, da je Jezus zagovarjal pravico do lastništva tako trdno kot vojvoda Wellingtonski. Prikazali smo že, da se je Jezus povsem srčno strinjal z Mojzesovo Postavo. Razburjal se je, pravzaprav, če so jo sofisti predelovali. Pri Mateju, XV, 1 - 9, beremo: »Prišli so k Jezusu pismouki in farizeji, ki so bili iz Jeruzalema, govoreč: Zakaj tvoji učenci kršijo običaje naših starešin? Kajti ne umijejo si rok, preden jedo kruh. A on jim je odvrnil, govoreč: Zakaj pa vi kršite Božjo zapoved s svojimi običaji? Kajti Bog je zapovedal, govoreč: Spoštuj svojega očeta in svojo mater; in, Tisti, ki preklinja očeta ali mater, naj pri priči umre. Toda vi pravite, kdor bo rekel svojemu očetu ali materi, da je to darilo, če imate od mene dobiček za nekoga drugega: in ki ne spoštuje svojega očeta ali svojo mater, naj bo svoboden. Tako ste Božjo zapoved izničili s svojo tradicijo. Vi hipokriti, dobro je povedal Izaija o vas, Ti ljudje se mi približujejo z usti in me častijo s svojimi ustnami; toda njihova srca so daleč od mene. Zaman me častite, saj ljudi učite človeških zapovedi.«

Vendar je Mojzesova postava izredno individualistična. Ne moremo si zamišljati nobenega njenega predpisa, ki bi vsaj nakazoval neko približevanje komunizmu. Matej, V, 25, 26, pravi: »Daj prav svojemu sovražniku hitro dokler sta še v medsebojnem sporu, da te prej ne preda sodniku, ta pa te preda

uradnemu stražniku, ki te vrže v ječo. Resnično ti pravim, iz nje ne boš prišel, dokler ne boš plačal še zadnji peni.« Ta predpis o dolgovih se zdi tako strog, kot angleški zakon v časih starega Hitrega Zapora, ali danes v Massachusettsu. V začetku šestega poglavja on zagovarja dajanje miloščine na skrivaj. Je to nerazumevanje komunizma, če mislimo, da je dajanje miloščine v skladu z njim? V 'Očenašu' (Matej, VI, 12) se ena od peticij glasi, »Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom.« Ta pasaža prav gotovo nakazuje izbrancem, da privzamejo velikodušno držo, a se gotovo nanaša tudi na obstoj takih stvari, kot so dolгови.

G. Shaw nam nato pove, da Jezus zagovarja »razširitev privatne družine z njenimi sponami v veliko družino človeštva pod očetovstvom Boga.« G. Shaw se tu očitno zanaša na Mateja XII, 46, 50. »Medtem ko je govoril ljudem, glej, so njegovi bratje in mati stali zunaj kroga v želji, da bi govorili z njim. A on je odvrnil onemu, ki se je obrnil nanj, rekoč: Kdo je moja mati? Kdo so moji bratje? In je stegnil roke proti svojim učencem ter rekel: Poglejte mojo mater in moje brate! Kajti kdorkoli bo izvrševal voljo mojega Očeta, ki je v nebesih, ta je moj brat, in sestra, in mati.«

To je spet povsem običajna drža religioznega učitelja na Vzhodu. Ni videti, da je s tem mislil na splošno priporočilo celemu svetu.

Kar zadeva poroko, je Jezus tesno v skladu z običajno Katoliško ali Cerkvijo angleškega škofa. Berite Mateja, XIX, 3 - 12. »Tudi Farizeji so prišli k njemu, da bi ga skušali, govoreč: Je mar zakonito za moškega zavrniti svojo ženo zaradi kateregakoli vzroka? On pa jim je odgovoril: Mar niste prebrali, da je on, ki jih je ustvaril na začetku, njih ustvaril kot moške in ženske, ter nato rekel: Zavoljo tega naj mož zapusti svoje starše in se oprime svoje soproge: in onadva naj bosta eno meso. To kar je združil Bog, naj noben človek ne razdvaja. Potem so mu oni rekli: Čemu je potem

Mojzes zapovedal, da je potrebno napisati ločitveno izjavo in zavreči soprogo? In on jim odvrne: Mojzes je zaradi trdote vaših src trpel, ko ste zavračali svoje soproge: a spočetka ni bilo tako. Jaz pa vam pravim, kdorkoli bo zavrzel svojo ženo, razen če bo to zavoljo prešuštva, in bo poročil drugo, bo zagrešil prešuštvo: in kdor bo poročil zavrženo žensko, bo tudi storil prešuštvo. Nato so mu njegovi učenci rekli: če se to dogaja možu, potem ni dobro poročati se. A on jim reče: To velja samo za tiste, ki jim je ta predpis namenjen.« Ta razlaga je razširitev nekega drugega odlomka iz Govora na Gori, Matej, V, 31, 32.

Tu Jezus dokončno izjavi, da ne pričakuje, kako bodo vsi ljudje sprejeli to lahkomiselnost, namreč to svobodnjaško bivanje, ki ga imenujemo religiozno življenje. Zanj je dobrobit soproge povsem odvisna od njene zvestobe, tako kakor za vsakega drugega zakonodajalca. Pravzaprav gre za teorijo, po kateri so pravice ženske tako nadvse odlične, da jih ona lahko zapravi samo vsled enega dejanja absolutno neoprostljivega izdajstva, ki ima za posledico to, da je povsem zavržena s strani človeštva. To ni 'razširitev privatne družine', temveč zategovanje njenih okov. Lahka ločitev je splošno priznana, tako s strani njenih prijateljev, kot tudi sovražnikov, kot korak proti socializmu.

Ne smemo pozabiti, da je celo v Jezusovih časih ločitev pomenila strašno kazen, kadar je bil njen vzrok prešuštvo, kajti ločena ženska je ostala brez virov za preživljanje. Po Mojzesovi postavi je bila kazen smrt za oba ločenca; glej Leviticus, XX, 10. »In moškega, ki zagreši prešuštvo s soprogo drugega moškega, oba, tako prešuštnika, kot prešuštnico, je treba usmrtiti.« Strogost tega zakona se je očitno razrahljala v prid nečesa takega, kar se še vedno priznava v mohamedanskih deželah. Jezus pa je ugovarjal!

Nadalje g. Shaw izjavlja, da je Kristus zagovarjal opustitev maščevanja in kaznovanja, očitno na podlagi Mateja, V, 43, 45. »Vemo, kako je bilo rečeno: Ljubi svojega bližnjega in sovraži svojega sovražnika. Jaz pa vam pravim, Ljubite svoje sovražnike,

blagoslavlajte tiste, ki vas preklinjajo in delajte dobro tistim, ki vas mrzijo ter molite za tiste, ki vas kruto izkoriščajo in preganjajo.« »Da boste dostojni otroci svojega Očeta, ki je v nebesih: kajti on je naredil, da njegovo sonce sije tako na zle, kot na dobre, ter pošilja dež tako pravičnim, kot tudi nepravičnim.« To je povsem jasno napotilo običajnih predpisov za indijske askete. Gre za to, da ko postanejo 'ahimse' ali 'neškodljivi', vsled zavračanja škodovanja celo tigru ali kači, pridobijo imunost pred krutostjo drugih. Sam Androkles g. Shawja se zdi ravno take vrste oseba. Ta nauk ne kaže razširjati. 'Nebeški Oče', ki je v teh verzih tako nepristranski, izpade zelo drugačnega značaja od tistega, ki je razviden iz naslednjih odlomkov: Matej, VIII, 11, 12. »Jaz pa vam pravim, da bodo prišli mnogi z vzhoda in zahoda, in se bodo usedli z Abrahamom in Izakom in Jakobom v nebeškem kraljestvu. Otroci kraljestva pa bodo izvrženi v zunanji mrak: in tam bodo vekali ter škripali z zobmi«.

Matej, XI, 21 - 24: »Gorje njim, Khorazin! Gorje tebi, Bethsaida! Kajti, ako bi se čudeži, ki so bili storjeni pri vama, zgodili tudi v Tirah in Sidonu, bi se tam že davno tega kesali in žalovali v raševini in pepelu. Jaz pa vam pravim, na dan Poslednje Sodbe se bo Tiri in Sidonu prizanesljiveje godilo, kakor vama. In ti Kapernaum, ki te slavijo nebesa, se boš znašel v peklu: kajti če bi se čudeži, ki so bili storjeni pri vas, storili v Sodomi, bi ta preživela do današnjega dne.«

Matej XII, 31, 32: »Zatorej vam pravim: Vse vrste grešnosti in bogokletja bodo ljudem odpuščene: toda oskrunjanje Svetega Duha jim ne bo nikdar odpuščeno. In kdor spregovori besedo proti Sinu človekovem, mu bo to odpuščeno: a kdorkoli bo spregovoril proti Svetemu Duhu, mu to ne bo odpuščeno, niti v tem svetu, niti v onem, ki pride.«

Matej, XVIII, 6 - 9: »A kdor bo užalil enega izmed malih, ki verjamejo vame, bi bilo bolje zanj, da se mu obesi mlinski kamen okrog vratu in se ga potopi v morske globine. Gorje svetu zaradi

prestopkov! Kajti žalitve bodo gotovo prišle; toda gorje tistemu, od katerega pridejo te žalitve! Če vas vaša roka ali noga užali, si ju odsekajte in ju zavržite: bolje bo za vas biti pohabljen ali šepav za življenja, kot pa imeti obe roki in obe nogi in biti vržen v večni ogenj.»

Matej, XXII, 1 - 14: »In Jezus odvrne ter jih nagovori spet v prisposodbi, rekoč: Nebeško Kraljestvo je kakor en kralj, ki je priredil poroko svojemu sinu, in je svoje služabnike poslal poklicat one, ki so bili povabljeni na svatbo: in niso prišli. Ponovno je poslal še preostale služabnike in jim naročil: Povejte povablencem: Poglejte pripravil sem vam svojo gostijo: svoje vole in pitance sem zaklal in vse je pripravljeno: pridite na poroko. A oni tega niso vzeli resno in so šli svojo pot, eden na svojo kmetijo, drugi v svojo prodajalno: Ostali pa so zgrabili njegove služabnike, jih sramotili in pobili. A ko je to zvedel kralj, je bil ogorčen in je poslal svojo vojsko, ki je uničila tiste morilce in požgala njihovo mesto. Nato je rekel svojim služabnikom: Poroka je pripravljena, toda povabljeni je niso dostojni. Zato pojdite na prometne ceste ter povabite na svatbo vsakogar, ki ga srečate. Tako so služabniki odšli na ceste in zbrali vse, ki so jih srečali, tako dobre kot zlobne: tako je bila svatba polna gostov. In ko je kralj prišel pogledat goste, je videl nekoga, ki ni imel svatbenih oprave: In mu rekel: Prijatelj, zakaj si prišel brez svatbenega oblačila? In gost je ostal brez besed. Nato je kralj velel služabnikom, vklenite mu roke in noge ter ga odpeljite in vrzite ven v mrak in naj tam stoka in škriplje z zobmi.«

Matej, XXIV, 50 51: »Gospodar tega sluga bo prišel tedaj, ko ga on ne bo iskal, in v uri, ko se ne bo zavedal, in ga bo presekal, in mu določil njegov delež z licemerci: in bo jok in stok in škripanje z zobmi.«

Matej, XXV, 31 in 46: »Ko bo Sin človekov prišel v svojem sijaju in vsi sveti angeli z njim, se bo usedel na tron v svoji slavi: in pred njim se bodo zbrali vsi narodi: in jih bo ločil med seboj,

kakor tudi pastir loči svoje ovce od koz, in bo vzel svoje ovce na svojo desno stran, koze pa na levo. Nato bo kralj rekel tistim na njegovi desni strani: Pridite, vi blagoslovljeni od mojega Očeta in nasledite kraljestvo, ki vam je namenjeno že od začetka sveta: Kajti bil sem lačen in ste me nahranili: in sem bil žejen, pa ste me napojili: bil sem tujec, in ste me povabili v svojo hišo: bil sem gol in ste me odeli: bil sem bolan in ste me obiskali: bil sem v ječi in ste prišli k meni. Nato so mu pravični odvrnili, rekoč: Gospod, kdaj smo te videli lačnega in te nahranili? Ali žejnega in te napojili? Kdaj smo te srečali s tujcem in te povabili v hišo? Ali golega, in te oblekli? Kdaj smo te videli bolnega, ali zaprtega, in te obiskali? In Kralj jim bo odgovoril s temi besedami: Resnično vam pravim, kakor ste vi ravnali z najmanjšim od mojih vernikov, ste to naredili meni. Potem pa bo govoril tudi onim na njegovi levi strani: Stran od mene se spravite, vi prekleti, v večni ogenj, ki je namenjen hudiču in njegovim angelom: Kajti bil sem lačen, pa mi niste dali jesti: bil sem žejen, pa mi niste dali piti: bil sem tujec, pa me niste povabili notri: gol, pa me niste oblekli: bolan in zaprt, pa me niste obiskali. Oni pa ga bodo nato povprašali: Gospod,, kdaj smo te videli lačnega, ali žejnega, ali kot tujca ali golega, ali bolnega, ali zaprtega, in ti nismo pomagali? On pa jim bo odvrnil, rekoč: Resnično vam pravim, kakor ste ravnali z enim od najmanjših med temi, to ste naredili meni.«

Težko bi sklepali, da g. Shaw misli, da vsi pridigarji peklenškega ognja, od apostolov samih pa vse preko Turricremata in Calvina do Charlesa Spurgeona in Billya Sundaya, niso imeli poročstva za svojo doktrino v dejanskih Jezusovih besedah! G. Shaw bi storil bolje, če bi iskal svojo avtoriteto v delih Percy Bysshe Shelleya.

Shawjeva naslednja trditev je, da je Jezus zagovarjal »eno organsko družbo, v kateri vi niste neodvisen posameznik, temveč le en ud družbe.« Ta trditev je preveč medla, da bi jo spodbijali. Celo Manchesterska Šola ima nek tak koncept. Zdi se nam

obvezujoče za g. Shawa, da bi navedel neke Jezusove besede, ki bi nam omogočale vsaj primerjati ga z Manujem ali Platonom.

»PARABOLE«

(Pripomba: to poglavje je naš lasten vstavek.)

Zapaziti moramo, da ni nobene izrazite razlike med parabolami, ki se pripisujejo Jezusu in tistimi od običajnega vzhodnjaškega modreca. Vendar slednje običajno pojasnjujejo neko spiritualno resnico, ali slavijo neko vrlino; prve pa nimajo druge vrednosti, kot te, da zavedejo poslušalca, da sledi Jezusu, ali da razjasnijo neko točko njegove odrešitelske teologije. Analiza le-teh po vrsti bo razodela to kvaliteto v vsej njeni prozornosti.

(1) Matej XIII. 3 - 8 - Sejalec in Seme.

Morala (XIII. 18 - 23) - Opisanih je več vrst slušateljev.

(2) Matej XIII. 24 - 30 - Žito in Plevel.

Morala (XIII. 37 - 43) - Jezus in Satan: Odrešenje ali prekletstvo v ognjenem peklu, kjer bo jok in stok in škripanje z zobmi.

(3) Matej XIII. 31, 32 - Zrno gorčice.

Morala - Moje učenje bo spreobrnilo ves svet.

(4) Matej XIII. 33 - Kvas.

Morala- Isto kot pod 3.

(5) Matej XIII. 44 - Zaklad v polju.

Morala- Predaj vse za Jezusa.

(6) Matej XIII. 45, 46 - Dragoceni Biser.

Morala- Isto kot pod 5.

(7) Matej XIII. 47, 48 - Ribiška mreža vržena v morje.

Morala (XIII, 49, 50) - Isto kot pod 2.

(8) Matej XVIII. 23, 24 - Kralj in njegovi dolžniki.

Morala (XVIII, 35) - Če nisi plemenit do ljudi, tudi Bog ne bo tak napram tebe. (To je prva prispodoba, ki ima neko moralno vrednost.)

(9) Matej XX. 1 - 16 - Delavci v vinogradu.

Morala - Največji malopridnež bo enako nagrajen, kot Najboljši med ljudmi, v mojem vinogradu.

(10) Matej XXI. 28 - 30 - Dva sinova.

Morala (XXI. 31, 32)... - Če ne verjameš v Mene, potem si slabši od vlačuge ali davkarja.

(11) Matej XXI. 33 - 41 - Zlobni kmet.

Morala - Judje bodo prezirljivo uničeni, ker zavračajo Jezusa.

(12) Matej XXII. 1 - 14 - Poroka Kraljevega Sina.

Morala - Zunanja tema ter jok in stok in škripanje z zobmi za slabe Kristjane; (v 13) uničenje Judov (v 7).

(13) Matej XXIV. 32 - Figovec.

Morala (XXIV. 33) - Drugi Advent bo objavljen vsled različnih nadlog in čudežnih dogodkov.

(14) Matej XXIV. 45 - 51 - Služabniki.

Morala - v tekstu - Pazi, kako se obnašaš, ali pa bo jok in stokin škripanje z zobmi, kot po navadi.

(15) Matej XXV. 1 - 12 - Deset devic.

Morala (v 13)..... - Pazite na Moj povratek; ali pa boste ostali na cedilu.

(16) Matej XXV. 14 - 30 - Talenti.

Morala - V tekstu..... - Bodite zvesti (očitno v Širjenju Evangelija) ali pa bo - še več jokanja in stokanja in škripanja z zobmi.

(17) Marko IV. 1 - 20 - Isto kot pod 1.

(18) Marko IV. 26 - 29 - Zrno, ki skali v tajnosti.

Morala- Delaj, in se ne meni za zunanje dogodke. (To je druga prispodoba z neko moralno vrednostjo.)

(19) Marko IV. 30 - 32 - Isto kot pod 3.

(20) Marko XII. 1 - 9 - Isto kot pod 11.

(21) Luka VIII. 4 - 15 - Isto kot pod 1.

(22) Luka VIII. 16, 17 - Sveča.

Morala.....(v. 18) ... - Pazite, kako poslušate. (Ta morala se ne Ujema s prispodobo.

(23) Luka XII. 16 - 21 - Bogataš.

Morala (v. 22 - 34)..... - Ne nabirajte si bogastva, temveč živite kakor krokarji ali lilije.

(24) Luka XII. 41 - 48 - Kakor 14.

(25) Luka XIII. 18 - Kakor 3.

- (26) Luka XIII. 19 - Kakor 4.
- (27) Luka XIV. 16 - Kakor 12, a z izpuščajem.
- (28) Luka XV. 3 - 6 - Izgubljena ovca.
 Morala (v. 7)..... - Pokesani grešnik je vreden več kot
 99 pravičnikov.
- (29) Luka XV. 8, 9 - Kos Srebrnine.
 Morala (v. 10)..... - Kakor 28.
- (30) Luka XV. 11 - 33 - Izgubljeni Sin.
 Morala - kakor 28..... - Vsa pravičnost je ničvredna; samo
 kesanje prinese nagrado.
- (31) Luka XVI. 1 - 12 - Nepravični Strežaj.
 Morala ? ? ? ?
- (32) Luka XVI. 19 - 31 - Bogatin in Lazar.
 Morala..... - Vstajenje ne more prepričati
 one, ki niso uslišali Mojzesa in Prerokov.
- (33) Luka XVIII. 1 - 6 - Nepravični Sodnik.
 Morala (v. 7, 8)..... - Bog bo 'maščeval svoje
 izbrance'.
- (34) Luka XVIII. 10 - 14 - Farizej in cestninar.
 Morala (v. 9)..... - Ne bodi samovšečen, ne preziraj
 drugih. (To je tretja prispevka z neko moralno vrednostjo.)
- (35) Luka XX. 9 - 18 - Kakor 11.

(36) Janez X. 1 - 6 - Dobri Pastir.

Morala (v. 7, 8).....- Pazite se ponaredkov, jaz sem Edinstven.

Po analizi je ostalo kaj malo od teh slavnih prisodob; zgolj tri med njimi imajo nek pomen, če odmislimo njih Odrešiteljsko in Privrženostno Teologijo, seveda.

»ČUDEŽI«

G. Shaw prične to skrajno pomembno poglavje z naslednjo trditvijo: »Gotovo je posedoval neke abnormalne moči, s pomočjo katerih je lahko izvajal čudeže. Tega se je sramoval, toda bivši skrajno sočuten do soljudi, ni mogel odreči se njih izvedbe, kadar so ga prizadeti ljudje rotili naj jih pozdravi, kadar je bil priča množtvu lačnih, ali kadar so se njegovi učenci bali nevihte, ko so pluli po jezerih. Ni zahteval nobenega plačila, a je rotil ljudi, da nikdar ne omenjajo njegovih sposobnosti.«

Nemogoče mi je najti kakšno jamstvo za to trditev, da bi se Jezus sramoval tega, kakor tudi da bi ljudi ne prosil naj ne omenjajo njegovih moči, kar je sicer (spet) običajna drža vzhodnjaškega modreca. Težko je razložiti, kaj so bili (in so) natančni razlogi pri posvečenih za predpisovanje molčečnosti. Obstaja določen občutek delikatnosti v zvezi s tem, ki ga poznajo in lahko povsem razumejo zgolj posvečenci.

G. Shaw ne omenja tega, a nadaljuje: »Dva očitna razloga obstajata za dejstvo, da ni maral biti znan kot čudodelnik. Prvo je naravna zadržanost vseh ljudi, ki posedujejo take sposobnosti, a imajo poleg tega dosti važnejši posel v svetu od tega, da bi jih izpostavljali in bi bili smatrani za šarlatane, kakor jim to predstavlja tudi muko, namreč, zadovoljevati ljudsko radovednost. Drugi pa ta, da gledajo na učinkovanje čudežev v

njihovem poslanstvu natančno tako kot Rousseau. Ta je uvidel, da bi ga diskreditirali ter odvrnili pozornost od njegovih nauk, ko bi ustvarili povsem nebistven problem, okrog katerega bi se potem sporekali njegovi učenci in njihovi nasprotniki.« Ti razlogi so nedvomno očitni za g. Shawa, a bi ne bili očitni nobenemu vzhodnjaku, razen kot dodaten razlog za to, da bi ga ljudje gnjavili. Prav gotovo niso bili razvidni Jezusu.

G. Shaw še nadalje razvije to tezo: »Rousseau dokazuje, kakor je Jezus predvideval, da so čudeži glavna ovira pri sprejemanju Krščanstva. Jezusovo učenje nima ničesar skupnega s čudeži. Če je bilo njegovo poslanstvo preprosto v tem, da demonstira nek nov način za povratek vida, potem je bil njegov čudež ozdravitve slepca povsem smotern. A reči, 'Ljubi svojega bližnjega; in da te v to navedem, naj zdaj temu gospodu pozdravim njegovo očesno mreno', bi bila to, za človeka Jezusove inteligence, idiotska ponudba.«

Nasprotno od tega, Jezus je svojo taumaturgično sposobnost verjetno dojemal kot edini in zadostni razlog, da se ga sprejme kot Mesijo. Berimo Mateja, XI, 2 - 6: »Ko je Janez v ječi zvedel za Kristusova dela, je poslal dva svoja učenca, da mu povesta: Si ti tisti, ki ima za priti, ali naj pričakujemo koga drugega? Jezus jim je na to odvrnil, rekoč: Pojdita in sporočita Janezu še enkrat vse to, kar sta slišala in videla: Slep je sprevidel in hromi je shodil, gobavec je ozdravel in gluhi je spet uslišal, mrtvi je oživel, revni pa imajo evangelij, da jim ga pridigajo«. Pravtako, v istem poglavju, v verzih od 21 do 24, ki smo jih že navedli v neki drugi zvezi, vidimo, da je Jezus pričakoval od vsakogar, da ga bo sprejel na tej osnovi in na nobeni drugi, in če je bil v tem razočaran, ga je to zelo razjezilo.

On nadalje še posebej polemizira na temo iz 12. poglavja Mateja, verza 22 in 28. »Nato so mu privedli človeka, ki je bil obseden s hudiči, slep in nem: on pa ga blagoslovi, nakar je slepi in nemi spet sprevidel in spregovoril. In vsi navzoči so se čudili,

govoreč: Mar to ni sin Davidov? A ko so farizeji slišali za to, so rekli: Ta tovariš ne izganja hudičev, razen s pomočjo Belcebuba, princa hudičev. In Jezus je vedel, kaj imajo v mislih, in jim je rekel: Vsako kraljestvo, ki se razcepi zoper sebe, propade in je uničeno; in vsako mesto ali dom, ki se razcepi zoper samega sebe, bo propadlo; in če Satan izvrže Satana, je razcepljen zoper samega sebe; kako naj potem njegovo kraljestvo še obstoji? In če jaz z Belcebubom izganjam hudiče, s kom ga pa vaši otroci izganjajo? Zatorej bodo oni sodili vam.«

In z drugimi besedami še pravi: »Dejstvo, da sem zmožen izganjati hudiče, je zadosten dokaz, da je duh Boga v meni. Če bi temu ne bilo tako, bi bilo gotovo pametneje od mene uvajati hudiče v ljudi, kot pa da jih izganjam iz njih. Če dopuščate, da je temu tako, potem je sklep jassen, Kraljestvo Božje bo prišlo, kakor sem vam rekel. Zatorej verujte.«

G. Shaw pravi, da je Kristus pričakoval, da bodo ljudje njegove predloge za spreobračanje drugih dojeli v praktičnem smislu, vendar ne navede niti enega odlomka, da bi podprl to stališče. Sicer pa to niti ne bi imelo smisla. Vzhodnjaka ne moremo prepričati z razumom, on se klanja avtoriteti, in njemu karkoli dokazovati, je zguba časa. Vzhodnjak se sicer veseli argumenta, a se po njem nikakor ne ravna. Če želite, da bo deloval po določenih smernicah, morate zgolj pokazati svojo avtoriteto. To pa lahko storite le tako, da pokažete svojo moč, kar pa lahko storite samo na enega izmed dveh načinov, prvič, s čudežem, in drugič, s palico. Vzemite dobro znan primer Johna Nicholsona, ki je naredil tak vtis na domačine v Pundžabu s svojo izvrševalno sposobnostjo, da so ga nekateri začeli smatrati za nekega boga in ga častili. On pa, bivši še posebej pobožen Kristjan, je skušal to idejo izbiti iz njih; toda bolj ko jih je tepel, bolj božanski se jim je zdel!

Še enkrat je g. Shawja izdalo njegovo nepoznavanje Orienta. Ni dojel običajne drže takih ljudi, med katerimi je živel Jezus.

Med ekspedicijo, ki je poskušala zavzeti Chogo Ri (K 2 op.p.) leta 1902, smo imeli nekega švicarskega zdravnika in smo ob vsakem svojem postanku ustanovili eno majhno kliniko. Praktično vsaka operacija je bila grobo kirurška, kot na primer izruvanje zoba ali punktiranje zaradi vodenice. Kakorkoli že, naša klinika se je proslavila daleč naokoli in ko smo se vračali z gore, smo naleteli na cele vasi prepolne ljudi, med katerimi so mnogi prišli iz velike oddaljenosti, ki so čakali, da bi jih pozdravili. A ko je zdravnik izvelkel svoje instrumente, so se ljudje začeli takoj upirati, ali pa vsaj kazati globoko začudenje. Vsi so namreč pričakovali, da bodo ozdravljeni s polaganjem rok! In če vzamemo v obzir, da so par mesecev tega nazaj nazorno in na lastne oči videli, na kakšen način zdravi in operira naš doktor, nam to vsekakor lahko malo pojasni delovanje orientalske pameti.

Torej je tu globel, kamor se je ujel g. Shaw. Ti ljudje bi ne le pričakovali čudežev, temveč bi naredili čudež iz vsake stvari, ki bi se jim zdela vsaj malo nevsakdanja. Ne le navadni ljudje, temveč tudi najbolj izobraženi, vsi verjamejo v čudeže. Celotna 'zgodovina' Judov je bilo eno sosledje čudežev; in farizeji tistega časa, kakor je razvidno iz zgoraj navedenega odlomka, so imeli poklicne eksorciste. Lahko preberemo (za primer) precej čudno poročilo o nekem rivalskem taumaturgu povsem pravovernega značaja v Apostolskih delih (XIX 13 - 16): »Potem je nekdo med judovskimi popotniki, ki je bil eksorcist, začel nad njih, ki so bili zaposedeni z zlimi duhovi, klicat ime Gospoda Jezusa, govoreč: 'Rotimo te pri Jezusu, o katerem je pridigal Pavel.' Tam je bilo sedem sinov duhovnika Skeve, en Jud in glavni duhovnik, ki so naredili toisto. In zli duh jim je odgovoril rekoč: Jezusa poznam, in Pavla tudi: kdo ste pa vi?«

Če je potreben še kakšen dokaz, kar je težko verjetno, vendarle, dejstvo je, da je Peter takoj po Kristovi smrti utemeljil celoten svoj argument na čudežih. Apostolska dela, II, 22: »Vi ljudstvo Izraelsko, poslušajte tele besede: Jezusa iz Nazareta,

človeka, ki ga je Bog pred vami spričal z močmi in čudeži in znamenji, ki jih je Bog storil prek njega v vaši sredini, kakor tudi sami veste.« Pavlov glavni adut je vselej vnebovzetje. G. Shaw bo nedvomno odvrnil, da to zgolj izkazuje neumnost apostolov; toda to ni odgovor na vprašanje, ali čudeži bi ali ne bi razvrednotili neko učenje. Zgodovinsko dejstvo je, da ga nikakor ne. Priča temu je okoliščina, da se tisti, ki sami sebe danes imenujejo Kristjani, še vedno oklepajo čudežev, in to navkljub ne le Rousseaujevemu argumentu, temveč vseh svobodno mislečih ljudi. Mar g. Shaw ne ve, da so 'Paleyev Evidence' še vedno učno gradivo za prvi diplomski izpit na Cambridgeu? Ko bosta le-te nadomestila Tom Paine in Ingersoll, potem je možno, da bo Shawjev argument prodril do sedežev luči in učenosti. G. Shaw ima popolnoma prav, ko reče, da čudeži njega ne morejo prepričati v vrednost nauka kogarkoli, ki jih izvaja; vendar je g. Shaw, kakor ostali filozofi, vse preveč nagnjen k mišljenju, da so vsi ljudje ustvarjeni po njegovi podobi. Ko je Immanuel Kant zatrdil, da obstajajo določene stvari, ki jih vsakdo misli, in jih mora misliti, je bilo splošno razpoznano, da mora biti on vrhunski genij, na podlagi tega, ker je bil on gotovo prvi, ki jih je mislil!

Shawjev predgovor se nadaljuje z besedami, da »se je intelektualna energija skeptikov in teologov zaman trošila skozi generacije v debati o čudežih pod predpostavko, da je Krščanstvo na kocki v sporekanju, ali so zgodbe iz Mateja lažne ali resnične.« Krščanstvo »je« na kocki. Odstranite čudeže, odstranite prerokbe, in ne bo nič ostalo, razen nekaj malega učenja po večini neskladnega in kontraverznega, kakor smo že pokazali, in v vsakem primeru razložljivega na ducat različnih načinov, poleg tega, ki je vseh g. Shawju. Praktično ni incidenta v Jezusovem življenju, ki bi ne bil čudežen, iz preprostega razloga, ker se Evangelistom karkoli naravnega ni zdelo vredno zapisati. Porušenje, ki ga zahteva g. Shaw nas spominja na Berkeleyjevo

abstrakcijo kvalitet iz Hyle (gr. snov, materija; op.p.), ali na Budino analizo ideje Atmana. Pravzaprav se Shawjev poskus izkaže kot da hoče prikazati, da je Jezus zgolj ime osebe s socialnim, etičnim in političnim prepričanjem g. Shawja samega. Vendar so take ideje običajna last večine prvorazrednih mislecev.

»MATEJ PRIPISUJE JEZUSU FANATIZEM«

Evidenca o tem je bila že dovolj izčrpno podana, tako da nadaljnji komentar ni potreben.

»VELIKA SPREMEMBA«

G. Shaw nas tu napoti na 16. poglavje Mateja, verze od 13 do 23. »Ko je Jezus prispel na obrežje Cezareje Filipove, je vprašal svoje učence: Kaj ljudje govorijo, kdo da sem jaz, Sin človekov? In so mu povedali: Nekateri govorijo, da si Janez Krstnik, drugi da si Elija in spet drugi, da si Jeremija, ali pač eden od prerokov. In on jih spet povpraša: In kaj pravite vi, kdo da sem? In Simon Peter mu odgovori: Ti si Kristus, Sin živega Boga. Na to mu Jezus odvrne: Bodi blagoslovljen, Simon Barjona: kajti nista ti meso in kri razodela tega, temveč moj nebeški oče. In rečem ti tudi: Ti si Peter (Skala) in na tej skali bom zgradil svojo cerkev, ki ji peklenska vrata ne bodo mogla kljubovati. In dal ti bom ključne nebeškega kraljestva: in karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih: in karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih. Nato je naročil svojim učencem, da ne smejo nikomur povedati, da je on Jezus Kristus. Od tedaj naprej je začel Jezus razlagati svojim učencem, kako mora iti v Jeruzalem in tam trpeti mnoge stvari s strani starešin in visokih svečnikov in pismoukov,

in biti umorjen, ter tretji dan vstati od mrtvih. Nato ga je Peter povlekel k sebi in mu začel oporekati, govoreč: Vse to naj bo daleč stran od tebe, Gospod: to se ti ne sme zgoditi.«

Najprej je potreben kratek kritični komentar. G. Shaw pravi: »In on je sprejel svojo usodo kakor bog, objavivši, da bo umorjen, ko bo prišel v Jeruzalem; kajti če je on resnično Kristus, je to nujni del njegove legendarne usode, da mora biti umorjen.« Nobene sledi ni o tej John Barleycornski tradiciji v judovskem pričakovanju Mesije. Oni so zgolj pričakovali nekega osvoboditelja, ki bi obnovil legendarno usodo njihovega rodu. Seveda, so neki odlomki v Hebrejskih Prerokih, ki se jih da prirediti tako, da se Mesija poistoveti z 'umorjenim bogom', predvsem slavno 53. poglavje Izaije. Toda Judje kot sloj verjetno niso imeli nobene take zamisli.

Pravtako ni prvič, da se Jezusa pozdravlja kot Božjega Sina. Glej Mateja, XIV, 33: »Nato so tisti, ki so bili na barki, prišli in ga častili, govoreč: Resnično, ti si Božji Sin.«

Pravtako ni to prvič, da Jezus pokaže simptome tega, kar bi g. Shaw v svojih bolj sekularističnih trenutkih, imenoval megalomanija. Glej Mateja, XI, 27: »Vse mi je bilo dano od mojega Očeta: in nihče ne pozna Sina, temveč zgolj Očeta; in nihče ne pozna Očeta, razen Sin in tisti, katerim ga bo Sin razodel.«

V Mateju, IX, 6, si on tudi jemlje posebno pravico odpuščanja grehov. Jezusov teološki nauk je popolnoma dosleden od začetka do konca. Zares je čudno in mučno, da se ne da povedati, da moramo znova omeniti, kako površno je g. Shaw čital evangelij. V tem poglavju on pravi, da je Jezus »pozabil svoje lastno učenje in pretil z večnim ognjem in večno kaznijo.« Če bralec pogleda zgoraj navedene odlomke v poglavju »Jezusov Nauk«, bo našel zgodnje kletve istovetne po stilu in v nekaterih primerih istovetne s kasnejšimi v dejanskem izražanju.

»JERUZALEM IN MISTIČNO ŽRTVOVANJE.«

To poglavje zahteva nekaj komentarja; a se moramo prej ozreti na Mateja, XXVII, v. 50, ki pravi da 'je Jezus spet glasno vpil' po pritoževanju, češ da so ga zapustili, kakor je zapisal g. Shaw. Ni nespametno sklepati, da se ta poslednji krik glasi »Končano je«, in da so ga zapisali drugi evangelisti. In te besede niso le to, kar so videti. Te ali njihove enačice »Konx Om Pax«, predstavljajo tehnični vzklik zmagoslavja, ki je bil v rabi v obredih iniciacije »umorjenega boga«.

Navkljub videzu dolgovernosti in ponavljanja, se moramo še enkrat pritožiti nad nenavadno pristranostjo, ki jo je g. Shaw izkazal ob branju teksta. On je tako odločen, da bi ne bil zgolj sekularist, temveč sekularist, ki je odločen, da bo zgodovino vzel kot legendo in v celoti izpuštil vse dogodke v zgodbi o Križanju, ki bi lahko zmedli branje. V resnici je to tako slaba kritika, kakor tista od premetenega gospoda, ki povsem točno poroča, kako je Jezus izjavil (Matej XXII, 40), »Naj visi vsa postava in preroki.« (engl. 'hang all the law...'; slov. 'stoji vsa postava...'; toda 'hang all...' pomeni tudi 'k vragu z vsem...!'; op.p.)

Potrjeno je, da je ta način povsem zlohoten. Pravtako bi bilo povsem razumno, ko bi vzeli eno Arabsko Noč izmed »Alf lailah va lailah«, odstranili vse očitno pravljичne incidente, ter zatrdili, da »ni nobenega vzroka sklepati, da preostalo ni resnična zgodba.« Čisto v redu; lahko je to res, toda nimamo nobenega vzroka za sklepanje, da je temu res tako, in kjer je, kakor v tem primeru, ko ni resnično nobenega drugega mesta v zgodbi, razen pravljичnih elementov, območje našega diskurza, tako rekoč, zvedeno na ničlo. G. Shaw se silno trudi, da bi spreobrn timer svet v vero, da je bil Jezus iz Evangelijev en socialist po meri Shawjevega lastnega srca, in njegova metoda je ta, da izmed velikega mnoštva legend vzame zgolj in ravno tista dejstva v življenjepisu, ki služijo njegovemu namenu, in ravno tista poročila, ki na videz podpirajo njegovo

trditev. Tako lahko naredimo za socialista celo Machiavellija ali Hobbesa, z enako metodo eksegeze; in bilo bi zabavno, če bi šli skozi Shawjev predgovor in dokazali, da je torijevец. To bi bilo zelo lahko.

»NE TA ČLOVEK, TEMVEČ BARABBAS.«

G. Shaw pravi, »Izbor Barabbasa tako izpade kot popularni izbor militantnega advokata fizične sile napram neupirajočemu se advokatu milosti.« Kakor g. Shaw prizna, on te predstave o Barabbasu ni dobil od Mateja, temveč iz drugih evangelijev. Sicer pa ne gre za noben 'popularen' izbor! Berimo Mateja XXVII, 20: »Toda glavni svečeniki in starešine so prepričali množice, da naj zahtevajo Barabbasa, in uničijo Jezusa.« In ni videti nobenega razloga za sklepanje, da je bil Barabbas izbran, ker je zagovarjal fizično silo. Verjetneje se zdi, da so njegovo ime izbrali, ker je bilo širše poznano in popularno, kakor so prestopniki bili vselej popularni od začetka sveta. Romanca o prestopnikovem življenju je ta, ki je naredila dober vtis na ljudsko domišljijo. In ni nobenega razloga za to, da bi zaključili, da je Barabbas na kakršenkoli poseben način bil zagovornik fizične sile. Kajti v nobeni deželi, razen do nedavnega, ni obstajal nek tak degeneriranec in obenem imbecil, ki bi zagovarjal kaj drugega od skrajne razumnosti. In, seveda, če je bil privzet kakšen drugačen plan, bi ga takoj spodbil prvi pri roki, ki bi pobral palico. Sam Jezus je še najmočnejši možen zagovornik fizične sile. Takole se je bahal (Matej XXVI, 53): »Mislite, da ne morem poprositi mojega Očeta, ki mi lahko takoj dodeli dvanajst legij Angelov?« Njegov vzrok, da ni mobiliziral angelov, je bil preprost, »da bi se Knjige prerokov lahko izpolnile.« Gre zgolj za odlog izvajanja bojevniske moči, kajti v 64. verzu on reče prvosvečeniku: »Potem boste videli

Sina človekovega sedeti na desni strani oblasti in bo prišel v oblakih neba.« Kako naj bi Satan in nejeverni bili vrženi v Ognjeno Jezero, če ne vsled višje sile? To bi težko bil program »Neupirajočega se zagovornika milosti.«

Bralec naj si povsem izbije iz glave idejo, da je Jezus take vrste oseba, ki odpušča. Celó v zgodnejšem obdobju svojega življenja razglasi svoje poslanstvo na najbolj nepopustljiv način. V Mateju X, 34, 35, lahko preberemo: »Ne mislite, da sem prinesel mir na zemljo: ne miru, temveč meč. Kajti prišel sem, da sprem človeka z njegovim očetom, in hčerko z materjo, in snaho s taščo.« In na Križu reče: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.« Nevednost je edini izgovor; imel je sijajno priložnost, da odpusti Judi: in jo je napravil. Povsem nedoumljivo mi je, kako je ta predsodek o 'nežnem Jezusu' sploh preživel in obstal. Celó Shelley, zapriseženi ateist, govori v »Razvezanem Prometeju« o 'njegovem milem in nežnem duhu, ki tarna nad vero, ki jo je vnel', čeprav je poprej pisal o »Galilejski Kači«. Nobene omejitve ne morejo biti prestroge za ljudi, ki svojevoljno maličijo besedila in mehkužijo značaje. Peklenski ogenj evangelistov je tisočkrat boljši kritik od nekih Renanov. Bernard Shaw postane vsled teh pripomb intelektualno inferiornejši od Billya Sundaya!

»VSTAJENJE«

Tu ni potreben noben komentar, razen kot nadaljnja razjasnitev Shawjeve površnosti. Nikjer ni rečeno, da je bil Jezus pokopan v družinski grobnici Jožefa iz Arimateje. Nasprotno (Matej, XXVII, 60), »on si je iz skale izdolbel svojo lastno grobnico.« Ni važno sicer; ampak človeku, ki razbija jajca, ni za zaupati, da bi prenašal dinamit.

»DATUM MATEJEVE PRIPOVEDI«

»En učinek Jezusove obljube, da bo znova prišel v vsej slavi že za časa življenja nekaterih njegovih slušateljev, je bil ta, da je bil evangelij datiran na zelo nestrokovno način. Napisan je moral biti torej za časa življenja Jezusovih sodobnikov: se pravi, ko je bila še možna izpolnitev obljube njegovega Drugega Prihoda. Smrt poslednje osebe, ki je živela tedaj ko je Jezus rekel, 'Nekateri med vami, ki stojite tu, ne bodo umrli prej, preden ne bodo videli Sina človekovega priti v njegovo kraljestvo', je pokopala zadnjo možnost obljubljenega Drugega prihoda ter okrepila nejevero Pilata in Judov. In kakor je Matej zapisal, kot eden verujočih v Drugi Prihod, ter v bistvu pustil svojo zgodbo nedokončano, zaključujočo se z njim, je moral proizvesti svoj evangelij v času, ko je bilo križanje še v živem spominu. Pravitako je moral verjeti v to, da bo branje knjig eden od užitkov nebeškega kraljestva na zemlji.«

Celoten argument za ta paragraf nemara sloni na povsem slabi psihologiji, ki je svojska tako piscu evangelija, kot tudi bralcu, za katerega je bil napisan. Če bi si Matej delal skrbi okrog morebitnosti v običajnem pomenu besede, bi ne prišel kaj daleč s svojim evangelijem! Že bežna presoja Matejevega uma, najbolj nenamerna in najbolj površinska, nam pokaže, da bi bil on preprosto zaprepaden, ko bi mu nekdo ponudil argument, kakršnega tu predstavi g. Shaw. Na težave z ozirom na Drugi Prihod Jezusa je bilo že zadosti krat opozorjeno; in rad bi videl Kristjana, ki se vsaj v najmanjši meri razburja zaradi tega. Le redki apologeti so celo šli tako daleč, da so se tako potrudili, da so opravičili Jezusovo obljubo povratka. Taka razlaga je v vsakem primeru sila preprosta, bodisi v mistični smeri, bodisi s prikazom, da Transfiguracija izpolni, delno obljubo, in delno njegovo prikazanje Pavlu in Štefanu; in tako naprej. (G. Shaw je verjetno pozabil, da je minilo celo tisočletje, preden je kdo podvomil v

Mojzesovo avtorstvo Pentateuha, čeprav je v njem opisana njegova lastna smrt in pogreb.)

Pravtako je to sila šibak argument. Sploh ni nobenega razloga, zakaj bi nekdo ne opisal svoje lastne smrti in pogreba. (Posebej to velja za Mojzesa, ki ga je pokopal sam Bog, tako da nihče ni vedel, kje se je nahajal njegov grob!!! Glej Deut. XXXIV, 5, 6.) Kakor je nanese slučaj, jaz sam sem to storil pred leti v svoji »Knjigi Laži«, pogl. 65! Bi g. Shaw navedel to kot dokaz temu, da te knjige nisem napisal jaz, sploh pa ne pred svojo smrtjo? Religioznim piscem takih obdobj ni nikoli padlo na pamet, da bi se skušali braniti pred kakršnokoli razumsko kritiko. Ta stvar praktično ni obstajala; in še danes je velika večina Kristjanov absolutno nesposobna dojeti nek tak argument, ki ga smatra za navadno bogokletje. S tem si ne belijo glave, niti v toliko, da bi rekli, kako je tekst skvarjen in poln vstavkov, ali, da si ga je možno razlagati tudi drugače. Oni ga preprosto preletijo, ne da bi se zazrli vanj. Najmočnejši argument sploh niti najmanj ne zamaje barke. Gre za različen tip uma in različno raven misli. Nemogoče je najti stično točko v diskusiji med Charlesom Bradlaughom in Charlesom Spurgeonom, kajti Bradlaugh vse utemeljuje na umu, Spurgeon pa zgolj pripomni »Mesena misel je Bogoskrunstvo.«

Enako so vsi takšni poskusi datiranja dokumentov povsem nestrokovni. Nek dokument je lahko sestavljen in vsebuje starejše elemente. Pravtako bi lahko datirali »Jenkija na dvoru Kralja Arturja« Marka Twainea, rekoč, ker avtor izkazuje tako široko poznavanje intimnega življenja kralja, da mora biti njegov sodobnik, ali pa je vsaj imel očitca za informatorja. Obstaja petdeset možnosti zmote pri vseh dokumentih te vrste, in g. Shaw jih ignorira na tak način, ki ga lahko označimo zgolj kot iznad čudenja.

Edini pravi način datiranja neke knjige je, da posedujemo datirano kopijo. Če imam med (ali raje nad) mojimi

dragocenostmi en izvod »Listov iz Žurnala našega življenja v Visokogorju«, in ta kopija vsebuje eno pristno in nedvomno signaturo Kralja Edwarda VII, razpoznano vsled primerjave s signaturo v arhivih države, potem lahko upravičeno verjamemo, da je knjiga pristna. Samo datum na naslovni strani bi ničesar ne dokazoval. Zvezek bi lahko bil dosti kasnejše piratstvo, in ob ediciji neke take knjige so bile lahko podvzete vse vrste svoboščin.

Vsakdo z nekaj znanja iz bibliografije ve, da to ni le možno, temveč zelo gotovo. O tem se lahko prepričamo vsled avantur Burtonovega prevoda »Arabskih Noči«. Imamo kodeks Matejevega Evangelija, ki gotovo pripada tretjemu ali četrtemu stoletju, a ni nobene prave evidence, če ta kodeks nemara izvira iz nekega poprejšnjega kodeksa. Mogoče pa se je bil prvič ta rokopis pojavil v tej obliki.

»RAZREDNI TIP MATEJEVEGA JEZUSA«

Večino točk v tem oddelku smo obdelali že poprej na različnih mestih, a moramo opozoriti na Shawjevo končno priznanje. »Vse to kaže na silno moč videnja skozi vulgarne utvare, ter zmožnost za višjo moralnost od te, ki je bila do sedaj ustanovljena v katerikoli družbi; a ta ne uvrsti Jezusa iznad Konfucija ali Platona, da ne omenjamo bolj modernih filozofov in moralistov.« 'Vse to', kakor je bilo prikazano, ni na noben način dopustno. A nas pušča v pričakovanju nadaljnjega razodetja v nekem drugem evangeliju, ki bo postavil Jezusa iznad Konfucija in Platona. Kasneje bomo videli, če se ima to pričakovanje za uresničiti, ali pa je iste vrste obljuba kot tista o Drugem Prihodu. Zdaj prehajamo na Markov evangelij.

»MARKO«

»ŽENSKÉ UČENKE IN VNEBOHOD«

Nad tem poglavjem se imamo le malo za pritožiti. Marko, kakor pravi g. Shaw, je kratek, in lahko bi dodali, obupno kratek; in g. Shaw se očitno strinja s splošnim mnenjem učenjakov, da je Markov evangelij, v celoti gledano, dosti pristnejši dokument od Matejevega. Še vedno je skonstruiran, sestavljen, iz razlogov, ki smo jih že podali ob Matejevem primeru. Večina citatov, ki smo jih podali zgoraj za evidenco takega mišljenja, ima vzporedne pasuse v starejšem evangeliju.

Moramo pa le positnariti v zvezi z eno točko razlage. G. Shaw povzame Markovo stališče do Jožefa iz Arimateje, in ga ne le napačno navede, temveč ga razloži povsem neodgovorno. Pravi, da Marko opiše Jožefa kot »Nekoga, ki je tudi sam stremel k Božjemu kraljestvu«, kakor bi tako stalo v tekstu; ki pa se v resnici glasi (Marko XV, 43): »En častitljiv uradnik, ki je pravtako pričakoval kraljestvo Božje«. Čemu le bi to lahko namignilo g. Shawju, da je bil on nek 'neodvisen' iskalec? Nasprotno, povsem se sklada z Matejem, ki pravi, da 'je bil tudi on sam Jezusov učenec'. G. Shaw v svojem predgovoru še posebej poudarjeno razlikuje med evangeliji, a je očitno, da med pisanjem ni imel pred seboj svoje avtoritete. Fraza 'tudi on sam' se nahaja v Mateju XXVII, 57, in Luki XXIII, 51. Razvidno je, da se je g. Shaw zanašal na svoj izreden, a ne popoln spomin. Gre za skrajno malenkost, ki pa nadalje dokazuje neko večjo stvar, namreč, da je g. Shaw površen vedno znova in znova, in zatorej nezanesljiv vodič, kjer je potrebna ekstremna točnost, kakor nam govori ta primer.

Nadaljnji primer sledi takoj v naslednjem Shawjevem odstavku. »Marko si zasluži našo hvaležnost, ker ne omenja starih prerokb, in tako ne le prihrani na času, temveč se izogne tudi nesmiselni samoumevnosti, da je Kristus šel zgolj skozi vnaprej določen ritual, kakor delovanje ure, namesto življenja.« Pravzaprav se evangelij prične z izpolnitvijo ene prerokbe (Marko I, 1 2, 3): »Kakor je zapisano v Prerokih: Poslal bom svojega glasnika pred tvoje obličje, ki ti bo pripravil pot pred teboj. Glas vpijočega v puščavi: Pripravi pot za Gospoda, izravnajte njegove steze.« Omembe prerokb se nahajajo pri Marku še: XII, 10, 35 in pa XV, 27, 28. Shawjevo stališče je na splošno gledano resnično; vendar ne tako dosledno, kakor bi bilo za takšno delo potrebno.

Protestirati moramo proti neki kasnejši trditvi v tem paragrafu g. Shawja. Ritual, skozi katerega je Jezus šel, 'kakor delovanje ure', je univerzalen. Ta nikakor ni nesmiseln. Mi vsi prehajamo skozi ta ritual prav ta trenutek. (Ex Deo nascimur, in Jesu morimur, per Spiritus Sanctum reviviscimus. I A O. - Op. J. T.) Če bi ne bilo tako, bi se ta ritual nikoli ne mogel tako vtisniti v domišljijo človeka v vsaki civilizaciji, na način, kakor je bilo to storjeno. Ritual je zgolj dramatska postavitev najevidentnejših in najpomembnejših dejstev narave.

G. Shaw pravi, da je nemogoče odkriti, če je Jezus 'mislil karkoli s stanjem prekletstva onstran stanja zmote'. Res je, da naveden odlomek tega ne pojasni; toda prekletstvo, v običajnem krščanskem pomenu, se omenja vseskozi druge dele evangelija.

G. Shaw zaključí, »V celoti gledano, Marko zapušča modernega bralca tam, kjer ga je zapustil Matej.« Torej ne bomo tu mogli poiskati nekih dejstev, ki bodo 'Jezusa dvignila iznad Konfucija in Platona.' Nemara bomo imeli več sreče pri Luki.

»LUKA.«

»LUKA LITERARNI UMETNIK.«

Ničesar ni za spreminjati v Shawjevem poročilu o Luki. Vendar nam je lahko v pomoč, če dodamo, da mnogi bibliologi domnevajo za Luko, da je bil en grški zdravnik. Njegov Evangelij v resnici zelo spominja na grške romance dekadence. Pomembnost take oznake Luke je ta, da lahko upravičeno pokaramo celo služkinjo, ki pridaja kakršnokoli zgodovinsko vrednost takemu delu. Ta evangelij je ostal očitno zato, ker nagovarja grške koloniste v Mali Aziji, kjer je Krščanstvo naredilo velik napredek. Lahko se strinjamo z običajnimi učenjaki, da je Matej imel zgolj namen prepričati Jude v to, da je bil Jezus Mesija, ki so ga pričakovali. Matej prične s treskom pištole: »Rodovnik Jezusa Kristusa, Sina Davida, Abrahamovega Sina.« Luka je moral pojasniti svojim bralcem v I. poglavju, da je Herod bil kralj Judeje, in ko pride do rodovnika, se ne ustavi pri Abrahamu temveč konča (III, 38), »ki je bil sin Adama, ki je bil sin Boga.« Zapažamo pravtako, da je Lukin Evangelij naslovljen na ime nekega Teofilusa, očitno Grka.

»ČAR LUKOVE PRIPOVEDI.«

G. Shaw bi ekstravaganco Lukove domišljije lahko še bolj poudarjal. Nezadoščen s čudežnim rojstvom Jezusa, je ponaredil zgodbo o Abrahamu in Sari iz Geneze (poglavja XVII in XXI) z namenom, da bi še iz rojstva Janeza Krstnika naredil čudež! G. Shaw razloži neverjetno jedrnato in jasno razliko v označevanju Jezusa s strani Luke, a svojim bralcem ne pove za razlog, ki je

preprosto ta, ki smo ga podali zgoraj, namreč, ker je nagovarjal neko drugo publiko.

To dejstvo ovrže dlakocepstvo svobodnih mislecev v zvezi z 'sporekajočimi se evangeliiji', a pravtako ovrže tudi zatiranje pravoslavcev o božjem navdihu. Povsem razumljivo je, da bi se življenje Kaiserja, opisano s strani dvornega zgodovinarja v Potsdamu, izrazito razlikovalo od tistega, ki bi ga skompilirali v uradu »Daily Maila«. Toda če skušamo s takim argumentom razložiti diskrepance, potem bi kanon resnice bil likvidiran in namesto njega postavljen kanon primernosti. Ko v 'Daily Cough-dropu' zasledimo reklamo za Zdravilo-za-vse, češ da nas bo ozdravil jetike, in v »Strand Mercuryju«, da nas bo ozdravil neke druge posebne bolezni, potem bodo razumni ljudje začeli dvomiti v to, če jih sploh lahko česa pozdravi. V najboljšem primeru se ne bodo zmenili za reklamo, temveč bodo zadevo raziskali z analizo in kliničnim preizkusom. Potemtakem je neskladje v evangelijski pripovedi odpravljeno.

»PRIDIH PARIŠKE ROMANCE.«

Če bi 'Parižan' g. Shaw napisal 'Grške Romance', bi bila oznaka resničnejša. V resnici ni kaj drugega za povedati. Toda Luka nima čuta za nič, razen za svojo umetnost, umetnost kakršnekoli vrste pa vedno vsebuje seme mistike. Izredno zabavno je, ko zalotimo Jamesa Thomsona, kako se v »City of Dreadful Night« predaja kabalističnim spekulacijam v drugem oddelku te sijajne pesnitve, največje v svojem razredu, ki je bila kdajkoli napisana.

Dodati moramo, kakorkoli že, še eno pripombo; g. Shaw tu priznava, da je Luka zmožen zapisati nek mističen pogled na kraljestvo, vendar obenem še vedno misli o njem kot o povsem materialnem kraljestvu. Kaj potem postane njegov argument o datiranju Matejevega Evangelija?

»JANEZ«

»NOVA ZGODBA, NOV ZNAČAJ.«

Shawjeva označba Janezovega Jezusa je povsem poštena. Pravi, da ga »prikaže kot izobraženega, ne preveč sofisticiranega mistika.« To stališče je nekako zamaskirano in prepolno diskrepanc.

Ne opozori dovolj na eno velikansko diskrepanco. Janez sploh ne prične z Jezusom. On pričinja z Logosom. Evangelij se začinja takole, I. poglavje, verzi od 1 do 5: »V začetku je bila Beseda, in Beseda je bila pri Bogu, in Beseda je bila Bog. On je stvarnik vsega; in brez njega ni bilo nič ustvarjeno, kar je ustvarjenega. V njem je bilo življenje; in življenje je bila svetloba ljudi.« Drugo polovico zgodbe izvemo kasneje v verzih od 9 do 14: »To je bila resnična svetloba, ki je razsvetljevala vsakogar, ki je prišel v svet. Bil je v svetu in svet je on ustvaril, in svet ga ni poznal. Prišel je k svojim in ga njegovi niso sprejeli. A tistim, ki so ga sprejeli, je dal moč, da so postali sinovi Boga, celo njim, ki so verjeli na podlagi njegovega imena: ki so bili rojeni, ne iz krvi, niti iz volje mesa, niti iz volje človeka, temveč iz Boga«.

Tu sta dve poglavitni točki. Obstaja neka večna Luč ali Beseda, ki je zmožna postati meso. Se pravi, Janez govori o avatarju, natanko tako kot govorijo Indijci ali Gnostiki. Janezov namen je preprosto ta, da bi prikazal Jezusa kot avatarja. Zato nam predstavi Janeza Krstnika povsem kot preroka, nikakor ne kot religioznega reformatorja. Berimo Janeza, I, 6 - 8: »Bil je mož, ki ga je poslal Bog, čigar ime je bilo Janez. Ta je prišel kot priča, da bi pričal o Luči, da bi vsi ljudje preko nje sprejeli vero. On ni bil ta Luč, temveč je bil poslan, da bi pričeval o tej Luči«.

Janez, I, 15, 16. »Janez je pričal zanj in razglašal, govoreč: To je tisti, o katerem sem govoril, tisti, ki prihaja za menoj in ima prednost pred menoj: kajti bil je pred menoj. In od njegove popolnosti smo mi vsi prejeli, milost za milostjo. Kajti postava je bila dana po Mojzesu, toda milost in resnica prihaja po Jezusu Kristusu.«

Janez, I, 19 - 27: »To je pričevanje Janezovo, ko so Judje poslali k njemu duhovnike in levite iz Jeruzalema, da bi ga vprašali, kdo si ti? In je priznal, ni tajil; priznal je: Jaz nisem Kristus. In oni so ga nato vprašali, Kaj torej? Si Elija? In jim je odvrnil, Nisem. Si prerok? Odvrnil je, Ne; nakar so rekli: Kdo si potem, povej, da bomo lahko odgovorili onim, ki so nas poslali. Kaj praviš o sebi? In jim odvrne: Jaz sem glas vpijočega v puščavi: Naredite prostor za Boga, kakor je rekel prerok Izaija. In oni so bili poslanci farizejev. Vprašali so ga: Čemu potem krstiš, če nisi Kristus, niti Elija, niti prerok? Janez jim odvrne z besedami: Jaz krščujem z vodo: a med vami stoji nekdo, ki ga ne poznate.«

Takoj, ko Janez zagleda Jezusa, se je prepričal, da je on avatar. Janez, I, 29 - 37: »Naslednji dan je Janez zagledal Jezusa prihajati k njemu in rekel: Glejte Jagnje Božje, ki odjemlje grehe sveta. To je tisti, za katerega sem povedal: Za menoj prihaja nekdo, ki je pred menoj: kajti on je bil prej kot jaz. In ga nisem poznal, vedel sem le, da se bo prikazal Izraelu. Zato sem prišel, da z vodo krščujem. In Janez je pričeval, govoreč: Videl sem duha, ki sestopa z nebes kakor golobica, in je obstala nad njim. A nisem ga poznal: oni, ki me je poslal z vodo krščevat, taisti mi je rekel: Na kogar boš videl duha sestopati in obstati na njem, ta je tisti, ki krščuje s Svetim Duhom. In sem uzrl in sem priča, da je to Božji Sin. Naslednji dan je Janez spet stal tam z dvema svojima učencema: in ko se je ozrl na Jezusa, kako prihaja mimo, reče: Glejte, Jagnje Božje!«

Eden od teh učencev, ki sta sledila Jezusu, je nato nadaljeval s širjenjem te trditve. Janez, I, 41: »Najprej je poiskal svojega

lastnega brata Simona in mu povedal: Našli smo Mesijo, o katerem se je razlagalo, Kristusa.« To je zelo pomemben verz. Dva Juda se pogovarjata; eden pravi, da so našli Mesijo; naravno, Jud bi ne dojel nobenega drugega namiga. Zanimivo je, da Janez povsod govori o 'Judih' kot o nekem tujem rodu. Avtor njegovega evangelija gotovo sam ni bil Jud. To dejstvo samo zadostuje za ovržbo njegove bedaste identifikacije z 'ljubljenim učencem'. Značaj slednjega si je izmislil Janez, da bi ugaljal določenim elementom psihologije, ki je bila posebej pri srcu Grkom. Toda Janez nemudoma razloži svojim bralcem, da Mesija pomeni le Kristus, kar je podobno, kot bi razlagali, da je Waleški Princ Plešec Lepi. V tem kratkem eseu je nemogoče podajati se v celotno zgodbo o predstavi Krista, vendar se njegova zgodba razlikuje od zgodbe o Mesiji, kakor se Parsifalova od Horatia Nelsona. Zmota izvira iz etimološke slučajnosti, da oba izraza pomenita 'maziljeni'. Krist je čisto mistični koncept, ki ni le neka oseba, temveč predstavlja spiritualni dosežek. Izvira od Gnostikov, nato iz Kaldeje, Indije in Kitajske. Celo najrazsvetljenejši od judovskih prerokov, ukvarjajoči se pač z materialno prosperiteto svoje dežele, ne kažejo niti svitanja ideje Krista. Celotna teologija, filozofija in eshatologija, povezana s Kristom, se v celoti in povsem razlikuje od vsega v judaizmu, razen visoke Kabale, ki pa vobče sploh ni bila sprejeta; neke avtoritete (česarvno ne najboljše) gredo še tako daleč, da govorijo, kako tedaj sploh še ni obstajala (namreč, Qabalah, tj. judovsko gnostično-ezoterično izročilo; op.p.), temveč da gre za srednjeveški ponaredek, ali vsaj da nikakor ni obstajala pred Rabijem Schimeonom, ki se je proslavil z Zoharjem, čigar datum je podan kot prvo stoletje A. D.

(PRIPOMBA: Datiranje Qabale. V besedilu Stare Zaveze - Gen. XVII, 5 in 15 - se numerična vrednost imena Abram poveča za pet, v Abraham, dočim se ime Sarai zmanjša za pet v Sarah, v zvezi z obljubo sina. Neke vrste Qabalah, sklepanje na mistično

resnico vsled numerične razlage, je zatorej gotovo obstajala v času pisanja Knjige o Genezi. Študent bo opazil, da je taka vrsta manipulacije z besedami bila običajna. Težko bi to bil slučaj sleparstva, ko se je ime MITRAS, sončni bog, ki šteje 360, kasneje izgovarjal MEITRAS, 365, kakor tudi njegovo skrito ime ABRAXAS; le konzultirajte avtoritete za starodavne koledarje.)

Iz vsega tega je razvidno, da je Janez pisal za zelo posebno vrsto ljudi. Obdržal je le malo starih Jezusovih izrekov in dejanj; toda značaj orientalskega 'svetega moža' je praktično izginil. Prispodobе Sinoptikov (tj. prvih treh evangelistov, Mateja, Marka, Luke; op.p.) so povsem izginile in bile nadomeščene z eno samo prispodobo (Janez X, 1 - 6), ki pa bi v bistvu težko bila sploh neka prispodoba, temveč je metafora. Jezusovi izreki so povsem različni od tistih, ki so jih zapisali sinoptiki. Celo 'Govor na Gori' in 'Očenaš' sta izpuščena. Manjkajo tudi vse praktične moralne prepovedi za življenje. Jezusov govor je čisti grški misticizem, ki mu je dodano komaj kaj drugega. On je tako anti-semitski kot g. Hilaire Belloc. Sploh ne upošteva judovskega praznika Velikonočnega Jegnjeta (ali Pashe - mimohod Angela Smrti; op.p.), kakor ga sinoptiki. On govori o povsem običajni poslovilni večerji. (Janez XIII, 1, 2.)

»JANEZ NESMRTNI OČIVIDEČ«

G. Shaw jemlje za samoumevno, da je Janez vsaj delno pisec evangelija z njegovim imenom, toda evidenca tega stališča je smešno neposredna. Ta temelji predvsem na 24. verzu XXI. poglavja: »To je učenec, ki je bil priča vsemu temu in je vse to popisal; in vemo, da je njegovo pričevanje resnično.« Identifikacija Janeza je enostavno ta, da gre za učenca, ki 'je bil priča vsemu temu', ki naj bi bil taisti, ki ga je Jezus imel tako rad. (Janez XXI, 20.) Vendar ne obstaja nobena evidenca, poleg

cerkvenega izročila, da bi ta učenec bil Janez, razen če sprejmemo neznatno literarno točko, češ da je bil pisec evangelija tako obziren, da »ni« izdal svoje identitete. Domnevno naj bi šlo za Janezovo skromnost. Toda tla, na katerih bazira njegova dejanska identifikacija, so osupljivo neznatna. Dobri ljudje iz Georgije bi zelo težko lahko obsodili črnce za krajo piščanca na podlagi take evidence.

Pravtako je treba zapaziti, da ta dokaz za Janezovo avtorstvo na nek način spodbije samega sebe. V zgoraj navedenem verzu je videti mnogo verjetneje, da je knjigo napisal nekdo, ki trdi, da je bil Janezov učenec, ki je v pripravi dokumenta uporabil, kakor je bilo le možno, njegovo konverzacijo in njegov rokopis. Ta evangelij je sestavljen iz dosti več nasprotujočih si elementov, kot drugi evangeliji. Ta namreč poskuša skombinirati bolj ali manj judovsko zgodbo, ne izrekov potujočega asketa, temveč spekulacije nekega Gnostika ali Esena.

Pravoslavci poistovečajo tega Janeza z avtorjem Razodetja, ob čemer smo spet pahnjeni v najnenavadnejši vrtinec nasprotnosti. Seveda je čisto možno, da pisatelj naredi nek razvoj od zgodnjih začetkov do kasnejšega stadija ter da ob tem spremeni svoja stališča in razširi svoje znanje; a težko bi pričakovali kaj takega od preprostega ribiča, kakršen je bil Jezusu najdražji apostol Janez. Skrajna sofistika intelekta je esencialno značilna za Grke ali Feničane. V hebrejskih dokumentih iz tistega časa o čem takem ni ne duha ne sluha. Očitno gre za isto kot pri Bruceovem Papirusu (Gre za Kodex Brucianus, zbirko gnostičnih tekstov; op.p.).

Zdi se povsem očitno, da je evangelij neka okorna povezava nekih rokopisov vobče Markovega značaja in nekih zgolj mističnih razprav. Učinek je tak, kot bi vzeli tisto očarljivo knjigo izvelečkov »Modrost Bernarda Shawa«, in jo zapolnili z dialogi 'Kippsa'. Nemogoče je, vsaj takim umom, kot je moj, jemati ta evangelij v kakšni drugačni luči.

G. Shaw ne upošteva pogledov ekspertov v zvezi z datiranjem evangelijev, češ da so eksperti skregani med seboj. Da bi se strinjali z njim, je dovolj, da nam je pač vseh dejstvo, da, ne glede na to, kako star je nek dokument, ne moremo pozitivno potrditi tega, da bi delno ne bil prepisan od nekega starejšega dokumenta, nemara iz istega časa kot dogodki, ki so v njem opisani. Edina izjema tega pravila bi bil primer neke jasne zgodovinske trditve, katere verodostojnost v vseh točkah potrjujejo drugi viri.

Smešen primer nedavnega datuma je 'prerokba Abbota Johannesa'. Tu je potek evropske vojne opisan v preprosti simboliki. Tja do bitke na Marni je poročilo hvalevredno natančno. Po tem pa povsem skrene s tira. Preprosto je zaključiti, da ne gre za starodavno prerokbo, temveč je bila napisana takoj po umiku Nemcev iz Pariza. Še manj dvoma je v tem primeru zaradi tega, ker je človek, odgovoren za 'prerokbo', bil nek že dolgo vrsto let poznan šarlatan ter precej sposoben literarni komponist in burkež. Enake vrste argument je nemara osnova za Shawjevo pričkanje okrog datiranja evangelija. Njegov argument je sicer predolg za dobesedno navedbo, a v glavnem gre za to, da naj bi Janez pričakoval, da bo doživel Drugi Prihod Krista; takole pravi: »Janez ni bil tak človek, ki bi verjel v Drugi prihod, pa je vendar podal njegov datum potem, ko je ta datum bil že mimo.« Sklep se očitno glasi, da je bil Janez živ, ne mrtev, ko je pisal evangelij.

G. Shaw je dovolj naiven, da nam ponudi svoj osebni vtis, kot študent literature, namreč, da je ta evangelij napisal en očividec. Takole pravi: »Janezovo zagotavljanje, da daje dovolj dokazov za to, da je bil resnična priča, dočim so drugi zgolj kompilatorji zgodovine, je podprta z določeno verjetnostjo, ki se me dotakne kot prepričljivost nekoga, ki pridiga neko novo učenje in se za to tudi prepira, tako kakor tudi za napisane zgodbe. Ta prepričljivost je nemara dramska umetnost, podprta s poznavanjem javnega življenja; a kljub vsemu temu ne smemo pozabiti, da najboljša

dramska umetnost podrazumeva delovanje predvidevajočega instinkta za resnico.« Bi bilo preveč vprašati g. Shawja, če bi se potrudil in nemara zaslutil, kdo bo zmagovalec v treh zaporednih konjskih dirkah? Ta pripomba se zdi nemara pretirano žaljiva, a v resnici nima kaj dosti za izbirati.

Browning se je vprašal, kako naj razlikujemo med »Washingtonskim orakljem in Sludgejevim srbenjem komolca, ko bi pri whistu moral klicati«. Kako naj razlikujemo med zgodbo očividca in zgodbo bistroumnega literarnega umetnika, ki nas hoče prepričati, da je očevidec? Koliko vojnih zgodb so napisali na Fleet Streetu in v New York Cityju ljudje, ki nikoli niso slišali strela? Obče pravilo je, da se 'ponarejene' zgodbe berejo bolj prepričljivo od pristnih, kajti lažnivec se naravno bolj potruži, da bi izpadel verodostojen. 'Vtis' literarnega kritika je najšibkejši argument, ki se nam ponuja.

A gremo lahko še malo dlje. Nekaterim se zdi bolje, če odlomek, na katerega se g. Shaw toliko zanaša, razlagamo točno v nasprotnem smislu. Navedimo ga v celoti (Janez XXI, 21 - 23): »Peter, ko ga je zagledal, mu je rekel: Gospod, kaj naj bi ta človek storil? Jazus mu odvrne: Če hočem, da ostane, dokler ne pridem, kaj tebi zato? Ti hodi za menoj.« To si je možno razlagati vsaj kot poskus izogniti se posledicam, ki se jih boji g. Shaw. »To smatram za stvar zdrave presoje, da, puščajoč vstavke ob strani, evangeliji izvirajo iz pripovedi, ki so bile napisane v prvem stoletju A.D. Vključno z Janezom, kajti lahko trdimo, da on krije svoj položaj z zatrjevanjem, da ga je Krist, ki je njega imel še posebej rad, pooblastil s čudežnim preživetjem do Drugega Prihoda, vsled česar se sklepa, da je Janez tedaj bil živ, in ne morem verjeti, da bi literarni ponarejevalec lahko upal v rešitev položaja s tako nezaslišanim hlinjenjem.«

To bi se nekaterim zdelo udarjanje v prazno. Poglejmo povsem preprosto in naravno prizorišče, ter poglejmo, če to ni domala neizogibno. Scena se dogaja, predpostavimo, v eni izmed Sedmih

Cerkva v Aziji, nemara v Efezu. Ribiška barka vpluje iz Patmosa, in eden od mornarjev, ki je Kristjan, pride k hiši 'angela' cerkve ves osupel in strt. »Prinašam vam najgroznejše novice«, reče 'angelu', »Janez je mrtev in Kristus se še ni povrnil!« Vsi prisotni so čisto pretreseni. Jezus ni izpolnil svoje obljube. Vsa njihova vera se je razblinila. To je spiritualni potres. »Falsus in uno, falsus in omni.« Sesuta je vsa teorija krščanstva. Upanje, v katerem so vsi živeli, zavoljo katerega so prestali izgnanstvo in celo mučeništvo, se je izničilo z enim samim udarcem. K sreči je tu tudi mladi mož, ki je bil v svojem posvetnem življenju izurjen pri sofistih v šoli retorike. »Razvedrite se, Bratje,« vzklikne, »Jezus ni nikdar rekel, da mora Janez vzdržati do njegovega povratka. Jezus mu ni rekel 'da ne bo umrl', temveč 'če bom jaz hotel, da preživiš do mojega povratka, kaj bi to tebi pomenilo?« Resnično, mnogo vrline je v tem Če-ju! Verniki so se v trenutku razvedrili. Nato je sledil poduk celotni cerkvi, da si je treba stvari tako razlagati, in vse je šlo srečno, kakor poprej. Mar ni to zadovoljiva razlaga?

Priznajmo s paleografi, da je Janezov evangelijski sestavljen dokument kasnejšega datuma, in bodo vse težave izginile. Po drugi strani pa je neskladje zgolj v Shawjevem 'sumu', da je evangelijski napisal očevidec.

Mar je g. Shaw bil poučen ob svoji posvetitvi, da mora biti previden! »Zatorej smatram to za stvar zdrave presoje in razumnosti, da, izuzemši vse vstavke, evangelijski izvirajo iz pripovedi, ki so bile napisane v prvem stoletju A.D.« Umaknimo vse vstavke, kar pomeni, da moramo umakniti skoraj vse, in ostane nam 'zdrav razum' za domnevanje, da je bil v kompilaciji uporabljen nek sodoben dokument.

Naredimo isto z 'Macbethom'. Macbetha in Banqua moramo očitno odpisati, ker sta povezana z očitno pravičnimi elementi, kot so čarovnice; umaknimo Lady Macbeth kot zgolj en artistični poskus dati zgodbi nek feminističen pomen; umaknimo še Duncana in njegove vazale kot zgolj 'vstavke', katerih namen je

bil, da bi se dalo Macbethu nekoga za ubiti, nakar zaključimo in rečemo, da »nam določena verjetnost namiguje in zdrava presoja proglašča, da je bil Shakespeare očividec dogodkov, ki jih opisuje.«

»NENAVADNA JEZUSOVA TEOLOGIJA«

Nimamo kaj dosti za povedati k temu poglavju, ki obravnava predvsem Jezusovo ravnanje, čeravno bi g. Shaw lahko še dosti bolj poudaril stalno navajanje mističnih domislic tedanjega in vseh obdobij, ki naglašajo ponavljajoče trditve Jezusa, da je Kristus, Avatar Višnuja, ali kogarkoli pač želimo imenovati za njegovega Očeta.

A naletimo na eno osupljivo trditev. »Janez ni dojel pomena teh fragmentov, ki jih je zbral; dosti bolj ga je zanimala njegova lastna ideja, da človek lahko ubeži smrti in izvede še dosti bolj nenavadne stvari od samega Kristusa; pravzaprav je Jezusa predstavil kot zagotovilo izrecno za to, in si končno dovolil tako drzen namig, češ da je on, Janez, sam telesno nesmrten. Vendar še vedno ne pozabi v celoti na pomembne izreke.« Izredna drznost te trditve nam vzame dih. Janez s temi izreki zapolni poglavje za poglavjem. On jih celo vrine na najbolj nepričakovanih mestih. Med odhodom Jude, na primer, in zaključkom Večerje, imamo nič manj kot štiri poglavja s skupaj 117 verzi. To je približno 20% celotnega evangelija! In Janez naj ne bi 'dojel pomena teh fragmentov, ki jih je zbral skupaj'. Obstanemo zaprepadeni.

Povsem drži, da so ti mistični pasusi povsem v neskladju z drugimi idejami, ki jih imajo v mislih taki umi, kot je Shawjev. Vendar gre zgolj za argument v prid sestavljenega značaja evangelija. Sličen primer imamo še vedno v primeru Tao Teh Kinga, mističnega traktata, ki je obenem globokoumen in preprost. To je najsijajnejše antično klasično delo mysticizma. V praksi pa so taoisti danes zgolj fetišisti. Lahko bi trdili, da je Janez

bil taka oseba, ki je navajal svoje klasike zgolj zaradi njihove oblike, brez da bi jih razumel. Toda dokument še vedno ostaja, v vsakem razumnem smislu besede, sestavljen in neenovit.

»JANEZ SE STRINJA V ZADEVI OBSODBE IN KRIŽANJA.«

Tema tega oddelka si le stežka zasluži ta naslov. G. Shaw v glavnem obravnava vprašanje, čemu se Jezus ni branil, in podaja očitni odgovor, češ da je Jezus zase verjel, da je John Barleycorn. G. Shaw poudarja, da se vsi evangeliji v tem strinjajo. »Konsenz v tej točki je pomemben, ker dokazuje absolutno iskrenost v Jezusovem razglasu, da je bog. Nobeden vsiljivec bi ne sprejel tako strašnih posledic, brez da bi poskušal rešiti se. Nobeden vsiljivec se bi ne mogel opogumiti s tem prepričanjem, da bo nato po treh dneh vstal iz groba spet v življenje.« K sreči se reši s ponavljanjem »Če sploh sprejmemo zgodbo, moramo v to verjeti.«

A zakaj bi morali sploh sprejeti to zgodbo? Kar je nenaravno v človeku, posebej militantnemu človeku, ki izžene menjalce denarja iz templja, je dovolj naravno v primeru Sonca ali Semena. Če so besede in dejanja Jezusova enostavno besede in dejanja glavnega junaka v drami Johna Barleycorna, potem nas ne more presenetiti bolj kot nas v resnici, če slišimo eno gospo, dvomljivega slovesa (in reklo se je, da ne sme biti več od štirih takih oseb na odru v starih slabih časih približno pred sto leti), ki razlaga razbojniku, da imajo raje smrt, kot pa onečaščenje.

G. Shaw spet ponovi svoje stališče v zvezi z datiranjem, »in zdi se mi nerazumno dvomiti, da so vsi štirje evangelisti napisali svoje pripovedi s polno vere v drugi obet, ter v to, da bodo sami še bili priče Drugega Prihoda.« Toda vsi štirje se nikakor niso strinjali okrog Drugega Prihoda. Matej (poglavje XXIV) podaja vse vrste predhodnih simptomov, očitno na podlagi Markovega poročila,

in oba pravita, da »ta generacija ne bo minila, preden se vse to ne izvrši.« Toda Lukovo izražanje je zelo različno. Beseda 'generacija' lahko pravtako pomeni 'rod', in Janez jo povsem izpusti. V vsakem primeru se zdi povsem jasno, da so, če bi cerkev lahko sprejela evangelije navkljub tej izjavljeni težavi, evangelisti, ki so dosti manj kritični in sofisticirani od teh Cerkvenih Očetov, mnogih eminentnih grških učenjakov, dobro izurjenih v dialektiki, tvorcev Biblijskega kanona, ta problem verjetno zanemarili. Ni vzroka za sklepanje, da bi se pisci evangelijev na kakršenkoli način zavedali težav, ki jih bodo povzročili na obronkih Tivolija, da ne rečemo ničesar o tem, kar se je zgodilo na obali Jezera Pasquaney, New Hampshire, U.S.A, več tisoč let kasneje! (Glej Crowley, Izpovedi, 82; gre za Crowlejevo pisanje tega kritičnega esaja, ki se je pričelo na dokaj čudežen način, po ritualu križanja žabe; glej Uvod; op.p.)

Tu smo prišli do konca Janezovega evangelija, in nismo doživeli, da bi g. Shaw izpolnil svojo obljubo in postavil Jezusa iznad Konfucija in Platona.

»VERODOSTOJNOST EVANGELIJEV«

V tem poglavju se g. Shaw predaja svoji muhavosti. Podaja različne primere stvari, v katere se vobče verjame, a se nikdar niso pripetile, ter stvari, ki so se zgodile, a se vanje vobče ne verjame, da so se. Na sijajen način izpostavi dejstvo, da je samo življenje čudež vseh čudežev, ter zaključi na povsem skeptičen način, da ni nobenega razloga, zakaj bi nekdo moral v karkoli verjeti. Svoje poglavje konča s temi besedami: »Prepričan sem, da bi en ducat dvomljivcev uspelo sestaviti v vzporednih stolpcih en seznam dogodkov, popisanih v evangelijih, katere smatrajo za verjetne...*('Verjetne' je bedast izraz. Ta pomeni zgolj 'v skladu z glavno vsebino našega znanja o Vesolju.'* Zato je usako na novo

ustanovljeno dejstvo, ki zahteva razširitev tega znanja, sprva neverjetno. Kanon verjetnosti zelo variira, ker tudi človeško znanje zelo variira. Če opišem padec človeka z ograjnice trideset čevljev nad ulico, in rečem 'sekundo kasneje je z glavo udaril na tlak', ne bo nihče med desetisočeric v tem videl kaj nenavadnega ali osupljivega. Vendar bi resničnost trditve vključevala izruvanje celotnega figovega drevesa metafizike. S tem bi opisal en 'čudež' iste vrste kot Jezusovo začaranje Sonca in Lune.) ...in vsakega posebej za neverjetnega, in njihovi seznama bi se razlikovali v nekaj podrobnostih. Verjetje (belief; op.p.) je dobesedno stvar okusa.«

Shawjevo vprašanje je enako tistemu slavnemu 'Si prenehal pretepati tisto večšo od svoje tašče?' Noben skeptik z malo občutka bi se ne ujel v tako neumno past. Vse Shawjevo pisanje kaže, da je on popolnoma nezmožen dojeti znanstveni tip uma. Huxley je podal Kanon Vere tako sijajno, da bi bila najsurovejša predrznost z moje strani, če bi ga poskušal izboljševati. Enostavno moram napotiti g. Shawja na strani tega velikega moža, ki je bil po mojem ravno tako eminenten v filozofiji, kakor je bil v znanosti. A moramo na kratko povedati, da se znanstveni um v celoti ukvarja s pretehtavanjem evidence. G. Shaw pravi, »Vera ni odvisna od evidence in razuma.« Vsak znanstvenik, ki je kdaj tehtal neko usedlino, bi to gladko zanimal. To lahko velja samo za vero vulgarnih in pa neizvežbanih umov.

On nadaljuje, »Obstaja ravno toliko evidence o tem, da se je zgodil čudež, kot o tem, da se je zgodila Bitka pri Waterlooju, ali o tem, da se je en velik del ruske vojske leta 1914 preko Anglije vključil v vojno na zahodni fronti.« Ta trditev (ki je seveda popolnoma točna) razkriva obžalovanja vredno stanje duha. Niti za trenutek g. Shawju ne pade na pamet, da bi raziskal kvaliteto evidence. Tej ruski zgodbi ni niti za sekundo verjel nihče, ki je slučajno vedel, da je Arhangelu na razpolago samo ena linija železniške proge. Vsi, ki so bili v stanju, da poznajo dejstva, so vedeli, da kaj takega ne more biti res. Verjeli pa so v to tisti,

katerih um je tak, da takoj, ko zagledajo tovorni vlak s pokrito cerado, zaključijo, da se v njem nahaja nekaj sto tisoč Rusov.

Na drugih mestih tega spisa, smo podali primere moderne vere v čudeže. Verjetje je v celoti stvar izobraženosti, slučajno, včasih izobraženosti zelo posebne vrste. Obstaja obilo takoimenovanih izobražencev, ki ne verjamejo v aeroplan. Toda inženirji, ki so temeljito preučili stvar, niso med njimi. V kolikor je neka taka oseba nejeverna, bi šlo pri njej za zelo variabilno nejevernost. Rekel bi, »Problem je nerešljiv, razen če bi imeli stroj, ki bi bil zmožen določene stopnje sile za upor proti teži, in če bi imeli tak material, ki bi to izdržal; dvomim, da smo zmožni ustvariti kaj takega.« Ta vrsta nejevere je povsem razumljiva in jo lahko kmalu ovržemo z novo evidenco. O običajni nejevernosti ali lahkovernosti nevednih in praznovernih ljudi enostavno ni vredno razpravljati. »Vera je dobesedno stvar okusa; a zgolj med ljudmi, ki so tako intelektualno inferiorni, da se nikoli niso naučili misliti.

»OBIČAJI VERE«

G. Shaw razvije svojo tezo na skrajno smešen način, dvojno smešen, kajti z njo potem razsvetli še eno drugo luknjo svojega uma. On ni preučeval Srednjega Veka in ne poseduje ključa do jezika, v katerem so takrat pisali. Da bi to razjasnili, se moramo malo dlje pomuditi pri znanosti in filozofiji tega obdobja zgodovine.

V prvi vrsti moramo omeniti, da sistem, kar lahko imenujemo, numerične hieroglifike, ki ga bomo vzeli v obzir, datira mnogo dlje od Srednjega Veka. Njegov izvor je dejansko izgubljen v davnini. Knjiga Razodetja je polna numerične simbolike. Vzemimo samo problem 'števila zveri', ob katerem se je tolikim dobesedno zmešalo. Nato se spomnimo na štiri zveri, sedem

pečatov, štiriindvajset starešin, sedem glav in deset rogov, štirikotno mesto Boga z dvanajstimi vhodi in dvanajstero temelji, dvanajst tisoč furlongov po širini in dolžini in višini, z zidovi iz kock, ki merijo dvanajst krat dvanajst vatlov. In če kdo misli, da Janez s temi številkami misli le števila, potem ne ve ničesar o številih.

In Janez je dosti poznejši od Daniela, ki je pravtako poln števil. Tudi on govori o različnih zvereh, ki odgovarjajo štirim kvartirjem neba, in tudi on pozna mistične tabele, kot so sedemdeset tednov in tri dvajseterice plus dva tedna, ter tisoč dvesto devetdeset dni, ter tisoč tristo petintrideset dni.

Pravtako profana zgodovina pozna razvite sisteme števil, kot je Pitagorov, potem hebrejska Qabalah in grška Kabala; slednja bivši tako pomembna, da je navedla nič manjšo avtoriteto kot dr. S. H. Perryja, da je izjavil, »Nič ni pomembno, kot le grška Kabala.« Najstarejša knjiga na svetu, Ji King, v celoti bazira na nečem, kar je v resnici številčna baza, kombinacija dveh stvari, vzeta najprej trikratno in nato šestkratno (Jin in Jang, 8 trigramov in 64 heksagramov; op.p.).

Domišljija prvih filozofov se je izvežbavala na vprašanju, Kaj so Števila? Preprosti odnosi med števili so jih strahovito vznemirjali. 'Magični kvadrati' so bili smatrani za resnično magične. Skrajno pomembno se jim je zdelo dejstvo, da število devet vedno ostaja rezultat vseh digitov pri vsakem številu, ki je deljivo z devet. V enem od »Zaratustrinih Orakljev« piše: »Število devet je sveto, saj dosega vrhunec popolnosti.« In spet, »Um Očeta je velel 'po tri'; in v trenutku je bilo vse podeljeno v trojice.«

Zdaj pa poskušajmo odkriti, kako so nekdanj pojmovali število štiri. Opazili so, da je nemogoče narediti magični kvadrat iz štirih števil, čeravno to lahko naredimo iz enega, ali devetih, ali šestnajstih, ali petindvajsetih, tja do koder lahko to sprovedemo s svojo matematiko. Pravtako so opazili, da obstajajo štirje kvartirji, in seveda še sto drugih stvari. Iz vseh teh pomisli (sic) so prišli do

ideje štirice, kot simbola za gospodstvo, omejitve in odpornost itd., tako da je končno število štiri postalo ena skrajno kompleksna predstava, med katerimi je definicija, da je vredna za eno manj od pet in za eno več od tri, zgolj najneznatnejša stvar. Torej, če preberemo 'štiri zveri okrog prestola Boga', moramo to razumeti, da se Njegova oblast razširja na vse štiri smeri, ne pa, da jih je štiri.

Izbrali smo en skrajno preprost primer, da bi pojasnili splošno resnico. G. Shaw pove le delček resnice, ko pravi, da so bile sedmice v modi. Vsa števila so bila v modi, a vsako je imelo svoj poseben pomen. Sedem se je smatralo za popolno število, ali prej za eno od popolnih števil, ker združuje spiritualno tri, ki jo lahko smatramo za prvo razširitev ali razlago enice, z materialno štiri, ki jo lahko smatramo za prvo razširitev ali razlago dvojke.

Ena, seveda, je izvirno popolno število, kajti, kakorkoli jo množimo s samo seboj, vedno ostaja enako, dočim je dve izvirno nepopolno število, ker vključuje konflikt. Ena predstavlja zatorej duha, dve pa materijo; in sedem posledično postane uskladitev duha in materije, ker se v tem številu spet združita. Podobno je dvanajstica 'popolna' kot spet druga oblika uskladitve trojke in štirice.

Sedmica je imela tudi zal videz, ker je deset spolnitev in zaključek digitov, tako da je bila mapa vesolja skonstruirana na bazi teh desetih števil, med katerimi so prva tri pripadla Trojici, ostalih sedem pa se je imenovalo Inferiornih. Tako imamo v Qabali 'deset peklov' razvrščenih v sedem palač!

Potemtakem moramo razumeti, da, kadar srednjeveški filozof govori o sedmero nečesa, ali o dvanajstero nekih stvari, s tem ne misli, da jih je toliko, če jih preštejemo. On jih je le označil na skrajno razdelan in subtilen način, kar bi ne mogel storiti z nobenimi drugimi izrazi. Sporočil je neko idejo, ki je iznad besed, tako kakor to počne vsak velik pesnik. Tako je bila tudi kritika, ki so jo svobodno-misleči uperili napram Trojstvu, zgolj primer

ignoratio elenchi; (se niso zavedali bisera; op.p.) in kristjani je niso bili zmožni zagovarjati, ker pravtako niso vedeli, kaj so imeli Cerkveni Očetje v mislih s tem. Kritika kristjanov napram drugih kultov, z njihovimi čudnimi obredi, je bila enako večinoma bedasta. Njih ustanovitelji so modro zakrili resnico v hieratično simboliko.

Učenjaki so bili izredno iznajdljivi s temi hieroglifi. Namesto, da se jim posmehujemo, moramo poskušati dojeti jih. Za primer lahko vzamemo verz, ki se začneja z »Barbara, Celarent, Darii, Ferioque priores«. To niti ni latinščina, toda vsebuje praktično vse zakone mišljenja, kakor jih poznamo danes. Vsaka posamezna črka tega verza v moderni obliki predstavlja eno pomembno resnico. (Gre za mnemotehniko, namenjeno študentom logike, da si lažje zapomnijo oblike in ustroj silogizmov; op.p.) Vse prevečkrat mislimo, da so bili naši predniki bedaki.

A vrnimo se k Shawjevimi 'običajem verovanja'. On pravi, »Število sedem je žig praznoverja«. Med praznovernimi je to možno, toda nikakor med znanstveniki, ki pa so tisti sloj ljudi, s katerimi bi se g. Shaw resnično rad seznanil. Mar ni nikoli slišal za periodični Zakon, ki datira od leta 1828, in za razvrstitev elementov na sedmiški osnovi? On pravi, da »ne bomo verjeli v nič manjšega od milijonov.« To je čisto res, da imamo milijone v bakteriologiji in astronomiji, toda še vedno imamo dvoje rok in dvoje nog. Še vedno imamo sedem odprtih v naših glavah, in število glavnih teles solarne sistema se ni povečalo od sedem na milijon, temveč od sedem na devet.

»VERJETNOST IN RESNICA.«

G. Shaw v tem poglavju nadaljuje s svojimi diatribami. Pravi, »Moderen človek, ki verjame, da je zemlja okrogla, je grobo kredikulozen. Ploščata zemlja ga razbesni vsled tega, da ga na

najlažji način zmede, ko se hoče kregati o tem.« Poznanci g. Shawja verjetno niso preveč sofisticirani ljudje. Šarm njegove konverzacije jim mora biti sila zabaven. Večina šolarjev je seznanjena z astronomsko evidentnostjo, evidenco raziskovanja, evidenco mrkov, evidenco izginotja ladje na morju pod horizontom, nemara celo o evidentnosti poskusa v Bedfordskem Kanalu. G. Shaw nadaljuje, »Stvari, v katere verjame, so lahko resnične, a on ne verjame zaradi tega: on verjame vanje, ker se na nek misteriozen način odzovejo njegovi domišljiji.« Domišljija nima nič s tem; če nekaj pozna, je to zato, ker je bil v tem poučen, in če se je primerno naučil, potem si mora zapomniti razlog, ki mu je bil predložen ob svojem času.

G. Shaw prizna, da se »lahko smeje na nekdanje presojanje števila angelov, ki se lahko namestijo na vrhu šivanke.« To preprosto pomeni, da njegovo poznavanje stvari izvira iz poročila nekega lahkomišelnega žurnalista. Če bi preučil problem iz prve roke, potem bi vedel, da ne gre le za resen, temveč vitalno pomemben filozofski problem. V vsem tem govorčenju ni ničesar verjetnega ali neverjetnega. Gre za vprašanje znanja in neznanja. Kakor je Huxley opozoril, vera je patološko stanje duha. Ali veš, ali pa ne veš, in če ne veš, je bolje to priznati. Če je že potrebno sploh govoriti o nečem, kjer obstajajo dvomi, je treba podati svoje argumente na vseh straneh v celoti in pošteno, in če se vaša sodba nagiba na eno stran bolj kot na drugo, morate to kar se da skrbno razložiti, in celo tedaj morate biti nadvse previdni.

Kasneje v tem poglavju g. Shaw priznava, »En musliman bo sprejel dobesedno in brez vprašanj dele pripovedi, ki jih bo anglikanski nadškof zavrgel ali ovrget.« Mar g. Shaw ne vidi razloga za to? Angleški nadškof je bil vendar izobražen na določen način, ki mu onemogoča, da bi določene očitne pravljice vzel za resnico. Musliman nima tega znanja in zato preprosto verjame, kar mu je rečeno. Mi vemo, da Jošua v dolini Adžalon ni

povzročil zaustavitve sonca. Ne moremo se niti izvijati, češ da je zemljo zaustavil, ker bi, kakor je g. Wells sijajno prikazal v zgodbi o človeku, ki je delal čudeže, zaustavitev zemlje povzročila, da bi vse z njene površine odletelo v vesolje, in četudi bi nek drug čudež to preprečil, bi potrebovali še en čudež, ki bi preprečil astronomom, da bi odkrili sledove perturbacije. Toda en Arabec, ki ne ve ničesar o mehaniki, ne bi bil niti najmanj presenečen. On lahko vsekakor zaustavi kamelo, vendar dostikrat jo težko spravi sploh da gre naprej; in ne vidi vzroka, zakaj bi se ne moglo ustaviti sonce na isti način.

Priznati je treba, da si je g. Shaw z vsem svojim pogumom zažagal vejo, na kateri sedi. Njegov končni paragraf se glasi: »Vsak bralec vzame iz Biblije tisto, kar lahko dobi. S predložitvijo izvlečka evangelijskih pripovedi nisem vključil ocene niti njih verjetnosti, niti njihove verodostojnosti. Preprosto sem ga informiral ali ga opomnil, kakor je pač nanese, na to, kaj nam te pripovedi povedo o svojem junaku.« Prva misel je sijajna! Spotaknil se je ob lastni palec na nogi, in pripustil vsakemu kritiku upravičenost v dokazovanju, da je bil Jezus Vedantist ali pa Bandit, kakor ga tudi on sam skuša prikazati kot Socialista. Druga misel je čudovito oprezna; toda g. Shaw utemeljuje svoj argument na resnici določenih odlomkov - skrbno izbranih odlomkov - iz Biblije. Nesmiselno je njegovo trditev odevati v obliko - »Ta nemara imaginarna oseba, kakor pravi neka neznana družba, je rekel to in to.« Tehtnost njegovega argumenta je v veliki meri odvisna, vsaj v glavi večine njegovih bralcev, od snovne resničnosti nekih delov evangelijske zgodbe.

Zadnja misel v zgoraj navedenem odlomku je taka, ki jo hočemo še posebej trudoma zanikati. Naš trud je bil prikazati, da g. Shaw nikakor ni podal točnega poročila o tem, kaj evangelijski povedo o Jezusu.

»KRŠČANSKA IKONOLARIJA IN ODGOVORNOST IKONOKLASTOV.«

G. Shaw se sedaj vpraša: »Če nas srednjeveška in metodistična volja-do-vere v odrešiteljsko in mirakeljsko plat evangelijske pripovedi izneveri, kakor je očitno izneverila vodilne moderne mislece, mar bi še kaj ostalo od Jezusovega Poslanstva?« On sam je eden od vodilnih modernih mislecev in je v skladu s tem razmislil vprašanje skrajno previdno. On zavrača čaščenje Jezusa, on zavrača zgodbe o Jezusu, in razpravlja o tem, če ga ni nadutost, ki jo je izzvala njemu podana idolatrija, naredila neresničnega in nepomembnega. Rad bi igral Pigmaliona s pretvorbo njegovega lika v neko politično silo, »zborni center za revolucionarno vplivanje«.

Tu nastane zmeda misli. Čemu bi ne uporabili Shelleya ali Karla Marxa, ali g. Shawja samega? Obstajajo resnične osebe, ki so resnično trpele zaradi vere, ki je bila v njih. Čemu bi izbrali ravno Jezusa; preprosto zavoljo prestiža, ki ga ima, ki je v celoti odvisen od njegovega čaščenja ter tistih zgodb o njem, ki jih je g. Shaw izrecno zavrgel, da bi oživel njegovo podobo! Za vzporedje: dopuščam, da nasvet Polonija ni niti boljši, niti slabši, ker sem odkril (ker sem čudak), da ga ni napisal Shakespeare; in ko me vprašajo, čemu si belim glavo z nasvetom, rečem spoštljivo »Shakespeare ga je napisal.«

Sovražim bičanje mrtvega konja - toda, če pa g. Shaw trdi, da je to Pegaz?

»ALTERNATIVA BARRABASU.«

Zdaj prispemo do točke, ko se argument vrže stran, in se petitio principii razšopiri v polnem zamahu. »Tisti, ki, kakor jaz, vidijo Barrabasovo socialno organizacijo kot napako, in smo

prepričani, da Življenjska Sila (ali kakorkoli že to imenujete) ne more biti končno poražena vsled bilokatero napake, in bo preživela človeštvo z evoluiranjem višje vrste, če ne bomo obvladali težav, ki jih imamo z množenjem svojih lastnih vrst, smo vedno vedeli, da je imel Jezus resnično misijo, in smo se vedno čutili fascinirane od njegovega značaja in učenja.

»Pa ne da bi morali sanjati in se sklicevati na nekakšno nadnaravno avtoriteto zanj, in še dosti manj na strokovno avtoriteto, ki pripada izobraženim modernim filozofom in pravnikom. Toda ko se bomo povsem otresli Odrešiteljskega Krščanstva, in celo zadobili predsodek do Jezusa na rovaš njegove nehotene povezanosti s tem, se bomo lotili čisto znanstvenega preučevanja ekonomije, kriminologije in biologije, ter spoznali, da so naši praktični zaključki v resnici enaki Jezusovim, ob čemer bomo različno veseli in opogumljeni ob spoznanju, da smo mu delali krivico, in bomo aureolo, ki obkroža njegovo glavo na podobah, nekega dne uzrli kot luč znanosti, ne pa kot razglashanje sentimenta ali kot nalepko idolatrije.«

Naj se uklonimo z odgovorom na to, prvič, da obstaja precejšnje število ljudi (od Laotseja do Charlesa Bradlaugha), ki povsem trezno gledajo na Barrabasa in na Življenjsko Silo, vendar se niso zavedali ali niso čutili tega, kar se tu trdi, da so storili? Enako tudi velika večina študentov ekonomije (in vsi preostali) ne spozna tega, da so njihovi praktični zaključki v resnici isti kot Jezusovi ali od Bernarda Shawja.

Kar se tiče fascinacije nad njegovim značajem in učenjem, bi želel posebej opozoriti bralca na dejstvo, da je čisto literarna vrednost 'evangelija' katerekoli vrste, ali njegovega prevoda, tako pomembna, kakor blišč vabe blestivke pri ribolovu na losose. Veliki klasiki religije so redko potovali izven svojega lastnega podnebja, kakor je prikazal dr. Frazer in še petdeset drugih avtorjev; sploh nikoli pa niso potovali izven svojega lastnega jezika. Koran v angleščini je večinoma zgolj skrajno pust; v

arabščini je vrhunska poezija. Isto velja za večino indijskih in kitajskih klasikov.

Protestantizem je zategadelj predvsem omogočil slučaj, da so prevod, imenovan Avtorizirana Verzija, naredili učenjaki tistega obdobja sijajnega razcveta angleščine, ki nam ni dalo le Marlowea in Shakespearea in Maloryja, temveč tudi take mojstre prevajanja kot je North za Plutarha, Florio za Montaignea, Urquhart in Motteux za Rabelaisa, in še ducat drugih povrh. Prejšnji prevodi, kot je Wickyffejev, ki imajo majhno literarno vrednost, niso nikoli prevzeli srca ali domišljije ljudstva. Nemški prevod, tako pravijo, je pravtako skrajno odličen, kar je pripomoglo k modi luteranstva v tej deželi.

G. Shaw misli, da je Biblija zastarela, kakor si tudi za sebe predstavlja, da je izpodrinil Shakespearea. Kako se bo enaindvajseto stoletje smejalo!

Ne; Biblija je velika literatura - delno; in bo preživela tako kot Shakespeare.

Toda njen nauk ne bo nikoli prepričal Islama, dokler se ne bo pojavil prevajalec, ki se bo lahko kosal z Mohammedovo svečano in nadvse uravnovešeno prozo, z njenimi notranjimi rimami in njenim neprimerljivim ritmom, ki je obenem kakor strela in kakor sam um (vroč, suh puščavski veter; op.p.), in kakor šepet puščavskega vetra. O, da bi občudovali maniro take knjige, medtem ko kritiziramo njeno vsebino.

G. Shaw nato v tem poglavju v strnjeni obliki razglasi nauke, ki jih je izbral, češ da predstavljajo Jezusovo učenje. Njih bomo obdelali s preprosto proceduro, da bomo navedli vzporedne odlomke, ob čemer bomo tvegali ponavljanje. Videli bomo, da je domala vsaki Shawjevi trditvi kategorično nasprotoval sam Jezus v enem ali večih svojih izrekih.

»Nebeško kraljestvo je v tebi.«

Matej XIII, 47 - 50. »Dalje je nebeško kraljestvo podobno mreži, ki so jo vrgli v morje in je zajela (ribe) vsake vrste; ko se je napolnila, so jo potegnili na breg in so sedli ter odbrali dobre v posodo, slabe pa pometali proč. Tako bo ob koncu sveta: angeli bodo šli in ločili hudobne izmed pravičnih.« Povsem očitno je iz tega odlomka, da gre za predstavo nebeškega kraljestva, ki je lastna običajnemu protestantu.

Luka XIII, 24 - 28. »Prizadevajte si, da vstopite skozi ozka vrata; zakaj, povem vam, mnogi bodo želeli vstopiti, pa ne bodo mogli. Ko bo hišni gospodar vstal in vrata zaprl in boste postajali zunaj in začeli trkati na vrata, govoreč: 'Gospod, Gospod, odpri nam', vam bo odgovoril: 'Ne poznam vas, od kod ste.' Tedaj boste začeli govoriti: 'Vpričo tebe smo jedli in pili in po naših ulicah si učil.' In poreče vam: 'Ne vem, od kod ste; proč od mene vsi, ki ste delali krivico.'«

Janez XIV, 2, 3. »V hiši mojega očeta je mnogo bivališč. Če bi ne bilo tako, bi vam bil povedal, ker odhajam, da vam pripravim prostor. In če odidem in vam pripravim prostor, bom zopet prišel in vas vzel k sebi, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz.« Nobenega dvoma ni, za kakšno nebeško kraljestvo gre v teh odlomkih. Lahko bi navedel še ducat drugih, a sem izbral dva primera, kjer je dejansko uporabljen izraz 'nebeško kraljestvo'.

»Ti si sin Božji; in Bog je sin človekov.«

Matej XXIII, 33. »Kače, gadja zalega, kako boste ubežali peklenski pogubi?« Če ima g. Shaw prav, potem je Bog gad.

Marko VII, 21 - 23. »Kajti od znotraj, iz srca, prihajajo ljudem hudobne misli, nečistovanja, tatvine, uboji, prešuštva, lakomnost, zlobnost, zvižanost, razuzdanost, zavist, bogokletstvo, oholost, nespamet.« To bi se zelo težko skladalo z obema zgornjima Shawjevima trditvama.

Janez III, 13. »In nihče ni šel v nebesa kakor tisti, ki je prišel iz nebes, Sin človekov, ki je v nebesih.« Jezus tu vztraja na tem, da je on edini Božji sin. Obstaja še obilo drugih takih odlomkov.

Janez VIII, 23. »In jim je rekel: 'Vi ste od tu doli, jaz sem od zgoraj; vi ste od tega sveta, jaz nisem od tega sveta'.« Naslednje besedilo v isti liniji, razlikujoče Jezusa od drugih ljudi.

Janez VIII, 41, 42 in 44. »'Vi izvršujete dela svojega očeta.' Rekli so mu: 'Mi nismo narejeni iz prešuštva; enega očeta imamo: Boga.' Jezus jim je rekel: 'Ko bi bil Bog vaš oče, bi mene ljubili, ker sem izšel in prišel iz Boga. Nisem namreč prišel sam od sebe, ampak me je on poslal. Vi imate hudiča za očeta in hočete spolnjevati želje svojega očeta. On je bil že od začetka ubijalec in ni obstal v resnici, ker v njem ni resnice. Kadar govori laž, govori iz svojega, ker je lažnik in njen oče.'« Nobeno nasprotje ne more biti bolj kategorično od tega.

3. *»Bog je duh, ki ga je za častiti v duhu in v resnici, in ne nek star gospod, ki naj bi ga podkupovali in mu moledovali.«*

Matej VI, 11. »Daj nam danes naš vsakdanji kruh.«

Matej VII, 11. »Če torej vi, ki ste hudobni, znate svojim otrokom dajati dobre darove, koliko bolj bo vaš nebeški Oče dajal dobro tem, ki ga prosijo?«

Marko XI, 24. »Zato vam pravim: Karkoli v molitvi prosite, verujte, da boste prejeli, in vse se vam bo zgodilo.«

Janez XV, 7. »Če ostanete v meni in moje besede ostanejo v vas, prosite, karkoli hočete, in se vam bo zgodilo.«

Janez XVI, 23. »In tisti dan me ne boste nič vpraševali. Resnično, resnično, povem vam: Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal.« O podkupovanju ni bilo povedanega kaj dosti, toda podrazumeva se vselej, da moramo biti v dobrih odnosih z Gospodom. Podkupovanje, o katerem je govora, je vedno verovanje v Jezusa.

4. *»Mi smo udi eden drugega; tako da ne moremo škodovati ali pomagati svojemu bližnjemu, ne da bi s tem škodovali ali pomagali sebi.«*

Matej VII, 23. »Tedad jim porečem: 'Nikoli vas nisem poznal. Proč od mene, kateri delate krivico.'«

Janez XVII, 9. »Zanje prosim. Ne prosim za svet, ampak za tiste, katere si mi dal, ker so tvoji.« Tu vidimo, da je Jezus povsem zadovoljen z 'izbranci'. On niti ne uporabi svoj očitno velik vpliv na Očeta, da bi rešil neko drugo dušo.

5. *»Bog je vaš oče: tu ste, da izvršujete Božje delo; in vi in vaš oče ste eno.«* To je malo več, kot parafraza sentence 2 zgoraj.

6. *»Znebite se svoje lastnine in jo dajte v skupno dobro.«*

Matej XXVI, 9, 10. »Saj bi se to mazilo bilo moglo drago prodati in dati ubogim.' Jezus pa je to vedel in jim rekel: 'Kaj delate ženi težave? Saj mi je dobro delo storila.« Tu imamo neposredno prepoved ravnanja, ki ga priporoča shawjevski Jezus.

Marko X, 29, 30. »In Jezus je odvrnil, rekoč: 'Resnično, povem vam: Nikogar ni, ki bi zaradi mene in zaradi evangelija zapustil hišo ali brate ali sestre ali mater ali očeta ali otroke ali njive in bi ne prejel stokrat toliko: zdaj v tem življenju hiš in bratov in sester in mater in otrok in njiv, sredi preganjanja, v prihodnjem veku pa večno življenje.«

Luka XVIII, 29, 30. »In on jim je rekel: 'Resnično, povem vam: Nikogar ni, ki bi zapustil hišo ali starše ali brate ali ženo ali otroke zaradi božjega kraljestva in bi ne prejel mnogo več v tem času in večnega življenja v prihodnjem veku.'« Ti odlomki jasno dokazujejo, da naj bi njegovi učenci gledali na materialna povračila.

7. *»Svojega dela ne smete vezati na denarno plačilo.«* Ni jasno, na kateri odlomek v evangelijskih se tu g. Shaw zanaša.

8. *»Če pustite otroka stradati, potem puščate Boga stradati.«*
Zopet je nemogoče najti Shawjevo avtoriteto.

9. *»Znebite se vseh skrbi okrog jutrišnjega obeda in oblek, kajti ne morete služiti dvema gospodarjema: Bogu in Mamonu.«* To je delno v nasprotju z zgoraj navedenim odlomkom glede materialnih nagrad. Odlomke, iz katerih je g. Shaw našel ta nauk, smo razložili drugje kot del običajne formule potujočega asketa.

10. *»Znebite se Sodnikov in kaznovanja in maščevalnosti.«*

Matej XII, 36, 37. »Povem vam pa, da bodo za vsako prazno besedo, ki jo ljudje izgovore, na sodni dan dajali odgovor. Po svojih besedah boš namreč upravičen in po svojih besedah boš obsojen.«

Matej XVIII, 7, 8. »Gorje svetu zaradi pohujšanja! Pohujšanje sicer mora priti, toda gorje človeku, po katerem pohujšanje pride! Če pa te tvoja roka ali tvoja noga pohujšuje, jo odsekaj in odvrzi! Bolje je zate, da prideš z eno roko ali kruljav v življenje, kakor da bi imel dve roki ali dve nogi, pa bi bil vržen v večni ogenj.«

Matej XIX, 28. »Jezus pa jim je rekel: 'Resnično, povem vam: Ob prerojenju sveta, ko bo Sin človekov sedel na prestol svojega veličanstva, boste tudi vi, ki ste šli za menoj, sedeli na dvanajstih prestolih in sodili dvanajst Izraelovih rodov.«

Marko III, 28, 29. »Resnično, povem vam: človeškim rodovom bo odpuščeno vse, kar so zagrešili grehov in kletvin; kdor pa izreče kletev zoper Svetega Duha, nikoli ne dobi odpuščanja, temveč je kriv večne pregrehe.«

Marko XVI, 16. »Kdor bo veroval in bo krščen, bo zveličan; kdor pa ne bo veroval, bo pogubljen.«

Luka XI, 32. »Ninivljani bodo ob sodbi vstali s tem rodом in ga obsodili; zakaj spokorili so se na Jonovo pridigo in, glejte, večji od Jone je tukaj.«

Luka XVIII, 7, 8. »Bo Bog pomagal do pravice svojim izvoljenim, ki vpijejo k njemu noč in dan, in bo pri njih odlašal? Povem vam, da jim bo hitro pomagal do pravice. Vendar, ali bo Sin človekov, kadar pride, našel vero na zemlji?«

Janez III, 36. »Kdor veruje v Sina, ima večno življenje; kdor pa v Sina ne veruje, ne bo videl življenja, ampak ostane nad njim božja jeza.«

Janez V, 26 - 29. »Kajti kakor ima Oče življenje v sebi, tako je dal tudi Sinu, da ima življenje v sebi. In dal mu je oblast, da sodi, ker je Sin človekov. Ne čudite se temu, kajti pride ura, v kateri bodo vsi, ki so v grobih, slišali njegov glas: in kateri so delali dobro, bodo vstali k življenju; kateri pa so delali hudo, bodo vstali k hudi obsodbi.«

Janez IX, 39. »In Jezus je rekel: 'Za sodbo sem prišel na ta svet, da tisti, ki ne vidijo, spregledajo, in, da tisti, ki vidijo, oslepe.«

Janez XII, 31. »Zdaj je sodba nad tem svetom, zdaj bo vladar tega sveta izgnan.«

Janez XII, 48. »Kdor mene zavrača in ne sprejema mojih besed, ima nad seboj sodnika; beseda, ki sem jo oznanil, ta ga bo sodila poslednji dan.« G. Shaw se bi nemara pritožil, da se ti odlomki v glavnem nanašajo na božjo sodbo, toda gotovo se je ta izkazala za dosti grozovitejše orožje proti nesrečnim, kot vsako zgolj človeško zatiranje in krivica.

11. »*Ljubi svojega bližnjega, kakor sebe, kajti on je del tebe samega.*«

Matej X, 14, 15. »In kjer vas kdo ne bo sprejel in ne bo poslušal vaših besed, pojdite iz tiste hiše ali iz tistega mesta in otriesite prah s svojih nog. Resnično, povem vam: Lažje bo na sodni dan sodomski in gomorski zemlji kot tistemu mestu.« To niti najmanj ni ljubezen do bližnjega! Profesor Huxley se je izdatno ukvarjal z Gadarensko Svinjo, dokazujoč, da je bil, če je Jezus sam ljubil svoje bližnje, vsaj malo nemaren glede njihove

lastnine, ki je bila v tem primeru njihovo edino sredstvo preživljanja.

12. *»In ljubi svoje sovražnike: oni so tvoji bližnji.«*

Luka XIII, 26, 27 in 28. »Tedad boste začeli govoriti: 'Vpričo tebe smo jedli in pili, in po naših ulicah si učil.' In poreče vam: 'Ne vem, od kod ste; proč od mene vsi, ki ste delali krivico.' Tam bo jok in škripanje z zobmi, ko boste videli Abrahama in Izaka in Jakoba in vse preroke v božjem kraljestvu, sebe pa izgnane venkaj.« Nesmiselno je diskutirati, da je Jezus hotel od nas, da ljubimo svoje bližnje v tem svetu, medtem pa dopuščal njih večno prekletstvo v drugem. Doktrina nadnaravne kazni za naše sovražnike, je zgolj (kakor je prikazal Jung, gre za neizpolnjeno željo sužnja, ki se manifestira v njegovih sanjah, in dejansko v njegovih mitih) izum strahopetca in sužnja.

13. *»Znebi se svojih družinskih navezanosti. Vsaka mati, ki jo srečaš, je ravno tako tvoja mati, kot ženska, ki te je rodila. Vsak moški, ki ga srečaš, je ravno tako tvoj brat, kot tisti, ki ga je ona rodila za teboj. Ne zapravljaj svojega časa na družinskih pogrebih, žalujoč za svojimi sorodniki: udeležuj se življenja, ne smrti: v morju je toliko dobrih rib, kolikor jih je izšlo iz njega, in še boljših. V nebeškem kraljestvu, ki je, kakor smo že rekli, v tebi, tam ni porok, niti zarok, kajti svojega življenja ne moreš predati dvema božanstvoma: Bogu, in osebi, s katero si poročen.«*

Težko bi našli odlomke, ki nasprotujejo Shawjevim trditvam, vendar je rahlo narobe razumel pasuse, na katerih temelji njegov nauk. Vzemimo očiten odlomek pri Luki XIV, 26. »Če kdo pride k meni in ne sovraži svojega očeta in matere in žene in otrok in bratov in sester, vrh tega tudi svojega življenja, ne more biti moj učenec.« Iz tega nemara sledi, da je treba vsakogar 'ljubiti kot svojega bližnjega', razen sebe in svojo družino. Tako trditev si je moč razumno razlagati zgolj v luči vzhodnjaškega asketicizma. To

je značilna formula odpovedovanja, ki ga od vsakega učenca zahteva vsak 'sveti mož'. G. Shaw ne bi niti v svojih najbolj divjih trenutkih resno svetoval, da moramo vsi pregnati svoje matere iz hiše in dati mesto vsem ostalim v mestu. Še več, sam Jezus se je zelo prizadeval, da bi njegovo mater sprejel tudi njegov ljubljeni učenec (Janez XIX, 25 - 27). Kar zadeva splošno temo domnevnega konflikta med interesi posameznika in države, je očitno, da so ravno tiste civilizacije, ki jih je Krščanstvo izpridilo, zagovarjale učenje, ki bi ga g. Shaw nedvomno podpisal. Naj navedemo veliko avtoriteto dr. J. G. Frazera. »Grška in Rimska družba je temeljila na predstavi podreditve posameznika družbi, meščana državi; varnost skupne dobrobiti je postavila za najvišji cilj delovanja, iznad varnosti posameznika, tako na tem, kot na drugem svetu. Izvežbani od zgodnjega otroštva v tem nesebičnem idealu, so državljani posvečali svoja življenja v službo ljudstvu in bili pripravljeni žrtvovati jih za skupno dobro; in če so se izognili skrajnemu žrtvovanju, so to vedno storili v prepričanju, da je njihov individualni obstoj koristnejši za domovino. Vse to se je spremenilo z razširitvijo vzhodnjaških religij, ki so zabičevale združitev duše z Bogom ter njeno večno odrešenje kot edini smoter, za katerega je vredno živeti, v primerjavi s čimer je prosperiteta domovine in celo njen obstoj postal nepomemben. Neizogiben rezultat te sebične in nemoralne doktrine je bil vse večji umik njenega pripadnika iz javne službe, da bi osredotočil svoje misli na svoja lastna religiozna čustva ter vzgojil v sebi zaničevanje do tega življenja, ki ga je smatral zgolj kot pripravo za neko boljše in večno življenje. Svetnik in samotar, poln zaničevanja do vsega zemeljskega ter vznesen v ekstatični kontemplaciji nebes, je postal v očeh javnosti najvišji ideal človeštva, nadomestivši stari ideal domoljuba, ki je, pozabljaajoč nase, živel in bil pripravljen umreti za dobrobit svoje dežele. Tozemeljsko bivanje se je zdelo revno in zaničljivo ljudem, katerih oči so zrle Mesto Boga, prihajajoče v nebesnih oblakih.

Tako se je središče gravitacije, tako rekoč, premaknilo iz sedanjega v prihodnje življenje, in karkoli je oni svet s tem pridobil, vsekakor ne more biti dvoma, da je s to spremembo ta svet ostal na ogromni zgubi. Dogodil se je splošni razpad politične organizacije. Razpustile so se vezi države in družine: ustroj družbe se je začel razkrajati v svoje individualne elemente, kar je pomenilo ponovni zapad v barbarstvo: kajti civilizacija je možna edino vsled aktivnega sodelovanja državljanov ter njihove voljnosti, da svoje privatne interese podredijo skupni dobrobiti. Možje so začeli zavračati bran svoje dežele in celo nadaljevanje svoje vrste. V njihovem trudu, da bi odrešili svoje duše in duše drugih, so rade volje zapuščali materialni svet, ki so ga poistovetili s principom zla in ga namenili izginotju okrog sebe. Ta obsedenost je trajala celo tisočletje. Preporod rimskega Prava, aristoteljanske filozofije, antične umetnosti in literature ob koncu Srednjega Veka, je naznačil povratek Evrope k izvornim idealom življenja in delovanja, k bolj zdravim in bolj možatim pogledom na svet. Dolgega zastoja v napredovanju civilizacije je bilo konec. Plimovanje vzhodnjaške invazije je končno upadlo. In še vedno upada.« (Dr. J. G. Frazer, *Attis, Adonis, Oziris*, I. 300.)

Tu zapuščamo ta predmet. Zanikamo, da so zgoraj podane predpostavke značilne za Jezusa, saj smo jih ovrgli z njegovimi lastnimi besedami; a ker zanimajo g. Shawja, ki dojema 'izkustvo in znanost' za vse bolj sprejemljiva, jih moramo vzeti v obzir in jih najresneje preučiti.

G. Shaw pomirja veter v ostriženo ovco, govoreč: »Zapravljali bomo čas, če jim ne predložimo razumne konstrukcije.« Nato doda: »Privzeti moramo dejstvo, da je človek, ki je uvidel svojo pot skozi tako maso ljudskih strasti in utvar, stoječ med nami in dojetjem vrednosti takega učenja, ki se je povsem zavedal vseh ugovorov, ki v prvih petih minutah padejo na misel povprečnemu borzijancu.«

V Jezusovih besedah ni ničesar, kar bi kazalo na to, da bi uvidel svojo pot skozi kakršnokoli maso ljudskih strasti in utvar. Vse kar je rekel, je bilo povsem običajno za tiste ljudi njegovega časa, ki so kaj vedeli o mistiki. Toda ezoterični nauk, ki je na zahodu bolj ali manj spal, navkljub trudu takih ljudi, kot sta bila Boehme in William O'Neill (v katerem osebe, ki niso naklonjene rodovnikom, lahko izvolijo prepoznati Williama Blakea), vse do Velikega Preporoda, ki so ga iniciirali taki ljudje, ki jih ne bom navedel, preko posredovanja Eliphasa Levija, Anne Kingsford in H. P. Blavatski, ko je bil ves svet, v katerega se je rodil g. Shaw, nedvomno v materialnih okovih, nad katerimi se pritožuje g. Shaw.

Človek, ki je videl skozi mlinsko kamenje zato ni bil Jezus, temveč sam g. Shaw, in brez dvoma se on zaveda vseh ugovorov, ki padejo na pamet navadnemu borznemu mešetarju. A kako se on loti zadeve? »Res je, da svet obvladujejo v precejšnji meri instantni pogledi borznih mešetarjev; a posledica tega, ker se svetu tako slabo vlada, da tisti, ki se zavedajo resnice, le stežka živijo v njem, je ta, da ugovori povprečnega borzijanca predstavljajo po sebi prima facie primer za kakršnokoli socialno reformo.« To ni ravno odgovor borzijancu, ki je konec koncev človek, kakršen je g. Shaw, in nemara pozna drugačen svet, po možnosti na nek način manj udoben od tega, v katerem domuje g. Shaw. Kakorkoli že, v naslednjem poglavju so neki od teh ugovorov specificirani.

»POVRATEK K MODERNI PRAKSI KRŠČANSTVA.«

V tem oddelku g. Shaw, na izboljššan način vseh Utopistov, razširi svoja krila in poleti. Ob tem nas je strah, da bo na trdih tleh življenjskih dejstev videti tako nerodno, kot Baudelairejev albatros, ko je pristal na krovu. Tu obstaja, pravi g. Shaw, nekaj

težav; in z enim zamahom svojih kril jih pusti milijon milj pod seboj. »Učenec ne more dobiti kruha brez denarja, dokler ne bo kruha za vse brez denarja; kar pa zahteva eno razvito občinsko organizacijo za zbiranje zaloga hrane, ki je davčno podprta.« Nisem siguren, če Shawjeva organizacija ne misli, da bi mislili na jutri.

»Celo v Siriji v času Jezusa se bi njegov nauk ne mogel uresničiti z nizom neodvisnih eksplozij osebne pravičnosti s strani ločenih enot populacije.« Kakor jaz razbiram evangelijske, Jezus ni bil bedak, ni bil socialist; edino evidenco, ki jo lahko najdem, za Jezusovo nagibanje k socializmu, je njegov ugovor proti umivanju; in on ni niti za trenutek mislil, da bi se moralo vse ljudstvo posvetiti religioznemu življenju. On je bil povsem domač v pradednem razlikovanju med hišnim gospodarjem in asketom, in če bi slišal mnenje g. Shawja, bi ga tako malo razumel, kakor ga tudi jaz. Ko g. Shaw pravi, da 'je človek, ki je boljši od svojih bližnjih, ena nadloga', je zgolj ena nadloga! Nihče ni bil kadarkoli tako očitno boljši od svojih bližnjih kot g. Shaw.

»MODERNI KOMUNIZEM.«

Istovetenje apoteoze kapitalizma s trustom je ena običajna zmotna. Kooperacija je eno, komunizem pa drugo. Edini smoter ustvarjanja trustov je zagotovitev večje neenakosti v delitvi običajnih dobrin, ne manjše; in če bi to vzpodbudo ukinili, bi se celoten sistem sesul v koščke. Namen koncentracije oblasti ni omogočanje poštenega postopka. Mali človek je izključen preprosto zavoljo tega, ker ogroža z motenjem igre ropanja ljudi. Gotovo obstaja ekonomija v tem, kar g. Shaw zmotno imenuje 'komunizem v proizvodnji'. A to je ekonomija volkov, ki lovijo v tropih, da bi podrli svoj plen. Taka izkrivljanja dejstev so tisto, kar politično ekonomijo spreminja v močvirje, ki smo mu priča. Nadalje lahko vidimo, da je ta 'komunizem v proizvodnji', ki se

ga g. Shaw tako veseli, v resnici prav tisto sredstvo, s pomočjo katerega se je ponosni vajenec, z zagotovljeno bodočnostjo, prelevil v tisto, kar tisti briljantni »Angel Revolucije«, Gerda von Kotheek, imenuje 'hrana za tovarno'.

»REDISTRIBUCIJA.«

V tem oddelku ni kaj dosti za kritizirati, razen retorično in pretirano obliko podajanja tez v njem.

»BO TISTI, KI PROIZVAJA, TUDI LASTNIK TEGA?«

V tem oddelku se ponavljajo elementarne vsakdanjosti Johna Stuarta Milla. Čudimo se, da je bilo vredno uničiti teorijo »pravice proizvajalca«. Paragraf se konča takole: »Če Bog vzame v eno roko šotorsko platno in v drugo jekleno ogrado, ter vpraša Joba, kdo je to ustvaril, in komu pripada po pravici stvarnika, se bo Job popraskal po glavi s črepinjo in obnemel, razen če ga gotovo ne prešine, da je Bog skrajni stvarnik in da je vsa naša pravica počenjati s proizvodi to, da nahranimo njegove ovčice.« Prosim, nikar me ne štejte med ovce! Moja konstitucija, ki je že tako ali tako oslABLJENA vsled odgovarjanja na prejšnje ugovore, bi lahko bila usodno prizadeta vsled dolgotrajne diete z obema dotičnima proizvodoma!

»DELOVNI ČAS.«

V tem oddelku se g. Shaw sklicuje na doktrine Manchesterske šole, kakor da bi bile neobhodne. Celotnega problema ne moremo obdelati na tako omejenem prostoru, ki nam je tu na

razpolago. A očitno je, da je neka ureditev prisile do minimalne plače možna alternativa, čeravno ne ravno zadovoljiva.

»SANJE O RAZDELITVI V SKLADU Z ZASLUGAMI.«

Tu g. Shaw postane skrajno humoren; in smo se nekako prisiljeni smejati z njim. Življenje ni Verouk, temveč bojno polje; in konflikt med evolucijo in etiko še ni v celoti odločen v prid slednji. Nekateri nemara mislimo, da tudi nikoli ne more biti. Kajti napredek, ki je sploh omogočil etiko, je rezultat variacij, ki jih je prinesla evolucija, učinek etike v zaustavljanju delovanja evolucije pa je na nek način onemogočitev variacije, kar povzroča nazadovanje družbe.

Varen socialni red je nujno v prid mediokriteti; pravtako povzroča atrofijo možatih vrlin. Vojno moramo tako umetno nadomestiti s športom, ki je zelo slab nadomestek, tako kakor je tudi religija izgubila svojo vznemirljivost in fascinacijo, ko smo človeško žrtvovanje nadomestili s simboličnim darovanjem. Kakorkoli že, šport je boljši kot nič; in ko je skupnost ogrožena, so športniki (če sploh kdo) tisti, ki jo rešujejo. Bitka pri Waterlooju je bila dobljena na etonskih športnih igriščih; in ljudje, ki so navalili v vojsko med vojno, ki je tedaj besnela, so bili igralci kriketa, golferji in nogometaši - amaterji, ne profesionalci. Ljudi, katerih misli so bile polne denarja, trgovanja in piva, je bilo treba vpoklicati.

»OSNOVNA RAZDELITEV.«

»Na koncu ste prisiljeni postaviti vprašanje, ki bi ga morali postaviti že na začetku. Zakaj dajete človeku plačo? Očitno, da ga ohranite pri življenju. Ker je očitno prvi pogoj za ohranitev

njegovega življenja, ne da bi zaslužnili nekoga drugega, ta, da mora proizvesti enako količino, kolikor stane, da se ga ohrani živega, ga lahko povsem na razumen način prisilimo, da se izogne brezdelju, in to na kakršenkoli način, prisiljujoč ga, da se izogne ubijanju, požiganju, poneverjanju ali kateremukoli drugemu zlodejstvu.« Bi bilo mar predrzno vprašati g. Shawja, če bi hotel napisati kratek esej o razlikah v pomenu njegovega izraza »ga lahko prisilimo, da se izogiba brezdelju«, in onega drugega »ga lahko zaslužnimo«? (Op.: Ne prerekam se o tem, da bi se nekemu takemu procesu lahko izognili; jaz zgolj opozarjam na zmedo misli g. Shawja, ki je značilna britanska kvaliteta mišljenja, namreč, na primer, da bičanje, če ga imenujemo 'očetovsko kaznovanje', ne boli.)

Povedati moram, da osebno smatram brezdelni razred za edino zmožno polje, na katerem lahko raste vrhunska pšenica. Socialistična ideja, da mora vsakdo služiti vsaj eno približno uro na dan, bi ohromila ves rod. Vsako mehansko delo človeka degradira; to je neobhodno in zato obvezno vselej proizvede en degradiran razred. Izenačenje ljudi v tem oziru bi pomenilo njihovo ponižanje nazaj na nivo ladjedelniškega delavca.

Moji starši so zapravili nekaj tisoč funtov, da so mi omogočili javnošolsko in univerzitetno izobrazbo. Ob zaključku le-te sem spoznal, da nič ne vem. Zatorej sem zapravil petdeset tisoč funtov, da bi zadobil neko pristno edukacijo; in še vedno ne vem ničesar. To je kljub temu dober začetek; in imam veliko upanja. A bi gotovo ne prispel niti do svojega sedanjega stanja, če bi moral nekaj ur vsak dan potrošiti v čiščenju nekogaršnje kanalizacije. Predvsem je dejstvo, da vsako vrhunsko delo zahteva delikatnost in prefinjenost tako manualne kot mentalne energije, tako da je prostost absolutno neobhodna za njuno primerno funkcioniranje. Kirurgove roke, ali pianistove, bi bile za vedno poškodovane, če bi moral on en mesec sekati drva. (Kako, mimogrede, lahko družba 'prisili' ljudi, ne da bi jih prej 'presodila'?)

Ko pridemo do umetnosti, in g. Shaw se bo gotovo prvi strinjal, da je umetnik sol zemlje, postane primer skrajen. Brezdelje je dejansko nujno za večino umetnikov, kot neko posebno stanje, ki končno proizvede ideje. Osebo poznam enega umetnika, ki se je zmožen prisiliti k delu zgolj vsled zdolgočasnosti podaljšanega brezdelja. Če bi se lotil kakšnega zdravega početja, bi postal povsem povprečen človek. Vse subtilnejše kvalitete človeštva so odvisne od brezdelja. 'Prisiliti' umetnika 'k delu' bi bilo toliko koristno, kot bi posejali semena v zemljo in jo nato vse leto orali.

Ta dejstva so g. Shawju gotovo poznana. On vsekakor trdi, da »Vsi dobro vemo, kakor tudi Jezus, da bi, če bi morali skrbeti za jutri, ali bomo imeli za jesti in piti, ne mogli misliti na plemenitejše reči ali živeti višje življenje od življenja krta, ki je od začetka do konca izpolnjeno zgolj s paničnim iskanjem živeža.« Eden od pogojev za razmišljanje o plemenitih stvareh, je ta, da se izogibamo razmišljanja o nizkotnih stvareh. Nemogoče je ceniti literaturo, če si mažemo svoj um z navajenim branjem dnevnega časopisja. Kakor tudi v denarnem obtoku, kjer manjvredna valuta vedno izpodriva močnejšo, tako moramo tudi v življenju imeti en absoluten standard zlata, da ne pademo na nivo nazamenljivih obveznic v strašno kratkem časovnem razmaku. Aspiracija uma mora biti neprekinjena, neomahljiva, nesebična, in ene izgubljene ure ne moremo nikdar nadomestiti.

G. Shaw očitno ne uvideva skrajne predanosti velikim stvarim, ki je lastna devetim od desetih brezdelnežev iz dobre družine. Paraziti, na katere se neprestano pritožuje, izhajajo iz plutokracije; in zdravilo ni v tem, da onemogočimo človeku kot je Lord Dunsany posvetiti ves njegov čas njegovi umetnosti, temveč v ponovni ustanovitvi standardov časti in častnih ambicij v aristokraciji. G. Shaw pravi: »Dokler ne bo družba tako organizirana, da bo skrb za telesne potrebe povsem pozabljena, tako kot je pozabljen strah pred volkovi v civiliziranih velemestih,

ne bomo nikoli imeli dostojnega socialnega življenja. Vsa privlačnost naših sedanjih izgledov vsekakor leži v dejstvu, da smo lahko prepričani v našo osvoboditev od nekaj tega strahu; toda ker se to osvobajanje bedasto dosega vsled ustvarjanja priložnosti parazitom na račun ostalih, le-ti propadejo vsled degeneracije, ki je nujna biološka kazen za popolni parazitizem, kar nadalje kvari kulturo in državno ureditev, namesto da bi ju plemenitilo, ob njihovem skrajnem brezdelju, ki je varljivo, kakor tudi skrajno garaštvo delavcev.«

Pred devetimi leti sem v eseju *Thien Tao* poskusil rešiti ta problem. Naj mi bo oproščen egotizem, če si ne morem kaj, da ne navedem nekaj bistvenih odlomkov iz tega spisa.

»Položaj na Japonskem je bil v tistem času (*Katerem času? Tu smo takoj v sporu z zgodovinarji. A naj povem, da se v moji zgodbi niti najmanj ne bom oziral na te dolgočasne in brezčutne ljudi. Jaz hodim naravnost naprej, in če mi bodo kritike nenaklonjene, imam še vedno na razpolago samomor.*) nevarno nestabilen. Bojevniška aristokracija Gornjega Doma je bila razredčena vsled uspešnih trgovcev z mlečnimi izdelki, tako da je ponarejanje postalo tako dobičkonosno kot prešuštvo. V Spodnjem Domu se je inteligenca še vedno visoko cenila, a so jo pojmovali kot večšino polaganja izpitov.

Nedavna razširitev ženskih pravic je povrnila Jošivari ugled najuglednejše med političnimi organizacijami, dočim je bilo zdravje nacije resno oškodovano vsled uvedbe zakona, ki je delavce v primeru poškodbe ali bolezni oskrbel z doživljenjsko penzijo, ki bi je nikoli ne mogli zaslužiti niti z najtršim garanjem, in je vse delavce opogumljal v tem, da so bili skrajno brezbrizni do svojega zdravja. Urjenje služabnikov je bilo v tistem času zgolj v tem, da so se praktično učili večšine padanja po stopnicah; in najbogatejši človek v deželi je bil bivši butler, ki si je zlomil nogo kar osemintridesetkrat, in si s tem zaslužil tako visoko penzijo, ki je daleč prekašala plačo maršala vojske.

A dežela kljub temu ni bila nepovratno pogubljena. Sistem spletkarjenja in izsiljevanja, ki so ga razvili vladajoči sloji do najvišje stopnje učinkovitosti, je deloval kot protiutež. Teoretično so bili vsi ljudje enaki; v praksi pa so bili permanentni uradniki, ki so bili pravi vladarji dežele, ugledna in zaupanja vredna organizacija. Njihov interes je bil vladati dobro, kajti kakršnakoli državljanska ali tuja motnja bi nedvomno zanetila iskre nezadovoljstva v rohneči plamen revolucije.

In nezadovoljstvo je vsekakor obstajalo. Neuspešni preprodajalci mleka so bili zelo besni na Gornji Dom; in tisti, ki so padli na izpitih, so pisali strašne diatribe proti izobraževalnemu sistemu.

Problem je bil ta, da so imeli prav; vlada je bila v bistvu dovolj dobra, toda teoretično je komaj premogla eno nogo, na kateri je stala. Naraščajoči hrup je vznemiril vladajoče sloje, kajti mnogi med njimi so bili dovolj inteligentni, da so uvideli, kako popolnoma iracionalen sistem, kakorkoli dobro že deluje v praksi, ne more večno izdržati napadov tistih, ki lahko, čeravno se jih lahko tajno stigmatizira kot doktrinarje, izpostavljajo nerazrešljive argumente. Ljudstvo je imelo moč, a ne razuma; tako je bilo podložno prevaram, ki so jih napačno dojemali kot razumne, moč pa so si predstavljali zgolj kot tiranijo. Inteligentni plebs je krotak; izobražena svojad pričakuje, da mora vse biti logično. Plitka sofistika socialistov je bila razumljiva; globokoumnejše in zato nerazumljive postavke Torijev jih niso mogle spodbijati.

Masa je zmožna dojemati površne podobnosti dojenčkov; nikoli pa ne bo dojela, da so pogoji izobraževanja in okolja le majhen del opreme zavestnega bitja. Kruto in resnično dejstvo, da »Iz svinskega ušesa ne moremo narediti svilene mošnje«, se je pozabilo na rovaš gladkih in sladkobesednih prevar takih pisateljev, kot je bil Ki Ra Di.

Položaj je vsekakor postal tako resen, da so vladajoči sloji zavrgli vse dogme o Božanski Pravici in slične kot nevzdržne.

Teorija dedovanja se je sesula, in njeno oplemenitenje s strani preprodajalcev sira jo je naredilo ne le za lažno, temveč smešno.

Končno jih najdemo v slaboumnem podvzemu zaščite anomalij, ki so razočarale narod vsled kampanje slepeče in podkupljive sofistike. Ta ni mogla prepričati nikogar in je le navdihnila nezadovoljstvo, ki bi lahko bilo neškodljivo, s sovraštvom, ki je grozilo, da bo pahnilo skupnost v prepad najsilovitejših pretresov.«

In zdaj prisluhnite rešitvi!

»Kaj,« reče Juju, »O veliki Tao, pa priporočaš za zdravilo proti boleznim moje nesrečne dežele?«

Modrijan odvrne takole: »O mogočni in bahavi Daimio, vaša aristokracija ni nobena aristokracija, ker pač ni aristokracija. Zaman hočete spreminjati to okoliščino, da plačujete strupene parazite Dai Li Pai Purja, da pišejo slaboumne laži, da je vaša aristokracija pač aristokracija, ker je aristokracija.

Kakor je Heraklitos presegel nasprotja Ksenofanesa in Parmenidesa, Melissusa in Eleačana Zenona, Ens in Non-Ens z njegovim Postajanjem, tako naj ti povem: aristokracija bo aristokracija, ko bo postala aristokracija.

»Ki Ra Di in njegovi umazanolični prijatelji hočejo dobro prakso ponižati na nivo slabe teorije; ti se jim moraš zoperstaviti, da dvigneš slabo teorijo na nivo dobre prakse.

»Tvoji zavistneži se bahajo, da nisi nič boljši od njih; dokaži jim, da so tako dobri, kot ti. Oni govorijo o plemenitosti bedakov in podležev; pokaži jim modre in iskrene ljudi, in socialistični ingver ne bo več pekoč v ustih individualistov.«

Juju je odobravočče zagodrnjal. Skoraj je zaspal, toda Kwaw Li, zatopljen v svoj predmet, tega sploh ni opazil. Nadaljeval je živahno kot rečni parnik, brez ovinkarjenja ter s premišljeno odločnostjo hipnotiziranega metulja. »Človek se izpopolni s svojim poistovetenjem z velikim Taom. Pri tem si pomaga tako, da do popolnosti uravnovesi Jang in Jin. Še bolj mu to olajša

obvladanje šesterokrake zvezde intelekta; za osnovo pa je nadzor telesa in njegovih emocij najenostavnejši korak.

»Ravnovesje je poglavitni zakon, in popolno ravnovesje krona istovetnost z velikim Taom.«

To vrhovno potrditev je poudaril z namernim udarcem v izbočeni trebuh častitljivega Jujuja.

»Daj, nadaljуй svoj vzvišeni govor!« je vzkliknil na pol prebujeni Daimio. Kwaw je nadaljeval, in treba je priznati, da je nadaljeval še zelo dolgo, in ker ste bili tako neumni, da ste prebrali do tu, se ne morete opravičevati za svojo neumnost, da berete še naprej.

»Phenacetin je koristna droga proti vročini, a gorje pacientu, če ga uporabi pri infarktu. Ker je Calomel nevarno zdravilo pri vnetju slepiča, se ga zato še ne izogibamo pri slabi prebavi.

»Kakor zgoraj, tako spodaj! Je rekel Hermes Trikratnajvečji. Zakoni fizičnega sveta so natančno vzporedni zakonom moralne in intelektualne sfere. Prostitutki predpišem tak trening, ki jo bo navedel na dojemanje svetosti spolnosti. Spolna vzdržnost bo del tega treninga, in upati je, da bo nekoč postala srečna soproga in mati. Sramežljivki enako predpišem način treninga, vsled katerega bo dojela svetost spolnosti. Vaje v spolnosti bodo del tega treninga, in upati je, da bo nekega dne postala srečna soproga in mati.

»Pobožnjakarju svetujem kurz Thomasa Henryja Huxleya; nevernemu pa praktični študij obredne magike. In ko bo pobožnjakar zadobil znanje in nevernik vero, bosta oba lahko brez predsodkov sledila svojim naravnim nagibom; kajti tako ne bosta več zapadala v svoje poprejšnje ekscese.

»Tako se bo tudi ona, ki je vlačuga vsled svoje naravne strasti, varno lahko predajala užitkom ljubezni; ona, ki je po naravi hladna, pa se bo lahko radovala svoje krepčnosti, ne da bi to mešala s svojo disciplino predajanja spolnosti. Vendar bo ena razumela in spoštovala drugo.

»Mene so grajali zaradi nečesa, kar se običajno imenuje krepostnost; res je, da sovražim to, a zgolj v toliko, v kolikor sovražim to, kar se običajno imenuje razvrtnost.

»Povedati je treba, da tisti, ki je rahlo neuravnovešen, potrebuje manjšo korekcijo od tistega, ki je obseden s predsodki. Obstajajo ljudje, ki iz čistote delajo fetiš; oni bi morali iti delat v trgovino, kjer prodajajo gnoj, in spoznati, da je umazanost znamenje poštenega garanja. Obstajajo ljudje, ki se vseskozi bojijo infekcije in povsod vidijo najsmrtonosnejše bakterije, razen v raztopini karbolne kisline in živosrebrnega klorida, s katero se histerično borijo proti nevidnemu sovražniku; te bi morali poslati živeti na bazar v New Delhiju, kjer bi veselo spoznali, da umazanija konec koncev ni noben pomemben dejavnik.

»Obstajajo počasneži, ki bi morali nekaj mesecev preživeti v naglici in gneči na borzi; obstajajo poslovneži, ki se jim venomer mudi, oni bi morali odpotovati v Centralno Azijo, da bi se naučili umetnosti počivanja.

»Toliko kar zadeva ravnovesje, in vsak član vladajočega razreda se bo moral vsako leto za dva meseca podvreči urjenju pod večjim nadzorom.

»Kaj pa o Velikem Tau? Ti ljudje se bodo morali en mesec na leto obupno truditi, da najdejo Kamen Filozofov. Družabni in delovni s samoto in postom, strogi in varčni z razvratom in opijanem; kdor se boji telesne bolečine, z bičanjem, nemirni z oddihom, in lenuhi z garanjem, človekoljubi z obiskovanjem bikoborbe, okrutneži s čuvanjem dojenčkov, razumneži z rituali in lahkoverneži s filozofijo; tako bodo, dočim še vedno neuravnovešeni, ti ljudje iskali združitev s Taom. Tisti pa, katerih intelekt je prečiščen in usklajen, in katerih telo je čilo in zdravo, in katerih strasti so obenem močne in pod nadzorom, za njih je prav, da si sami izberejo svojo lastno pot k Edinemu Cilju: namreč, k istovetnosti z velikim Taom, ki je iznad nasprotja Janga in Jina.«

Celo Kwaw se je počutil utrujenega, zato si je privoščil sake s sodo. Osvežen je nato nadaljeval: »Ljudje, ki so na ta način voljni postati odrešitelji svoje dežele, se bodo imenovali Satanova Sinagoga, zato da bodo tako odvrnili od sebe tiste bedake, ki zamenjujejo imena s stvarmi. Obstajali bodo tudi Mojstri Sinagoge, a ne bodo nikoli stremeli k prevladi. Predvsem se bodo zelo skrbno izogibali, da bi navajali kogarkoli k iskanju Taa na kakšen drug način, kot le skozi ravnovesje. Razvijali bodo individualni genij ne glede na to, kakšno bo njihovo mnenje o tem, čemu se sad njihovega dela nagiba, dobremu ali zlemu za njihovo deželo ali za svet; kajti kdo so oni, da bi se vpletali v dušo, katere ravnovesje je okronal najsvetejši Tao?

»Mojstri bodo veliki ljudje med ljudstvom; med velikimi pa bodo prijatelji.

»Ko bo ravnovesje postalo brezhibno, se bo pojavil človek večji od Napoleona, ob čemer se bodo razveselili miroljubni; in večji od Darwina, nakar se bo minister v svoji prižnici zahvalil Bogu.

»Poučeni neverniki se ne bodo več posmehovali tistim, ki hodijo v cerkev, kajti oni bodo prisiljeni hoditi v cerkev vse dokler ne bodo uvideli tudi dobro plat tega početja; in poučeni verniki ne bodo več prezirali brezbožnih, ker se bodo smejali tako z Ingersoilom, kot tudi s Saladinom.

»Daj levu srce jagnjeta in jagnjetu moč leva, in se bosta v miru plegla eden poleg drugega.«

Kwaw je utihnil, in Jujujevo težko ter pravilno dihanje ga je prepričalo, da njegove besede niso bile zaman; končno je nemirna in preganjana duša našla skrajni počitek.«

Obstaja seveda še ena rešitev problema ljudske žalosti, in ta je bila vsekakor poznana potujočim asketom sveta. Kdorkoli je izrekel »Nebeško kraljestvo je v vas«, je gotovo vedel.

Človek je le malo nižji od angelov. On je dosti bolj neodvisen od okoliščin, kot se tega večina zaveda. Sreča ni tako zelo daleč od

njegovega dosega, kakor včasih mislijo ljudje, ki ne plezajo na planine.

A obstajajo zdravila, ki so bliže od mogočne piramide Čogo Ri, in šotornega paviljona masiva Kangčendženge. Potrebno je samo povleči v nosnice hipoklorid kokaina in že postanemo polni intenzivne čilosti in energije, požiralci preprek; ali pokaditi nekaj pip opija in se prebudimo v brezoblačno in brezstrastno blaženost filozofa; ali pogoltniti košček hašiša in že uzremo ves fantastični sijaj pravljič, in to tisočkrate; ali zasnuti stekleničico etra in jo vdihniti, kakor bi bila sama duša Ljubljene, ter že zagledamo vso Lepoto v vsakem vulgarnem in domačnem vidiku.

Vsaka od teh drog ponuja popolno pozabo vseh tegob; ne, lahko motrimo najstrašnejše katastrofe tik pred nami ali ki so se nam že zgodile: in nas ne gane, kakor tudi same Narave ne.

Edina slaba stran rabe drog je ta, da tako hitro postanemo odporni proti njej in se učinek zmanjša; dočim je za slabotne vedno nevarnost ta, da si pridobijo navado, ko nezvesti sluga postane gospodar in si vzame pristojbino za darilo svojih kratkotrajnih nebes s strupom trajnega pekla. Te opazke smo navedli zgolj zato, da poudarimo dejstvo, da je sreča neko inferiorno stanje; kajti vsaka od teh drog nam ponudi skrajno in neskajeno srečo, neodvisno od zunanjih okoliščin posameznika. Bedastoča bi bila zapolniti stanovanje kadilca opija z mojstrovini Rembrandta in Sotatsuja, ko pa umazano naslonjalo polomljenega stola zadostuje, da preplavi njegovo dušo z več sijaja, kot jo lahko prenese, ko uzre svetlobo samo kot višek lepote, ne glede na kaj pada, in ko ga vprašate, kaj bi storil potem, če bi bil slep, bi sestopil z nebes, da bi odgovoril, kako je tema še bolj krasna in da svetloba samo moti vedrino duše in da je kakor sirena, ki jo vleče od blaženega motrenja njene lastne neizrekljive svetlosti.

A čemu naj sploh govorimo o drogah? One so zgolj popačeni zaznamki, ali v najboljšem primeru Ukazujoči zaznamki osramočene vlade, dočim mi iščemo zlato.

To zlato, po katerem je tako povpraševanje, imamo; imenuje se misticizem.

Najprej se prepričajmo in pomirimo. Zlato se v resnici nahaja v votlinah Zakladnice. Mistično iskanje ni nobena himera. V to nas prepričajo droge. Te ne položijo v nas ničesar nadnaravnega; niso odkrile v nas ničesar, kar bi že ne bilo tam. One so nas le stimulirale. Dale so nam ves spokoj, vso radost, ljubezen, lepoto, razumevanje; vse to je bilo že v nas, kosti naših kosti in meso našega mesa in duša naše duše. To je vse v naši zakladnici, zadosti na varnem; in poglobitni razlog, da ne smemo tako roparsko uporabljati takšnih grobih ključev, kot je morfij, je ta, da lahko s tem zgolj pokvarimo ključavnico.

Tako vidimo, da smo tako zelo malo nižji od angelov, da nas najneznatnejši stimulus povzdigne na nivo, kjer se radostimo ne oziraje se niti na to, kaj naj bi to bilo, česar se radujemo. Če povzdignemo človeštvo za borih pet procentov, smo rešili problem! Naša težava je v celoti posledica zakonitosti, da sta akcija in reakcija enaki in nasprotni. Za užitek moramo plačati z bolečino. Bedeli smo vso prejšnjo noč, zato moramo zdaj zgodaj v posteljo; popili smo preveč šampanjca, tako da je zdaj na vrsti Vichy.

Vedno je obstajalo vprašanje, ali je moč preseči ta zakon dvojnosti, in ali lahko dosežemo - en korak - na višji nivo, kjer je vse naše. Misticizem nam ponuja odgovor.

Mistični dosežek lahko definiramo kot Združitev Duše z Bogom, ali kot samouresničitev, ali — obstaja petdeset fraz za isto izkustvo. Isto, tako za Kristjana, za Budista, za Teista ali za (kar sem jaz, hvala Bogu!) Ateista, dosežek tega stanja nam je odprt, tako kot tudi nočna mora, ali blaznost, ali omama. Religiozni ljudje so zakopali to dejstvo pod kupom dogme; toda študij

primerjalne religije nam je to razjasnil. Potrebno je le natisniti vzporedne odlomke mistikov vseh časov in religij, da vidimo, kako govorijo o isti stvari: najdemo tudi besedne istovetnosti, kakor »Ta Tao, ki je Tao, ni Tao« Kitajcev, ali »Ne To, Ne To« Indijcev, ali »Glava iznad vseh Glav, Glava, ki ni Glava« Qabalistov, ali »Bog je Ničnost« Kristjanov, in »To ni, kar je« modernih ali panteističnih mistikov.

Misticizem, razen če ne gre za zgolj suho intelektualno doktrino, vedno vključuje neko osebno religiozno izkustvo te vrste; in resnična moč vsake religije je posledično v njenem misticizmu. Prepričljivost resnice vsled vsakega pomembnega religioznega izkustva je tako velika, da, čeravno lahko traja samo par sekund, ne okleva postaviti se proti vseživljenjski izkušnji glede na realnost. Mistik dvomi, če človek sploh obstaja, ker je tako prepričan v svoje Bogovstvo; in to dvojje je težko dojeti intelektualno kot soobstoječe!

Skrajno stanje Bitnosti, Vednosti in Blaženosti, ki označuje vmesna stanja mističnega izkustva, je tisočkrat bolj intenzivno od vsake druge vrste sreče in zadovoljstva. Ono je povsem neodvisno od okoliščin. Lahko prinesemo en oblak beline iz vsakega konca zemlje; toda eden, od perzijskega barda, čigar mojstrovina je Bagh-i-Muatar, naj zadostuje.

»Če Allah obstaja, ali ne obstaja, ne dela neke razlike vse dokler je Njegov oboževalec deležen mističnega zanosa. — Ali On obstaja ali ne, ali ga On ljubi ali ne, Al Qahar Ga bo ljubil in pel Njegovo slavo.«

»Popoln ljubimec je miren in ravnodušen; gromske strele in neurja, potresi, izgube dobrin, kaznovanje s strani oblastnikov, nič od tega ga ne bo navedlo, da zapusti svoj divan, ali umakne svojo svileni tubo z vrtnico odišavljene huqqe od svojih ust.«

Zatorej je nepotrebno gristi se zaradi socialnih in ostalih problemov; koren vzroka je v dvojnosti, v antitezi Ega in Non-Ega; in zdravilo je v realizaciji Enosti. Čemu bi se ukvarjali s

simptomi, ko pa lahko izkoreninimo bolezen, še posebej če gre, kakor v tem primeru, za simptome, ki so goli prividi s strani pacienta?

To je stara zgodba o človeku na vlaku s košaro in o nadležnem tujcu. »Povej, tujec, oprostite, a vas lahko vprašam, kaj imate v tej košari?« »Mungosa,« »Kaj za hudiča pa je to?« »Mungo žre kače.« »In kaj vam bo mungo?« »Moj brat povsod vidi kače.« (Premor) »Ampak povedi, tujec, saj vendar niso prave kače.« »Saj to tudi ni pravi mungo.«

Socializem, in religija, in ljubezen, in umetnost, to so vse fantastične stvari, dobre za uspavanje bolesi življenja, sanje postavljene nasproti sanjam. Toda edino zdravilo je napad na vzrok vseh težav, na privid dvojnosti.

Kako se tega lotiti pa je stvar običajne vednosti: ali če ni, to ni moja napaka, kajti napisal sem dva milijona besed ali več o tem predmetu, in tu ni mesta, da bi temu številu še kaj dodajal; vendar je zelo odrejeno mesto za zapazanje, da tako cilj kot tudi sredstva nenehno zagovarja ne le Jezus v Janezovem evangeliju, temveč tudi v Sinoptikih. Večina njegovih podukov njegovim učencem, 'ne misli na jutri' in 'zavrzi očeta in mater in vse ostalo', in 'ne imej dveh plaščev', in 'ne upiraj se zlu', so običajna pravila vzhodnjaških in zahodnjaških mistikov. Ne sme imeti ničesar, kar bi odvrčalo njegov um od koncentracije.

Vsa skrivnost 'Joge' je podana pri Mateju VI, 22. »Svetloba telesa je oko; torej če je tvoje oko eno, potem bo vse tvoje telo polno svetlobe.« To je povsem preprosta postavka vrline, ki jo Indijci imenujejo »Ekagrata«, »osredotočenost«.

Pravtako je Janezov evangelij poln ditirambov, ki izražajo rezultate mistične prakse. »Jaz in moj Oče sva eden«; »Jaz sem Pot, Resnica, in Življenje«; Jaz sem v svojem Očetu, in vi v meni, in jaz v vas.« Kappa Tau Lambda. (k. t. l. - gr. i t d., tu nemara ne gre za kabalistično formulo; op.p.)

Treba je povedati, mimogrede, da bi iz teh vrstic lahko razbrali še mnogo več, če bi preučili grški izvirnik, ko zasledimo tehnično vrednost v mistični frazeologiji besed. (Glej *Komentarje na Mateja in Janeza*, P. Ramanthan C.M.G., čigar mistično ime je Sri Parananda.)

Evangeliste so zelo neumno obsojali kopiranja takih odlomkov iz kitajskih in indijskih klasikov, na osnovi absolutne istovetnosti ideje, in celo tesnega besednega vzporedja. Težko bi bilo obsodbo ovreči, če bi bilo vse to povedano v zrak. Če slučajno pričem svojo pesem z »The purple pigs lament the music of Madrid; They cook the nightingale with limping eyes of kid«, bi lahko smatrali, da prepisujem Missinglincka »Les cochons rouges pleurent un musique espan-ol; leurs yeux de suede boitent a cuire le rossignol«, ker bi bilo res nenavadno, da bi se dva tako kompleksna komada nesmisla pojavila dvema neodvisnima mislecema - razen, vsekakor, če nista nemška metafizika. Toda petdeset ljudi lahko neodvisno opazi, da mirna voda odseva podobe, in to zapiše; tu se ne pojavi sum prepisovanja.

Obstaja, res je, ena univerzalna tradicija sredstev in cilja mysticizma, in nemara lahko domnevamo, da je Jezus, kakor drugi mistiki, imel svojega učitelja; a ni nujno, da bi tako sklepali. Tekom poskusa, ki sem ga izvedel z neko drogo v neki bolnišnici v Osrednji Angliji, je predstojnik, ki je bil eden od podvržencev, in je manj kot le površno poznal zgodovino ali celo terminologijo mysticizma, vendar doživel trans za transom v tradicionalnem vrstnem redu ter opisal svoje izkušnje v povsem istem jeziku kot Lao Tze in Boehme, in Sri Sabhapati Svami in vsi ostali, o katerih ni nikoli slišal ničesar, razen njihovih imen.

Eno izmed zdravil proti bolestim življenja je zatorej zapopadanje subjektivnega uma, tako da ga izurimo v neodvisnosti od čutov, in prečiščenje duše od kontaminacije s prividi; in bodisi da imamo to za najboljšo pot, ali edino pot, ali pa če jo smatramo za zgolj privid, ne moremo z razlogom dvomiti

v mišljenje kateregakoli študenta primerjalne religije, da je to tista pot, ki jo je izpostavil vsaj eden od likov v Evangelijih, ki ga vključuje splošen pojem Jezusa.

Koren problema je standardizacija obćih dobrin ali bogastva v vulgarnih umih. Ta privid proizvajajo v glavnem naporu cenenega tiska, ki deluje vselej na predpostavki, da je posedovanje kupljivih dobrin edino dobro, ki si ga ljudje želijo. Tako so bili revni navedeni v zavidanje čemernim in otožnim milijonarjem, namesto umetnikom, svetnikom in atletom.

Lek za vso mizerijo revščine je razvitje cenjenja tistih stvari, ki so resnično vredne in dostojne.

Grki in Kitajci so uspeli - slednjim še vedno uspeva, ker so poskrbeli za nujnosti, kot so proizvodjanje žita in vina - posvetiti višek energij ne v proizvodjanje luksusa, ki ga lahko uživajo le redki, temveč v ustvarjanje lepote. Lepota je na dosegu roke vsakogar, ki jo zna ceniti; in z njo pride sreča.

O bedaki! Kdo vas je začaral? Ne želite si, da bi posedovali, temveč stremite k temu, da bi obstajali!

»ENAKA PORAZDELITEV.«

Nemogoče je sploh resno razpravljati o sklepu g. Shawja, da mora biti delež vsakega člana skupnosti enak. To bi preprosto pomenilo, da bi najredkejše in najlepše stvari izginile iz našega sveta. Tudi če bi predpostavili (kar je zelo pretirano), da bi zaslužek vsake osebe znašal petsto funtov letno, kdo bi potem lahko nosil biserno ogrlico vredno sto tisoč funtov? Obresti od denarja znesejo več kot je vrednost totalne vloge. Ogrlico bi morali strgati ali pa dati v muzej, in bi vsa njena vrednost za človeštvo bila izgubljena.

Enako bi ne moglo biti več privatne lastnine umetniških slik, ki imajo neko vrednost, ne bi bilo več čudovitih hiš, in ne lepih

parkov, razen javnih, ki (vsaj v meni) proizvajajo občutek otožnega nezadovoljstva, in v katerih ne uživajo niti tisti, katerim so namenjeni, da bi jim koristili. Park Battersea, na primer, je tri minute hoda stran od nešteti revnih predelov mesta; toda otroci se igrajo v zanikrnih ulicah, ne v parku.

Pravtako je jasno, da ljudje ne delajo izredno (sc. nadurno; op.p.), če niso tudi izredno plačani. Če bi ne bilo nobene možnosti, da si izboljšam svoj položaj - četudi samo s tem, da se naredim še bolj razvpitega, kot sem že (Matej V, 11, 12), s pisanjem tega eseja, potem se gotovo ne bi trudil s tem. Ljudje bi se izčrpali do smrti, samo da bi v svetu napredovali, ali da bi osrečili tiste, ki jih imajo radi. Če bi pa vsi morali ostati na enoličnem povprečju, se ne bi 'pustili zbegati', bi ne tvegali. Človeštvo bi nazadovalo.

»KAPITAN IN SOBAR.«

Shawjev argument za izenačitev zaslužka teh dveh oseb je naslednji: »Torej ne gre za nič drugega, ali nikoli ni šlo, kot za razlike med plačami različnih slojev. Ekonomska enakost obstaja med kapitani in enakost med sobarji. A še vedno je na tapeti vprašanje, ali bo prišlo tudi do enakosti med kapitani in sobarji. Kaj bi o tem rekel Jezus? Verjetno bi rekel, da, ako je naš edini namen proizvesti Kapitana in Sobarja zavoljo našega prenosa iz Liverpoola v New York ali zavoljo vodenja flote za prevoz razstreliva od magazina do puške, potem potrebujemo zgolj en šiling za sobarja, za vsak funt, ki ga damo dražje šolanemu kapitanu. Če pa dodatno temu želimo še dvema človeškima dušama, ki sta neločljivi od kapitana in sobarja, in se tudi razlikujeta od osla-stroja, da razvijeta vse svoje zmožnosti, potem bi videli, da nas bi sobar stal več kot kapitan, kajti sobarjevo delo ni toliko namenjeno duši, kot kapitanovo. Posledično bi mu

morali plačati vsaj toliko kot kapitanu, če ga nočemo spremeniti v nižjo kreaturo, kajti v tem primeru bi bilo bolje, da nas že prej obesijo kot aborcioniste. To je fundamentalni argument.«

Dobro je, da končno tu slišimo fundamentalni argument. Edina razlaga temu se zdi, da dela g. Shaw običajno napako, pomeša denar z denarno vrednostjo. Če ima človek vse, kar si želi, si ne beli glave, razen če je slučajno pogoltnež in denarni manijak, s tem, kako se bo izražalo njegovo bogastvo. Vzemimo (za primer), da hočem izvršiti velikansko in zelo zaželeno mojstrsko delo, kot je kodifikacija angleških Zakonov. Zame bi bilo potrebno biti že od malega izvežban na skrajno poseben način. Vseskozi bi moral biti obdan s služabniki, ki bi mi bili stregli hrano in obleko, tako da mi ne bi bilo nikoli potrebno o tem razmišljati. Sekretarji bi mi prevzeli vsa ročna opravila, pazili na moje reference, in počeli še tisoč drugih uslužnih del. Moral bi stanovati v razkošni hiši z ogromno knjižnico in obdan še s tisoč drugimi stvarmi, ki izražajo bogastvo in ki jih gotovo nihče drug ne bi mogel posedovati. V teh okoliščinah bi mi bilo čisto vseeno, če vi ocenjujete mojo plačo kot en cent na leto, ali dolar na minuto. In ker uživam te posebne prednosti, jih ne morejo enako uživati tudi vsi, ki delajo pod menoj. Ni jasno, kako bi se jih kompenziralo spiritualno zavoljo inferiornega značaja njihovih nalog s tem, da bi jim dali večjo plačo od moje. Če bi s tem sploh kaj dosegli, potem bi bilo to, da bi postali nesposobni izvrševati delo, za katero so usposobljeni.

Ne vem, če me želi g. Shaw zares obesiti kot aborcionista. Jaz ne želim, da bi bil nekdo dokončno nižja kreatura od nekoga drugega, vendar prepoznavam določene ogromne razlike med različnimi ljudmi. To je preprosto naravno dejstvo, da g. Shaw ni enak povprečnemu domorodnemu prebivalcu Dahomeja. Bil bi v veliki zadregi, če bi se od njega zahtevalo, da razseka in skuha eno rejeno mlado žensko.

Velika zmota socialnih idealistov je v njihovi definiciji enakosti. Indijski kastni sistem, in celo do neke mere ideal Anglikanske Cerkve, je dosti občutljivejši. Indijci priznavajo, da morajo obstajati tatovi, prostitutke, morilci in celo sodniki; in vsak razred ima svoje posebno dostojanstvo. Človek lahko do popolnosti razvije svojo dušo znotraj svojega življenjskega območja, pod pogojem, da izvrši svojo dolžnost na 'položaju, na katerega ga je blagovolil Bog poklicati'.

Sodnik ni 'nižji' od prostitutke; on je le drugačna vrsta; in sodnik, ki ima samospoštovanje, se ne bo pritoževal čez svoje nesposobnosti. On bo poskušal narediti največ, kar je v njegovi moči, tako da bo povečal dobro voljo naroda z nesmiselnostjo svojih odločitev. Ponudil bo snov za Swiftove šale, Gilbertove, in šale g. Shawja samega, in na svoji smrtni postelji bo tako veder kot Wainwright ali Crippen, rekoč: »Zaključil sem delo, ki ste mi ga naložili.«

Potrebno je samospoštovanje, pa naj si bo naš posel kopanje jarkov ali pa poveljevanje armadam. Spoznati moramo, da nam je služba skupnosti dolžnost. Pri tem nam bo pomagala naša vlada. Nemci, s svojo zdravorazumskostjo in precejšnjim dojemanjem psihologije, so v tej smeri prišli že kar daleč, tako da imamo gospodično Butscher Schmidt, in gospodično Baker Meyer in gospodično Candelstickmaker Ringler. Sreča pride s ponosom vsled tega, kar smo, nezadovoljstvo pa z željo, da bi bili nekaj, kar nismo. Nelagodnost Anglije je v glavnem posledica intenzivnega socialnega snobizma, ki prevladuje v vsakem družbenem krogu.

»POLITIČNI IN BIOLOŠKI UGOVORI NEENAKOSTI«

Kar g. Shaw pove o demokraciji v tem paragrafu, je povsem resnično, toda ne podaja nobenega dokaza, da je vzrok korupcije,

proti kateri se oglaša, »razredna stratifikacija plač«. Ugovori, ki jih on predloži, so ugovori proti demokraciji. Težave, na katere se pritožuje, le stežka obstajajo v Nemčiji, na eni strani, ter v mnogih domorodnih indijskih Državah na drugi.

»JEZUS KOT EKONOMIST«

V tem paragrafu gre g. Shaw malo vnazaj. Z enakim plačilom, on misli, naj bi bilo vsakomur zagotovljena zadostitev osnovnih življenjskih potreb. To je bolj razumen predlog. Ugovori proti njem so v glavnem praktični, in povprečen borzni mešetar bo gotovo zmožen razmisliti o njih v petih minutah, tako da nam ni potrebno obdelati zadeve.

Toda zdaj se vrnimo nazaj k Jezusu, čigar nasvet je izkristaliziran v naslednjem odstavku: »Drugače povedano, mi moramo vsi biti dostojni gospodje in moramo skrbeti za svojo domovino, ker ona tudi za nas skrbi, namesto da, neolikani kakor smo, počnemo vse in karkoli za denar ter prodajamo svoje duše in telesa za en funt in eno unčo, potem ko smo zapravili pol dneva za pregovarjanje o ceni.« Nekaterim se zdi izostanek formulacije praktične sheme za sprovedbo tega sijajnega programa v delovanje majhna izguba. Odstavek se zaključí: »Odločno, najsibo Jezus Bog ali pa ne, moramo priznati, da je Jezus prvorazreden ekonomist.« Pohvala od Sir Huberta Stanleja je gotovo resnična hvala, in ne moremo se upreti skušnjavi, da bi jo pridobili na tako lahek način; tako potem gre. Jaz mislim, da bi morali vsi biti kralji, kakršen je bil Charlemagne, s pametjo, kakršna je bila Newtonova, s srcem, kakršnega je imel Shelly, in dušo kot Goethejeva, ter telesi, ki bi bili kombinacija Herkulesa in Antinousa. Odločno, pa si mislite, da sem Bog ali pa ne, sem neke vrste fant od fare!

»JEZUS KOT BIOLOG.«

Nemogoče je dojeti, zakaj g. Shaw pravi, »On je bil tudi, kakor zdaj uvidevamo, prvorazredni biolog.« Vsa podana evidenca je trditev, da »Mi in naš Oče smo eno«, ki je sploh ni izrekel Jezus, in ena ali dve frazi podobne vrste, kakor smo prikazali zgoraj, nam niti najmanj ne predstavijo Jezusovega učenja.

G. Shawja lahko spomnimo, da je že od časa dolgo pred Jezusom pa do danes pozdrav dveh Indijcev, ki se srečata, tak, da skleneta dlani svojih rok, s čimer pokažeta zanikanje dvojnosti, in rečeta, »Ti si To«, ob čemer beseda 'To' pomeni skrajno Bit daleč onstran in iznad vsakega osebnega in kreativnega Boga. Dejanska Jezusova izjava, »Jaz in moj Oče sva Eno, vi pa ste od vašega Očeta Hudiča«, nikakor ni v tej liniji razmišljanja.

Veščina razlaganja megalomaničnega egotizma in sektaškega fanatizma, kot da gre za mistični monizem, je pol stoletja tega nazaj dala ljudem program in licenco za razbiranje Moderne Znanosti v Knjigi Geneze. Kakorkoli že, ne vidim, kaj ima mistični monizem za opravičiti s fanatizmom.

»DENAR, BABICA ZNANSTVENEGA KOMUNIZMA.«

G. Shaw se vrne za kratek čas na zemljo. On uvidi, da skrajna raznolikost posesti, ki jih zahtevajo različni ljudje, vključuje, zavljo prikladnosti, menjalno sredstvo. Napreden mislec, kakršen je, nas prebliskne z odkritjem, da ima sistem menjave svoje zavore.

Ob tem, ko izražamo vso čast tej prodornosti, pa moramo izraziti obžalovanje, da se ta ne razširi tudi na spoznanje, da večino stvari - vsake cene, nove stvari - ki so redko zaželeni in celo koristni človeštvu, proizvedejo ljudje z veliko denarja v rezervi. Vsakdo, ki ima kaj izkušnje v poslovanju z vladami, ve, da je domala nemogoče pripraviti jih k eksperimentu. Mar g. Shaw

za trenutek pomisli, da bi mi imeli železnice ali aeroplane, če bi bila stvar prepuščena vladi? Država vse predobro ve, ločeno od problema financiranja razvojnih izboljšav, da vselej obstajajo podeljeni interesi za boj. (*Op. A: v frazo 'podeljeni interesi' želim vključiti konservativizem neumnih in starih. Pod komunizmom, čeravno bi ne pomenilo nobene finančne razlike za kremenov odkruševalec, če ga pretvorimo v sipalnik brona, bi se le-ta še vedno pritoževal nad mukami učenja nove obrti. In bi se mu zanikale vse sebične spodbude; potemtakem bo enako uporen, kakor je bil postilijon, ko so mu predstavili parni stroj.*)

Praktično vsi pomembni izumi so si morali izboriti svojo pot do sprejetja preko tisoč ovir. Kako bi drugače lahko uvedli motorni voz, če bi ne bilo vere kapitalistov? Ti ljudje niti najmanj ne delajo v prid človeštva; oni vidijo v njem bogastvo, in odmetavajo svoj denar v stotisočakih v upanju, da bodo nazaj dobili mnogokrat več, kakor človek v prispodobi o Talentih. Pokojni Isaac Rice, na primer, je vsako leto tvegval vložek, vsled katerega je skoraj obubožal, da bi izboljšal holandsko podmornico. Izumitelj (če ima to srečo) lahko najde enega človeka ali celo pol ducata mož, ki verjamejo v uresničitev njegovega predloga. Toda prepričati državno vlado bi bil večji čudež od vseh, ki so opisani v evangelijih. Tudi ko en izum že leta uspešno deluje, ostane vlada Stara Garda dvomljivcev. To je še en razlog, zakaj bi pod komunizmom človeštvo nazadovalo. Res je, da si izumitelj ne bi belil glave z nezmožnostjo pridobitve financ iz preprostega razloga, ker se sploh ne bi lotil izumljanja, če v tem ne bi videl možnosti nečesa dobrega.

»ZAKAJ SE JEZUS NI POROČIL«

Prva točka za zapažanje je naslednji primer Shawjeve površnosti pri branju Biblije. On pravi, »Učenci, kakor tudi Jezus sam, so bili ljudje brez družinskih navezav.« Pri Mateju VIII, 14,

najdemo: »In ko je Jezus prišel v Petrovo hišo, je videl mater njegove soproge v postelji, bolno od vročice.« Seveda je bila Petrova žena lahko že pokojna, vendar o tem ni govora, in kakorkoli že je, pomeni tašča najhujšo družinsko navezo, ki jo lahko imamo, o čemer nam govori vsak vaudevilleski komedijant. A g. Shaw govori nadalje o samstvu Jezusa, in je zato vredno malo raziskati točen pomen te površinsko fascinantne fraze.

Ne moremo dvomiti, pravzaprav imamo absolutno vedenje, da se v nekem čudnem oziru Jezus razlikuje od drugih 'svetih mož' Vzhoda. Ena od običajnih funkcij preroka ali asketa je ta, da prekine tok brezplodnosti, kajti njegova svetost ga skuša privedi v tesen odnos z kreativnim božanstvom, in njegov življenjski slog zahteva telesno čilost. Takim ljudem so vedno sledile ženske vseh slojev, kar se ni smatralo za neko sramoto; kajti v Judeji in vobče na Vzhodu je večja sramota biti jalova ženska, kot pa vlačuga; zato je primeren vsak motiv, samo da se znebijo te stigme. Običajno se to zakrije s tankim pajčolanom; ali gre za svetišče, kjer se nahajajo kosti svetnika, ali pa kakšen vroč izvir, ki dela čudeže. (Tak kraj je obstajal nedavno tega blizu Nice; Frank Harris je napisal o tem zelo zabavno zgodbo.)

Dr. Frazer je podal neštete primere običaja, ki je danes še vedno živ na celotnem Vzhodu.

Če pomislimo na pogoje življenja v Siriji pred dva tisoč leti, moramo upoštevati, da bi bilo ženskam nemogoče slediti preroka, razen z nekim izgovorom za romanje ali kaj takega. Povsem bi se iznebile vsega sramu; kajti vzhodnjaška vlačuga je dosti bolj čednostna v svojem obnašanju od angleške ali ameriške device; in one si niso mogle, niti tako, zaslužiti za preživljanje. Spoštovane ženske, kakor tudi 'grešnice', so sledile Jezusu in mu nudile nekaj svoje 'substance', kakor nam pove Luka.

Torej ne moremo dvomiti v to, da je bil namen vseh teh žensk nekako zapolniti nezadostnost svojih soprogov; in ne moremo dvomiti tudi v to, da so bile v tem primeru razočarane. Jezus,

seveda, bi le težka imel nerazumevanje za njihove želje; vendar je vedel, kako pomiriti njihovo čutenje brez ugoditve njihovim željam, saj mu nikdar niso nehale slediti.

Zanimivo je, da je morala legenda predvideti to dejstvo v primeru Bude, ki je bil tudi potujoči asket, in pravtako čednosten, čeravno je on zapustil harem in svoje otroke, da bi lahko zaživel religiozno življenje. A je bila njegova deviškost zagotovljena vsled božansko zapovedanih anatomske varnostnih ukrepov; kajti že od svojega rojstva »membrum eius membrano quodam continebatur, ne copulare poset«, kakor nam zagotavlja eden zgodnjih biografov, ki sicer ne razloži od kod otroci, ki smo jih prej omenili.

Zatorej je povsem gotovo in brez dvoma, da je bil Jezus izjema glede pravila preroštva.

Če bo nek nedostojen svobodni mislec zahteval avtoriteto za to prepričanje, je ne bomo našli v Bibliji, kajti evangeliji ne podajo niti enega kakršnegakoli namiga, da je bilo tako; toda kar se tega tiče, se bodo zanašali na mnenje mojega strica Toma Bishopa, ki je predsednik Misijona za Posebno Službo Otrokom, in zatorej bi moral vedeti.

Še manj se bomo ozirali na tiste kritike, ki trdijo, da se mora beseda 'agape' (ljubezen ali milina) in 'agapao' razlagati na kakršenkoli drug način, kot le v striktno spiritualnem smislu; kajti beseda je uporabljena v odnosu med Jezusom in Janezom, ki je pravtako opisan kot 'qedes' ali sveti, kar je tehnični izraz, ki se nanaša na določene tempeljske služabnike v Judeji in je bil grobo narobe preveden v Deuteronomiji XXIII, 17, v I. Kraljih XIV, 24, XV, 12, XXII, 46, in v II Kraljih XXIII,7; nedvomno je bolje pripustiti pomen 'božanski'. Taka podmena, podprta kot po navadi s strani profanih učenjakov, tako imenovanih, pripelje v tem primeru do najostudnejšega nesmisla. Tako razlago, ki nam jo predlagajo učenjaki, je lahko, kakor pravijo, povsem običajna na Vzhodu; toda v primeru Jezusa imamo absolutno vedenje, da

temu ni bilo tako. (Bivši član esenov, ki so bili gnostiki, katerih daljni sorodniki so rožnokrižarji in celo prostožidarji; kar je nekako isto, kot tantriki in sufiji na vzhodu; a je to bila nadvse mučna tema tudi za Lutra in Freuda, kaj šele za vas, 'dobre ljudi'. Op.p.)

Brezkoristno je ugovarjati, da nimamo nobene osnove za to vednost; znanje tako vzvišene vrste dejansko ne potrebuje nobene osnove; ravno zavoljo tega je namreč neizpodbitno. Vsa dejstva, ki jih poznamo, so usmerjena v točno nasprotno smer; v vseh ljudeh primerne duha in srčnosti bi to ojačalo, ne oslabilo, njihovo prepričanje. Mar obstaja nek boljši preizkus tega, da mora biti vera skrajno nasprotna razumu? (*Credo quia absurdum! Absurdum* dobesedno pomeni Nezaslišano! Op.p.)

Bilo je neobhodno prizadeti si svoj čut z omembo teh neosnovanih in zoprnih domnev, ker je g. Shaw zavzel kuratično stališče do Jezusovega celibata; in zdelo se nam je potrebno opozoriti, da to stališče nima nobene osnove v antropologiji ali teologiji, ali v katerikoli veji znanosti in razuma; in nima nobene osnove niti v Evangelijih; to temelji na tistem čudežnem daru vere - evidentnost nevidnih stvari - ki je naš edini pravi vodnik v Življenju.

Predvsem moramo tu vzeti v obzir, da je bila spolna vzdržnost od vsega začetka stvar duhovniške načelnosti. Prvi genij, ki mu je padla na pamet ideja, da bi živel brez dela - to zamisel je dobil od vaškega idiota, za katerega se je smatralo, da je božansko obseden - je rekel vaščanom: »Tudi jaz sem navdahnjen; pustite mi, da potujem naokrog, kakor mi je volja; vi pa me boste hranili.« »Kaj,« so vzkliknili ogorčeno, »Ti si tudi sveti človek? Kdaj nastopi svetost?« »Oh,« odvrne Aspirant Svetih Redov, »to je vse lepo in prav. Jaz sem drugačen od vas. Vi jeste svinje in pse; jaz se ne dotaknem drugega, kot le piščancev in gazel. Vi imate soproge; jaz se nikoli ne ponižam na stopnjo živali. Sramota!« Drugače

povedano, njegovo svetost dokazuje njegovo zavračanje pravovernosti, kakor v primeru žetve na dan Sabata v evangelijih.

To je naravna in celo nujna formula. Kako naj drugače dokaže svojo svetost in si pridobi brezplačne obede?

Alternativi sta preroštvo in taumaturgija; in najboljši svetniki so vedno kombinirali ta dva načina. Kakor pravi Solomon, »Trojne vrvi ne moremo zlahka strgati.«

Seveda, duhovniki so kmalu spoznali, kako se lahko tajno predajajo izpod plašča svoje svetosti; če bi enega dejansko videli pri prešuštvu, je bilo treba zgolj razložiti, da to ni bil on, temveč demon v njegovi obliki, ki hoče omadeževati njegovo čast. Človek, ki je tako vznemiril zlobo Vraga, je gotovo svetnik!

Tako se je začelo celibaterstvo, se organiziralo, in predstavljalo seksualno svobodo brez seksualne odgovornosti, kakor tudi danes predstavlja.

NESTANOVITNOST SPOLNEGA NAGONA.«

Celoten paragraf je zasnovan na najgloblji zmotnosti. »V naših spolnih navedbah nas trga neustavljiva privlačnost ter vseprevevajoča odvrtnost in gnus. Imamo dve tiranski telesni strasti; poželjivost in vzdržnost. Ponorimo v sledenje spolnemu gonu; ravno tako znorimo vsled preganjanja tega predajanja. Če bi ne hvalili svojega poželenja, bi bil rod izgubljen: če ga ne omejimo, se bomo uničili.«

To sploh ni seksualni instinkt. To je seksualna degeneracija, surova, boleštna in revoltirajoča. Če bi zgornji odlomek prebrali nemu Afgancu, bi on ne razumel tega; po kakih treh tednih razlaganja, bi dojel vsebino v zadostni meri, da bi vzkliknil, da gre za smešno laž. To je do norosti priterano zaostrovanje dejstva, ki so ga Latinci izpovedali s frazo 'post coitum animal triste', se pravi, dejstva, mimogrede, ki po sebi zavisi od nepoznavanja seksualne tehnike in higiene.

In kaj poslabša to rahlo bolestnost v melanholijo, ki jo g. Shaw nemara smatra za običajno pri človeštvu? Sam vpliv Krščanstva samega. Nauk o 'grehu' je seme zla. Vsekakor je bil že čas, da se pojavi prerok in razglasi: »Smisel Greha je Omejevanje.« In pa »Delaj po svoji volji in to naj ti bo ves Zakon.«

(Glej *Knjigo Zakona*, Liber AL vel Legis, in Crowleyeve Komentarje! Op.p.)

»ZA BOLJŠE, ZA SLABŠE.«

Ta paragraf je skrajno globok in vreden študija. Zdi se, da je pripeljal do sklepa, da so prijaznost in skrbnost in altruizem v resnici zavore v napredovanju človeštva. Ker je to povedal Nietzsche in se jaz tudi z njim strinjam, potem tu ni kaj dodajati. Pot iz tega je nemara v tisti besedi Jezusa, »Tistemu, ki ima, bo dano, tistemu, ki nima, pa se bo vzelo tudi tisto, kar se mu dozdeva, da je njegovo.« Nenavadno je, mimogrede rečeno, da g. Shaw ne navaja tega odlomka kot argument za komunizem in enakost! Kar je potrebno, je povsem jasno; znamenit človek mora dati čutiti svojo veličino, in bo privlekel k sebi nižje ljudi, ki bodo voljni žrtvovati svoje lastne vrline in izvrstnost in jih posvetiti njemu v čast, ali kakor bi po moje morali podati, tako, da bodo uzrli svoje lastne prednosti in možnosti skozi to predanost. To je v resnici krščanski nauk, mimogrede: »Tisti, ki bo našel svoje življenje, ga bo izgubil, in tisti, ki ga bo izgubil zavojo mene, ga bo našel.« (Matej X, 39.)

»ZDRAVILO«

Zdravilo g. Shawja za opisano težavo je v tem paragrafu ekonomska neodvisnost. Argument je tu izražen v domala nedejmljivih izrazih. Ljubezen do oblasti je najmočnejši gon človeštva, iznad golih apetitov, in če bi neko orožje obetalo

prevrat, bi ga hitro skovali. Dopustno je, da na tem mestu navedem eno od najsijajnejših parabol, ki so bile kadarkoli napisane. Gre za eno manj znanih knjig Louisa Stevensona.

»DOM STARINE.«

(Iz »Pripovedk« Roberta Louisa Stevensona.)

Kakor hitro so otroci začeli govoriti, so jih vklenili v okove; dečki in deklince so skakali naokrog v svoji igri kakor obsojenci. Brez dvoma je bilo bolj žalostno in boleče nositi jih v mladosti, toda celo odrasli, poleg velike nerodnosti na svojih nogah, so pogosto bolehalo za čiri.

V času, ko je imel Jack deset let, je mnogo tujcev začelo popotovati po deželi. Videl jih je, kako lahkotno hodijo po cesti, kar ga je zelo čudilo. »Sprasujem se, kako to,« je vprašal, »da so ti tujci tako urni peš, mi pa moramo vlačiti naokrog svoje okovje.«

»Moj dragi fant,« je rekel njegov stric, katehet, »ne pritožuj se nad svojimi okovi, kajti oni so edina stvar, ki nam delajo vredna naša življenja. Nihče ni srečen, nihče ni dober, nihče ni spoštovan, če nima okov, kakor mi. Pravtako ti moram reči, da je to zelo nevaren razgovor. Če boš godrnjal nad svojim železjem, ti to ne bo prineslo sreče; če bi jih kdaj odvrigel, bi te takoj zadela strela.«

»Ali za tujce ni nobenih strel?« je vprašal Jack.

»Jupiter že dolgo trpi v mraku,« odvrne katehet.

»Rekel bi, da si želim, da bi ne imel take sreče,« je rekel Jack, »Kajti če bi bil nerazsvetljen, bi zdaj bil že prost, saj je nemogoče zanikati, da je železo neprikladno in da čir boli.«

»Ah!« je vpil stric, »ne zavidaj poganom! Njihova usoda je žalostna! Ah, uboge duše, ko bi le poznale radost bivanja v okovih! Uboge duše, moje srce hrepeni po njih. A resnica je, da so hudobni, zoprni, nesramni, osiromašene surovine, ne povsem človeške - kajti kaj je človek brez okov? - in ne moremo biti tako zamerljivi, da bi se jih ne dotikali in se pogovarjali z njimi.«

Po tem razgovoru otrok ni nikdar več šel mimo tistih brez okov ne da bi pri tem pljunil vanje in vzklikal njihova imena, kar je bil reden običaj tamkajšnjih otrok.

Nekega dne, ko je bil petnajst let star, je odšel v gozd in ga je zbolel čir. Bil je veder dan; nebo modro; vse ptice so pele; toda Jack si je negoval svojo nogo. V trenutku se pojavi nova pesem; zvenela je kot bi jo pel nekdo, le veliko bolj veselo; istočasno se je slišalo razbijanje po zemlji. Jack je odmaknil vstran listje; in zagledal je mladeniča iz njegove vasi, ki je skakal in plesal in prepeval sam v zeleni soteski; na travi poleg njega pa je ležalo njegovo okovje.

»Oh!« je zavpil Jack, »snel si si svoje okove!«

»Za božjo voljo, ne povej svojemu stricu!« je hitel mladenič.

»Če se bojiš mojega strica,« odgovori Jack, »zakaj se pa strele ne bojiš?«

»To je zgodba starih bab,« je odvrnil drugi, »ki so namenjene otrokom. Nekaj nas prihaja sem v gozd in vso noč skupaj plešemo, in ni nič hudega.«

Jacka je prešinilo tisočero misli. Bil je mrk mladenič; ni pomislil, da bi tudi sam zaplesal; možato je nosil svoje okovje ter negoval svoj čir brez pritoževanja. A ni želel biti prevaran, niti gledati druge kako goljufajo. Začel je poležavati v pričakovanju poganskih popotnikov, na skritem predelu ceste in v mraku, tako da se je lahko pogovarjal z njimi ne da bi ga videli; to so hvaležno izkoristili neki zvedovalci, da so se z njim pogovarjali o stvareh, ki imajo težo. Nošenja okov (so rekli) ni zapovedal Jupiter. To si je izmislilo neko bledolično bitje, en čarovnik, ki stanuje v tej deželi v Gozdu Starine. Ta je bil kakor Glaucus, ki je lahko spreminjal svojo obliko, a se je z njim dalo pogovarjati; če si se prekrizal, je zagrgral kot puran. Imel je tri življenja; in njegov tretji uboj bi ga gotovo pokončal, ob čemer bi izginila tudi njegova čarovniška hiša, okovje bi odpadlo in vaščani bi zaplesali skupaj z roko v roki kakor otroci.

»In kako je v vaši deželi?« je vprašal Jack.

Tedaj pa so se popotniki vsi skupaj odvrnili stran od Jacka, dokler se mu ni zazdelo, da sploh ne obstaja neka povsem srečna dežela. Ali če že obstaja, potem zadrži svoje prebivalce doma; kar je dovolj naravno.

Toda slučajnost okovja ga je bremenila. Slika šepajočih otrok se mu je zajedla v oči. Stokanje tistih, ki so jim obvezovali čire, ga je preganjalo. In končno se mu je posvetilo, da je rojen prav s tem smotrom, da jih osvobodi.

V vasi se je nahajal en meč, ki je bil skovan v nebesih, na tnalu Vulkanovem. Nikoli ni bil uporabljen, razen v templju, pa še tam samo njegova ploskev. In visel je na kavljju nad katehetovim kaminom. Zgodaj neke noči je Jack vstal, vzel meč ter z njim odšel ven iz hiše in iz vasi v temo.

Vso noč je hodil pustolovščini nasproti, in nekega dne je doživel to, da je srečal neke tujce, ki so bili namenjeni na svoja polja. Povprašal jih je po Gozdu Starine in hiši čarovnije; eden je rekel, da je proti severu, drugi proti jugu, nakar je spoznal, da ga hočejo prevarati. Tako je potem, ko ga je nekdo vprašal, kam gre, pokazal svoj goli meč; nakar je zažvengljalo okovje na človekovih gležnjih, ki je odgovarjalo namesto njega; in odgovor se je še vedno glasil »Kvišku«. Toda človek, ko je slišal svoje verige govoriti, je pljunil in skočil na Jacka ter ga še okamenjal, ko je odhajal, tako da mu je poškodoval glavo.

Končno je prispel do tistega gozda, in vstopil vanj. Zagledal je hišo v neki dolini, kjer so rasle gobe, in drevesa, nakar se je okrog njega začela dvigovati para iz močvirja kakor en dim. Hiša je bila odlična in prav nič enolična; nekateri njeni deli so bili starodavni, kakor hribi naokrog, in neki od včeraj, a noben ni bil dokončan; in vsi konci so bili odprti, tako da si lahko vstopil kjerkoli in s katerekoli strani. Vendar je bila dobro vzdrževana in iz vseh dimnikov se je kadilo.

Jack je vstopil skozi zatrep na pročelju; sobe so se vrstile ena za drugo, vse prazne, a opremljene delno, tako da je bilo v njih mogoče bivati; in v vsaki je gorelo ognjišče, da se je človek lahko pogrel, in na sredi je stala miza, na kateri je bila jedača. Nikjer pa ni videl neke žive kreature; le nekaj nagačenih teles.

»To je gostoljubna hiša,« je rekel Jack, »Toda tla pod njo morajo biti mehka, ker se ob vsakem koraku vsa hiša strese.«

Nekaj časa je hodil po hiši, nakar je postal lačen. Pogledal je za hrano in se sprva ustrašil; a je razgalil svoj meč, tako da se je zabliskalo, in je hrana postala poštena. Tako se je opogumil, se usedel in začel jesti; to mu je osvežilo duha in telo.

»Čudno,« je pomislil, »da je v hiši čarovnij hrana tako dobra.«

Še vedno je jedel, nakar pride v to sobo pojava njegovega strica, ki Jacka zelo prestraši, ker se je spomnil, da je vzel meč. Toda njegov stric ni bil še nikoli tako prijazen in se je usedel ter nekaj pojedel z njim, hvaleč ga, ker je vzel meč. Nikdar se nista ta dva človeka še tako veselo družila in Jack je bil poln ljubezni do moža.

»To je bilo zelo dobro storjeno,« mu je rekel stric, »vzel si meč in se sam odpravil v Hišo Starine; velika misel in hrabro dejanje. Toda, si zadovoljen zdaj - in lahko greva domov na večerjo z roko v roki.«

»O, dragi stric, ne!« je rekel Jack. »Nisem še zadovoljen.«

»Kako!« je vzkliknil njegov stric. »Se nisi pogrel ob ognju? Se nisi okrepčal s to hrano?«

»Hrana mi je koristila,« je rekel Jack, »vendar to še ni dokaz, da mora človek nositi verige na nogah.«

Ob tem je stričeva pojava začela grkljati kot puran.

»Jupiter!« zavpije Jack, »je to čarovnik?«

Roka mu je omahnila in srce ga je prevaralo zavoljo ljubezni, ki jo je čutil do svojega strica; vendar je zamahnil z mečem in usekal prikazen po glavi; še zakričala je z glasom njegovega strica in nato padla na tla; nakar je nekaj belega odbrzelo iz sobe.

Krik je odzvanjal v Jackovih ušesih, tresla so se mu kolena in pekla ga je vest: vendar je bil ojačan in v kosteh je začutil slo po čarovnikovi krvi.

»Če mora okovje odpasti« je zaklical, »moram to prestati; in ko bom prispel domov, bom našel svojega strica, kako veselo pleše.«

Tako je odšel na iskanje brezkrvnega stvora. Na poti je nato srečal pojavo svojega očeta; in njegov oče je razjarjen planil po njem, ter ga klical k dolžnosti in ga rotil, da se vrne domov, dokler je še čas. »Še vedno si lahko doma še pred sončnim zahodom,« mu je govoril, »in bo vse lepo pozabljeno.«

»Bog ve«, je rekel Jack, »bal sem se tvoje jeze; vendar tvoja jeza še ne dokazuje, da morajo ljudje nositi okovje na svoji desni nogi.«

In prikazen je nato zagrgrala kot puran.

»Ah, nebesa,« je zavpil, »spet čarovnik!«

Kri mu je po telesu začela krožiti nazaj, a njegovo sočutje in ljubezen do očeta ga je ohromila; vendar je dvignil svoj meč in ga porinil prikazni v srce; ona pa zakriči z glasom njegovega očeta in pade na tla; in je majhno brezkrvno belo bitje odhitelo iz sobe.

Krik je odzvanjal v njegovih ušesih in duša se mu je stemnila; a zdaj ga je popadel bes. »Storil sem, kar si nikoli nisem domišljjal,« si je rekel, »moram iti do konca, ali pa propadem. In ko bom prišel domov, bom rotil boga, da so bile vse to samo sanje, in bom našel očeta, kako veselo pleše.«

In je odšel naprej v iskanje brezkrvnega stvora, ki mu je pobegnili; na poti nato sreča prikazen svoje matere, ki je jokala: »Kaj si storil? O, pridi domov (lahko boš tam ravno v času za v posteljo), da ne boš storil še več hudega meni in mojim; dovolj je že, da si ubil mojega brata in svojega očeta.«

»Draga mati, saj vendar nisem ubil njiju dveh« je rekel Jack, »to je bil čarovnik v njuni obliki. In četudi bi jih, bi to ne dokazovalo, da mora človek nositi okove na svoji desni nogi.«

Tedaj je materina prikazen zagrgrala kot puran.

Nikoli ni vedel, kako je to storil; zamahnil je z mečem v eno stran in razčesnil prikazen po sredini, da je zakričala z glasom njegove matere ter padla po tleh - in ob njenem padcu je izginila tudi hiša preko Jackove glave, nakar se je znašel sam v gozdu, in veriga je odpadla z njegove noge.

»Tako,« je rekel, »čarovnik je zdaj mrtev in okovje je izginilo.« Toda krik je odzvanjal v njegovi duši, in dan mu je bil kakor noč. »To je bil žalosten posel. Naj odidem iz gozda, da vidim vse dobro, ki sem ga storil ljudem.«

Mislil je pustiti verigo tam, kjer je obležala, a ko se je obrnil, da bi odšel, si je premislil; sklonil se je in si nadel verigo v svoje naročje; tako se je odpravil na pot; železo pa ga je tako ožulilo, da je po prsih krvavel.

Ko je bil že daleč ven iz gozda na javni glavni cesti, je srečal ljudi, ki so se vračali s polja; ti niso imeli verig na desni nogi, toda glej! imeli so jih na levi nogi. Vprašal jih je, kaj to pomeni, in so mu rekli: »To je nova veriga, kajti stara je bila spoznana za navadno praznoverje.« Nato jih pogleda ob blizu ter opazi, da imajo zdaj nove tvore na levem gležnju, in stari na desni se sploh še niso pozdravili.

»O, naj mi Bog odpusti!« je zakričal Jack, »raje bi ostal doma.«

In doma so ležali njegov stric, z razčesnjeno glavo, in oče, zaboden v srce, in mati razklana čez pol. In je sedel v pusti hiši ter jokal ob truplih.

»MORALA

Staro je drevo in sadež ugoden,

Gozd zelo star in neprehoden.

Gozdar, je stanovitna hrabrost tvoja?

Pazi, korenina okrog srca materinega

Se ovija, in očetovih kosti...

In kakor mandragola zaječi.«

»PRIMER ZA POROKO.«

Končno ta izredna razprava pripusti to, o čemer smo se pravzaprav pričkali. A še vedno je veliko zmede: na primer, g. Shaw govori o »Samozatajevanju, kar sploh ni vrlina.« Koren celotnega problema je ta infernalni občutek krivde, ki je ugonobil človeštvo, in izvira iz najsurovejšega animizma in fetišizma. Žito ne bo rastlo, razen če žrtvujemo sedeminsedemdeset devic na mesec. Nismo premazali podobe Mumba-Jumba s pravo krvjo, zato je prišlo neurje nad nas.

Nekaj takega, kot je samozatajitev, ne obstaja. Samozatajevanje je zgolj predajanje in početje samo-zatajujočih ljudi. Obstaja ena stara, zelo stara zgodba o starki, ki je bila zelo nevedna in preprosta, ki nikoli ni slišala za Krščanstvo, dokler ji niso prinesli Svetega Pisma, v katerem je prebrala zgodbo o Križanju, ki jo je spravila v silen jok in žalost, a si je kmalu posušila solze ter pripomnila: »Konec koncev, je bil to n'gov 'obi«. Delaj po svoji volji in to naj ti bo ves Zakon; ali kakor g. Shaw sam izjavi, »Zlato pravilo je to, da zlatega pravila ni.«

»CELIBAT NI NOBENO ZDRAVILO.«

G. Shaw je v resnici zelo nesrečen; zdi se, da si hoče življenje zagreniti, kot se le da. »Ni le zakon nevzdržen, tudi vse druge možnosti so nevzdržne; in vendar lahko prav dobro shajamo!« Čemerna pripomba Sira Richarda Burtona o ženskah, »Ne moremo ne z njimi, ne brez njih«, je pogumnejša izjava o tem primeru.

Kakorkoli že, kljub temu, bodisi da ima g. Shaw prav, ko misli, da bo ekonomska neodvisnost v pomoč, ali pa ne, pa se nekako medlo zaveda, da nesporazum izvira v glavnem iz občutka grešnosti; tako si vsaj razlagamo naslednji odlomek: »Praktična

razrešitev je ta, da nudimo posamezniku ekonomsko neodvisnost od zakona in družine, in naredimo zakon lahko razvezljiv, kot vsako drugo partnerstvo; drugače povedano, da sprejmemo sklepe, ki jih počasi potrjujejo tudi naši sociologi in naši zakonodajalci. To nas ne bo takoj ozdravilo od zla poroke, niti ne bomo tako z enim udarcem presekali korenine njene odvratne tradicije prilaščanja človeških teles. Vendar bo pustila Naravo svobodno, da sama učinkuje z zdravilom; in na svežem zraku bo korenina ovenela in propadla.«

»PO KRIŽANJU.«

Povrnimo se zdaj k pripovedim Novega Testamenta. G. Shaw pravi, da »je Krščanstvo kot specifična doktrina umrlo z Jezusom, nenadoma in popolnoma. Njegovo truplo se še ni ohladilo, niti se dvignilo v nebo (kakor želite), ko so njegovi apostoli že začeli bagrati izročilo o njem do ravni stvari, kakršna je ostala do danes. In vso stvar lahko inteligentni pogan preuči, če se mu predloži poduk neke moderne knjige, novele Samuela Butlerja, Pot vsega Mesa.«

Ni odveč še enkrat ponoviti, da je Krščanstvo, čez katerega se pritožuje, ravno tako v evangelijih, kakor tisto, ki ga sam odobrava. Vse kar bi moral upoštevati, je običajna rutina kateregakoli vzhodnjakega asketa, ta izredna vloga osebe izjemnega značaja, a povsem neprikladna za družbo v celoti.

Kar zadeva tisto drugo Krščanstvo, pa večina ni prebrala Pot Vsega Mesa ali nemara Edmunda Gosseja Oče in Sin, kar je njihov spodrselaj, ne moj, in za katerega bi se lahko potrudili in ga popravili. A jim lahko oprostim tudi to, da niso brali Svetovne Tragedije, saj se jo redkokdaj in težko dobi, zato naj navedem odlomek iz avtorjevega avtobiografskega uvoda, katerega vrlina je

ta, da hladnokrvno opisuje dejstva brez olepševanja, potrjevanja ali kakršnekoli mentalne rezerve.

»Mladost v Peklu.«

»Častiti H. d'Arcy Champney M. A. s Corpus Christi Collegea, je bil izključen iz sekte.

Na parlamentarnih volitvah je volil tako, da je prekrizal imena kandidatov in napisal: »Volim za Kralja Jezusa.«

Ustanovil je šolo za Sinove Bratovščine na št. 51, Bateman Street, v Cambridgeu. Naj Bog vcepi v same kosti ljudi bolečino tega pekla na zemlji (kakor sem pogostokrat molil), da bodo z njimi posolili in posejali sol, in naj bo za večno preklet! Naj mladenka, ki bo šla tod mimo, postane jalova, nosečnice pa naj takoj povržejo! Naj ptice več ne preletavajo tega kraja! In naj bo vsem kot prekletstvo, kot strah in mržnja med ljudmi! Naj zlobneži v njem prebivajo! Naj se jim vzame svetloba Sonca, in svetloba meseca naj nikdar več ne posije nanj! Naj postane domovanje lupin mrtvih in naj ga nastanijo demoni brezna! Naj bo preklet, preklet, preklet — preklet za vse večne čase!

In še vedno, na pragu zgodnje zrelosti, prost vseh spon telesa in uma, še vedno preklinjam spomin na ta kraj na eone.

Upam si reči, da je bila z revizorskega stališča povsem solidna šola. Moralno in telesno pa je bila stroj za uničevanje in izprijanje. Nameravam izpovedati nekaj dejstev, ki mi kar tako najprej padejo na pamet; potem si boste lahko ustvarili lastno mnenje.

1. Lahko smo igrali kriket, a brez štetja točk, da bi to ne izzvalo zlohotnosti 'tekmovanja' med nami.

2. Champney mi je zaupal, še ne dvanajst let staremu otroku, da ni nikdar použil svoje poroke. (Samo moj zelo dober besedni spomin mi je omogočil, da sem se spomnil in dojel pomen teh besed. Uporabil je surovejši izraz.)

3. Rečeno nam je bilo, da 'Gospod še posebno skrbno bdi nad našo šolo, in privede na dan vse, kar je bilo storjeno na skrivaj?', itd., itd., ad nauseam. 'V dotičnem primeru je bil način tak in tak, da kdor bo dostojanstveno stopil iz vrste, itd., itd., ali z drugimi besedami, hipokrizija in potuhnjenost sta bili edini vrlini.

Naravno, nekateri dečki, ki so bili vpleteni v isti prekršek, so se ustrašili in si reševali kožo s tožarjenjem. Izpovedniku se je vselej verjelo na besedo, da bi ne obstajala kaka verjetnost ali celo možnost pritožbe ob upoštevanju neodvisne priče.

Na primer, deček z imenom Glascott, z boleznim zadahom, je rekel g. Champneyu, da je bil pri meni na obisku (12 let starem) v hiši moje matere med prazniki - v toliko je bilo res - in me videl ležati pijanega na dnu stopnišča.« Moja mati me o tem nikdar ni spraševala; niti mi je kdo o tem kaj pravil. Zato so me pahnili v 'Bojkot', tj. nihče, ne učitelj, ne sošolci, ni smel govoriti z mano, niti jaz z njimi. Jedel sem samo kruh in vodo; med delovnimi urami pa sem moral sam hoditi naokrog po igrišču. Pričakovali so, da se bom pokesal prekrška, za katerega, ne le da sem bil povsem nedolžen, temveč nisem bil niti obsojen.

Ta kazen, ki jo smatram kot hujše vrste, kar se tiče strogosti do zapornika, je trajala ves semester in še pol. Končno so mi zapretili z izključitvijo, če bom zavrnil 'izpoved', in tako strašne podobe grozovitosti izključitve so mi naslikali - krivi bednik, osramočen od sošolcev, ki bo preostalo svoje življenje prebil sramotno do svoje sramotne gomile, itd., tako da sem izbral nadaljevanje svojih muk in bil za to hvaležen svojim mučiteljem.

Telesno sem bil strt. Razburjenost in muke so mi prizadele ledvica; in sem moral zapustiti šolo za dve leti. Prijazno bom omenil še druge obtožbe, ki sem jih bil deležen, ki so bile enako bedaste, kakor boste videli.

Končno sem spoznal, vsled vmešanja mojega strica, v nekem od svojih svetlejših obdobj, kaj naj bi domnevno zakrivil.

Povedano mi je bilo, da sem 'pokvaril Chamberlaina' - pa ne našega velikega domoljubnega državnika, zvitega Joeja - temveč nekega dečka. (Bilo mi je dvanajst let in sem bil povsem neveden glede vseh spolnih zadev še dolgo let potem). Pravtako naj bi 'vodil srečanje v zafrkantski molitvi'. Tega sem se spomnil. Nabasal sem na gručo dečkov na igrišču, ki je zares imela neko tako skupno molitev. Ko so me zagledali je eden rekel: 'Brat ... bo zdaj vodil molitev.' Brat ... je bil preveč utrujen in je odšel stran. Toda namesto da bi storil to, kar bi vsak pameten dečko, namreč odšel naravnost k ravnatelju in jih zatožil za štiriinšestdeset različnih prestopkov, je pustil, da stvari grejo po svoje. V strahu pred tem, kar bi jaz lahko storil, so sami pohiteli in me zatožili, da sem jih poskušal odvrniti od Jezusa.

Še huje, Paža Prvega sem imenoval farizej. To je bilo res, saj sem jaz tako rekel. Gorje meni! In ta Paž Prvi, ki je 'hodil tako tesno ob Jezusu', je odšel in me zatožil.

Da, oni so vsi hodili tesno ob Jezusu - kakor Judež.

4. Neki deček z imenom Barton je bil kaznovan s 120 udarci s palico po golem hrbtu, zaradi neke neznatne kraje, ki je verjetno sploh ni zakrivil.

Proces sojenja je bil izreden. Začel se je s posebej podaljšano molitvijo, ter s poročilom Jošuae o Ahanovem grehu, ki je bilo prečitano zelo prizadeto. Zatem eno uro ali dve o Gospodovi skrbi za šolo ter načinih, kako razkrije greh. Potem, če smo to dobro prenesli in si našpičili živce, kdo je ukradel kaj? Tišina. Potem, skrb Gospodova v preskrbi priče - kakor priča proti Nabothu! Nato je prišla na vrsto priča in njena zgodba, gladko kakor policajeva. Potem, zabičana kazen. Končno, sprovedba kazni s presledki molitve!

Champney je telesno oslabel, kakor bi skleпали, vsled svoje predanosti Jezusu, nakar je sklenil, da bo šestdeset udarcev od stodesetih preložil na naslednji dan.

Ne spomnim se točno - nemara se bo Barton kdaj javil s svojimi spomini - a zdi se mi, da ga je delež prvega dne skoraj ubil, tako da se je izognil drugi polovici kazni.

Spomnim se bičanja, ki sem ga bil deležen - po nogah, da bi tepežkanje po zadnjici ne izzvalo poltenosti! - 15 minut molitve, 15 minut tepeža - in po vrhu še molitev!

5. Ob Nedeljah smo se posvečali 'religiji'. Zjutraj molitev in pridiga (okrog 45 minut. Dopoldanski zbor (eno pa pol do dve uri). Pridiga na prostem s Parkerjevo igro (okrog uro). Branje Biblije ter učenje na pamet. Branje knjig, ki so posvečene 'nedelji' (okrog dve uri). Molitveno srečanje (kakor prostovoljno, a če si manjkal, si bil gotovo naslednji dan obtožen za kakšen prekršek), (okrog ene ure). Večerna molitev in pridiga (pol ure). Pridiganje Evangelija v zborni sobi (ena ura in pol). Pridiga o Parkerjevem komadu (ena ura). Molitev pred počitkom, (pol ure).

6. 'Srečanje Jazbecev'. Vsak Ponedeljek zvečer po šoli smo se zbrali v krog ob steni velike šolske sobe, in povabili medse revno otročad iz Cambridgeske revne četrti, jih nahranili, jim pridigali in nato odslovili.

Rezultat, epidemije lišajev, ošpic in mumpsa. Oh ne! ne rezultat; zadela nas je težka Gospodova roka, zaradi nekega nerazkritega greha.

Lahko bi še dolgo nadaljeval, a ne bom. Upam, da obstaja nekaj ljudi na svetu, dovolj srečnih, da mislijo, kako si izmišljam, ali vsaj pretiravam. A zastavljam svojo roko za dobesedno resničnost vsega, kar sem povedal, in obstaja mnogo prič, ki še živijo, in te mi lahko pritrdijo, ali pa me postavijo na laž. Odkrito sem navedel dejanska imena, naslove in druge podrobnosti.

Prebolehnega zaradi albuminurije, vsled surovega Champneyevega tretiranja, da bi lahko opravljal kakršenkoli običajen posel, so me poslali stran v varstvu različnih tutorjev, po večini mladih mož s Cambridgea, članov neizrekljivega C.I.C.C.U.

Spomnim se, v prvem semestru na Cambridgeu, ko sem bil v prostorih pri vodilni luči C.I.C.C.U., častitem Somethingu Doddridgeu.

Spominjam se, kako zgovorno je izstopil na korajžo, da bi zaustavil 'nečist razgovor'. Spominjam, kako smo bili impresionirani; kako se je nek gentleman s 'prečastiti' pred svojim imenom, odločil, da se proslavi v svetu motorjev in balonov, (bil je pionir letalstva in se je ubil pri Bournemouthu med prireditvenim poletom. In gloria requiescat!), vstopil v sobo in nam povedal precej živahno zgodbo. Častiti Something Doddridge je pomislil na svoj 'častiti' in se prijazno nasmejal.

Spominjam se, kako smo, pobci, kakršni smo bili, strumno odkorakali v vrsti iz sobe brez pozdrava. Oh, morate poznati C.I.C.C.U.!

Spominjam se tudi, kako mi je ta Doddridge, medtem ko mi je nalagal o moji morali, pomagal pri ugašanju pouličnih svetilk; in kako me je, ko naju je zalotil policaj, pustil na cedilu in zbežal. Pravi Jezusov učenec!

Nisem imel tovarišev za igro; moja morala bi se lahko skvarila! Samo 'otroci vernikov' so bili primerni, ti pa so bili po pravilu družabno nemogoči.

Vedno so me opazovali, da bi opazili znamenja masturbacije, in vedno so me pred tem svarili, tako da sem bil vedno v skrbah. To nekaj pove o človeški nedolžnosti, da sem po štirih letih tega boleznega tretiranja bil še vedno popoln nevednež, čeravno zelo vnet, da bi se naučil te prakse, okrog katere se dela tak halo.

A resnično - moji tutorji! Vsi sami nenadkriljivi dlakocepci! Bil sem tako mentalno pretresen vsled bolezni in muk - oboje se je namreč nadaljevalo - da se praktično ne spominjam ničesar iz teh dveh let.

Toda končno bom poskrbel, da bo ta knjiga (sc. Tragedija Sveta; op.p.) prišla v roke samega Prečastitega Armitagea Robinsona Esq., M. A., D. D., Westminsterskega Dekana;

čeravno on gotovo ve, kako je brat Jack zapeljal v sodomijo svojega misijonarskega brata Freda, pa vendar morda še ne ve, kako je ta brat Fred (eden mojih tutorjev) poskušal zapeljati mene v hiši njegove lastne matere na Maze Hillu. To je bilo malo kasneje; in natančno sem vedel, kaj počne, ko je do tega prišlo. Pustil sem mu, da gre tako daleč, kakor je zmogel, ob čemer sem bil zelo pozoren na to, da se prepričam o njegovi nameri.

Mislim, da se bodo moji bralci strinjali — dovolj o mojih tutorjih!

Dolžan sem narediti eno častno izjemo, mož z imenom Archibald Douglas, z Oxforda in popotnik, ta me je naučil zdravega razuma in močatosti. Zelo težko bom pozabil to, kar mu dolgujem. Slišim, da je že mrtev - naj mu bo zemljica lahka!

Seveda, moja mati in njen brat, moj stric, ga nista mogla prenesti. (Moram opravičiti svojo mater in svojega strica. Prva je bila najboljša možna mati med vsemi materami, le motena je bila, iznad vseh upov, od verske monomanije, ki se je nemara pričela v obdobju tako imenovane 'Histerije Vdovstva'; slednji pa je bil tipičen seksualni iztirjenec.) Ukradla sta mu njegova pisma in si izmislila nek izgovor, da sta ga odpustila. In če 'kletev sirote lahko iz višin povleče duha v pekel', kaj bi potem rekli na otrokovo kletev onih, ki so ga v svojem fanatizmu in podlosti zapeljali v take muke, ki sem jih opisal?

Vsa moja duša je bila vklenjena; družba me je zatajila; knjige so mi bile odvzete, z izjemo Scotta, Ballantyneja in nekaj od Dickensa, in nekaj še slabših!

Da pojasnim domače principe literarnega kriticizma:

David Copperfield mi je bil prepovedan zaradi 'male Emily'. Emily je bilo ime moji materi, in lahko bi se zgodilo, da bi jo nehal spoštovati. Iz nekega razloga mi je predpisala Bad Ballads, ki jih je priporočil nek prenačljeni tutor, ker je 'Emily Jane bila dovilja!' Coleridgejev Stari Mornar je bil prepovedan, zaradi

morskih kač, ki jih je avtor 'nevede blagoslovil', dočim so v Genezi preklele!

Kakor se pač dogodi, sem le imel hrbtenico nekje v sebi. Vedno sem zavračal, da bi se družil z bando hinavcev in tožibab pri Champneyu; zdaj sem sprejel vojno in se začel boriti za svojo svobodo. Odhajal sem na dolge sprehode v gore, kamor mi tutorji niso mogli slediti in kjer so mi čudovita kmečka dekleta lahko, in tudi so, sledila - Bog jih blagoslovi!

Nekega dne se v nečem nisem strinjal s tutorjem, in zaradi tega je on padel s pečine v jezero (čigar ime sem pozabil) blizu Forsinarda. Ne spomnim se dejanskega vzroka za spor; a mislim, da sem vrgel njegovo ribiško palico v jezero, nakar se mu je zdelo, da mora skočiti ponjo in jo dobiti nazaj.

Isti večer me je zalotil v vresju z Belle McKay, lokalno lepotičko (Bog jo blagoslovi!) in me nadrl, da ne smem tega početi.

Tako sem premagal svinjo! Poslali so me v Malvern, kjer sem bil zaradi svoje šibkosti žrtev vsakega bahača, in bil zato prikrajšan za pozornost vsakega nadobudnega Eulenburga. Sodomija je bila na Malvernu pravilo; moj študijski kolega je na ta račun zaslužil tudi nekaj denarja. Jaz sem prebrisano uporabil svoje vedenje o tem dejstvu, da sem lahko odšel s te šole.

Da ne bi mislili, da nismo imeli nobenih drugih zabav. Imeli smo 'draženje žogic'; obliko ravsanja, z namenom zgrabiti in raniti nasprotnikove testise; in pa 'mazanje', tj. pljuvanje drug drugega v obraz, raje naskrivaj, tako da žrtev ni mogla videti dejanja. V mojih časih je to izumrlo v drugih hišah; a je še vedno cvetelo v naši lastni hiši Huntingdon's 4. Tudi strašenje smo imeli; ter sem in tja tudi kriket in nogomet.

Poslali so me v Tonbridge; zdravje mi je povsem opešalo; lahko bi rekli, da bi to bila moja lastna napaka in nesreča, če bi bil primerno informiran; toda, kakor se je to dogajalo, je bil to neposreden učinek zlobnega sistema, ki ni bil zadovoljen samo s

tem, da me muči, temveč me je izročil zvezanega in slepega užaljeni veličastnosti Narave.

Zbežal sem iz Tonbridgea. Poslali so me v Eastbourne k družini Plymouthskih Vernikov, kjer sem imel več svobode in bi lahko bil srečen; toda nevzdržne krutosti, ki so jih prizadejali edinemu dostojnemu in prisrčnemu članu družine, moji ljubi 'sestri' Isabelle, so me prisilile, da sem jim skupaj udaril glave in odšel iz hiše.

Poslali so me v Cambridge. Tu sem se znašel sam svoj gospodar in se namenil voditi pravično, trezno in Božje življenje; in sem predvsem nadoknadil zamudo in izgubo v izobrazbi.

Izven čisto sholastičnih zadev, naučili so me boriti se, ljubiti resnico, sovražiti zatiranje, — in pri Bogu! Zdi se, da so me dobro naučili.

Pri moji duši, moram jim biti hvaležen.«

»MAŠČEVALNI ČUDEŽI IN KAMENJANJE ŠTEFANA«

»Samo o Jezusu, med vsemi krščanskimi čudodelniki, ni nobenega poročila, razen v določenih evangelijih, ki jih vsi zavračajo, kjer piše o nekem zlohotnem in uničevalnem čudežu. Posušeni figovec je bil edina žrtev njegove jeze. Vsak njegov čudež v primeru čutečih subjektov je bil dejanje prijaznosti in sočutja.«

To je čisto res, v toliko. Toda Jezus je neprestano odobral maščevalne čudeže. Uničenje vsega sveta v poplavi, in uničenje Sodome in Gomore z ognjem, ob čemer ni niti mežiknil. Nadalje, v prisposodbi o zrnju in plevelu je povedal svoj razlog, zakaj ne uniči zlobne dokončno. Raje čaka do konca sveta, ko bo izvršil strahovit holokaust.

Navadnemu bralcu se bo to zdela precej revna milostnost, da se prepusti ljudi same v takih pogojih, in Inkvizicija, ki je ljudi žive sežigala, da bi jim rešila njihove duše, je v primerjavi s tem nič

bolj preračunljivo kruta od kirurga. Obenem pa, stran od tega, obstaja občutna razlika v priokusih čudežev. Te dajejo celo neko prepričljivost sicer bornim in neprepričljivim pripovedim. To govori o temu, da je izvor avtoritete izginil in da morajo njegovi nasledniki podvzeti korak, da si zagotovijo nasledstvo. Naravni korak bi bil, da se upoštevajo in vključijo okoliščine.

Vendar vsebuje Shawjeva fraza eno svarilo. Govori o 'nekih evangelijih, ki jih vsi ljudje zavračajo'. A uvidevši, da 'vsii ljudje', o katerih je tu govora, sploh niso 'vsii ljudje' - gotovo jih pisci, ki so jih napisali, niso zavračali - temveč zgolj strankarji, odločeni, da ne sme nič iti mimo cenzorjev; mar ni to zadosten razlog za njih zavrnitev? Izvrstnost neke biografije ni odvisna od njene prijaznosti ali obratno, v skladu z našimi osebnimi predstavami, kakšna resnica nam bolj prija. Malo predaleč smo šli s pragmatizmom!

Za primer, v zadnjih petih letih smo dobili pet biografij ali 'evangelijev' Oscarja Wildea v angleščini. Skrajno bedasti ljudje, ki ne morejo verjeti, da je bil dramatik kaj drugega, kot kombinacija vseh možnih vrlin in milin, so ogorčeno zavrnili Evangelij po Franku Harrisu. Toda nam ni niti malo mar, ali je bil Wilde drugi Princ Spremljevalec ali pa drugi Kaligula, a kar hočemo natančno vedeti, je to, kakšen človek je napisal Idealnega Soproga, in jemljemo mnenje takih z zrnem soli. Samo strankarstvo, ki se ob tem razvije, nas najbolj spravlja v dvome. Zavaljo tega sprejemamo do besede Harrisovo poročilo o Wildeu, in še zaradi mnogih drugih razlogov, kajti on pove vse najboljše in najslabše o človeku in se ob tem niti najmanj ne briga za mnenja drugih.

Obstajajo ljudje, ki smatrajo lojalnost za povsem superiornejšo od resnice. To je plemenita drža; vendar ni kritična drža. Gotovo je obsodba daleč iznad teh ljudi, in dejstvo, da zavračajo neke evangelije, bi, če že kaj, zgolj navedlo nepristranske ljudi, da prenehajo s svojim podrobnim preučevanjem.

Tu se približamo tistemu delu predgovora, ki je v mnogih ozirih srž celotnega avtorjevega argumenta. Brez da bi mu hoteli odvzeti en sam lovorjev list, se nam zdi pošteno omeniti bralcu, da je tu predstavljena teorija Pavlovega značaja delo Anne Kingsford, ki je ena od glavnih potez, s katero je hotela restavrirati krščanstvo na temelju Jezusovega nauka. (Zdi se, da je posedovala nezavedno slutnjo, da je Jezus bil ena sinteza poganskih božanstev. Gre za sijajno demonstracijo priložnostne točnosti intuicije; saj je bila njena zavestna miselna oprema precej revna in povprečna.) O Pavlu ne vemo dovolj, da bi bili sigurni, vsled katere telesne hibe je trpel. A veliko evidence obstaja v njegovem odnosu do vprašanja spolnosti, tako da lahko upravičeno sumimo, da je bil neke vrste spolni degeneriranec. Vsak spolno abnormalen človek, ki ima poleg tega še zelo močan intelekt ter določeno stopnjo osebnosti, je dosti nevarnejša zver od vsakega zmaja iz pravljice. Pavel je bil očitno pošast take vrste.

G. Shaw to bolj ali manj dopušča, čeprav ne pove čisto jasno. Običajen racionalist doda tej diagnozi še epilepsijo, vsled pojavov, o katerih se poroča v zvezi z njegovo spreobrnitvijo. Toda epilepsija je nevarno orožje. Ljudje, ki po navadi dosti govorijo o njej, so običajno sami moralni epileptiki. Je bil Lambroso, ali nek drug lunatik, ta, ki je dokazoval, da so bili Mohammed, Cezar, Goethe in večina ostalih slavnih ljudi, epileptiki? Specialisti vedno dokazujejo, da petindevetdeset procentov ljudi boleha za boleznijo, ki jo oni preučujejo. Bilo bi zelo lahko sklicati sinodo zdravnikov in dokazati, da vsakdo boleha za vsem mogočim.

Namen tega pisanja, kakorkoli že stojijo stvari, bo ta, da dokažemo, da je Pavlovo učenje povsem v skladu z Jezusovim. »Pavel je rekonstruiral staro Odrešiteljstvo, od katerega ga je Jezus zaman poskušal odrešiti, in proizvedel eno fantastično teologijo, ki nas še vedno čudi med vsemi podobnimi rečmi. Bivši

intelektualno kroničen rimski racionalist, ki je vselej zavračal iracionalno resnično stvar na račun neresničnega, a razumnega postulata, je začel z zanikavanjem Človeka kakršen je, ter namesto njega postavil en postulat, ki ga je imenoval Adam. In ko so ga vprašali, češ da se gotovo nahaja v svetu, ki ni povsem blazen, kaj je nastalo iz naravnega človeka, je odgovoril, 'Adam je naravni človek.'«

Pokazali smo z nešteti poprejšnjimi citati, da je Jezus učil salvacionizem kar se da jasno in razločno. Kljub temu bomo dodali še najslavnejše odlomke iz evangelijev. To je prvi Jezusov govor, ki ga podaja Janez, in gre za njegov razgovor s farizejem z imenom Nicodemus. Pojavi se v tretjem poglavju Janeza, verzi od 14 do 21. »In kakor je Mojzes povzdignil v puščavi kačo, tako mora biti povzdignjen Sin človekov, da bi vsak, kdor veruje vanj, imel po njem večno življenje. Bog je namreč svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor veruje vanj, ne pogubil, ampak imel večno življenje. Bog namreč svojega Sina ni poslal v svet, da bi ta svet obsodil, marveč da bi se svet po njem odrešil. Kdor vanj veruje, ne bo obsojen; kdor pa ne veruje, je že v obsodbi, ker ne veruje v ime edinorojenega Sina božjega. Obsodba pa je v tem, da je na svet prišla luč, pa so ljudje bolj vzljubili temo ko luč, zakaj njihova dela so bila hudobna. Kajti vsak, kdor dela hudo, luč sovraži in ne hodi k luči, da bi se ne odkrila njegova dela; kdor pa vrši resnico, prihaja k luči, da se njegova dela razodenejo, ker so storjena v Bogu.«

Ta razgovor se prične v istem poglavju, verzi od 1 do 6: »Bil pa je med farizeji mož, Nikodem po imenu, judovski prvak. Ta je ponoči prišel k njemu in mu rekel: 'Rabi, vemo, da si od Boga prišel kot Učenik; zakaj nihče ne more delati teh znamenj, ki jih ti delaš, ako ni Bog z njim.' Jezus mu je odgovoril: 'Resnično, resnično, povem ti, ako se kdo znova ne rodi, ne more videti božjega kraljestva.' Nikodem mu reče: 'Kako se more človek roditi, ko je star? Mar more vdruživ iti v telo svoje matere in se

roditi?' Jezus odgovori: 'Resnično, resnično, povem ti, ako se ne rodi iz vode in Duha, ne more priti v božje kraljestvo.'«

Iz teh odlomkov dojamemo, da se 'človek', se pravi, katerikoli človek, ali če hočete, 'svet', se pravi, vsi ljudje, nahajajo v nepopoljšljivih okoliščinah. Niso zmožni videti božjega kraljestva. Nared so za propad, Jezus pa je prišel v svet posebej zato, da bi jih odrešil teh okoliščin. Spremembo simbolizira novo rojstvo. Povsem jasno nam je povedano, da je to možno doseči z vero v Jezusa. Da pri tem ne gre le za stvar svobodne volje, je evidentno iz Janeza VI, 28, 29, 37, 44. »Rekli so mu torej: 'Kaj naj delamo, da bomo izvrševali božja dela?' Jezus jim je odgovoril: 'To je božje delo, da verujete v tistega, ki ga je on poslal. Vse kar mi Oče da, bo prišlo k meni in, kdor pride k meni, ga ne bom zavrnil. Nihče ne more priti k meni, če ga ne pritegne Oče, ki me je poslal; in jaz ga bom poslednji dan obudil.« Zabavno je prebrati komentar učencev v 60. verzu taistega poglavja: »Trda je ta beseda, kdo jo more poslušati?« To je očitna potrditev doktrin izbranosti in predestinacije.

Kakorkoli že, glavna ideja je ta, da je človek tako pokvarjen, da potrebuje odrešitev, ki je praktično Pavlovo učenje. Edino, o čemer g. Shaw sitnari, je istovetenje Jezusovega 'človeka' s Pavlovim 'Adamom'. Toda Jezus ni rekel 'človek'; govoril je hebrejsko, ali nek hebrejski dialekt, in je rekel 'Adam'. Če se bo g. Shaw prijazno potrudil in bo dokazal, da obstaja razlika med Pavlovim naukom in naukom Jezusa, si bo nedvomno zaslužil hvalo s strani človeštva.

Nadalje moramo vzeti v obzir, da Adam pomeni človeštvo, in ni le ime prvega človeka. Nemci imajo izraz 'mensch'. Razsvetljena ali mistična šola razlagalcev hebrejskih Svetih Knjig ni verjela v zgodbo o Genezi v surovem smislu, ki so jo sprejeli starodavni divjaki in moderni, tako imenovani, literalisti. V knjigi Postanka je v obliki neke vrste prisposodbe pač opisana človekova neubogljivost do Boga, njegov pokvarjen značaj. Razlagalci so

vzeli en del folklore in vanjo vtisnili nek filozofski smisel, tako kakor tudi iz iger in romanov jemljemo neko univerzalno moralo, ne da bi niti najmanj verjeli v neko zgodovinsko zasnovanost le-teh.

Paragraf se nato nadaljuje z poistovetenjem greha s spolnostjo. »Pavlova teorija izvirnega greha je bila do neke mere idiosinkratična. On dokončno izjavi, da se je sam čisto primerno odrešil grešnosti spolnosti tako, da je prakticiral celibat; a obenem prizna, precej prezirljivo, da se v tem oziru razlikuje od drugih ljudi, in pravi, da je za njih bolje poročiti se, kot pa da bi pregoreli, tako dopuščajoč, da, čeravno poroka lahko privede do tega, da damo želji po ugajanju partnerju prednost pred željo po ugajanju Bogu, je vendar preokupacija z nezadovoljenimi poželenji bolj nebožja od domačne prizadetosti. To stališče ga je nujno pripeljalo do tega, da je vztrajal na tem, da mora biti soproga prej sluga kot pa partner, ob čemer naj bi njena resnična funkcija bila, ne zavajanje moževe ljubezni in zvestobe, temveč nasprotno, da ga osvobodi zavoljo Boga, osvobajajoč ga od ukvarjanja s spolnostjo, tako kakor ga v svoji kapaciteti gospodinje in kuharice osvobaja od skrbi za hrano, tako da preprosto zadovolji njegov apetit. To suženjstvo se opravičuje pragmatično, delujoč učinkovito; vendar je to privedlo do mnogih neumnih domnev o Pavlovem osebnem značaju, s strani ljudi, ki so tako zasušnjeni od spolnosti, da se jim celibat zdi kakor nekakšna pošast.«

Toda čevelj se nahaja povsem na napačni nogi. Pavel je tisti, ki je obseden s spolnostjo, in to do take mere, da naredi iz nje 'greh'; namesto da bi nanjo gledal kot na povsem naraven človeški apetit, kakor na jedenje ali pitje. Celibat »je« neke vrste pošast.

Seksualni proces je tako tesno povezan z zavestjo (ali, če imate rajši, podzavestjo - psihoanalitiki zdaj to imenujejo 'nezavedno', kar je nerodno dvoumen izraz!), da kakršenkoli odstop od normalnega obarva ne le um, temveč značaj na najbolj fantastične

načine. Pomisliti moramo le na razvpite krutosti evnuhov, nenavadne spremembe značaja pri starih devicah ter dejanske spremembe fizične pojave, ki jih določajo ta omejevanja. Pomislite na skrajno običajne norosti, povezane s puberteto na eni strani, ter na drugi strani pojav menopavze pri ženskah, pa impotence pri moških, in boste spoznali, da je moderno medicinsko stališče povsem pravilno, namreč, potrjujoč dejstvo, da je vsako odstopanje od normalnega zdravega izvajanja teh funkcij skrajno nevarno za mentalno stabilnost. Povprečen človek, če ni deležen primerne nege v teh zadevah, lahko postane nevaren blaznež, vsaj za nekaj časa.

Kjer obstaja prirojena nezmožnost, naletimo domala vedno na fanatizem. G. Shaw sam navaja primere ljudi, ki »so se uprli tiraniji spolnosti« (Sleporojenega človeka ne moremo smatrati, da 'kljubuje tiraniji' in s tem prisili druge, da vidijo tisto, kar se nahaja za njihovimi očmi). Carlyle in Ruskin sta primera hude mentalne oškodovanosti, ki jo skoraj vedno povzroči seksualna abnormalnost. Pravtako navaja »vso duhovščino«; tu lahko zgolj pripomnimo, da bi za duhovnike Attisa težko rekli, da so očitni primeri neškodljivosti vmešavanja v najvažnejše funkcije življenja! Za ljudi, ki se agresivno bavijo z atletskimi treningi, ki vključujejo hudo neizprosno in telesno izčrpavanje, kakor raziskovalci na primer, je povsem možno, da so povsem nemoteni vsled dolge osamitve. Toda kdorkoli, ki kaj pozna življenje na šolah in univerzah, mora biti seznanjen s pomanjkanjem mentalnega ravnovesja, ki ga povzroči take vrste motnja. Religiozna histerija v času pubertete je domala univerzalen pojav. Običajni svetovljani niso obsedeni s spolnostjo. Abnormalni ljudje pa govorijo, govorijo in govorijo o njej na tak način, ki se upira vsakomur, pa čeravno naj bo tako usmiljenja vredna.

»ZMEDA KRŠČANSKEGA SVETA.«
»SKRIVNOST PAVLOVE USPEŠNOSTI.«
»PAVLOVE KVALITETE.«

G. Shaw ponavlja svojo izvorno trditev, da Krščanstvo, kakor ga poznamo, ni zasnovano na besedah, ki se pripisujejo evangeliju. To spominja na Bellmana iz »Lova na Snarka«. »Kar ti trikrat povem, je res.« Jaz lahko to sedeminsedemdesetkrat ovržem z navedbo vsakič novega odlomka. V tem paragrafu, kakorkoli že, se g. Shaw raje izmakne, rekoč, »Niti ene poteze Pavlinskega Krščanstva ni v značilnih Jezusovih izjavah.« To izgleda kot izpoved njegovega zavedanja dimenzij njegovega *petitio principii* (spornega dejstva, nedokazane trditve; op.p.). Celotna tema razprave je to, na kaj se »značilne« Jezusove izjave nanašajo. Predpostavimo, prosim, da sem hotel poiskati pol ducata Shawjevih trditev, ki pomenijo sprevračanje dejstev. (Motiti se je človeško, in dvomim, da obstaja kdo, ki bi ob takem življenjskem delu ne zagrešil nobene napake.) Predpostavimo, da po navedbi teh misli rečem, »Niti ene resnične besede ni v 'značilnih' izjavah Bernarda Shawja.« G. Shawju lahko oprostimo, če misli, da nisem pošten, še posebej ker tako običajno o njem menijo njegovi kritiki, posebno tisti, ki se ne spuščajo v to, da bi poiskali napake ali pa imajo to zmožnost, da spregledajo nekoga že na prvi pogled.

V tem oddelku nas G. Shaw povede v nasprotnosti med Vero in Dejanji. Toda zgoraj navedeni odlomki iz Janezovega tretjega in šestega poglavja ter še sto drugih, kažejo, da je imel Luther prav, ko je rekel, da je odrešitev v celoti odvisna od vere, kakor tudi Calvin, ki meni, da vera ni stvar svobodne izbire, temveč izbranosti. Res je, da Jezus dodaja, Janez XIV, 15: »Ako me ljubite, ohranite moje zapovedi.« A očitno je, da je tako ohranjanje zapovedi zgolj izpričevanje vere. Sv. Jakob pravi v svojem pismu, drugo poglavje, verz 17 in do konca: »Tako je tudi

z vero, če nima del: sama zase je mrtva. Pa poreče kdo: Ti imaš vero in jaz imam dela. Pokaži mi svojo vero brez del, in jaz ti iz svojih del pokažem vero. Ti veruješ, da je en Bog? Prav delaš; tudi hudi duhovi verujejo, pa trepečejo. Ali hočeš, nečimrni človek, spoznati, da je vera brez del prazna? Ali ni bil naš oče Abraham opravičen iz del, ker je položil svojega sina na oltar? Vidiš, da je vera sodelovala z njegovimi deli in da se je vera po delih dopolnila. Izpolnilo se je pismo, ki pravi: 'Abraham je Bogu verjel in se mu je štelo v pravičnost' in je bil imenovan 'prijatelj božji'. Vidite, da se človek opravičuje iz del in ne samo iz vere. Ali ni bila prav tako iz del opravičena tudi hotnica Rahaba, ker je sprejela poslanca ter jih po drugem potu odpravila? Kakor je namreč telo brez duha mrtvo, tako je tudi vera brez dela mrtva.«

Zato je Luther hotel umakniti Jakobovo Pismo iz Kanona, zavedajoč se, da dela pomenijo le Tetzl, in pa prodajanje odpustkov. To, kakorkoli že, sloni zgolj na trditvi, da se z deli človek upraviči, in ne le z vero. Toda beseda 'upraviči' ni istovetna z besedo 'odreši'. Lahko ste zloben otrok, vendar ne prenehate biti otrok, in če tisti, ki verjame v Jezusa, zadobi večno življenje, ni jasno, kako ga lahko potem izgubi zgolj vsled neuspešnega proglašanja življenjskih očitnosti.

Poglavitni smisel odlomka iz Jakobovega Pisma, ki je konec koncev zgolj poduk cerkvi v praktičnih zadevah, kar je jasno po skrbnem branju celotnega pisma, je ta, da je odrešujoča vera neka nevidna kvaliteta. Katoliki imajo čisto prav, da ekskomunicirajo osebo, ki razvidno ne izpolnjuje vere, ki je v njem. Spokorni Tat nima časa za kakršnakoli dela. V praktičnem vladanju cerkve je povsem naravno in prav reči, s pesnikom: »Čisto v redu je, da prikrivaš svojo ljubezen, toda zakaj si me porinil dol po stopnicah?« Če je človek izbran, da bo odrešen, je odrešen. A samo Bog ve, če je izbran ali ni. Bog pozna srce; drevo lahko cenimo le po njegovem sadju.

Pavel je povsem v isti liniji z Jezusom, kar zadeva Vero in Dela. Njegov nauk je popolnoma jasen v takih odlomkih, kot je ta: Rimljanom VI, 12 - 23: »Naj torej v vašem umrljivem telesu ne kraljuje greh, da bi služili njegovim pohotam, pa tudi ne dajajte svojih udov grehu za orodje krivičnosti, ampak izročite sebe Bogu za orodje pravičnosti; kajti greh ne bo gospodoval nad vami, ker niste pod postavo, ampak pod milostjo. Kaj torej? Bomo li grešili, ker nismo pod postavo, ampak pod milostjo? Nikakor. Ali ne veste, da, če se nekomu dajete kot sužnji v pokorščino, ste tega, ki se mu pokoravate, sužnji: ali greha v smrt, ali pokorščine v pravičnost? Hvala Bogu, da ste sicer bili sužnji greha, pa ste postali iz srca poslušni onemu pouku, v katerega ste bili uvedeni in da ste po osvobojenju od greha postali služabniki pravičnosti. Po človeško govorim zaradi slabosti vašega mesa: Kakor ste bili namreč dali svoje ude, da bi služili nečistosti in razbrzdanosti za hudobijo, tako dajte svoje ude, da bodo služili pravici za posvečenje. Ko ste bili namreč sužnji greha, ste bili nasproti pravičnosti prosti. Kakšen sad ste torej takrat imeli od dejanj, katerih se zdaj sramujete? Zakaj njih konec je smrt. Zdaj pa, ko ste oproščeni greha in ste postali služabniki božji, imate kot svoj sad posvečenje, kot cilj pa večno življenje.«

Rimljanom VI, 1 - 4: »Kaj bomo torej rekli? Ali naj ostanemo v grehu, da se pomnoži milost? Nikakor ne. Kateri smo grehu umrli, kako bi še živeli v njem? Ali mar ne veste, da smo vsi, kateri smo bili krščeni v Kristusa Jezusa, bili krščeni v njegovo smrt?«

Bog, ki nas je izbral od vse večnosti, da ubežimo prekletstvu naših bližnjih, se poziva na našo širokogrudnost in hvaležnost. Vendar ne bo nikdar preklical svoje besede, razen v primeru 'Izgubljenega Sina'. To je Pavel, in to je Jezus, g. Shaw se ne more temu nikoli izmuzniti.

Edina pripomba v tem paragrafu, ki zahteva razlago, je naslednja: »Avtor Apostolskih Del, čeravno dober pripovedovalec, kakor Luka, je bil (tudi v tem enak Luki) dosti šibkejši po moči misli kot po literarni veščini domišljanja. Zato tudi pripisujejo avtorstvo Del Luki tisti, ki imajo radi zgodbe, a niso dovzetni za teologijo.« To očitno vključuje praktično vse ortodoksne teologe. Zdi se, da g. Shaw vidi to besedilo kot preobilno od teologije odrešiteljstva; toda tak je Luka, kakor smo obširno prikazali. Tudi če bi ne bilo tako, bi ne imeli razloga za dvom, da je avtor obeh tekstov isti. Vse teološke knjige so polne nasprotij; poleg tega se je Luka lahko premislil. Toda mi ne moremo videti nobene posebne nasprotnosti. Tudi če bi lahko, nas to ne bi navedlo, da bi posumili v jasno izjavo, s katero se Dela pričnejo.

Ap. Dela I, 1 - 4, 8. »V prvi knjigi sem govoril, o Teofil, o vsem, kar je Jezus delal in učil od začetka do dneva, ko je apostolom, ki jih je izvolil, po Svetem Duhu dal naročila. Njim se je po svojem trpljenju tudi živ izkazal z mnogimi znamenji, ko se jim je štirideset dni prikazoval in jim govoril o božjem kraljestvu. Prejeli pa boste moč, ko pride v vas Sveti Duh, in boste moje priče v Jeruzalemu in po vsej Judeji in Samariji in v najoddaljenejših predelih zemlje.«

Primerjajmo to z Luko I, 1 - 4. »Ker so že mnogi skušali urediti poročilo o dogodkih, ki so se dovršili med nami, kakor so nam sporočili tisti, ki so od začetka bili očividci in služabniki besede, sem sklenil tudi jaz, ko sem vse od začetka natančno poizvedel, tebi, plemeniti Teofil, to po vrsti popisati.« Luka XXIV, 49 - 51. »In glejte, jaz pošiljam na vas obljubo svojega Očeta; vi pa ostanite v Jeruzalemu, dokler ne prejmete moči z višave. Peljal pa jih je venkaj proti Betaniji, povzdignil roke in jih blagoslovil.«

Obstajajo rahle neskladnosti glede na dejanske zadnje Jezusove besede, vendar nič takega, kar bi razumno osebo spravilo v dvom, da je ena pripoved nadaljevanje druge, in to od iste roke napisane.

»RAZPOR O BAPTIZMU IN TRANSSUBSTANCIACIJI.«

Ta paragraf je spet dokaj natančen, ne moremo pa se strinjati s tem, da bi obstajalo kdaj kakšno sporekanje okrog baptizma in obrezovanja kot 'sredstev odrešitve'. To sta bila zgolj 'zunanja in vidna znamenja notranje in duhovne milosti.'

»ALTERNATIVNI KRISTUSI«

Pod tem naslovom je primerno nadalje razčistiti stvar. G. Shaw pravi: »Pojasnimo si malo položaj. Novi Testament pove dve zgodbi za dve različni vrsti bralcev. Prva je stara zgodba o doseganju našega odrešenja skozi žrtvovanje in pokoravanje neki božanski osebi, ki je bila barbarsko umorjena in čez tri dni vstala od mrtvih: to zgodbo so sprejeli apostoli. In v tej zgodbi politični, ekonomski ter moralni pogledi Kristusa niso pomembni: pokora je vse; in odrešenje bomo dosegli z našo vero v to, ne z deli ali mnenji (drugačnimi od tega posebnega stališča), ki se nanašajo na praktične stvari.

Druga je zgodba preroka, ki je izgubil svojo glavo, potem ko je izrazil nekaj zelo zanimivih mnenj o praktičnem ravnanju, tako na osebnem kot političnem področju, katera so zdaj tako pomembna, da jih tiskamo, ter poučil svoje učence, kako jih bodo izvedli v svojem vsakdanjem življenju; zanj se verjame, da je neka legendarna oblika boga; in pod to pretvezo je bil obsojen ter utrpel kruto izločenje v veri, da bo vstal od mrtvih in se vrnil v vsej slavi, da bo vladal prenovljenemu svetu. V tej obliki so

Jezusova politična, ekonomska in moralna stališča zelo pomembna kot vodniki človeškega obnašanja; ostalo je zgolj psihopatija in praznoverje. Poročila o vnebovzetju, partenogenetičnem rojstvu, ter še bolj neverjetni čudeži so zavržene iznajdbe; in take prigode, kot je pogovor s hudičem, uvrščamo med slične razgovore, kakršne so zapisali Sv. Dunstan, Luther, Swedenborg in Blake.«

Del tega je sila zabaven. G. Shaw je izbral en ducat odlomkov iz celega evangelija, jih napačno razložil in napačno uporabil, da bi potem ugotovil, kako je vse drugo zgolj psihopatija in praznoverje. To nas spominja na tisti slavn način, kako skuhati olivo. V škranca damo olivo, škranca nabašemo v prepelico, to v kokoš, kokoš v gosko, gosko v purana; to spečemo, nakar vržemo ptice stran ter pojemo olivo. Popolnoma se strinjam s tistimi odlomki, za katere pravi, da imajo vrednost, ker kažejo na človeško ravnanje. Ugovarjam zgolj njegovi predstavi, da bi katerikoli učitelj z Vzhoda bil tako neumen, da bi smatral svoje sijajno pravilo, katerega smoter je osvoboditev tistih, ki se umaknejo v samoto, pred motnjami materialnih življenjskih zadev ali želja, da bi se moralo nanašati na skupnost v širšem smislu.

Zdaj pa lahko postavimo celoten problem Jezusovega življenja pod svetlobo tega, kar vemo o religijah Vzhoda, od Patandžalijeve 'Joge' do čaščenja Dioniza in Attisa.

»JOGI JEZUS.«

(To in nadaljnjih sedem naslovov poglavij je mojih, ne Shawjevih.)

Jezusovo življenje, če spustimo mistično rojstvo in smrt, je v celoti značilno za 'svetega moža' Vzhoda. Edino poročilo o njegovem otroštvu nam podaja Luka II, 42 - 52: »Ko je dopolnil

dvanajst let in so po običaju praznika šli v Jeruzalem ter se po končanih prazniških dneh vračali, je deček Jezus ostal v Jeruzalemu in njegovi starši tega niso opazili. Misleč, da je pri družini, so šli dan hoda ter ga iskali med sorodniki in znanci. In ko ga niso našli, so se vrnili v Jeruzalem in ga iskali. Po treh dneh so ga našli v templju, ko je sedel sredi učiteljev, jih poslušal ter povpraševal. In vsi, ki so ga slišali, so strmeli nad njegovo razumnostjo in njegovimi odgovori. Ko so ga starši zagledali, so se zavzeli in njegova mati mu je rekla: 'Otrok, zakaj si nama to storil? Glej, tvoj oče in jaz sva te žalostna iskala.' In rekel jima je: 'Kaj sta me iskala? Ali nista vedela, da moram biti v tem, kar je mojega Očeta?' Toda ona nista razumela besed, ki jima jih je izrekel. In vrnil se je z njima ter prišel v Nazaret in jima bil pokoren. In njegova mati je vse to ohranila v svojem srcu.« To je povsem naraven pripetljaj, ki se ga spominjajo in imajo za vrednega omembe iz zgodnjega življenja nekega učitelja. Bil je zelo bister ter zelo zgodaj razvit deček; in do svojih staršev se je obnašal zgledno. (Sicer bi pokvarilo avtorjev namen prikazati čudežnega dečka; kajti njegov smoter je dokazati, kako mistične prakse lahko spreobrnejo običajnega človeka v genija). Med njegovim dvanajstim letom pa do tridesetega leta o Jezusovem življenju ne vemo ničesar. Ni nobene evidence, če ni nemara delal kot tesar. Med diskusijo o tem, ali je prišel iz Galileje ali ne, ki smo jo poprej navedli, je padlo vprašanje, če ni vendar tesarjev sin. In mar ti niso njegovi bratje? Nihče ne reče 'Mar ni tesar?' Kakor bi obstajala rahla skrivnost v zvezi s tem, kaj je počel tja do svojega tridesetega leta.

Vsakomur, ki je seznanjen z religioznim življenjem Vzhoda, to ni nobena skrivnost. Evidentno je (bo vsak od njih rekel), da je Jezus zaslišal klic religioznega življenja že kot mladenič, nato našel guruja ali učitelja ter postal njegov učenec. Nato je, ali kot polno razviti Adept, ali pa vsled smrti njegovega učitelja, prišel iz svojega skrivališča v svet, pripravljen vzeti k sebi svoje lastne učence. Z

njimi potuje po deželi, preživljajoč se, kakor je v navadi pri takih ljudeh, ki se odrečejo svetu, od dobrin, ki jih vselej ponujajo v dar navadni verni ljudje. Svoje učence pobere v različnih krajih; izbrani manjšini od njih nameni poseben in tajen poduk o spiritualnem razvitju, ostale pa razpošlje kot nekakšne izvidne glasnike in agente s preprostim sporočilom, da pripravijo ljudi na njegov prihod.

Pravtako je za vzhodnjaške 'svete može' zelo značilno, da blestijo v dialogu z 'Zahidi' ali pravovernimi. Sprva stori nekaj nekonvencionalnega in zaveže jezike tistim, ki se mu približajo. Obstajajo nešteti primeri v spisih Sufijev in dervišev, kakor tudi v indijskih poročilih o življenjih 'svetih mož'. Ni se nam potrebno še naprej truditi v tej smeri.

In ti Jezusovi izreki, ki jih g. Shaw upošteva, vsi nakazujejo takšen način življenja. Vzemimo par starodavnih izrekov Patandžalija. »Joga je zamejevanje miselne snovi, da bi ne privzemala določenih oblik.« To je vsa definicija 'Joge'. Um moramo osredotočiti na 'sijajno bitje iznad vsakega trpljenja', ali nekaj takega; in če 'mislimo in skrbimo za jutri', je to motnja. Nadzirati je treba misel 's prakso in nenavezanostjo', kar je kasneje definirano na nasleden način: 'tisti rezultat, ki ga dosežejo oni, ki se odrečejo svoji želji po videnih ali slišanih stvareh, in želijo nadzirati stvari, je nenavezanost'. To je istovetno s priporočilom, da ne smemo dopustiti, da bi nas afekti in strasti motili v osredotočanju uma.

Nadalje izvemo, da 'žalost, miselno zmedenost, telesno trzavico, nepravilno dihanje, spremlja nezmožnost koncentracije'. Primerjajmo Jezusove besede, 'naj mrtvi pokopljejo svoje mrtve, vi pa pridite in mi sledite.' Nadalje, 'prijateljstvo, milost, zadovoljstvo, brezskrbnost, na katere mislimo ob razmišljanju o temah, kot so srečen, nesrečen, dober in zal, eno za drugim, umirjajo um'. Primerjajmo to z Jezusovim podukom, da naj ljubimo svojega bližnjega kot samega sebe. Ne smemo negovati

neprijaznih misli in tudi ne strastnih misli, ker vse to razburja um.

Pravtako moramo razmisliti o sledeči Pantandžalijevi frazi, 'bol rojevajoče prepreke so neznanje, sebičnost, navezanost, odbojnost in oklepanje življenja. Neznanje se nanaša na to, kar ni večno, na nečisto in boleče, ne-sebstvo pa pomeni večno, čisto srečno sebstvo. Egoizem je istovetenje vidca z orodjem videnja (se pravi, telesom duše). Navezanost se nanaša na to, kar temelji na užitku. Odbojnost pa na to, kar temelji na bolečini. Stekanje skozi lastno naravo, ki ga gojijo tudi učeni, je oklepanje življenja.' To je bistveno učenje Jezusa, kar v vsakem oziru odobrava tudi g. Shaw.

Še dosti več bi lahko povedali, a se mi zdi to dovolj v dokaz jasne istovetnosti Jezusovega učenja z univerzalnim in dosti starejšim učenjem. Ne obstajajo nobene nove teme.

Kar se tiče življenjskega načina Jezusa, pa moramo vzeti pravtako v obzir, da je redno 'odhajal v puščavo molit'. To je običajna praksa vsakega vzhodnjaškega Jogija: bistveno je, da ga nič ne moti med meditacijo. Lahko navedemo Kšurika Upanišado, ki svetuje 'tihi kraj', kakor tudi S'vetasvatara, ki pravi,

»Kraj naj bo čist in brez prodja in peska.

Brez ognja in dima ter vodnih mlak,

Tam, kjer nič ne razburja misli, niti žali pogleda,

V votlini, zavarovani pred vetrom, naj se človek

Nastani.«

Moč izvajanja različnih čudes pravtako podarja 'Joga'. Patandžali pravi, »Če izvajamo Samijamo na obliko telesa, zablokiramo pri drugem človeku moč zaznavanja oblik in mu ločimo moč izpoljevanja v očesu, tako postane Jogijevo telo nevidno.« To povsem razloži čudež, ki ga omenja evangelij, »prijeli so kamenje, da bi ga kamenjali, on pa je odšel sredi njih svojo pot.«

Patandžali nadaljuje, »Karma je dveh vrst, ena zgodaj rodi sadove, druga pozno. Če izvajamo Samijamo na to, ali če uporabljamo znamenja, imenovana Arishta, slutnje, potem Jogi natančno ve, kdaj se bo njegovo telo ločilo.« To nam razloži, kako je Jezus napovedal čas svoje smrti.

Od Patandžalija tudi zvemo, da 's koncentracijo na sapnik, odpravimo lakoto', kar nam razloži, kako Jezus ni mogel podleči skušnjavi Satana, da bi kamenje spremenil v kruh.

Nadalje preberemo, da se Jogi, 'z obvladovanjem toka Saman, obda z sijajem', kar gre na rovaš Transfiguracije; in spet, 'če izvaja Samijamo na odnos med Akašo in telesom', potem Jogi postane lahek kot bombažna volna, se dvigne v nebo; in mu postane dviganje v zrak najbolj naravna stvar na svetu.

Ni nam potrebno nadaljevati. Vsi pisci o Jogi nam govorijo o ostalih močeh, kot je zmožnost hoje po vodi, razmnoževanje hrane in ozdravljanje bolezni. Vsakdo, ki je seznanjen z literaturo o tej temi, je absolutno primoran brati zgodbo o Jezusu taumaturgu kot poročilo o 'svetem možu', ki je uspel v vseh teh praksah in dosegel vse te moči.

Te so pravzaprav vse ena sama moč, mimogrede. V teoriji so vse stvari privid, ki ga povzroča neznanje, in tisti, ki je premagal neznanje z realizacijo resnice »Jaz in moj Oče sva eno«, (pod realizacijo ne mislimo zgolj formulacijo miselne predstave, da je tako, temveč nekaj dosti globljega) ta pozna posreden vzrok, ki je 'fin', za razliko od 'grobega', in spiritualen v svoji naravi, tako da s preoblikovanjem moči uma in tega stanja, ki povzroči privid gravitacije ali neprepustnost materije, on lahko odpravi te pojave in se dvigne v zrak ali gre skozi kamniti zid. (Če hočemo, da bi ne slišali zvona, ki zvoni blizu nas, je potrebno zgolj postaviti ga v vakuum. Vse pojave pogojujejo določene okoliščine; in če ukinemo pogoje, v katerih se pojavljajo, jih lahko preprečimo. Vse materialne stvari »so« 'prividi, ki jih povzroča nevednost'. Profesor Elihu Thomson mi je nedavno pisal, da morajo naše

ideje o vseh pojavih temeljiti na 'neke vrste nečem, za kar vemo, da obstaja, vendar tega ne moremo celovito opisati', in vsi pojavi morajo biti podvrženi - končno - zakonom elektricitete. Električni tok je sam torej en primer 'materije, ki prehaja skozi materijo', če uporabimo star in vendar še bolj nevešč pojem; in za nas je prehajanje skozi kamniti zid zgolj vprašanje vedenja o tem, kako postaviti naša telesa in zid v take električne okoliščine, ki jih zahteva ta pojav. Besede kot so 'trden', 'materialen', so zgolj obrazci creda nevednosti.)

Zgornja diskusija o predmetu je bila skrajno poenostavljena; a verjamemo, da bo veljala za prepričljivo.

»JUDOVSKI PREROK JEZUS.«

Ta element v značaju Jezusa ne potrebuje nobene elaboracije. Očitno je iz mnogih odlomkov, ki smo jih že navedli v tem eseju, da je on zgolj nadaljeval izročilo Izaije, Jeremije in Ezekiela, v odlomkih kot je na primer Matej XI, 21 - 24, ki smo ga navedli zgoraj kot evidenco Jezusove nagnjenosti do rabe groženj. Primerjajmo Izaijo XVII, 1: »Izrek o Damasku. Glej, Damask bo izginil kot mesto in bo kup razvalin.« Obstaja še dvajset drugih takih odlomkov.

Gorja, izrečena proti pismoukom in farizejem so natančno vzporedna Jeremiji XXIII, 1 - 4: »Gorje pastirjem, ki pogubljajo in razpršujejo ovce moje paše, govori Gospod. Zato tako govori Gospod, Izraelov Bog, zoper pastirje, ki pasejo moje ljudstvo; vi ste moje ovce razpršili in jih razkropili ter jih niste iskali. Zdaj kaznujem na vas vaša hudobna dejanja, govori Gospod. Jaz zberem ostanek svojih ovac iz vseh dežel, kamor sem jih razkropil, in jih zopet pripeljem na njihov pašnik, da se bodo plodile in množile.« Obstajajo še nešteti podobni odlomki.

Dolg odlomek iz štiriindvajsetega Matejevega poglavja, in ponovljen tudi pri ostalih dveh sinoptikih, je natančna vzporednica Danielu XII, 1 - 3: »Tisti čas nastopi Mihael, veliki knez, ki se poteguje za sinove tvojega ljudstva. To bo čas stiske, kakršne ni bilo, odkar so narodi, do tistega časa. A v tistem času bo tvoje ljudstvo rešeno: vsi, ki jih najdejo zapisane v knjigi. Mnogi izmed teh, ki spijo v prahu zemlje, se bodo prebudili: nekateri za večno življenje, drugi za sramoto in večno gnusobo.«

Jezus celo omenja Daniela pri Mateju XXIV, 15 kot svojo avtoriteto. Povratek Bogu, kesanje ljudi in obnova kraljestva, to so praktično edine teme Jezusa, domoljubnega hebrejskega preroka. Sufficit.

»JEZUS KOT TIPIČNI BOG AZIJE. (S PRIDEVKI IZ EGIPTA, GRČIJE IN RIMA)«

Preden začnemo ta predmet, bo dobro, če za trenutek malo pokukamo v zgodovino. Azija je bila v tistem času nekako prisiljena odpreti se zahodnemu svetu. Aleksander Veliki je prodril v Indijo, vojna med Grčijo in Perzijo se je končala, in ravno dovolj časa je bilo na razpolago, da se vzpostavi trgovinska in ideološka izmenjava. V Egiptu so se živi še spominjali padca Ptolemeja, Aleksandrija je bila še vedno zakladnica učenosti, navkljub razdejanju, ki ga je povzročil Cezar.

Sirija je bila geografsko absolutno žarišče teh treh glavnih tokov.

Rim je širil civilizacijo, vsiljujoč Pax Romano nomadskim plemenom in divjaškim kolonistom, tako da so bila življenja trgovcev relativno varna in njihovo imetje zavarovano. Ljudje so začeli na veliko in široko potovati, tako da je nastajanje novih idej bilo možno in domala nujno. Še danes ne moremo opazati kaj takega; britansko zavojevanje Indije je bilo sredstvo za

orientalizacijo evropskega mišljenja, in rezultat danes je, kakor je bil tudi tedaj, da je zopet nastala možnost za neko sintetično religijo.

Ti trije glavni vplivi so bili torej na delu - v Siriji. Proti njim je bilo nepremagljivo praznoverje in trdovratnost pravovernih Judov, ki so se trmasto in uporno oklepali Mojzesa in Prerokov. Vendar se judaizem ni nikoli zares zakoreninil v Izraelu. 'Izgubljenih deset plemen', in celo Judah in Benjamin, so se vedno 'klanjali tujim bogovom', vztrajajoč na tem, da je Jehovo najbolje častiti pod titulo Kralja ali 'Moloha', tako da so k njemu svoje otroke vodili skozi ogenj, gradili 'gaje' in 'vzvišene prostore', kjer so gojili prostitucijo, moško in žensko, in se celo predajali skrajni idolatriji, čaščenju izrezljanih ali vlitih podob. Treba je samo prebrati preroke, in se bomo na smrt dolgočasili vsled njihovih večnih diatrib proti vsem tem praksam. Večina njih sploh ne govori o ničemer drugem - tako da jih ne moremo niti navajati, temveč bi jih morali ponatisniti.

Najdemo Ezekijela, kako naskakuje kamnito ploščo in nanjo naslika mesto Jeruzalem, zgradi obrambno utrdbo, postavi en hrib v bran, postavi tabor naokrog in besneče ovne, in železen bazen med njim in pravim mestom, vse po najboljših principih simpatetične magije. (Ezekijel IV, 1-2.) In v poglavju V zažge lase, in jih odreže in raztrosi, z enakim namenom; in (spet v poglavju IV) skuha svojo hrano z govnom, da bi storil tako, da bi Judje jedli svoj onečaščen kruh med Pogani.

Hosei zapove Bog, da vzame »vlačugo za ženo«, s katero zaplodi potem celo vrsto nezakonskih otrok ter jih poimenuje z 'nesrečnimi' imeni, da bi povzročil še več težav svojim nesrečnim rojakom.

Celo zapiski Kraljev kažejo, da niso, poleg nekaj tujih vojn, počeli drugega, kot krojili pravičnost v očeh Gospoda, z odpravljanjem 'gnusob' ali zla v očeh Gospoda, tako da so jih vračali nazaj, tako kakor so kasneje apostoli zapravili polovico

svojega časa za grajanje Kristjanov zaradi njihovih vseh vrst zlohotnih zločinov, da ne rečemo nič o slučajnih pregrehah.

Vseskozi je razvidno, da Otroci Izraela niso nikoli bili vredni svojih prerokov, katere so vsekakor okamenjali, razkosali in kako drugače ugonobili.

V Herodovem času pa je bilo huje kot kdaj koli prej. V času prenove templja je bil majhen preporod, toda če pregledamo Knjige Makabejcev, bomo videli, kako majhen preostanek Judov je še v resnici obstajal. Nekaj dni potovanja iz Jeruzalema je že bila Samaria, s katere prebivalci niso Judje imeli 'ničesar skupnega', dočim so znotraj obzidja samega templja prebivale vojskujoče se sekte Farizejev in Saducejev ter mnoge druge.

Predstavljajmo si zdaj tiste omenjene tri tokove, kako so udarili skupaj v to žarišče templja, pod zaščito rimske vlade, ki je bila tako razumna glede religiozne strpnosti, kakor danes britansko kraljestvo. Te tokove moramo zdaj podrobneje preučiti.

Zatorej preglejmo na hitro različne azijske religije; našli bomo mnoge bistvene značilnosti, ki so praktično univerzalne; razlike obstajajo zgolj v nepomembnih lokalnih variacijah.

Upam da se ne bom preveč oddaljil od učenja dr. J. G. Frazerja - ponosen sem, da sem ponižen član kolegija, čigar je on tako časten ponos - če poskušam povzeti žitne, vinske, sončne, lunarne, falične in ostale kulte, z naznačitvijo nečesa, kar je vsem skupno, namreč to, da posedujejo nek periodični cikel.

Kakor zgodovina, se tudi narava ponavlja. Karkoli v Naravi najbolj negujemo, karkoli smatramo za najpomembnejše za naše življenje in veselje, to praznujemo; vsa praznovanja so lirična ali dramatična, tako izberemo trenutek zmage našega 'heroja' nad smrtjo, bodisi da je to prenovitev zemlje spomladi ali prenovitev sonca ob zori.

V vseh takih dramah je torej osrednja točka smrt in preporod tega, kar nas pač odrešuje (od lakote ali česarkoli pač), z eno besedo, »Našega Odrešenika«. (Tu nočem vključevati privržnosti

katerikoli posebni doktrini o izvirnem vzroku takega praznovanja; dejstva stojijo na katerikoli osnovi.)

Pravtako si velja zapomniti, da ta praznovanja izvorno niso bila samo takšna; zgodnji zemljani, katerih zgodovina in geografija sta bili omejeni na nekaj let in nekaj milj, niso imeli naše današnje gotovosti, da se bo narava prenovila, in približevanje zime se jim je zdelo kot katastrofa. Sprva divjaki niso sejali nobenih semen; preprosto so opazali, kako stvari znova rastejo. Ko je nek genij dovolj globoko dojel vzrok in učinek, da ga je to navedlo v obdelovanje zemlje, je bila to neke vrste magija, neposredna človekova konspiracija, da zavouje naravo - in tako je tudi bilo. Zatorej je posejal zemljo z vsako vrsto formalnosti, da bi si pridobil naklonjenost neznanih sil, ki predsedujejo nad usodami zemlje. Ko potemtakem zvemo, da so naraščanje Nila pripisovali točenju solz Izide, in ko zvemo, da je Izis, Velika Mater Narave, objokovala smrt Ozirisa, žetev pšenice, potem razumemo, da so pšenico metali v reko, kakor bi dajali nekaj, kar bi lahko objokovala! A ko so Ozirisa kasneje poosebili kot človeka ali človeka-boga, se je ritual kmalu razvil v razkosanje nekega moškega, ki je predstavljal Ozirisa, in metanje njegovih udov v reko, namesto dejanske pšenice. In ker je bil Kralj dežele odgovoren za prosperiteto ljudstva, kaj bi bilo bolj naravno, kot to, da žrtvujejo Kralja samega? V stotinah plemenih se je to dejansko dogajalo; Kralj je moral trpeti osebno. To je veljalo tudi za dnevno žrtvovanje v nekaterih primerih. Toda divjaki so pogostejše skušali prevarati Naravo, da so navadnega človeka preoblekli v Kralja, mu izrazili čaščenje in ga nato ubili.

Zgornje ni nek dejanski primer v vseh podrobnostih, toda zadostovalo bo za prikaz dela občega rezoniranja, ki je privedlo do običaja periodičnega žrtvovanja človeka, oblečenega v Kralja. Bralec naj vzame v roke *Zlato vejo* in preuči predmet v vseh obdelanih (in celo preobsegajočih) podrobnostih. Ako s to poglavitno idejo obreda povežemo še nekaj razvidnih točk

ceremoniala, kot je predhodno posvečanje silam Narave s čiščenjem z vodo in posvetitvijo z ognjem, bomo tako sposobni preučiti magikalno življenje Jezusa kot tipičnega aziatskega boga. V tem svojem značaju, kakor zapažamo, Jezus ne izvaja čudes (razen v dvomljivem primeru ozdravitve ušesa Malhusa, opisanega samo v enem Evangeliju, in še ta je najmanj verodostojen in najočitneje ponarejen, Lukov), a dočim se on ponaša z silnimi močmi, se jih ne potruži izvesti. Zgodba je v celoti čudežna, toda čudeži so izvedeni na Jezusu, ne izvede jih on. Prava izjema tega pravila je po vnebovzetju, kjer se on, navkljub prikazanju Tomažu in njegovi želji po hrani, prej obnaša kakor Cheshireska Mačka iz »Alice v Čudežni deželi«, pojavljajoč se in izginjajoč kakor duh.

Končno smo pripravljeni, da primerjamo zgodbe, ki govorijo o Jezusovem življenju, z zgodbami sličnih božanstev; pri tem si bomo pomagali, da bomo naslovili naš paragraf -

»MANJŠI MISTERIJI.«

1. *Brezmadežno Spočetje.*

Praktično je za vse heroje antike bilo rečeno, da so jih rodili božanski očetje, ali včasih božanske matere.

Herakles je bil sin Zeusa, ki je storil, da je noč trajala osemindirideset ur, da bi lahko ustvaril 'mak' siccar'; Romul in Rem sta bila sinova Marsa; Aleksander sin Apolona in tako naprej. Bolj dokončni polbogovi od teh so bili enako srečni glede svojih staršev; Nana, Attisova mati, je zanosila na čudežen način brez posredovanja moškega. A posebej želimo opozoriti na zgodbo o Dionizu. Semelo je oplodil Zeus v obliki bliska. Hera (ime nenavadno spominja na Heroda) je hotela pokončati dete, toda Zeus ga je skril v svoja 'meča', če uporabimo biblijski izraz.

Blisk strele je 'božanski ogenj'; kakor beremo v Apostolskih Delih II, 3, 4: »In prikazali so se jim razcepljeni jeziki, kakor plameni, ki so se porazdelili ter obstali nad slehernim po eden. In

napolnjeni so bili vsi s Svetim Duhom ...» Ta simbolika ni slučajna. Hebrejska črka Šin ima obliko trojnega plamena; pomeni zob; njena številčna vrednost je 300, kar je istovetno z izrazom Ruah Elohim, Božji Duh ali Duh Bogov. (V judovski mistiki se ta črka uporablja tako kot sinonim za to božansko ime.) Ime Jezusa ali Jehešuae se v hebrejščini tvori tako, da se sredi imena Jehovah vstavi črko Šin. (Temu bodo, seveda, jezikoslovci oporekali. Gre za razliko med lingvističnim, ali ljudskim, pogovornim - Jošua, in kabalističnim - Jehešuah, dojemanjem stvari! Pravtako gre tu za simbolizem emancipacije človeka inteligence, duha, nad slepimi silami naravnih elementov, Tetragram-Jehovah versus Pentagram-Jehešuah. Op.p.) To predstavlja ublažitev tega strašnega Božanstva z vplivom Duha, Spiritusa. Od tu izvira enakost med Jezusom in Jošuo, 'odrešenikom', »kajti on bo svoje ljudstvo odrešil grešnosti.«

Da bi tej zgodbi dali dramatično obliko, moramo zgolj devico predstaviti kot impregnirano s tem ognjenim plamenom.

Tu nimamo prostora, da bi raziskali pomen imena Marija, ki je povezano z 'mare', morjem; (To je zanimiva besedna igra v hebrejščini, kakor tudi v latinščini. Miriam (hebr. 'Uporna'; op.p.) je Maim - Morje, s črko R - hieroglif Sonca - v njeni maternici. Podobno Šamaim - nebesa, Šin pred Maim, »Duh Boga brodi po Morju.«) tako je rojstvo rezultat mistične poroke ognja in vode. Na to temo so bili napisani celi zvezki.

2. Beg v Egipt.

Egipt v hebrejski simboliki vedno pomeni 'temo'. Tako lahko razumemo beg v Egipt kot skrivanje semena v zemljo, tako rešivši ga pred strašnimi silami zime.

3. Jezusov krst.

Izognili se bomo vsaki izdelani analizi imena Janez, bomo pa zgolj izpostavili poroko ognja in vode, sonca in dežja, ki družno povzročita rast žita in trte, kajti pri Janezu I, 32, lahko

preberemo: »In Janez je pričeval: 'Videl sem Duha, ki je prihajal kakor golob z neba in ostal na njem.« Golob je običajen simbol ustvarjalne sile, tako moške kot ženske. Kasneje se je to predstavilo v iniciacijskih obredih kot 'prečiščenje z vodo in posvečenje z ognjem' kot predpogoj za kandidata preden vstopi v tempelj, se pravi, postati mora novorojeni novic ali junak misterijev, ki se v njem obhajajo.

4. Pozdrav.

(Janez I, 47 - 49.) »Ko Jezus vidi, da Natanael prihaja k njemu, reče o njem: 'Glej, pravi Izraelec, v katerem ni zvijače.' Natanael ga vpraša: 'Od kod me poznaš?' Jezus mu odgovori: 'Preden te je Filip poklical, ko si bil pod smokvinim drevesom, sem te videl.' Natanael mu odgovori: 'Učenik, ti si božji Sin, ti si Izraelov kralj.'«

Tu smo priča razglasitvi heroja za kralja in Boga, kakor dandanes ob karnevalih, kakor tudi v starih obredih Ozirisa, Saturna, Marduka in Tezcatlipoca pred tremi tisočletji, tako kakor v vseh obredih narave-boga, brez izjeme. Nameravana žrtev mora biti identificirana kot Kralj-bog formalno, da ga neka pomembna oseba prizna kot takega. Tudi Janez, in različni učenci, ga tako proglasijo, in nihče, ki tega ne stori, ni omenjen.

5. Kanski čudež.

Znova se pojavi Dioniz; prvi Jezusov čudež je bila pretvorba vode v vino, kar je točno to, kar je storil Dioniz; trta je alkemik, ki pretvori nebeški dež v sadni sok. In Jezus je rekel »Jaz sem trta.« Janez piše (II, 11): »Tako je v Kani galilejski Jezus storil prvi čudež ter razodel svoje veličanstvo - in njegovi učenci so verovali vanj.« Vsekakor z velikim razlogom!

V Janezovem Evangeliju, ki je v mnogih ozirih najboljši za naš smoter, razen da v njem ni omembe brezmadežnega spočetja, (kakor bomo takoj videli, zgodbe o rojstvu ni v odgovarjajočih

misterijih pri koncu življenja; Janezovemu ritualu manjka ta poseben moment;) temu čudežu takoj sledi čiščenje templja.

6. Čiščenje templja.

Janez II, 13 - 16: »Bila pa je blizu judovska pasha in Jezus se je napotil v Jeruzalem. V templju je našel prodajalce volov in ovac in golobov in menjalce denarja, ki so tam sedeli«.

S tem moramo primerjati Attisove misterije, kjer bi svečeniki v svoji vnemi navalili skozi mesto, bičajoč vsakogar z biči, v nekih primerih z noži, s katerimi so se ravnokar sami porezali, nihče se jim ne upa upreti. Tu je nemara nekaj povezave z rabo cepca pri otepanju žita; ali prej, zamah biča v bistvu lahko predstavlja zamah pri žetvi ali košnji; a naj bo to zgolj domneva. Bralec se bo strinjal, da je težko verjetno, da bi vsi ti trgovci v templju, številni ljudje, obkroženi z aktivnimi sužnji velike telesne moči, dovolili enemu samemu človeku, oboroženem zgolj z »bičem iz malih šib«, pregnati se ven. Zgodovinsko je zgodba nesmiselna; toda kot del svetega običaja takoj ustreza sliki. Povsem na isti način bi takoj človeka zbili na tla, če bi ta v nas vrgel kepo papirja, toda na Pustni Torek bi se zgolj smejali in mu jih zmetali nazaj še več. (Vsak karneval ima 'Gospoda Nereda', 'Škofa norcev', ali 'Opata Abotnosti', ki si lahko privošči ravno to svoboščino. Glej Frazerjevega *Grešnega kozla*.)

Takoj opazimo tesno povezavo tega obreda bičanja ljudi z velikim osrednjim misterijem celotnega življenja Boga. Prav naslednji verz to razloži. Jezus je »to storil« z zelo dobrim razlogom.

7. Prerokba smrti in vnebovzetja.

Janez II, 18 - 21. »Tedaj so se oglasili Judje in mu rekli: 'Kakšno znamenje nam pokažeš, da smeš tako delati?' Jezus jim je odgovoril: 'Poderite ta tempelj in v treh dneh ga bom postavil.' Judje so tedaj rekli: 'Šestinštirideset let se je zidal ta tempelj in ti

ga boš postavil v treh dneh?' On pa je govoril o templju svojega telesa.«

Toda nobene povezave ni med bičanjem ter 'znamenjem'. Nobeno znamenje ni podano; in nobeno opravičilo. A če vzamemo to simbolično kot del rituala, je vse jasno. »Zakaj bičaš te ljudi?« »Jaz sem bog, ki bo umrl in znova vstal.« Ta odgovor zadostuje. Vse je del igre.

Templja se ne more uničiti in znova postaviti dokler se ne izpolni preostali del formule. Tu ne morem iti v celotno zgodovino bičanja - najpopularnejšega med vsemi britanskimi športi - a poleg zgoraj podane razlage obstaja še razlaga fraze »Hekas Hekas Este Bebeloi«, kar je svarilo profanim, da se umaknejo iz sosesčine. V Novi Gvineji se uporablja raglja, ki se vrti okrog glave in katere zvok prežene vse neposvečene. To se mi zdi najverjetnejša razlaga, če že ne zadostujejo druge.

Trenutek za premor. Pojdimo skozi vse te točke še enkrat. Imamo

1. Rojstvo
2. Skrivanje v 'temi'. (To dvojje ni podano pri Janezu.)
3. Krst z vodo in ognjem.
4. Oklic, trikrat ponovljen.
5. Večerja, na kateri se voda spremeni v vino.
6. Bičanje.
7. Smrt in napovedano vstajenje.

Vse to se dogodi že ob samem prvem pojavu Jezusa; kajti pri Janezu točki 1 in 2 manjkata.

Nato pride krst, in potem, »dan kasneje« (Janez I, 35), ga Janez in še dva učenca proglasijo za Kralja in boga. »Naslednji dan« (Janez I, 43) Filip in Natanael priznata svoje barve. »Tretji dan« je poroka, Jezus naredi vino; »čez nekaj dni« Janez II, 12., kakor hitro v bistvu »pride dan judovske pashe« (Janez II, 13), pride do končnega prizora.

Tako imamo sedem incidentov v Janezovem ritualu;

1. Krst.
2. Prvi oklic.
3. Drugi oklic.
4. Tretji oklic.
5. Stvarjenje vina.
6. Bičanje.
7. Prerokba smrti.

Vsakdo, ki je seznanjen z ritualom, ima nek formalen občutek za stvar. V antičnih misterijih je bil običajen nekakšen prolog, ki ustvari vzdušje drame, da bi pripravil kandidatov um na tisto pravo stvar. Ali pa so se misteriji odigrali izza globljega zastora za postulante nižjega ranga. (Visoko rangirani masoni vedo, da je Tretja stopnja le pajčolan Osemnajste in Osemnajsta pajčolan Tridesete.)

Če bi morali najti odrske smernice, jih moramo zdaj priklicati, kasneje ponavljajoč jih na širši skali, kar bo silovito potrdilo naše stališče.

Posebej rotim bralca, da je pozoren na to gnetenje teh simboličnih incidentov, začevši nekaj dni pred pasho in končavši na ta dan; in pravtako na to, da se nič takega sicer ne dogodi skozi ves Evangelij, vse do zadnje Pashe v poglavju XII. Med tem je Jezus običajen čudodelnik in pridigar; nič ne kaže na obred. Toda dogodki na koncu njegovega življenja se nagnetejo na par dni, tako kakor smo nakazali zgoraj.

»VEČJI MISTERIJI.«

(Tako kakor Janez izpusti Brezmadežno Spočetje, izpusti tudi Transfiguracijo, ki hoče temu odgovarjati na koncu stvari.)

1. *Maziljenje*. (Šest dni pred Pasho)

Janez XII, 1-3, 7. »Šest dni pred veliko nočjo je Jezus prišel v Betanijo, kjer je bival Lazar, ki je bil umrl in ga je Jezus obudil od mrtvih. Tam so mu napravili gostijo in Marta je stregla, Lazar pa je bil eden izmed tistih, ki so bili z njim pri mizi. Jezus je rekel: 'Pusti jo, za moj pogrebni dan ga je prihranila.'«

Obstaja običaj umivanja novorojenčka (novinca); obstaja običaj maziljenja mrtvega z oljem. Pravtako obstaja običaj maziljenja kralja z oljem pred oklicom in kronanjem.

2. *Oklic*. (Pet dni pred pasho ali Veliko nočjo)

Janez XII, 12 - 15. »Ko je drugi dan velika množica, ki je prišla na praznik, slišala, da prihaja Jezus v Jeruzalem, so vzeli palmove veje, mu šli naproti in klicali: 'Hosana, blagoslovljen, ki prihaja v gospodovem imenu, kralj Izraelov.' In Jezus je našel osliča in je sedel nanj, kakor je zapisano.«

Bralec naj ne prezre, kako tesno to odgovarja 'pozdravu' pri Janezu 1; le da je bolj ceremonijalno.

Primerjajmo s Frazerjem (Adonis, Attis, Oziris, 3. Edicija, Vol. 1. 266): Gotovo so bili Rimljani seznanjeni z Galli, poženščenimi svečeniki Attisa, pred koncem Republike. Ta brezspolna bitja, v vzhodnjaških kostumih, z majhnimi podobami, visečimi na njihovih prsih, so videti kot običajna scena na ulicah Rima, ki so jih prehodili v procesiji, noseči podobo boginje in prepevajoči svoje himne ob glasbi cimbal in tamburinov, flavt in rogov, medtem ko so ljudje, impresionirani nad fantastično predstavo, ganjeni od divjih zvokov, metali miloščino vanje v obilju, in zakopavali podobe in njihove nosilce pod množtvom vrtnic.«

Dioniz, pravtako, je prišel iz Sirije in Indije, jahajoč na oslu, v spremstvu satirov in nimf v triumfalni procesiji, ki ga je pozdravljala kot Odrašenika in Boga.

Nato sledi nadaljnji razglas. Janez XII, 28. »'Oče, poveličaj svoje ime!' Tedaj je prišel glas z neba: 'Poveličal sem ga in ga bom še poveličal.'« (Če je Jezus resnično vstopil na tak način v

Jeruzalem, kjer je majhen rimski garnizon ustrahoval uporno in fanatično prebivalstvo, potem bi Pilat ne rabil hiteti s križanjem Jezusa, in z nekaj ducati kolovodij, kot delom vsakoletnega karnevala, bi to bilo povsem neškodljivo.)

Tu sta nebo in zemlja morala biti priči Jezusovega bogovstva (Primerjaj zapis o ognju in vodi v Brezmadežnem spočetju in Krstu. Ogenj predstavlja nebo, voda pa zemljo, v antični simboliki.)

3. *Poslednja večerja*. Janez XIII, 4, 5. »Vstal je od večerje, odložil vrhnje oblačilo, vzel prt in se opasal. Potem je v umivalnik vlil vode in začel učencem umivati noge ter jih brisati s prtom, s katerim je bil opasan.«

Tu je očitno ritualizem v polnem zamahu. Novi Kralj sprejme službo izvajanja te hlapčevske funkcije.

Jezus nato sam da namig Judi, da ga bo izdal (Janez XIII, 21,26, 30). »Po teh besedah se je Jezus v duši zgrozil in je zatrdil: 'Resnično, resnično, povem vam: Eden izmed vas me bo izdal!' Jezus odgovori: 'Tisti je, kateremu bom pomočil grižljaj in mu ga dal.' Pomoči grižljaj in ga da Judi, sinu Simona Iškarijota. Ko je torej vzel oni grižljaj, je takoj odšel. Bila je noč.«

Začudujoče dejstvo je, da Janez na noben način ne omeni »ustanove Evharistije«, kakor je podana pri sinoptikih, temveč to nadomesti z začaranjem Jude, čeravno je zelo podroben v opisu, saj zapolni pet od svojih enaindvajsetih poglavij z večerjo.

Poročilo Marka je naslednje: (Marko XIV, 22 - 25.) »Pri večerji je Jezus vzel kruh, ga blagoslovil in razlomil, jim ga dal in rekel: 'Vzemite, to je moje telo.' In vzel je kelih, se zahvalil in jim ga dal in so vsi iz njega pili, in rekel jim je: 'To je moja kri, kri nove zaveze, ki bo kmalu za mnoge prelita.«

Tu je podan Veliki Misterij, ki odgovarja Manjšemu Misteriju, ki je bil spovedan na večerji v Kani.

Zgodba zdaj postane na več načinov zelo zmedena; njene glavne točke so poznane vsem bralcem, in lahko opustimo podrobno navedbo.

4. *Bičanje*. (Marko XIV, 65; XV, 15, 19: Janez XVIII, 22; XIX, 1 itd.)

Spomnimo se, da je bil Dioniz skušan, žaljen in bičan s strani Penteusa. Cel ta prizor v Evripidovih Bakhantkah je nenavadno sličen Jezusovi skušnji.

Jezus je pravtako priveden pred religiozne in kraljeve avtoritete - osebe, katerih bogovstvo in kraljevstvo je on prevzel nase, da bi lahko umrl namesto njih - in oni ga obsodijo na smrt. Tu se moramo ponovno sklicevati na magikalni vzrok žrtve, ki je obnovitev moči kralja ali žita. Hlinjeni Kralj je zatorej obsojen, obenem pa si pozvani oficir (v tem primeru Pilat), bodisi da uvidi krutost te magije ali pa ne, obredno umije roke od tega, da bi duh žrtve povratno ne popadel njega.

Zdaj moramo preiti na obredno oblačenje in kronanje hlinjenega Kralja, kar smo že razložili, in na končni prizor križanja. Pri slednjem naletimo na solarno simboliko, ki se pojavi prvič, kajti poprej je bilo le malo namigov poleg dvanajstih učencev, eden med njimi izdajalec in preklet, kar nas spomni na dvanajst znamenj Zodiaka, ki obkrožajo Sonce, eden med njimi (Škorpion), gledano astrološko, je izdajalski in usoden. Prečka razpela je ekvator, ki ga Sonce prebrodi ob Spomladanskem Enakonočju, ko je baje Jezus umrl.

Tu moramo vsekakor navesti Frazerja, »Attis, Adonis, Oziris«: »Med bogovi vzhodnjaškega izvora, ki so ob zatonu antičnega sveta tekmovali med seboj za vdanost Zahodu, je bilo tudi staroperzijsko božanstvo Mitras. Velika popularnost njegovega kulta dokazujejo njegovi monumenti, ki so bili množično raztrošeni po vsem Rimskem Imperiju. Glede obojega, tako doktrine, kot tudi ritualov, je bil kult Mitre v mnogih točkah

podoben ne le religiji Matere Bogov, temveč pravtako krščanstvu. Sličnost je zaprepadla tudi same krščanske doktorje, in so si to razlagali kot delo hudiča, ki namerava speljati človeške duše od prave vere z lažnimi in rovarskimi ponaredki le-te. Tako so se španskim zavojevalcem Mehike in Peruja mnogi domorodni poganski rituali zdeli diabolični ponaredki krščanskih zakramentov. Z več prepričljivosti moderni študentje primerjalne religije pripisujejo sličnosti sorodnim in neodvisnim (*Ena od alternativnih teorij trdi, da gre za ruševine starejših civilizacij. Njena prednost je v tem, da se ne naslanja toliko na slučajnosti; in če se zgodi, da so zgodbe, kakršna je o Atlantidi, zasnovane na dejstvih, postane precej verjetna.*) stvaritvam človekovega uma v njegovih iskrenih, čeravno surovih, poskusih dognanja skrivnosti veselja ter uskladitve njegovega majhnega življenja njegovim strašnim misterijem. Kakorkoli že stvari stoje, nobenega dvoma ne more biti, da se je mitraična religija izkazala za močnega rivala krščanstvu, kombinirajoč svečan ritual z aspiracijami po moralni čistosti ter upanjem v nesmrtnost. Vsekakor je izid konflikta dveh religij nekaj časa bil videti neodločen. Poučni ostanek dolge bitke je ohranjen v našem festivalu Božiča, ki ga je cerkev verjetno prevzela neposredno od svojega poganskega tekmeca. Po julijanskem koledarju je bil petindvajseti december določen na zimski sončev obrat, ki je bil smatran za Rojstvo Sonca, ker se začnejo tedaj dnevi daljšati in moč sonca jačati. Ritual rojstva, kakor se je vršil v Siriji in Egiptu, je bil znamenit in pomemben. Obhajanci so se umaknili v določene notranjše prostore svetišča, iz katerih se je ob polnoči zaslišal glasen krik, »Devica je rodila! Svetloba se je rodila...!« Egipčani so novorojeno sonce celo predstavili z likom deteta, ki so ga na njegov rojstni dan, ob zimskem solsticiju, prinesli ven pokazat njegovim častilcem. Nedvomno je bila Devica, ki je spočela in rodila sonce petindvajsetega decembra, velika vzhodnjaška boginja, ki so jo Semiti imenovali Nebeška Devica ali preprosto Nebeška Boginja;

v semitskih deželah je bila ena od oblik Astarte. Mitro pa so običajno njegovi častilci istovetili s Soncem, Nepremagljivim Soncem, kakor so ga imenovali; tako je njegovo rojstvo pravtako padlo na dan petindvajsetega decembra. Evangeliji ne povedo ničesar o dnevu Kristusovega rojstva, zato ga zgodnja cerkev tudi ni obhajala. Sčasoma so egipčanski kristjani začeli njegovo rojstvo obhajati šestega januarja, kar se je kasneje preneslo tudi počasi na širše področje, vse dokler ni zahodnjaška cerkev, ki nikoli ni priznavala tega datuma, dokončno privzela petindvajseti december za pravi datum Rojstva; in sčasoma je ta datum nato prevzela tudi vzhodna cerkev. V Antiohiji je bila sprememba sprejeta leta 375 A.D.

S kakšnim namenom so cerkvene avtoritete ustanovile Božični festival? Motive za inovacijo je zelo iskreno podal sirijski pisatelj, tudi sam kristjan. »Razlog«, pravi on, »zakaj so cerkveni očetje prenesli praznovanje s šestega januarja na petindvajseti december je bil tale: navada poganov je bila, da so taistega petindvajsetega decembra praznovali rojstvo Sonca; tedaj so kot znamenje praznika prižigali svetilke. Teh svečanosti in praznovanja so se udeleževali tudi kristjani. Ko so doktorji cerkve videli, kako je med kristjani ta praznik priljubljen, so se sestali in domenili, da bi bilo najbolje praznovati Rojstvo Krista ta dan, šestega januarja pa naj se praznujejo Trije Kralji. V skladu z navado se je prižiganje svetilk dogajalo vse do šestega januarja.« Poganski izvor Božiča omenja, če ne že tiho priznava, tudi Avguštin, ko spodbudi svoje krščanske brate, da naj ne praznujejo tega dne kakor pogani na rovaš sonca, temveč onega, ki je sonce ustvaril. Na isti način Leon Veliki ovrže kužno prepričanje, da je Božič proslavljanje rojstva novega sonca in ne rojstva Krista.

Tako je nanese, da je krščanska cerkev določila praznik rojstnega dne svojega ustanovitelja petindvajsetega decembra, da bi prenesla pogansko predanost Soncu na tistega, ki se imenuje Sonce Pravičnosti. Če je bilo tako, potem ne more obstajati

nobena notranja neverjetnost, da bi sovpadanje motivov iste vrste cerkvene avtoritete lahko navedlo v asimilacijo vzhodnjaških festivalov smrti in vstajenja njihovega Gospoda v festival smrti in vstajenja drugega azijskega boga, ki pade v isti čas. A lahko Velikonočni ritual, ki ga še vedno zasledimo v Grčiji, na Siciliji ter v južni Italiji, v določenih ozirih zelo spominja na rituale Adonisa, in povedal sem, da je Cerkev nemara zavestno priredila novi festival njegovemu poganskemu predhodniku, da bi duše predala Kristu. Vendar se je ta adaptacija verjetno zgodila prej v grško-govorečih kot v latinsko-govorečih predelih antičnega sveta; kajti Adonisov kult, ki je cvetel med Grki, ni preveč impresioniral Rima in zahoda. Gotovo ni nikoli postal del uradne rimske religije. Prostor, ki bi ga lahko zavzel v srcih ljudstva, je bil že zaseden z enakim, a bolj barbarskim čaščenjem Attisa in Velike Matere. Smrt in vstajenje Attisa pa je uradno proslavljal Rim štiriindvajsetega in petindvajsetega marca, kar je sovpadalo s pomladanskim enakonočjem, in zato najprimernejši dan za oživitev boga vegetacije, ki je bil mrtev ali speč skozi vso zimo. Toda v skladu z antičnim in široko razprostranjenim izročilom je Kristus trpel petindvajsetega marca, zaradi česar so neki kristjani redno proslavljali križanje na ta dan, brez oziranja na stanje lune. Ta navada je bila zapažena v Frigiji, Kapadokiji in Galiji, in tu najdemo osnovo za mišljenje, da je nekoč obstajala tudi v Rimu. Tako je izročilo, ki postavlja Kristovo smrt na petindvajseti marec, starodavno in globoko ukoreninjeno. Toliko bolj razvpito je to vsled astronomskih premislekov (dejstvo, da je Velika Noč premičen praznik, ki je odvisen od stanja lune, je trden dokaz, da ne gre za obhajanje zgodovinskega dogodka. To stališče ni v nasprotju s Frazerjevim stališčem; kaže pač na to, da se je solarni festival združil z lunarnim;), ki dokazujejo, da ne more imeti zgodovinske osnove. Ta sklep se zdi neizogiben, da je bil Kristusov pasijon nemara poljubno določen na ta datum, da bi se uskladil s starejšim festivalom pomladanskega enakonočja. To je

stališče učenega cerkvenega zgodovinarja magistra Duchesneja, ki izpostavi dejstvo, da s tem Odrešenikova smrt pade na sam datum, ko je bil, kakor obstaja široko razprostranjeno prepričanje, ustvarjen svet. Toda vstajenje Attisa, ki v sebi združuje značaja božanskega Očeta in božanskega Sina, je bilo uradno obhajano taistega dne. Če se spomnimo, da je aprilski festival sv. Jurija zamenjal antični festival Parilie; in je festival sv. Janeza Krstnika v juniju nadomestil poganski kresni festival Vode; in je avgustovski praznik Marijinega Vnebovzetja izpodrinil festival Diane; in je praznik Vseh Svetih novembra nadaljevanje starega poganskega praznika mrtvih; in je Rojstvo Krista samega bilo določeno na zimski solsticij v decembru, ker je bil to dan praznovanja Rojstva Sonca; težko bi nas imeli za prenagljene ali nerazumne v domnevanju, da je tudi drugi glavni praznik Krščanske Cerkve – proslavljanje Velike Noči – nastal na enak način, in iz enakih ustanovnih motivov, prilagojen enakemu praznovanju frigijskega boga Atisa na spomladansko enakonočje.

Ali pa naj gre zgolj za znamenit slučaj, če že ne za kaj več, da naj bi se krščanski in poganski festivali božanske smrti in vnebovzetja obhajali istočasno in v istih krajih. Kajti kraji, kjer so praznovali Kristusovo smrt na spomladansko enakonočje, so bili Frigija, Galija, in očitno tudi Rim, se pravi, prav ta področja, kjer se je čaščenje Attisa najgloblje zakoreninilo ali kjer tudi izvira. Težko je to imeti za goli slučaj. Če so na spomladansko enakonočje, čas, ko v zmernem podnebjju celotno lice narave priča o svežem izbruhu življenjske energije, v starih časih gledali kot na čas, ko se ves svet obnovi in preustvari v liku vstajenja boga, potem ni nič bolj naravnega, kot to, da se umesti vstajenje novega božanstva na to isto kardinalno točko leta. Ob tem moramo vzeti v obzir zgolj dejstvo, da Kristova smrt datira na petindvajseti marec, njegovo vstajenje pa, v skladu s krščanskim izročilom, na sedemindvajseti marec, kar je samo dva dni pozneje od spomladanskega enakonočja po Julijanskem koledarju, in na

vstajenje Attisa. Podoben razmak dveh dnevo je nastal med praznikom Sv. Jurija in praznikom Marijinega Vnebovzetja. Kakorkoli že, neka druga krščanska tradicija, ki jo je zagovarjal Lactantius in jo je verjetno izvajala galska cerkev, je umestila Kristusovo smrt na triindvajseti marec, njegovo vnebovzetje pa na petindvajsetega. Če je bilo res tako, potem njegovo vstajenje resnično sovpada z vstajenjem Attisa.

Pravtako se zdi verjetno, po pričanju (nekega) anonimnega Kristjana, ki je pisal v četrtem stoletju naše ere, da so kristjani in pogani bili enako zaprepadeni vsled sovpadanja smrti in vstajenja svojih božanstev, in da je bilo to sovpadanje predmet žolčnega nasprotovanja zagovornikov obeh rivalskih religij; pogani so trdili, da je vstajenje Kristusa ena lažna imitacija Attisovega vstajenja, kristjani pa so enako vneto zatrjevali, da je vstajenje Attisa eno diabolčno popačenje Kristusovega vstajenja. V tem neuglednem pričanju so pogani izpostavljali, kar se površnemu opazovalcu zdi neomajna osnova, dejstvo, da je njihov bog starejši in zato domnevno izvirnejši, in ne more biti noben ponaredek, kajti splošno pravilo velja, da je izvirnik starejši od njegove kopije. Ta medli argument so kristjani zlahka ovrgli. Priznavali so, da je bil v svojem času Krist mlajše božanstvo, toda obenem so zmagoslavno razglašali njegovo starovečnost tako, da so to pripisali zvijačnosti Satana, češ da je ob tako pomembni priliki samega sebe prekosil s tem, da je sprevrnil običajen naravni red.

Če povzamemo, sovpadanja krščanskih in poganskih festivalov so si preveč blizu in so preštevilna, da bi to bila zgolj slučajnost. Tako je bil sklenjen nekakšen kompromis, ki ga je bila cerkev v času svojega zmagoslavja prisiljena narediti s svojimi poraženimi, a še vedno nevarnimi tekmeci.«

Ta odlomek je skrajno razsvetljujoč, kar se tiče problema datumov, in ima tudi to vrednost, da nam nadalje pojasni tudi vstavek zgodbe o Brezmadežnem Spočetju.

Kar zadeva jedenje boga po njegovem čaščenju in usmrtni, pogledajmo spet Frazerjevega »Umirajočega Boga«, str. 55. »Med Džainti ali Sintengi, Khasijskim plemenom v Assamu, so vsako leto žrtvovali človeka na dan Sandhi meseca Ašvin. Pogosto so ljudje sami od sebe prihajali in se ponujali za žrtev. Običajno so se prikazali pred Radžo zadnjega dne v mesecu Šravan in objavili, da jih je boginja poklicala k sebi. Po primernem zaslišanju, če se je žrtev izkazala za resnično primerno, mu je Radža predal zlato verižico za okrog gležnja ter mu dovolil, da živi, kakor mu paše ter počne, kar mu je všeč, zavoljo česa mu je zagotovil, da bo kraljevska zakladnica krila vse morebitne stroške, ki jih bo povzročil med izvajanjem tega svojega izrednega privilegija. A uživanje teh privilegijev je bilo zelo kratko. Na določen dan so prostovoljno žrtev, ko se je okopala in očistila ter preoblekla v novo opravo, namazali z rdečo sandalovino in cinobrom ter okrasili z girlandami. Potem se je za nekaj časa usedel na oder pred boginjo v meditacijo in molitev; ko je naredil znak s prstom, mu je rabelj, potem ko je izgovoril običajne formule, odsekal glavo, ki so jo potem na zlatem pladnju položili pred boginjo. Kandra Jogiji, ki so bili prisotni so potem skuhali in pojedli njegova pljuča, kraljevska družina pa je baje dobila nekaj riža, ki so ga skuhali v njegovi krvi.«

Glede vzroka, zakaj je moralo tako biti, da je moral biti 'prvo-rojeni sin Očeta vsega' tako usmrčen, se ponovno zanesemo na isto veliko avtoriteto v Umirajočem Bogu, celotno poglavje o Žrtvovanju Kraljevega sina, od koder si drznemo navesti le nekaj kratkih odlomkov. Stran 160. »Ni nepomembno v zvezi z začasnimi kralji, ki smo jih opisali v prejšnjem poglavju, da so v dveh pokrajinah (Kambodža in Džambi) le-ti prihajali iz družin, ki so bile v sorodstvu s kraljevo družino. Če vzamemo tak izvor začasnih kraljev za točen, lahko zlahka razumemo, zakaj so morali kraljevi nadomeščenci včasih prihajati iz kraljevega rodu. Ko je kralj prvič dosegel to, da je pridobil življenje nekoga drugega za

žrtev namesto svojega lastnega, je moral pokazati smrt tega drugega kot ravno tako primerno, kot bi bila njegova lastna. Neki bog ali polbog je bil tisti, ki je zahteval kraljevo smrt; zatoorej so morali njegovega nadomeščenca preobleči v kraljeva oblačila in mu nadeti božansko okrasje kralja, vsaj za to priložnost. To se je gotovo, kakor smo ravnokar videli, dogajalo v Siamu in Kambodži; nadeli so jim nadnaravne funkcije, ki so bile v zgodnjih družbenih stadijih posebni atributi kralja. Vendar bi nihče drug ne mogel tako dobro zastopati kralja v njegovem bogovskem značaju kot njegov sin, ki je verjetno posedoval božanski navdih svojega očeta. Nihče drug, zatoorej, bi ne mogel primerneje umreti za kralja, ter skozi njega za celoten narod, kot ravno kraljevi sin.«

Stran 176-177. »Nekaj, kar se prikaže skozi meglico čudaške tradicije, je spomin o nekem strašnem masakru prvorojencev. To je bil izvor, kakor so nam povedali, tako svetosti prvorojencev, kot tudi praznovanja Velike Noči. A ko so nam tudi povedali, da ljudje, katerih prvorojenci so bili masakrirani ob tej priložnosti, niso bili Hebrejci, temveč njihovi sovražniki, se naenkrat znajdemo pred velikimi težavami. Zakaj, lahko vprašamo, bi Izraeliti večno ubijali mladiče svoje živine, ker je Bog nekoč pobil mladiče Egipčanov? In zakaj bi sploh vsak hebrejski oče moral plačati Bogu odkupnino svojega prvorojenca, ker je Bog nekoč pobil vse prvorojence Egipčanov? V tej obliki nam izročilo ne poda nobene razumljive razlage tega običaja. Vendar nam takoj postane jasno in razumljivo, ko vzamemo v obzir, da so v izvirni verziji zgodbe bili usmrčeni hebrejski prvorojenci; in da je bilo dejansko včasih pobijanje prvorojenih otrok, kakor je tudi pobijanje prvorojene živine ostalo še naprej ne nek osamljen zločin, temveč običajna navada, ki se je z rastjo bolj človeških sentimentov kasneje ublažila v nadomestno žrtvovanje jagenjčkov in plačevanje odškodnine za vsakega otroka. Tu lahko bralca spomnimo na neko drugo hebrejsko izročilo, v katerem je

žrtvovanje prvorojenega otroka naznačeno jasneje. Abrahamu, kakor smo informirani, je Bog zapovedal darovati njegovega prvorojenega sina Izaka kot žgalno žrtev, in ko je bil na tem, da izvede njegov ukaz in je bil Bog zadovoljen z njegovo vernostjo, mu Gospod reče, da naj namesto otroka žrtvuje ovna, kar je Abraham nato tudi storil. Če damo ti dve tradiciji skupaj in vidimo kako tesno se prilegata ena drugi ter oni, ko so Hebrejci dejansko žrtvovali prvorojene otroke v ognju v čast Baalu ali Molohu, se težko upremo sklepu, da so Hebrejci, kakor tudi ostali semitski rodovi, preden so začeli prakticirati odkupljanje, redno žrtvovali svoje prvorojence v ognju ali s klanjem. Pasha, če je to stališče točno, ali Velika Noč, je bila prilika, ko se je ta strašna daritev izvajala; izročilo njenega izvora pa nam je v glavnih obrisih ostalo še v živem spominu na te strahote tistih davnih groznih noči.«

Stran 178-179. »Če je to resničen izvor Velike Noči ter svetosti prvorojencev med Hebrejci, potem se zdi, da vsa semitska evidenca o tem predmetu takoj postane skladna. Otroci, ki so jih Kartazani, Feničani, Kanaaniti, Moabiti, Sefarviti in verjetno tudi druge veje Semitskih rodov sežigali v ognju, naj bi bili zgolj prvorojenci, čeravno na splošno antični pisci niso naznačili omejitve te navade. Kajti pri Moabitih je bilo to očitno omejena praksa, saj beremo o tem, da je Kralj Moabe žrtvoval svojega najstarejšega sina, ki bi moral vladati za njim, kot žgalno daritev na obzidju. Porfirij pa nam malo manj razločno pove o Feničanih, ki naj bi žrtvovali enega med svojimi najdražjimi Baalu, Filo iz Biblosa pa je v legendi zapisal, da je Kronus žrtvoval svojega edinorojenega sina. Lahko sklepamo, da je bila navada žrtvovanja prvorojenih, tako dečkov, kot živine, zelo starodavna semitska ustanova, ki so jo mnoga plemena zadržala vse do zgodovinskih časov; Hebrejci pa, dočim so ohranili to navado z domačo živino, so vsled svoje vzvišene morale to navado zavoljo svojih otrok opustili in jo nadomestili z milostnim zakonom, da

lahko svoje prvorojence odkupijo z odškodnino, namesto da bi jih žrtvovali.«

Stran 194-195. »S predhodno evidenco pred seboj lahko zdaj z gotovostjo sklepamo, da bi navada dopuščanja kralju, da lahko ubije svojega sina, kot nadomestek za svojo lastno usmrtitev, bila tako izjemna ali presenetljiva, vsaj v semitskih deželah, kjer je religija nekoč nemara zapovedovala ali spodbujala vsakega človeka, da ima neko dolžnost do svojega boga, namreč da vzame življenje svojemu najstarejšemu sinu. In to bi bilo povsem v skladu z analogijo, če bi se to, še dolgo potem ko so ostali to barbarsko navado že opustili, pri kraljih ohranilo, ker so v mnogih ozirih ostali nekakšni predstavniki izginulega sveta, osamljeni vrhovi, ki se prevračajo preko naraščajočega preplavljajočega vodovja, pod katerim leži zakopana preteklost. Videli smo, da so v Grčiji dve družini kraljevskega pokolenja ostali voljni, da nudijo človeške žrtve izmed svojih lastnih vrst vse do časa, ko so ostali njihovi sorojaki bili v mnogo večji nevarnosti, da bi bili žrtvovani, kot dandanes popotniki v Cheapside, ki se bojijo, da bi jih nagnali v cerkev sv. Pavla in jih žrtvovali na oltarju. Končen kompromis bi bil to, da namesto nedolžnih ljudi žrtvujejo obsojene zločince. Znano je, da se je to dogajalo vsako leto v čast Baalu na Rodosu, in prepričali smo se tudi, da so zločinci, ki so jih pribili na križ ali obesili na vislice v Babilonu, umirali namesto kralja, v čigar kraljevsko opravo so bili tudi nekaj dni našemljeni.«

Nadaljnja evidenca običaja obešanja boga na drevo je podana pri Frazerju, »Attis, Adonis, Oziris,« zato ga spet citiramo. (Strani 289-291.) »Lahko sklepamo, da je bil v starih časih svečenik, ki je nosil ime ter igral vlogo Attisa na spomladanski festival Cibeles, redno obešen ali kako drugače usmrčen na posvečenem drevesu, in se je ta barbarski običaj kasneje ublažil v neko obliko, ki jo poznamo iz kasnejših časov, ko je svečenik potočil nekaj svoje krvi pod drevesom in na njegovo vejo namesto samega sebe obesil

svojo sliko. V svetem gaju v Upsali so žrtvovali ljudi in živali, tako da so jih obešali na sveta drevesa. Človeške žrtve v čast Odinu so bile redno obešane ali ob tem še zabodene s kopjem, potem ko so jih privezali na deblo. Zato so Odina imenovali Gospodarja Vislic ali Boga Obešencev, in si ga predstavljali kot sedečega pod drevesom za obešanje. Resda je rečeno, da se je žrtvoval samemu sebi na običajen način, kakor nas poučijo nenavadni verzi Havamale, kjer je bog opisan, kako je dosegel svojo božansko moč, da se je naučil magičnih run:

'Vem da sem visel na vetrovnem drevesu
Celih devet noči,
Ranjen s kopjem, posvečen Odinu,
Jaz samemu sebi.'

Bagobi na Mindanau, enem izmed filipinskih otokov, so običajno žrtvovali ljudi v dobro pridelka, na enak način. Zgodaj decembra, ko se je ozvezdje Oriona prikazalo na nebu ob sedmi uri zvečer, so ljudje vedeli, da je prišel čas, ko morajo počistiti polja za setev in žrtvovati sužnja. Daritev je bila namenjena določenim mogočnim duhovom kot plačilo za dobro letino, ki jo je bilo ljudstvo deležno, ter kot zagotovilo za njihovo naklonjenost v naslednji sezoni. Žrtev so pripeljali k visokemu drevesu v gozdu; tam so ga privezali s hrbtom ob deblo in rokami visoko nad glavo, v pozi, v kateri so antični slikarji upodabljali Marsiasa, visečega na usodnem drevesu. Ko je tako visel, so ga zabodli s kopjem v telo v višini pazduh.«

Ni nam potrebno nadaljevati. Vsaka podrobnost Jezusove smrti se nam prikaže kot bistveni del nekega, takega ali drugačnega, rituala neke zgodnejše vere. Ni nam potrebno obremenjevati bralca še z vzporednicami v Vstajenju: zaupamo, da ga bodo preiskave, ki smo mu jih ponudili, navedle na to, da si

bo Frazerjevo Zlato Vejo postavil za glavni temeljni kamen svoje religiozne knjižnice.

Lahko nam ugovarja, da smo dokazali preveč, da smo pomešali rituale Attisa in rituale Ozirisa; da smo zasledili en incident iz Dionizovega kulta, in drugega iz kulta Mitre ali Sonca.

Kot alternativni odgovor na to kritiko vas lahko spomnim, da je bila zgodba Križanja že povedana v romanci, imenovani Esterina Knjiga?

(OPOMBA: Živel je en kralj Ahasverus, ki je imel sedem komornikov (?sonce in planeti?). Njegova kraljica Vašti (Elamitska boginja Mašti) se ni hotela kazati ljudstvu, kakor vsaka čedna ženska na vzhodu. Ahasver se je 'opil z vinom'. Tu je bila še sedmerica princev, ki so se namenili kaznovati Vašti, ki je bila potem odstavljena.

Kralj si je nato izbral devico z imenom Estera (Ištar ali Aštoret ali Astarta, običajno ime Boginje v teh krajih), posvojenko njegovega nečaka Mordekaja (lokalni bog Marduk), za svojo kraljico.

Mordekai, naredivši uslugo kralju z odkritjem zarote proti njem s strani dveh komornikov, si je tako pridobil njegovo naklonjenost preko Estere; vendar je imel tekmeca v Hamanu (Elamitski bog Human), ki je postal 'prinčevski minister'. Haman je poskušal uničiti vse Jude; Mordekai je nagovoril Estero, da mu pomaga rešiti situacijo. Vsem Judom je zapovedala postiti se in žalovati tri dni. Po koncu tega časa je Estera, ugajajoč kralju, povabila njega in Hamana na banket. Obenem je Haman pripravil vislice za Mordekaia.

Kralj, ki ni mogel zaspati v noči pred banketom, je prebiral zgodovino in se spomnil, da je pozabil nagraditi Mordekaja za uslugo, ki mu jo je storil.

Zdaj pa pride 'komedija'.

Kralj je vprašal Hamana, kaj naj naredi za človeka, ki mu želi izkazati spoštovanje in čast. Haman je mislil, da ima kralj v mislih

njega, in mu priporoči, da bi moral tega človeka obleči v kralja in mu dati krono na glavo, ga postaviti na lastnega konja ter ga sprovesti čez mesto in proglasiti. Kralj nato ukaže Hamanu, da to stori Mordekaju; dobra šala.

Pride čas banketa, in Estera prosi za Jude, da se jim prizanese, ter obsodi Hamana. Kralj jezen odide na zrak v vrt. Haman izkoristi priložnost, dovolivši si še več drznosti, in skuša Estero izprositi za svoje življenje, nakar jo skuša posiliti. Pri tem ga zaloti Ahasver, ki takoj ukaže Hamana obesiti na vislice, ki jih je le-ta sam postavil za Mordekaja.

Kralj da pečatni prstan Mordekaju; Judje nato pobijejo vse Ahasverove podložnike, da bi le-ti ne pobili njih; in vsi so nato živeli srečno naprej.

V spomin na te dogodke so Judje ustanovili praznik Purim.)

Ta zgodba je očitno romanca s prirejenim mitom, ki mu je dodano zgodovinsko ozadje. Imamo isto snov, kot je primerna za našo Kolombino, Harlekina in Pantaloneja. (Posebej je izrazit kostum Harlekina.)

Bistvene poteze te zgodbe so mnogo starejše od romance in izvirajo iz babilonske Sakeje.

Dio Hristostom opiše ta festival takole: »Vzamejo enega na smrt obsojenega zločinca, ga postavijo na kraljevi prestol, ga oblečejo v kraljevo opravo, in mu zapovejo naj vlada, pije in divja, uporabi kraljeve priležnice, in nihče mu ne sme preprečevati, da bi počel, kar si želi. Po nekaj dnevih pa mu vse odvzamejo, ga prebičajo in križajo.« Primerjajte to z dogodki »Velikega Tedna«.

Skratka, nobenega dvoma ni, da je med samimi Judi obstajal nek festival 'ubitega boga', ki so si ga prisvojili v času babilonskega suženjstva. Zato niti ni razloga, da bi domnevali o nekih tujih vplivih na glavne obrise drame križanja. Purim, čeravno se dogaja en mesec prej v letu, je bil nemara prisvojen v odnosu na Veliko Noč, katere nauk o nadomestni žrtvi jagnjeta za prvorojenca je tako sličen tistemu o nadomestnem kralju.

Tistim, ki iščejo snov za Evangelije zunaj Sirije, lahko sugeriramo, da je evangelijska zgodba bila poskus ojačati Judaizem z poistovetenjem babilonskih in hebrejskih festivalov, tako kakor dandanes ljudje poskušajo uvajati 'Dneve Imperija' ali 'Dneve Bank' ali 'Varčevalne Dneve', nemara iz čisto človekoljubnih vzgibov.

Možno je ugovarjati, da med judovskimi festivali manjka tako pomemben lik, kot je lik boginje Ištar; vendar nam oživitev monoteizma po povratku iz suženjstva razloži, kako je prišlo do tega izpada. Svečeniki niso videli nobene škode v privolitvi na obred 'hlinjenega kralja', čigar religiozen pomen je bil zastarel, ali je celo, ne le ohranjal živ spomin na legendarno slavo njihovega rodu, temveč tudi bil povezan z njihovim starim letnim festivalom grešnega kozla.

V Leviticusu XVI, 1, 5, 7, 8, 9, 10, lahko preberemo: »Gospod je govoril Mojzesu po smrti dveh Aronovih sinov, ki sta umrla, ko sta se približala Gospodu. Od občine Izraelovih sinov naj vzame dva kozla v daritev za greh in enega ovna v žgalno daritev. Naj nato vzame oba kozla in ju postavi pred Gospoda pri vhodu v shodni šotor. Potem naj vrže Aron žreba za oba kozla, en žreb za Gospoda, drugi žreb za Azazela. Kozla, katerega je zadel žreb za Gospoda, naj pripelje Aron in daruje v daritev za greh. Kozla, katerega je zadel žreb za Azazela, pa naj postavi živega pred Gospoda, da izvrši nad njim spravo in ga pošlje Azazelu v puščavo.«

Purim pomeni žreb, in se očitno nanaša na tu opisano spravo daritev. V naši zgodbi je eden kozel Haman, drugi pa Mordekaj; in v drugi, eden Jezus, drugi Barabbas.

(Osnovo te moje pripombe dolgujem dr. J. G. Frazerju, zato naj bralec vzame v roke Zlato Vejo, kjer je izčrpno obdelana tema 'Grešnega Kozla'; drznil sem si nekaj neodvisnih namigov, ki naj bi pomagali bralcu pri težavah s tem predmetom.)

Esterina zgodba ponuja sijajno ost v našem sporu. Spomnimo se le tega, kar je bilo povedanega na začetku tega poglavja o zgodovini in političnih okoliščinah v tistem času. Lokalni bogovi so zadostovali, ko je bilo potovanje še redko; a ko so verniki začeli popotovati po površini zemlje, je bil prepir neizbežen in takojšen.

Svečeniki so se sestali, na 'način, kakršen je na razpolago' duhovščini. In so se odločili za edino možno potezo, da izumijo en sestavljen ritual, s sestavljeno zgodbo, ki mu bo ustrezala. Vsak duhovnik, z rahlo spremembo njegovega lastnega rituala, se je lahko pridružil 'trustu', in s tem zadržal, ali celo povečal, svoje dohodke. Quod erat faciendum.

Natančno isti proces se je zgodil v starem Egiptu, v enakih okoliščinah. Žitno nimfo so poistovetili z boginjo lune in boginjo Nila in boginjo Materjo, jo poimenovali za Izido, vse to v njeno korist. »Ne le da Isis dozori vaše žito,« bi razlagal svečenik, »njene solze napojijo Nil; njena luč vas vodi ponoči; ona vam daje vaše otroke.« Najprej je obstajala skupina 'triintridesetih bogov', sedaj je nastala 'eneada', kasneje 'triada' in končno se je trojica razrešila v enost, ki je še vedno ostala razdeljena vsled doktrine Trojstva.

Tako potem lahko vidimo Jezusa kot usklajevalca med vsemi temi sporečenimi kulti.

Bralec bo naravno pripomnil, da je vse to že v redu, toda to je le hipoteza, in bi jo rad videl evidentno sprovedeno in realizirano. K sreči mu lahko nekaj takega tudi ponudimo.

Predvsem, molk Janeza in Marka glede Jezusovega rojstva lahko razložimo zelo preprosto. Predpostaviti moramo le to, da sta to dva zgodnejša evangelija in nista zadovoljevala določenih sekt, katerih osrednje praznovanje je vključevalo legendo o misterioznem rojstvu. Da bi se zagotovila zvestoba teh ljudi, je bilo treba zgolj inkorporirati njihov ritual; nakar bi bil nemudoma podan poduk, kako bi se to lahko ugradilo v evangelije, ali v neke podporne religiozne dokumente, kot je koledar na primer.

In imamo dejanske primere, da je bilo to tudi storjeno. Frazer pravi, v prvem zvezku Zlate Veje: »Težko lahko dvomimo, da je Svetnik Hippolytus v Rimskem Koledarju, ki so ga konji poteptali do smrti na dan trinajstega avgusta, na Dianin dan, kdo drug, kot grški junak z istim imenom, ki je bil, potem ko je dvakrat umrl kot poganski grešnik, nato srečno spet obujen kot krščanski svetnik.»

To nikakor ni edini primer. V istem zvezku zasledimo: »Verjetno so potem podobe živine, najdene v Dianinem območju pri jezeru Nemi, njej darovali pastirji, da bi izprosili njen blagoslov za svojo živino. V katoliški Nemčiji je danes veliki patron živine, konj in prašičev Sv.Leonard, in njemu se darujejo modeli živine, konj in prašičev, včasih, da bi se zagotovilo zdravje in plodnost čred v prihajajočem letu, včasih, da bi dosegli ozdravitev bolnih živali. Nenavadno je, da se je od Sv.Leonarda, kakor tudi od Diane iz Aricije, pričakovala pomoč ženam na porodu in blagoslov neplodnim ženskam, da bi zanosile. In to dvoje sploh ne izčrpa podobnosti med Sv.Leonardom in Diano Aricijsko; oba ozdravljata bolne; on je patron zapornikov, kakor je ona bila ubežnih sužnjev; in njegova svetišča, kakor tudi njena, uživajo zaščito kot zatočišča za begunce.«

To sta samo dva primera med mnogimi drugimi. Celo bogove, kot sta Bakhus in Priapus, so pretvorili v svetnike. Ne naletimo samo na istovetnost ali podobnost imen, temveč tudi legend. Če je boga spremljalo štiriindvajset nimf, potem bi svetniku ministriralo štiriindvajset devic. Če je imel kompanijo satirov, potem bo imel svetnik isto število mučnikov. Če je bil predstavljen kot patron neke posebne ribe, potem je svetnik izvedel nek čudež v zvezi s to ribo, kar spominja na pogansko zgodbo.

Ko torej uvidimo na povsem historičen način, navkljub očitnim interesom cerkve, da zakrije ali maskira transakcijo, da so bile manjše religije samovoljno ugrajene v krščanstvo, tako da so

rahlo priredili njihove legende in rituale, potem sledi povsem razumen sklep, da je bila to zgolj neka razširitev izvirnega procesa.

Toda zakaj Jezus, bo bralec še vedno godrnjal. Ker se je Jezus, o katerem je Pavel pridigal, prilegal demokraciji. Krščanstvo je bilo sprva religija zločincev in sužnjev. Njegova rešitev je bila skoraj zastoj. V postopnem propadanju rimskega imperija posvečena duhovščina ni imela druge izbire, kot te, da je ime in izročilo Jezusa pripela svojim že tako ali tako spremenjenim ritualom. Samo na ta način so lahko znova napolnili svoje izpraznjene templje in blagajne ter ponovno ustanovili svojo pojemajočo oblast in vpliv. Kakor pravi g. Shaw, Vera brez Del, v smislu plačevanja duhovnikom, je izvedla trik.

Konstantin se je bal ljudstva, ne sovražnikov; njega je on premagal 's tem znamenjem'. In tudi tako je preteklo zelo dolgo časa, da je novi imperij Papeštva izgradil svojo oblast. Umetnosti, znanosti, učenost, književnost, vse je zapadlo v mrak; ljudje niso več vedeli, od kod se je pojavil Jezus; postali so tako nevedni, da so sprejeli fantastično čudežno zgodbo, z vsemi njenimi nesmiselnostmi in nasprotji, čisto dobesedno; in celo Renesansa, z njenim povratkom k poganski svetlobi in vodnici, ki je temelj vsega dobrega v moderni civilizaciji, je pustila teutonske divjake Prusije in Anglije še vedno v mraku, ki so ga osvetljevali zgolj redki prebliski tistih, ki so ljubili Grke, v mraku pokopališč, kjer se bohotijo ljudske mase - vse do danes.

»IZDELAVA KONČNEGA KANONA EVANGELIJA.«

V tej (se bojim) preobširni razpravi je bralec nemara izgubil občutek za razmerja argumenta. Zato je zdaj primerno, da znova stkemo niti bolj tesno, povzamemo zavzeto pozicijo in premerimo bojno polje v celoti.

Če bo bralec vzel svoj Testament v roke in naredil povzetek zabeleženih postavk, bo naletel na zelo osupljivo okoliščino. Imamo tri glavne oddelke, in samo tri, o Jezusovem življenju. Najprej pride zgodba o rojstvu; to smo že prepoznali kot očiten vstavek, saj celo Pavel (in verjetno Peter in Janez), bodisi da sploh ni vedel za neko tako zgodbo, ali pa je bil do nje povsem skeptičen in celo sovražen. Nato pride življenje potujočega pridigarja, in končno, kakor strela iz jasnega, tragedija, od »Oljčne Nedelje« do Vstajenja. To dvojje se sploh ne prilega dobro, in študij njunih virov nam razloži zakaj. Videli bomo tudi, kako je nanoslo, da so ju staknili skupaj. Lahko ju imenujemo Življenje, in Smrt, Jezusa; in razčlenili ju bomo točko po točko.

»JEZUSOVO ŽIVLJENJE.«

Celotno nerazumevanje Biblije je posledica dejstva, da gre za neko vzhodnjaško trto, posajeno na zahodnjaškem vrtu. Če je g. Shaw (z vso svojo sposobnostjo in učenostjo) v istem močvirju kot večina nevednih kmetov v Lincolnshireju, je to zato, ker ni nikoli bival na vzhodu. Incidenti - najpreprostejši incidenti - Evangelija so mu tako tuji kot pravljice.

Ljudje na vzhodu si sezujejo čevlje ali sandale, ko vstopijo v hišo; pa ne zaradi nekega praznoverja, temveč zato ker sanitarne avtoritete ne poskrbijo, da bi se s cest umaknili živalski iztrebki. Mesto Junnan-Fu se nahaja mnogo milj iznad neke povsem krasne ploščate ravnine. Ne obstaja na hribu, temveč na svojem večstoletnem odrekanju. Sati, ali kakor to Angleži običajno izgovarjajo - Sutee, to ni nobena 'čudna vzhodnjaška religija', temveč zdrav razum. Indijske 'soproke skuhamo svoje može', in edini način, da se prepreči ženski izpriditi svojega dobrega soproga, je ta, da se prepreči, da bi preživela njegov pogreb.

Če hočete šokirati kristjana, zelo nesramno vsekakor, mu dajte da si predstavlja - vizualizira - Jezusa pri obedu z neumitimi rokami (Marko VII, 2; Luka XI, 38.). Jogiji se ne bodo umivali, ker je pravoverni Zakon tako strog v zapovedovanju, da bi morali to početi; to je tako na sploh na vzhodu, pravtako je splošno to, da je umazanija znamenje svetosti. Zdaj si pa predstavljajte Jezusa, kako seže s svojo neumito roko v skledo, in še preostalih enajst »zelo nevestnih umivalcev.« Če to ne bo zaleгло, mu navedite še nekaj intimnejših podrobnosti; razložite mu natančno, zakaj je čistost pri kuhanju in jedenju tako vitalno pomembna v takih deželah, kot je Sirija.

Razumevanje vzhodnjaških navad je predpogoj, če si hočemo Jezusovo življenje v resnici predstavljati in ga dojeti. Nekaj let popotovanja po Indiji in Severni Afriki nas seznani z vzdušjem, in na smeh nam gre, ko nam nekdo govori o 'čudovitem življenju' Jezusa. Ob vsaki cesti v Indiji lahko danes srečate svetega moža - mene ste lahko srečali leta 1901! - ki živi natanko tako življenje, kot je opisano Jezusovo. Ta prosi za svojo hrano, ali mu sicer 'ženske strežejo s svojim premoženjem' (Luka VIII, 3), tako kakor brezdelni in zlobni pridaniči, ki pridejo iz Indije v Ameriko in Anglijo ter pozirajo kot 'jogiji' na račun lenih in ničvrednih družabnih žensk, ki iščejo neko novo modno kaprico. Vendar je podpiranje jogijev v Indiji dostojno in častno. Ti možje so zares svetniki in ne zahtevajo ničesar, razen malo riža in curryja. Enega lahko podpiramo vse leto za ceno kosila pri Claridgeu.

Večina jogijev v Indiji je samotarjev. Zelo verjetno, da so pod zaprisego tišine. Nekatere pa srbi učiteljsko delovanje, tako da popotujejo iz kraja v kraj ter pobirajo učence. Sem in tja se zblaznijo, pod pezo življenja, ali pod vplivom drog, ali v zlorabi religioznih vznesenosti, postanejo divji in besnijo naokrog, zgodi se, da tudi koga ubijejo, ali nemara pod neko pretvezo napadejo tempelj neke rivalske sekte, ali poskušajo reformirati lastne templje na nek nasilen način, tako kakor je to storil Jezus napram

menjalcev denarja. Včasih postanejo politično pijani ter začnejo kampanjo proti oblasti. Vsak indijski uradnik vam lahko pove, kakšna nadloga so lahko taki ljudje; polovica nemirov na meji je delo kakšnega takega 'zanesenjaka'. Cela Anglija (celo) je slišala za Madhija, in za Noreda Mullaha, in Senussija, in verjetno nekdaž za Druze, pa Starca s Planine, z njegovimi od-hašiša-poblaznelimi učenci, od katerih imamo izraz 'assassin'. Dobri ljudje Anglije so lahko zaprepadeni, če slišijo, da bi ne bilo niti najmanjše razlike med takimi ljudmi in njihovim idoliziranim Jezusom. Toda to je dejstvo.

Vsi ti ljudje imajo svoje učence, in svoje spremstvo žensk - običajno svobodnih žensk, puščavniki in sveti možje namreč povsod zelo slovijo po svoji seksualni zmožnosti. Znani so po svojih izrekih, izmišljajo si svoje prisposodbe in pripovedke, da bi zabavali svoje slušatelje ponoči ob tabornem ognju, izvajajo svoja čudesa ter izpolnjujejo starodavne prerokbe na natanko isti način, kot je to počel Jezus. Pritoževanja farizejev nad Jezusom so čredna pritoževanja ortodoksnih v Indiji dandanes proti Jogijem. Oni izpuščajo obredna umivanja; jedo umazano hrano; izogibajo se religioznih festivalov in predpisov Rišijev ter ostalih znamenitih učiteljev. Ne ozirajo se na kaste; so neiznajdljivi in leni in postopaški; oni molijo, namesto da bi delali; in tako naprej. Devet desetih Jezusovih prepovedi je bilo namenjenih proti najbolj negovanim pravilom ali kapricam farizejev; tako je tudi z najmodrejšimi izreki 'svetih mož' Indije in Islama danes.

Kratki dialogi, v katerem Jezus oporeka pismoukom in farizejem, so skrajno značilni. Vzhodnjaki radi provocirajo svoje 'derviše'. Vsak vzhodnjaški pravljicar ima na zalogi na stotine zgodb in dovtipov. Tu je primer. Neki kralj vpraša derviša: »Kako je mogoče, da bi bil Iblis (Satan), ki je narejen iz ognja, lahko trpinčen od ognja?« Sveti mož pobere grudo zemlje in jo zaluča v kralja, ki zavjeka. »Kaj! Nemogoče!« zavpije derviš, »ti si narejen iz zemlje in te zemlja ne more raniti.« Tu je svetnik povlekel pravi

konec tako z dokazom, kot z opeko. Tovrstna zgodba je tako vsakdanja kot sam puščavski pesek.

Kar g. Shaw imenuje 'komično čudežen nadvlek rib' je pravtako absolutno univerzalna zgodba. Pohlepnež skuša izkoristiti taumaturgove moči in mu njegove priprošnje povzročijo samo zmedo. Težko bi našli neko knjigo pravljič na svetu, ki bi ne vsebovala neke take zgodbe. Omenimo samo Ingoldsbyjevo pripovedko o Fratru Petru in pivu. Izvira iz same korenine drevesa primitivne komike; pohlep ali napuh, ali neka taka kvaliteta, se prekopicne in pade na drugega, inženir se ujame v svojo lastno zanko. Boljša je od resnične zgodbe; to je zgodba Vse-Resnice, če uporabimo določnost Hermesa Trismegista.

Vendar ni nobenega razloga, zakaj bi morali izbrati en niz čudes, en niz prispodob, en niz dialogov, in nato vpiti »Edinstveno! To je To!« Ne zdi se nam niti vredno truda z dokazovanjem, da je Govor na Gori ukraden iz Talmuda; lahko je ukraden od kjerkoli. Obiščite kateregakoli svetega moža, od Marakeša do Tali-Fuja, in ga pripravite, da bo spregovoril. Nato poizvedite o njegovih čudesih pri vašcanih, 'vzemite pero, se nemudoma usedite in zapišite' naslednji evangelij, kakršen je od Luke ali Janeza, odvisno od vaših literarnih sposobnosti.

Imeli boste vso snov, nič vam ne bo umanjalo. Pokažite mi neko zbirko izrekov takih ljudi in vam bom jaz pokazal ideje, celo fraze, vašega Jezusa. Berite v Tao Teh Kingu o neupiranju, v Bhagavad-Giti o veri in pobožnosti, v Dhammapadi o pravilnem ravnanju, v Vprašanjih Kralja Milinde o metafizičnih enigmah, v Jataki o prispodobah, v Upanišadah o visoki teologiji; potem poiščite izrek Jezusa, ki bi ne bil že izpovedan v enem ali več teh delih! Še več, vzemite neko antologijo celotne zbirke, nato poprosite nekoga, ki mu religija ni blizu, naj zbere Jezusove izreke ter iz njih zgradi nek koherenten sistem filozofije, teologije in etike. Lažje bi bilo iz peska zviti vrv.

Biblija sama priča o univerzalnosti popotnih 'svetnikov' ter njih zmožnosti ustanavljanja sekt ali skupnosti. (Apostolska Dela XXI, 38 in drugje). Dokaz, da je Jezus bil takšen 'sveti mož' ali 'jogi', je izpričal in izdelal v vseh podrobnostih neki drugi mož iz istega ceha, ki ga posvečeni poznajo kot Sri Paranando, profani pa kot častitega P. Ramanathana C.M.G. Generalnega državnega tožilca na Cejlonu, in sicer v dveh komentarjih, enem na Mateja in drugem na Janeza. Ti dve sta nesporno najbolj razsvetljujoči knjigi, kar jih je bilo kdajkoli napisanih, o Jezusovem življenju, bivši napisani, tako rekoč, od znotraj. Vsak dvom o resničnosti poglobitve teorije, ki smo jo podali v tem esej, ki lahko še ostane v umu nekega misleca brez predsodkov, se bo ob študiju teh dveh knjig v trenutku razpršil.

To tezo, ko smo jo sprejeli, lahko takole formuliramo: Jezus je bil najpopularnejši med 'svetimi možmi' tedanje Sirije, in njegove izreke je nek pisar že zbral v pisno obliko. V primeru Janezovega evangelija pa imamo drugega 'svetega moža', to pot Esenskega prepričanja. Tu je še, kar se meni zdi manj izrazit portret v skupini, namreč lik pravovernega Juda, ki želi zgolj prenoviti strogi Mojzesov zakon, ali celo zategniti njegove vezi. Ta se sklada tako z Jogijem, kot tudi z Esenom. Končno, obstaja tudi poskus poistovetenja Jezusa z Mesijo, ki pa nima osnove v nobeni od zgodb, v kateri so zapisani izreki ali dela Jezusa.

»JEZUSOVA SMRT.«

Pri desetih letih sem bil ambiciozen. Dobil sem nagrado za 'odliko v Religijskem Znanju, Klasiki in Francoščini', in sem se že počutil pomembnega. Nato sem zaznal problem Testamentov. Začetek mojega padca? Nisem mogel dojeti, kako lahko nekdo prebije tri dni in tri noči v grobu med Petkom ponoči in Nedeljo zjutraj. Svojo težavo sem predložil enemu od svojih učiteljev, ki je

priznal, da tudi sam ne ve, kaj in kako. Nikoli se mu ni dogodilo, da bi sploh podvomil v stvar; enostavno je rekel, da še nihče ni uspel to razložiti. Nekako tedaj sem v sebi sklenil, da bom presenetil svet. Gorje za deške ambicije; problem je še vedno nerazrešen, čeravno sem mislil, da se ga je treba lotiti s pomočjo krščanske matematike, začenši s slavno Trojiško Enačbo.

Vendar če nekaj predpostavimo, težava izgine. Vzemimo, da celotna zgodba Križanja ni zapis dejstev, temveč scenarij neke svete drame ali rituala iniciacije.

Pa imamo kakšno osnovo za tako domnevanje? Bralca moramo napotiti na dr. J. G. Frazerja, Herberta Spencerja, Granta Allena in J. M. Robertsona, zavoljo obče analogije med zgodbo križanja in zgodbami iz Egipta, Indije, Meksika, Peruja ter še mnogih drugih krajev. Toda g. Robertson razpravlja še posebej o tej stvari »Enotnosti Časa«. On prikaže, da je nesmiselno domnevati, da bi Prokurator zasedal svoje sodišče ob polnoči; vsa vzhodnjaška mesta so po sončnem zahodu povsem spokojna, razen ob festivalih, zavoljo glasbe in plesa. Nadalje prikaže, kako se incidenti kopičijo eden vrh drugega brez pravega razloga, vsi zaradi očitne nujnosti, da bi se drama dovršila v danem času. Nemogoče je njegov dokaz podati podrobno, ker je preveč obširen in tehten.

Kljub temu lahko opozorimo na nekaj osupljivih dejstev. Celotna simbolika Jezusa, ki umre in zopet vstane, je astrološka in mistična v svojih najneznatnejših točkah. Incident maziljenja, ki je redni del vsakega rituala, kakor obredno čiščenje, popisano drugje; »človek z vrčem vode« (Luka XXII, 10) spominja na zodiakalno znamenje Vodnarja; ukaz Jezusa (Luka XXII, 36-38), da se pripravijo meči, ki se ne smejo uporabljati (Luka XXII, 50, 51); obredno oblačenje in kronanje in bičanje; vse to nakazuje dramo in ne zgodovino; simbolična predstavitev Johna Barleycorna; sploh ni zapis nečesa, kar naj bi se zgodilo nekemu človeku, temveč kar se zgodi vsem ljudem.

Samo dejstvo Rojstva na zimski sončev obrat in Križanje na pomladno enakonočje nakazuje rojstvo leta ter dvig sonca nad ekvator, kar je bilo slikovno prikazano že davno pred Pilatom.

Bralec lahko najde v enem Slovarju Antikvitet mnoge predkrščanske podobe križanega človeka ali umorjenega bika. Včasih se nahaja med dvema 'tatovoma', eden odrešen, bivši anatomsko prikazan kot vesel in vzhičen, drugi preklet, prikazan mrk in potrht. Včasih se nahaja tudi med Soncem in Luno, ali na njunem mestu. Običajno se ob vznožju razpela nahaja lobanja (Golgota, glej Marko XV, 22). Včasih sta namesto tatov naslikana palma in rog izobilja; včasih je namesto lika križanega upodobljeno jajce, ki ga ovija kača, ali pa križ, na katerem visi kača. (Numeri XXI, 8). Izvorna Kalvarija, drevo na hribu, sega tja do samega jamskega človeka. Primerjaj tudi Exodus XVII, 11, 12, kjer Mojzesu, da bi premagal Amaleka, roke podpirata dva moža, vsak na eni strani.

Obstaja še na ducate variacij na to temo, toda simbolika je vedno ista. Junak slike ali zgodbe je vedno isti; gre za večni mirakelj prekipenjajočega življenja, vedno samoobnavljajočega, zmagujočega nad smrtjo, povratek Sonca in vstajenje Semena, ki celo pri g. Georgu Bernardu Shawju, profesionalnem skeptiku, ikonoklastu romance, biču pesnikov, povzroči izbruh lirične proze, »ne bo se ti upiral, niti te grajal, temveč bo ponovno vstal v zlati krasoti sredi izbruha sončne svetlobe in glasbe ptičjega petja, in te odrešil ter ti obnovil življenje.« Vsekakor je to triumf Solarno-Faličnega kulta, tako da imenom Generala Forlonga, Sir Richarda Burtona, Sir R. Payne Knighta, Mons. Hargravea Jenningsa, Godfreyja Higginsa, Geralda Masseyja in Theodorja Reussa lahko dodamo tudi ime Bernarda Shawja!

Ni bilo mogoče z nekaj besedami niti pokukati v evidenco tega stališča, da je Zgodba o Jezusovi Smrti zgolj neka variacija z namenom povzeti mnogo starejše variacije rituala komemoracije misterioznih dejavnosti Očeta Vsega v Makrokozmu in v

Mikrokozmu. Predstavitev sploh celotne evidence bi pomenilo reprodukcijo mnogih tisočev zgradb, monumentov, kipov, slik - skratka, vsega 'gibljivega ali negibljivega pod Nebesnim Svodom, kamor je Masonski Mojster zapisal, narekoval, vgraviral, naznačil, izdolbel, ali kako drugače nanj skiciral', ter reprodukcijo tisočerihi strani vzporednih pasusov iz ritualov od Dioniza in Attisa do Seta in Quetzlakoatla. Delo je opravljeno, in zaključki so tako gotovi kot karkoli drugega v ljudskem znanstvu; in navkljub španskemu reklu »De las cosas mas seguras, mas seguro es duvidar«, se bralec nanje lahko zanese.

Vsako novo dejstvo, ki ga bo zapazil, bo razširilo in ojačalo njegovo zaupanje. Torej dovolj o Jezusovi smrti; on je umrl in je znova vstal v življenje človeka in življenje leta; in se je motil, ko je rekel »Revni so vedno z vami, jaz pa nisem vedno«, in imel tisočkrat prav, ko je rekel »Glej, jaz sem vedno z vami in bom tja do konca sveta. Amen.«

»NENARAVNA POROKA.«

Par besed o ljudski psihologiji. V Siriji pred 2000 leti, kakor v Londonu danes, so obstajali ljudje, ki hodijo v cerkev kakor ovčad, ne vedoč ničesar niti o značaju doktrine, ki jo domnevno zagovarjajo, ter drugi, ki so bili taki kot tisti moderni kristjani, ki malo razmišljajo, in imajo rajši Prečst. R.J. Campbela kot Prečst. F.B. Meyerja, ali raje 'Mrkega Dekana' kot 'Bahavega Škofa'. V Indiji danes je mnogo ljudi, ki se strogo držijo navad ter zgolj medlo in na daleč občudujejo (včasih vsekakor zaničujejo) 'svete može', ki samovoljno oskrunjujejo konvencije, da bi tako dokazali svojo svetost.

Jezus, Shawjev Jezus, naravno ustreza redkejšemu sloju, ki kaj malo ve o Jogi, a jo ceni. Ko je Pavel prispel do prestola, je našel te ljudi, in samo te ljudi, že kot 'Kristjane'. Njegove sanje o

svetovni prevladi pa so zahtevale več. On je potreboval pravoverne Jude, in potreboval je Pogane in Arijce. Bivši sam pravoveren Jud, se mu je zdelo njih spreobračanje himerično, imenoval jih je z vsemi slabimi izrazi, ki so mu prišli na konec jezika, in odšel ven s nabito puško izključno za Pogane in Arijce, se dokazal kot svoboden rimski državljani, prekinil s Petrom, ker ni hotel obedovati s Pogani, ko so prišli k njemu na obisk obiskovalci, ki jih je poslal Jakob. (Galačanom II, 6-14) in se na sploh vedel, kakor bi ne maral videti Judov nikdar več.

Toda, ali zato ker se je Poganska kampanja izjalovila, ali pa ker je našel kakšnega nepričakovanega Juda v vreči, nenadoma je zamenjal fronto. Naletel je na skupnost pravih Hebrejcev, ki je bila dovolj velika, da je za njih spisal in jim posvetil eno pismo v najbolj strastnem naprežanju, da bi jih prepričal, da je bil Jezus resnični Prvosvečenik Izraela »po odredbi Melkizedeka.«

Ta politika ugajanja vsakomur je bila uspešna; in ko je nanoslo, da bi bilo zaželeno publicirati zgodovino gibanja, so pooblaščenim za to preprosto klasificirali svet, kakršnega so poznali, rimski svet, in pazili na to, da bodo vanjo vtaknili nekaj, kar bo ustrezalo vsakomur. Pojavile so se kontradikcije, toda komu mar za kontradikcije? Nemčija in Kritični Duh sta bila šele v svoji dojenjski fazi.

Torej, ker so obstajali tam patriotični Judje, jim je bilo treba povedati, da je bil Jezus Messiah in iz Davidovega pokolenja; Talmudični Judje, njim, da Jezus ni prišel, da bi ukinil zakon, temveč ga izpolnil; mistični in qabalistični Judje, Gnostiki in Pitagorejci ter Platonisti, njim bodi Jezus istoveten z Logosom in Modrostjo, s katero je Bog ustvaril svet; Pogani, ti pa morajo biti srečni vsled zgodbe o Brezmadežnem spočetju; častilci Attisa, Adonisa in Ozirisa, ti naj bi uvideli večno žrtvovanje in vstajanje Narave, izkristalizirano v Jezusu; asketi, njim je bilo treba pridigati o odpovedovanju, ter hedonisti, ki jih je bilo treba zgolj prepričati v nauk o spravi in poroki; sužnjem je bilo treba dati

nauk o svobodi in onostranstvu; gospodarjem pa zagotoviti, da bo vedno obstajalo to, kar pripada Cezarju; primitivno ljudstvo je vedno želelo poslušati zgodbe o čudesih in izpolnjenih prerokbah; tu so bili še po naravi metafizikalni ljudje, njih je bilo treba požgečkati z globokoumnimi teološkimi dogmami; pismeno ljudstvo je uživalo v bistrih dialogih, ljudje z grešnim prepričanjem pa so si želeli Odrešenika. Kdorkoli hoče, naj pride! Evangeliji imajo nekaj, kar bo ugajalo vsakemu med vami. Matej, Marko, Luka, in Janez, Blagoslovljena postelja naj bo, na katero ležem danes; kdo je naredil jo, to sploh ni važno!

Vsa zgodba Testamenta je tako razložena na najpreprostejši način. Vse postane naravno in verjetno. (N.B.: Srečen sem, da sem se znašel istega mnenja z učenjaki, kot so Jung, Drews in Kalthov, v gledanju na Krista kot na sinopsis tedaj sodobnega mita. Ko sem pisal zgornje vrstice, se nisem zavedal tega dejstva.)

(Imamo glavno zgodbo o potujočem 'svetem možu', cepljeno z zgodbo o viskiju (John Barleycorn; op.p.); Sv.Janez je poskrbel za Gnostike, metafizično-platonistični oddelek v poslu; on je dodal še nekaj dokumentov zavoljo manjših ločin; in tu imamo dokumente neke svetovne religije.) Dodatni elementi zmede so zanemarljivo majhni, in taki, ki bi se naravno prikradli v rokopise, ki so jih nepazljivo ali prizadevno prepisovali pisarji kateregakoli obdobja nekje v treh stoletjih med izvirnim pisanjem »Marka« ter prvim tedaj odkritim kodeksom. Taki domnevni zgodnji dokumenti, kot je Logia, pripomorejo sedanji teoriji razstave enega od glavnih virov legende od drugega. Evangeliji so zatorej, v tistem smislu besede, ki najbolj vključuje moralno malopridnost, ponaredki; legendo so samovoljno sestavili iz neskladnih elementov, kakor morsko deklico na podeželskem sejmu, z namenom, da bi prevarali svoje privržence. Ob podpori oblasti svečenikov različnih religij ob tej 'fuziji' plan ni mogel spodleteti. Krščanstvo se je razširilo, vsled gole prikladnosti njegovega internacionalnega značaja, v svet, čigar vodilna misel je

vsak dan bolj postajala tisti Horacijev: *Luctantem icarius fluctibus Africum Mercator metuens, otium, et oppidi, Laudat rura sui; mox reficit rateis Quassam, indocilis pauperim pati.* Samo še Cezarja je bilo potrebno ujeti v zanko; in ko je bilo to storjeno, se je poljedelec lahko vrnil v miru, noseč s seboj svoje snope žita. Zgodovina krščanstva ni od tedaj dalje nič drugega kot poročanje o tem, kako se roparji med seboj prepirajo o plenu.

Zdaj pa poskušajmo še nadalje povzeti naše zaključke, da privzamemo tabularno obliko. Poglavitni elementi religije v Rimskem cesarstvu, in njim odgovarjajoči Jezus.

1. Pravoverni Judje....zadovoljni z Jezusom kot Mesijo, kot izpolnitvijo prerokb.
2. 'Protestantski' Judje.....zadovoljni z Jezusom, prerokom tipa Izaije.
3. Eseni.....)
4. Gnostiki.....) zadovoljni z Jezusom iz dialogov, ki jih podaja Janez.
5. Grški filozofi...)
6. Mistiki.....)
7. Asketi-Gimnozofi....zadovoljni z Jezusom iz Govora na Gori, prispodob čudežev ter s praktičnimi napotki za življenje.
8. Pogani.....zadovoljni z Jezusom zaradi Brezmadežnega spočetja, Križanja, Vstajenja in Vnebovzetja.
9. Sužnji.....zadovoljni z Jezusom zaradi Odrešitve skozi vero za njih in Prekletstva za njihove bližnje.

»RAZREŠITEV ENIGME V SKLADU Z PLYMOUTHSKO BRATOVŠČINO.«

Dovolj s temi profanimi spekulacijami, ki jih je navdihnili sam hudič, (ki mu je bilo pripuščeno delovati, da bi brezbožne zapeljal še dlje v temo) in raje zaplujemo v tista neoskrunjena območja vere, kjer nič tako vulgarnega v resnici nima karte za vstop, kjer je vse čudež, vse preprostost svetlobe in spokoja, kjer se na vsako vprašanje takoj najde takojšen odgovor. Naj bo ta esej moje sinovsko darilo »manom« mojega gospodarja; in naj mi bo dana moč od Svetega Duha, da bom utišal vsako ugovarjanje Novemu Testamentu, kakor bi to storil sam John Nelson Darby (ustanovitelj evangeličanske Plymouthske Bratovščine, sredi katere je Crowley odraščal; op.p.).

Glavni argument je naslednji: Dejansko delovanje avtorizirane verzije Biblije usmerja Imprimatur ter Nihil Obstat ter Ne Varietur od Svetega Duha. Prevajalci leta 1611 so bili tako neposredno navdihnjeni kot sami avtorji. (Ne 'navdihnjeni', resnično; potrebna je močnejša beseda.) Ljudje kot Matej, ali Izaija, niso bili avtorji, temveč stenografi (kot je moja tajnica, Bog jo blagoslovi!), ki se niso zmožni zmotiti. Sveti Duh je avtor. Vsaka 'težavnost' se torej nahaja tam, kamor jo je Sveti Duh postavil iz praktičnih razlogov.

Če ilustriramo misel: pred petdesetimi leti (zveni kakor ena slaba blazna žalna nemogoča nočna mora) so se povsem resni ljudje prepirali, ali je bil res svet (ne zgolj ta planet) ustvarjen v šestih dneh pred 6000 leti. Geiki, drzen slab geolog, dokazujoč ad nauseam, da bi samo kreda zahtevala več kot 6000 let naplavljanja, je bil deležen tisočih izgovorov. Padali so argumenti o tem, kakšen dan je bil tedaj in kako tedaj pred stvarjenjem sonca in lune sploh še ni bilo dnevov in tako naprej - argumenti, ob katerih se Alica v Čudežni deželi bere zgolj kot kleparsko čtivo za nekega Nemca! Vsa literatura je vredna branja zgolj zaradi

njene čiste fantastične bedastoče. In to so bili ljudje, ki so se smejali Sv. Tomažu in sholastikom!

Na koncu se je Geiki, spravljen v popolno zagato, divje obrnil na svoje napadalce in izbruhnil, »Nočem verjeti, da bi Bog napisal laž na skalovje!« Strastnost in silovitost izpada je utišala njegove nasprotnike, ne da bi jih prepričala; toda Plymouthski Bratje, preko ust g. Philipa Gosseja (očeta znanega pisatelja Edmunda Gosseja), so uzrli priložnost in mu zavdali končni udarec. »Bog bo poslal nanje močan privid, da bodo verjeli lažem.« Bog »je« napisal laž na skale, z namenom, da absolutno zagotovi Archibaldju Geikieju večno prekletstvo! Nek potomec Zlobnega je pripomnil, da je Jezus izjavil, »Jaz sem Pot, Resnica in Življenje«, in da je malo težko za Geikieja, da bi se moral večno cvreti zavoljo svoje ljubezni do Resnice, a odgovor je bil pravtako kakor gromska strela. »Vsa naša pravičnost je kakor en kup umazanih cap.« »Mar bi sodnik vsega sveta lahko storil kaj narobe?«

G. Gosse je nato vseeno malo popustil ter pripomnil, da je Bog Ljubezen, in da »Ne privošči grešnikom propasti, temveč da se morajo vsi pokesati,« in da nikakor noče, da bi profesor Geikie bil preklet. Nasprotno, on je »ločil ovčice od koz,« razdelil človeštvo v dva razreda, odrešene in preklete; predestinirani, izbrani in imenovani odrešeni, vendar se je skrbno odrekel predestiniranju, izbiranju in poklicanju prekletih na ta izbor. Izbral je eno jabolko med desetimi, toda ostalih devet ni kar pustil vnemar. (Čutim veliko obvezo, ob tej priliki, da zastavim vso svojo čast gentlemana in pisatelja v zagotovilo, da so vsi ti »argumenti« tu podani absolutno iskreno in točno. Poslušal sem jih domala vsak dan dolga leta. In če kdorkoli dvomi v to, naj pobara najbližjega Plymouthskega Brata in ga povpraša, če je bilo res tako, kakor sem povedal.)

Za vsak argument so veljali isti principi. Je Biblija polna kontradikcij? Odgovor je, v prvem trenutku, Ne; v drugem, Da; postavljene so tja, da skušajo našo vero. Daj pripombo na karkoli,

temelječ dobesedno na besedah iz Biblije; dobiš odgovor sprva s citatom pasusa iz Svetega Pisma, ki nasprotuje tvojemu, in nato poziv na Skušanje na Gori, ki nam nudi pojasnitev dejstva, da je Hudič sposoben citirati Biblijo. (Ti si hudič, seveda.) Odgovoriš, da je sam Plymouthski Brat navajal Biblijo, torej je on lahko pravtako hudič, kakor sam zatrjuje, in dobiš mešanico Uriah Heepa in Calvina. On je pač nizkotni grešnik, ki ga je samo milost rešila, ker je svojo zaupanje ponižno namenil učinkovitosti Jezusove Krvi, ti pa si eden tistih 'psov in čarovnikov in razvratnikov in morilcev in malikovalcev', ki ljubi in ustvarja laži, o katerih je govora v Apokalipsi, in zgolj zmotna uvidevnost Sv.Janeza je bila to, da te ni omenil po imenu.

Videli bomo, da tega stališča ni mogoče omajati. Vsak kanon moralnosti, ali samega mišljenja, je dokončen izum hudiča, če ga izpoveš nekemu Plymouthskemu Bratu. Dočim Katoliška Cerkev vzdržuje domala isto pozicijo, centralizirano v patristični avtoriteti in kulminirajočo v Papeževi nezmotljivosti; zavračajoč razpravo o vprašanju, če je kakršnakoli Papeževa opazka ex cathedra ali le njegovo osebno prepričanje, zanikujoč razum in logiko, ostaja neomajna, in ji tudi peklenska vrata ne morejo do živega. Odpreti religijo v razpravo, pomeni uničiti jo.

Plymoutske Vernike moramo torej smatrati za edine prave Kristjane, če se strinjamo, da je temelj Krščanstva Biblija. Oni ubogajo vsako besedo, kakor stoji; in ker ne morete citirati dveh besedil obenem, tako ni možna nobena kontradikcija.

Je instrumentalna glasba dopustna na »srečanjih«? Ne. Kajti Biblija pravi: »Pel bom v Duhu, in v razumevanju tudi.« Harmonij ni nikjer omenjen! Pripomnimo, da so bili v Starem Testamentu v rabi instrumenti vseh vrst, čembala, cimbale, tromboni, citre, lutnje, piščali, psalterji; Plymouthski Brat bo z užitkom razložil, da je to Stari Testament in bo nadaljeval s svojim razglašenim petjem. (Navajam dejanski argument, kot vselej.) »Ali naj kupim delnice železnic?« Ne, železnice v Bibliji

niso nikjer omenjene. Ali če se nekomu zdi to vseeno dober posel: »Karkoli se tvoja roka nameni narediti, naredi to z vso svojo močjo!« Le naprej, le naprej, brat moj! To je popoln sistem; Plymoutski Brat ne more zgrešiti; ostali ljudje ne morejo delati prav.

Če je Biblija Beseda boga, potem je g. Shaw preklet, in jaz tudi. Lahko upam, da nama bo dovoljeno prerekati se v peklu? Kajti ta rahel poskus na zemlji je bil skrajno zabaven.

Po drugi strani pa, če je Novi Testament sestavljen dokument, kar smo zagovarjali v tem eseju, potem sem jaz najpristnejši od vseh Kristjanov. Strinjam se namreč z vsako besedo jogija Jezusa, ki je zapisana v Bibliji, in skoraj z vsako, ki jo je izrekel Esen. Res da zavračam Odrešiteljstvo in judovski element izpolnitve prerokbe, ter poveličevanja Mojzesove Postave; vendar iskreno zaupam, da je vsaka nezadostnost v tem oziru nemara več kot preobilnost v drugem. Kajti menim, da je kult Johna Barleycorna (sc. viskija; op.p.) edina prava religija; še več, ustanovil sem njegovo čaščenje; v zadnjih treh letih so se veje moje organizacije razširile po vsem svetu, da bi proslavljale antični ritual. Naj se zgodi tako.

»VERJETNOST NI NOBENO MERILO.«

(Op. - Ta naslov oddelka, in sledeči, so spet naslovi iz Shawjevega Predgovora k Androklesu in Levu. Zgornjih osem oddelkov je pravzaprav pod-oddelkov poglavja Alternativni Kristusi.)

G. Shaw tu stori na nek način usodno priznanje. »To poljubno sprejemanje in zavračanje delov evangelija ni posebna značilnost sekularističnega stališča.« Seveda ni, vendar na to lahko vsak kritik odgovori: »Kako si drzneš? 'Norec je modrejši v svojem domišljanju od sedmerice ljudi, ki se zanašajo na razumnost.'«

Vsak heretik je začel z zavračanjem pasusov, ki mu niso ustrezali, in edini razlog temu je bil to, da mu pač niso ustrezali. Nihče ne oporeka g. Shawju, ko vstaja v svoji moči in reče »To je 'moj' evangelij«, vendar bi bilo pošastno, če bi nas hotel oslepariti zatrjujoč, da je njegov evangelij Jezusov. Slučaj je tak, da nas naslov oddelka prav malo vznemiri, saj nima kaj dosti skupnega z njegovo vsebino. Kakšno merilo, in merilo česa?

»VERA V OSEBNO NESMRTNOST NI MERILO«

Zgoraj omenjena težava še vedno ostaja.

Nemogoče se je strinjati z g. Shawjem, češ da je bil Huxley vse kaj drugega, kot to, kar je rekel, da je. Če bi Huxleyu kdo predložil dokaz za dejanskost Križanja, bi mu on takoj verjel.

»SEKULARISTIČNO STALIŠČE JE NARAVNO, NE RACIONALNO, TOREJ NEIZOGIBNO.«

Tu g. Shaw privoli, da nam poda svoje gurmansko stališče o Jezusu, ki je to, da je bil socialist, ki se mu je zmešalo. Žal, kakor smo omenili v komentarju na prejšnje paragrafe, so se mnogi megalomanski Jezusovi govori zgodili v zgodnejšem obdobju pred komunističnimi govori. Pravtako smo pokazali, kako si razlagamo njegov domnevni komunizem, namreč, da ni bil nič kaj takega, in ko se je že dotaknil politike na sploh, ni omenjal nikakršne reforme, temveč je svojim učencem in ljudem na sploh svetoval, naj se ne mešajo v politiko, temveč naj se brigajo za svoj posel.

G. Shaw se poskuša v tem oddelku opravičiti, ker ni podal nobenega poročila o evangelijih s stališča antropologije in paleografije. Tako pravi: »Moral bi biti največji nergač in dlakocepec, če bi se podal v kritiko neke druge vere ali ne-vere, ki jo moj bralec nemara razumljivo izpoveduje, če je erudit svetopisemske paleografije in zgodovinar, ob čemer, mimogrede, bi moral zamenjati svoje stališče tako pogosto, da bi Evangelij, ki ga je sprejel v svoji mladosti, prevladal nad vsemi drugimi stališči vsled svoje superiorne trdovratnosti.«

Um g. Shawja ni zmožen dojeti dveh stvari: prva je spolnost, (Shawjeva izjava, da poroka ponuja maksimum skušnjav skupaj z maksimumom priložnosti, je nemara nekaj najbolj bedastega, kar je bilo kadarkoli rečeno o problemu spolnosti.), druga pa znanost. On ne razume, kako znanost napreduje, namreč vsled neprestanega popravljanja napak ter postopnega zmanjševanja njihovih omejenosti. On zapaža strašno kontroverznost med dvema astronomoma, ki sta različno, za okoli milijon kilometrov, premerila razdaljo sonca od zemlje, in vse kar povleče iz tega, je to, da se morata oba gotovo motiti, ker se ne strinjata med seboj, ter (kakor mu je znano) da mora sonce gotovo biti tako blizu, da razdalja do njega zadostuje ravno za en jutranji sprehod. Zdi se, da še nikoli ni slišal za diferencialni račun ter ne ve kaj dosti o matematiki na sploh. Nemara misli, da je, če se mnenje o podrobnostih od časa do časa menja, potem tudi telo glavne doktrine razvrednoteno; kar je isto, kot če bi mislili, da drevo sploh ne obstaja, če mu eno leto izraste deset listov več, kot prejšnje leto.

On trdi, da je naredil povzetek svojega predmeta; v resnici pa je naredil zgolj eno skrajno sektaško analizo. On ni niti poskusil analizirati Biblije na nek nepristranski in stvaren način; bavil se je le s tem, da bi iz nje izlekel malenkosti, ki mu ustrezajo, in jih oblepil z etiketo 'Bistvo Krščanstva'. Skratka, želel si je ustanoviti neko novo herezijo ter popularizirati svoje lastne politične poglede, tako da jih je pripisal Jezusu; tako kakor bi nek nepošten trgovec skušal svoje kekse vsiliti ljudem tako, da na njih nalepi imena Huntley in Palmer.

Naj razglasim svoje lastno mnenje o tej metodi. Ta je pogubna, ker njegovi nasprotniki ne bodo igrali pošteno. Napačno ga bodo predstavljali, kakor so to vedno počeli z vsakim, ki ni planil nadnje z ognjem in mečem, kakor Voltaire. Bolje biti z njim skozi in skozi preklet, kakor pa trpeti to, kar bo Bernard Shaw moral pretrpeti! Kristjan bo izbrisal s svoje skrilate plošče vse, kar je on povedal o 'psihopatiji in praznoverju' in rekel: »Celo Bernard Shaw priznava, da v Jezusu tiči upanje za ves svet. V imenu Bernarda Shawja, zatorej, resnično vam pravim, prodajte kar imate in dajte vse meni!«

Tudi g. Shaw to prav dobro ve. On misli (ne dvomim), da je s svojim predgovorom subtilno od strani zabodel v Jezusa; vendar se bo orožje obrnilo v njegovo roko. Bolje bi bilo, da bi zaupal širokemu meču Bradlaugha. Kakorkoli že, v naslednjem paragrafu njegov udarec zveni pristnejši; gremo naprej!

»NEVARNOSTI ODREŠITELJSTVA.«

»Pomembnost Sheme Pekla in Odrešitve.«

V teh dveh paragrafih zasledimo pravi ugovor Krščanstvu, moralni ugovor.

»PRAVICA DO ZAVRNITVE POKORE.«

»Posledično, tudi če bi bilo miselno mogoče za vsakogar med nami verjeti v Pokoro, v Spravo, bi se morali od tega razjokati, kakor imamo očitno tudi pravico storiti. Vsak človek, ki mu je ponujena odrešitev, ima neodtujljivo pravico reči 'Ne, hvala: raje obdržim svojo polno moralno odgovornost: ne bi bilo dobro zame voditi grešnega kozla z mojimi grehi: bil bi manj pozoren na to, kako sem jih zagrešil, če bi vedel, da me nič ne stanejo'. Pragtako je bila to drža Ibsena: tega železnega moralista, za katerega je bila celotna shema odrešenja zgolj nizkoten poskus prevarati Boga; da bi prišli v nebesa, ne da bi plačali za to ceno. Biti oproščen, prositi in prejeti večno življenje kot dar, namesto kot nagrado za napor, bi bilo dovolj podlo tudi če smo sprejeli prezir Oblasti, s katere usmiljenjem smo trgovali: to bi bilo tudi barantanje za krono slave! To je bilo preveč za Ibsena; to ga je navedlo, da je vzkliknil, 'Vaš Bog je en starec, ki ga goljufate', ter ošvrknil in predramil omrtvičeno vest XIX. stoletja nazaj v življenje z bičem škorpionov.«

Obstaja še ena druga oblika tega argumenta, taka, ki temelji na človekoljubnih tleh. Nemara nam je dovoljeno, da jo navedemo.

»Torej niti ene besede škodoželjne
K vaši lastni verziji te zgodbe!
Sprejemam vašega Krista, vaše Božje stvarjenje,
Le zaradi njune lastne vrednosti sladkobne.
Kajti ta vrhunska scena,
Ki to življenje gorja čudežno konča
Pred in po smrti, vedeti nam da,
Kako ceniti Nazarečana. ...

»Ko sem bil mlad, veste, so mi rekli:
'S čimerkoli že boš glavo belil si,

Ali preostalo Sveto Pismo manjvredno ti bo zdelo se,
Janezu III, 16 izogniti se ti ne bo mogoče.

»Natančno tako! Ko moja miselnost se je razvila,
Sem tuhtal mnogo: a nikdar premostiti
Nisem mogel, niti pozabiti
To grenko in prekleto naravo besedila,
Te prefinjene hudičeve izpuščaje,
Te krute nasprotnosti,
Ironijo, ki prekletstvo obrodi,
Hladno podmeno Pekla pekočine
Nared in prave za nevernike —
Neke stvari so ob strani ostale
In motile mojo čisto resno željo
Ohraniti lepe ribje misli za to 'Ribo'.« ...

»Zato ne poznam obljube hujše
In nobene kletve močnejše, kot je
(šestnajsti verz) Janezovo tretje poglavje.

»Torej (porečete), strpno ljudstvo misli,
Da besede te, ki Mojstrove bile naj bi,
Odrešile bodo končno vse ljudi. Toda
V resnici tekst ne reče nič kaj takega!
Preberite samo verz naslednji!« ...

»To je moja ost; svet ves krvaveč leži: —
(Zaradi grešnosti?) — to sploh važno ni;
Upošteval vas bom vedno in kjerkoli že!
Jaz jemljem premise vaše same
In, kot burkasti zlobni škrati, kar one
So, samo izigravajo vaš plan banalen.
Dokazal bom, da Krist bil je nemoralen

(Podeljujoč mu Bogovstvo) in brez milosti
Za vse muke okrog njega in pa žalosti —
Razen za one, ki mu ponižno so se
Privijali in molili. Vsemoč le da mi daste?
Nisem noben bedak, da bi to moč
Prikrival, v vsakem jeziku zahtevajoč,
Da imenujete me za Boga - temveč le,
Da bi pozdravil stvarjenja rane;
Ne ločeval bi svojih privržencev od tistih,
Ki se mi rogajo, s pregradno mejo:
In onim namenil črve, ogenj, večno žejo;
Blagozvočno odmevajoča nebesa pa za njih!

»In četudi gotovo Odrešitev obljublimate
Za vse pogane - zdaj ponovno
Novi kristjani na laž postavljajo
Odkrito Sveto Pismo, te besede za vse čase!
(Vede govorijo isto!) in četudi se
Njegova milost vedno bolj razširja,
Nikdar nisem srečal človeka (šokiralo
Bo to, kar pišem in se bo tiskalo)
Tako heterodoksnega, anglikanca, metodista,
Rimokatolika, Čudaško Osebo - dolga lista! —
Nikdar nisem srečal človeka, ki se imel
Je za Kristjana, in bi v grozi ne obnemel,
Ko sem izrazil mu svoje upanje,
Da božja milost razširila enkrat bo obzorje,
Ali ga spodvila, ali raztegnila, ali ojačala,
Da bi zajela tudi Satana
Ali celo ubogega Iškarijota.

»Toda Bog je ustvaril (mar ni?)
Njih oba. V svoji Vsevednosti!

Dobrohotno? Da, pravtako!
Ustvaril od Sebe različne
(Pazite! — za vas vendar ni primerno
Opozarjati me na Schellinga in njegovo ekipo)
Te duše, predvidevajoč kako sklenjene so
Obojih verige usode.
'Vi postavljate večni mi zakaj?'
Ne!? In spet, 'Kdor sprašuje, ta se moti.'
A vam pravim tole eno stvar. Nemara
Tiči smisel v napredovanju, ki stremi
Do končne blaženosti — da vzplamti
Neko življenje do boljšega življenja,
Je ta bolečina nujna: to spet vam zagotavljam.
Če bi končno v slavi zaživela,
Bi Satan in Juda lahko oprostila
Vmesni čas mizerni, in
Oprostili najprej napačno stvarjenje,
Ali železni ključ evolucije bi njima,
Če bi odšla iz tega prekletega sveta.
Sicer pa! Svoj glas zdaj dvigam,
Svojevoljno svojo priložnost izkoriščam
Prometejsko, v vnemi po radovanju,
Čemerni radosti protesta se predajam
Med Iškarijotom in Hudičem,
Na prestolu vmes! Bolečine ne čutim,
Vržen na neko jekleno ležišče goreče,
razen njihove: moja duša ljubezni naj oteče
In, po teh žalostnih tleh so stopali,
Čuteč, da Bog tudi je začutil, iz Pekla,
Preko Brezna neprehodnega,
Da bil preklet je in jaz bil sem Bog.'

»Hej! Naj vstane in mi odgovori,

To lažno kreativno Božanstvo,
Od kod mu pravica Zemljo uničevati
Z mukami smrti, bolezni in rojevanja:
Z veseljem vselej pomešanim z bolečino in trpkostjo:
In žaljenjem s to visoko nakopičeno krivičnostjo
Te nizkotnosti mazaške,
S Panacejo —Vere!
Samo sebična duša človeka
Lahko tak plan je zasnovala,
Da samo človekovo življenje bi poveličevala,
Samo ta planet med vsemi zvezdami umeščevala
Pred obličje Očeta;
Pozabljajoč na stvarjenja pego sramotilno,
Pozabljajoč na stvarjenja bolečino,
Ni nema! — pozabljajoč na muke,
V katerih življenje vsako visi in žaluje,
(Ko to govorim kuščar tam leži in čaka
na muhe, ki svetloba jih razburja)
Vsako življenje večno vezano je na kolo —
Ej, in vsako bitje! — lahko si mislimo,
Da tudi kristali to čutijo! —
Vsem njim zagotovljeno,
Noben blagozveneči dvor,
Nobena palma, nobena krona,
Temveč le križ! Najgorša misel človeka
V samem peklu, oropanem blaženosti,
Bila bi manj nemilostna od tega!
Ne! kajti materialne stvari, je slišati,
Bodo izgorele, in prenehale obstajati —
(Nibbana! Ah! Ti morje brez obale!)
Človek, samo on, na strah obsojen je,
Na večnega gorja trpljenje,
Sicer pa le sovraga zvitega lahko uzre,

Boga — in oh! razvpitost te grozote!
Biti kakor on — kakor on! In na vekov veke!
Duša moja povsem ločiti mora
Svojo najbolj bedasto misel, vero,
Od takega Boga, kot je le mogoče,
In svojo najhudobnejšo od čaščenja njega.
Nikoli! Proč, ostudni vodja
Ostudnih legij sovraštva;
Da lahko se dobro bom pripravil za
Na pot in se potrudil najti beg od žalosti,
O, nikdar v Nebesa — temveč v Pekel!«

(Iz »Meča Pesmi«, Aleister Crowley, Benares 1904)

»KRŠČANSKI NAUKI.«

V tem oddelku je kaj malo takega, o čemer že ne bi razpravljali. A opozoriti moramo še enkrat na Shawjevo nesposobnost oceniti vrednost in resnost svojih argumentov. »Ko je Hume izjavil, da so bile kampanje Jošue neizvedljive, se Whately ni prav nič pričkal o tem: dokazal je, na isti liniji, da so bile Napoleonove kampanje neizvedljive.«

G. Shawju nikdar ni kapnilo, da je Whately hotel Humea samo prekositi. Šlo je za »študentovsko šalo ozdravljanja novčičev«. Njegova knjiga je en akademski satirični spis, predvsem zelo zabaven za Slušatelje Trinityja pri Visokem Omizju ob njihovem portovcu. To ni resen argument.

Poleg tega gre za povsem zgrešeno logiko. Dokaz, da so bili Napoleonovi bojni pohodi neizvedljivi, ne spodbije Napoleonovega obstoja; temveč dokazuje zgolj to, da se zgodovinarji motijo. Hume ni hotel spodbijati Jezusovega obstoja, hotel je le pokazati, da je Biblijsko poročilo netočno; in

za to je šlo, kajti Krščanstvo je trdilo, da je bila knjiga Jošue narekovana od Svetega Duha, tako da bi ne mogla v njej obstajati niti najmanjša zmota. Whatelyjev argument je bil v resnici na Humeovi strani. On je podal še en primer, kako se zgodovinarji lahko motijo; in s tem, ko je povlekel vzporednico med Napoleonom in Jošuo, je priznal napačnost obeh poročil, to pa je bilo vse, kar je hotel Hume dokazati.

Opažamo, da g. Shaw napoveduje, da se bo Krščanski nauk še naprej poučeval. Ne zdi se mi, da je bil pri tej izjavi kaj preroško navdahnjen. Jaz menim, da bo imela naslednja generacija veliko za povedati o evropski vojni. (Vojno so povzročili senilni slinarji, ki so preživeli kraljico Viktorijo čisto slučajno. Mladina ne bo nikoli tako neumna in trmasta, kot so bili ti strulbruggški ostanki iz časov Tennysona in Johna Stuarta Milla.) Vojni bo marsikje sledila revolucija. Človeštvu bodo življenjska dejstva predstavljena na tako pretresljiv in nasilen način, da bodo naše žalostne pretveze padle vsled svoje lastne teže. V prihodnosti se bo nasprotje vršilo med zakonom narave ali Nietzschejem in zakonom sočutja ali Shelleyem. Supernaturalizem je prejel milostni udarec. Krščanstvo bo preučeval vsakdo (ki bo imel čas in nagib zanj) tako kot dandanes to počnejo antropologi, in zgolj v odnosu do drugih svetovnih religij. Rabe krščanstva, kot stroja za zatiranje revnih, je konec. Tirani človeštva si bodo morali izmisliti nekaj novega: —

Ali pa se nam nemara obetajo svetlejši časi! Avtor (Aleister Crowley) »Tragedije Sveta« je predstavil svojega Jezusa kot pripravno orodje, ali prej slepo orodje, zatiranja. On je pristal na svojo smrt z namenom, da bi izvedel svoj načrt uničenja Zlate Dobe. Na križu je dosegel človečnost. Dovolili si bomo citirati dialog med njim in velikim magom, čigar moč je usmerjena, da bi tragedijo pretvoril v končno dobro.

»Scena. — Popolna tema Praznine Stvarstva. A v sredini se pojavi neka svetloba, ki zastira postavo visokega in strogega moža, kralja Aleksandra. V rokah drži palico, ki jo obdajata dve sijajni kači, kraljevska Ureusa starega Egipta; vrh nje se blešči medlo modra šesterokraka zvezda, katere svetloba razsvetli blede in boleče obrise človeka z razširjenimi rokami, ki lebdi (na videz) v prostoru. To je Issa, čigar izmučenost je izginila; in razbrazdano čelo njegove agonije je plemenito in možato.

ALEKSANDER.

V vsej moči svoje volje,
Issa, še vedno podpiram te.

ISSA
Ti si?

Aleksander
Vzdrževalec Poti.

ISSA
Jaz sem?

ALEKSANDER
Človek, rekel bi.
Potom ravnovesja, ki razširja se
Proti severu in proti jugu,
Sem posvetil te,
Ti sotrpin človeštva.
O, z napako spočeti, izrojeni
Škrat, kakršen si bil, otrok sovraštva;
Ti občutil si vso nizkotnost
Svoje lastne učinkovitosti

Svojega lastnega gorja;
Prišel si zdaj semkaj do veličine človeka,
Skozi mojo moč, ki Pan sem.
In s to smrtjo boš smejal se, da spoznal bi
Svojega Očeta padec končen.

Duša moja premostila je višave in globine.
V svoji roki držim tokove zvezdne.
Gospodar življenja sem in smrti
In vsakega duha, ki se prebudi.
Da! Pan je v luči znanja
Dojel črnoto tega prekletstva:
Tako jo zdrobim. Kakor vihar
Zažvižga okrog pošastne oblike,
Tako bo muka tvojega duha zmanjšala
Telesne bolečine tvoje strašljive usode.
Slabotni bedak! Usoda Arkadije
In vsega sveta — na tebi visela je!
Proglasil si se za Cesarja
In povedel v vojno svoje legije!
Ti zlomljeni trs — nečisto rojstvo,
Življenje, ki ga posrkala je umazana melanholija,
Smrt nesmiselna, najsramotneje izvršena
Po obliki gobave misli očeta tvojega.
To bodi tvoje prekletstvo, da uzrl boš
Kletve, ki si sam jih porodil!
Ti črni netopir, ki sonce si zastrl
Pred pogledom človeka, ti miljenec
Smrti in bolesi, muke in potrebe,
Suženjstva, lopovščine, pohlepa in licemerstva,
Fanatizma, ubijanja, hinavščine
— povej, kaj si zmožen videti!

ISSA

Mar me ne moreš rešiti, Pan,
In preprečiti ta zverinski plan?

ALEKSANDER

Tudi jaz umrl sem za Pana,
On pa z mano zaplodil je
Skrivni čudež, ki počakati mora
Do propada usode tvoje.
Devetnajst stoletij boš trpinčil
Zemljo s tem izrazom mučnim,
Nato pa bo doba nečistega bojevanja
Se umaknila eonu ljubezni in življenja.
En lev se bo pojavil in te požrl,
Ter Arkadiji življenje povrnil.
Tako silovito bo zarjovel, da svetovi pretresli bodo se
In vode pod nebom bodo pobesnele,
Tako da zemlja, ki mržnja tvojega očeta jo je zaklela,
Bolj kot poprej se bo vzradostila in pozelenela.

ISSA

Torej bom izdržal, ako tisto Skrajno
Bo doseženo skozi usodo temačno.

ALEKSANDER

Naj te to vzdržuje — vendar tole uro
Pošiljam vso svojo moč mučilno,
Da zmelje te v mlinih mučeništva,
Da končno tvoj duh prispel bo do razumevanja
Popolnega, in kesanja —
Da sicer tvoja nova moč bi ne zbledela
In vsa mržnja tvojega očeta ne zarjavela
Volje tvoje, kakor lahko dah nabrekle krote

Pljuča majhnega otroka izgnije.
Potem zemlja se gotovo izpridila bi
In edino setev, ki se mora pritajiti
V puščavski svet — tvoje delo bi ugonobilo —
In svojo ljubkost presaditi
Na brezhibna polja, katerih milina
Bi temu sijajnemu prebivalcu življenje podarila.

ISSA

Te oči so slepe od krvi in solza;
One napenjajo se čez ta dvomljiva leta;
Zvezde iščejo; zemljo raziskujejo;
Vse, vse Človeku Bedo napovedujejo.

Čigar sem. Prvič, zgodbe surove in umazane,
Ki skovikale in zasikale jih človeške sove so in kače
O meni, zamotane v bedno mašinerijo
Pohlepa, sovraštva, zavisti, maščevalnosti in ljubosumja.
Drugo, kose namenjene koreninam vsake rože,
Ki želijo si zgolj svetlobe sonca za svoj kratki čas radosti.
Nadalje, sekire za korenine vsakega drevesa,
Ki svoj vrh napenja k nesmrtnosti.
Da, o ti čarovnik strašni,
Jaz vidim te črne peruti sumničenja,
Ki vsakemu ušesu pihljajo zgodbe gneva,
Ki požigajo vsak popek z grenko rjo,
Vidim strupeno upas drevo,
Njegovo senco mrtvaške triade
— Religije, zakona, morale —
S svojim zadušljivim zadahom
Ubija vsako človeško ljubkost.
Jaz sam sem orodje svečenikov,
Tiranov, trgovcev, bab in zveri,

Advokatov, doktorjev in obrtnikov,
Vlačug in teologov!
Moje življenje so razumeli vsi napačno,
Ki zasnovano bilo je v umazaniji, s krvjo hranjeno!
To mojo smrt častili so po božje,
Brce in natezalnico, grmado in vislice.
Pod mojimi kupolami so pobijali korenjake,
V mojih domovih mučili otroke,
Ženske varali, ugrabljali in počredili
In v smrdljiv svinjak uklenjali,
Z gnilimi iztrebki
Poročnega zakramenta.
Vsak bič in vsaka rana ter sramota
V mojem prekletem imenu bila je blagoslovljena!
Ljubezen in lepota sta bili izobčeni!
Veščina in modrost človeku prepovedani!
Z zahrbtnimi lažmi naravo so očrnili!
Nizkotnost do neba prehvalili!
Bolečino in propad in bolezen
Baje zavoljo mojih so častili.
Smrt naj se pleše in sanja in veseljači!
Razmišljanje in pogum, to zli sta igrači!
Pšenica in mleko, vino in olje,
So nagrada za sramotno garanje!
Življenja sijajni odmerek medenega prostočasa
Zagrenili do boleznega in brezokusnega uživanja.
Tako izprijen je vsak sad miline,
Da v slaboumno gnilobo premine;
Božansko ekstazo globoko
Prodali so za spanje surovo,
Da v njegovi godrnjavi mačkavosti
Bi pozabili slavo, iz katere so izšli,
In v smrdljiv zakoten predel bi skrili

Svojo zdajšnjo bestialnost.
Bogastvo v svojem svinjaku godrnja!
Smrtni glad ga vedno spremlja!
Pesnik, slikar, kipar, modrijan
Do svoje starosti sprostuiran;
Ali lačni ali mučeni, ako bi se držali
Čiste sončne svetlobe in zlate dobe,
—kar vidim, komaj desetino vsega,
Vendar — mar nisem vreden tvojega usmiljenja?

ALEKSANDER

Ti blizu si smrti: svetloba tvojega trupla nas ozarja.
Poglej! Ta temačni in strupeni lesk še,
In to je vse. Dovolj! Človek, zapuščam te
In se umikam na skrivni Panov kraj
Izpod upadlih gajev Arkadije.

*Izgine, in kakor da bi nova svetloba,
Razgalila umazanijo, njega pa zakrila.*

*Po smrti Jezusa se Aleksander znova pojavi,
Da zaključi tragedijo na žarku upanja.*

ALEKSANDER

Vodovje preplavi vse
Od horizonta do horizonta.
Lepota, moč, vrlina, vse izgine.
(mrk mine)
Nenadoma vzide naravno obličje
Vse nekdanje zemljine miline.
Širno sonce se smehlja, kakor bi se nikoli ne
Usodno prekinilo v Erosovem vrtu veseljačenje,

Vendar za ta pogled prijetni,
Za tega slednega psa, ki išče subtilno resnico,
Je bistvena mladost vsega izkvarjena.
Odhajam v Panove mistične palače,
Pred dnevom skrite,
Skrite pred ljudmi,
Da tam pričakam prihod Sfinge,
Katere genij izpil bo strup te kuge,
In odrešil svet vseh gospodarjev in sužnjev.
Hoj! kolesa njegovega voza daleč se vrtijo!
Njegovo sokolje oko sije skozi srebrno zvezdo!
V višavju vzgojil bo svoj vzor,
Svoboden, enakopraven, strasten, poganski, vladajoč,
Mističen, neukrotljiv, samonadzirajoč,
Vrtnico rdečo, ki žari na njegovem zlatem križu ...

Da! Čakal bom skozi vsa stoletja
Te splošne boleznosti človeka,
Tja do jutra njegovega titanskega rojstva
Zemlje odrešenika!«

»KRŠČANSTVO IN IMPERIJ.«

Bolje je končati tale esej v zatiču upanja, ki je bilo ravnokar izpovedano; Krščanstvo in Imperij se me ne tičeta; kajti na tem planetu se ravno ta trenutek najrazločneje sliši smrtni hrušč prav teh dveh stvari.

F i n i s

VSEBINA

Predgovor k Prvi Slovenski Izdaji Libra 888	5
EVANGELIJ PO SV. BERNARDU SHAWJU	15
»Zakaj Jezus Prej Kot Kdo Drug?«	19
»Je Bil Jezus Strahopetec?«	21
»Je Bil Jezus Mučenik?«	22
»Evangeliji brez Predsodkov«	22
»Evangeliji zdaj Nedoumljivi Novincem«	23
»Posvetnost Večine«	23
»Razlika med Pokoro in Kaznijo«	23
»Odrešitev sprva kot Stanovski Privilegij; in kot Zdravilo«	25
»Vnazajšnja Spokoritev in Pričakovanje Odrešenika«	27
»Dovršitev Plana s strani Lutra in Calvina«	28
»John Barleycorn«	28
»Uziranje Konca Sveta«	30
»Čast Bogovskega Starševstva«	30
»MATEJ«	35
»Oznanjenje: Pobjo; Beg«	35
»Janez Krstnik«	37
»Jezus Se Pridruži Krstniku«	37
»Divjaški Janez in Civilizirani Jezus«	38
»Jezus ni bil Prozelit«	41
»Jezusov Nauk«	42
»Parabole«	50
»Čudeži«	54
»Matej pripisuje Jezusu Fanatizem«	59
»Velika Sprememba«	59
»Jeruzalem in Mistično Žrtvovanje«	61
»Ne ta Človek, temveč Barabbas.«	62
»Vstajenje«	63
»Datum Matejeve Pripovedi«	64
»Razredni Tip Matejevega Jezusa«	66
»MARKO«	67
»Ženske Učenke in Vnebohod«	67
»LUKA«	69
»Luka Literarni Umetnik.«	69

»Čar Lukove Pripovedi.«	69
»Pridih Pariške Romance.«	70
»JANEZ«	71
»Nova Zgodba, Nov Značaj.«	71
»Janez Nesmrtni Očividec«	74
»Nenavadna Jezusova Teologija«	79
»Janez se Strinja v zadevi Obsodbe in Križanja.«	80
»Verodostojnost Evangelijev«	81
»Običaji Vere«	83
»Verjetnost in Resnica.«	86
»Krščanska Ikonolatrija in Odgovornost Ikonoklastov.«	89
»Alternativa Barrabasu.«	89
»Povratek k Moderni Praksi Krščanstva.«	100
»Moderni Komunizem.«	101
»Redistribucija.«	102
»Bo Tisti, ki Proizvaja, tudi Lastnik tega?«	102
»Delovni Čas.«	102
»Sanje o Razdelitvi V Skladu z Zaslugami.«	103
»Osnovna Razdelitev.«	103
»Enaka Porazdelitev.«	117
»Kapitan in Sobar.«	118
»Politični in Biološki Ugovori Neenakosti«	120
»Jezus kot Ekonomist«	121
»Jezus kot Biolog.«	122
»Denar, Babica Znanstvenega Komunizma.«	122
»Zakaj se Jezus ni Poročil«	123
Nestanovitnost Spolnega Nagona.«	127
»Za Boljše, za Slabše.«	128
»Zdravilo«	128
»Primer za Poroko.«	135
»Celibat ni nobeno Zdravilo.«	135
»Po Križanju.«	136
»Maščevalni Čudeži in Kamenjanje Štefana«	144
»Pavel.«	146
»Zmeda Krščanskega Sveta.« »Skrivnost Pavlove Uspešnosti.« »Pavlove kvalitete.«	151
»Apostolska Dela.«	154
»Razpor o Baptizmu in Transsubstanciaciji.«	155
»Alternativni Kristusi«	155
»Jogi Jezus.«	156

»Judovski Prerok Jezus.«.....	161
»Jezus kot tipični bog Azije. (s pridevki iz Egipta, Grčije in Rima)«.....	162
»Manjši Misteriji.«	166
»Večji Misteriji.«	171
»Izdelava Končnega Kanona Evangelija.«.....	190
»Jezusovo Življenje.«	191
»Jezusova Smrt.«.....	195
»Nenaravna Poroka.«	198
»Razrešitev enigme v skladu z Plymouthsko Bratovščino.«	202
»Verjetnost ni nobeno Merilo.«	205
»Vera v Osebno Nesmrtnost ni Merilo«.....	206
»Sekularistično Stališče je Naravno, ne Racionalno, torej Neizogibno.«	206
»Visoka Kritika«.....	207
»Pravica do Zavrnitve Pokore.«.....	209
»Krščanski Nauki.«.....	214
»Krščanstvo in Imperij.«.....	222
VSEBINA.....	223

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

133.1

CROWLEY, Aleister, 1875-1947

Liber 888 : evangelij po sv. Bernardu Shawju /
Aleister Crowley ; [prevod Janez Trobentar]. - 1. izd. -
Maribor : Ibis, 2017

Prevod dela: Liber DCCCLXXXVIII

ISBN 978-961-93946-1-8

282460928

Cena: 25 EUR

